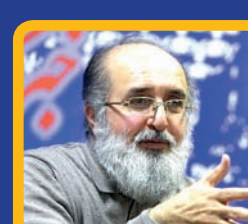
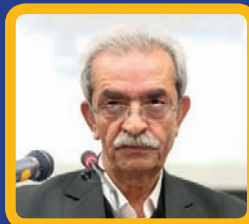

دوماهنامه تخصصی
شماره ۱۶ | شهریور و مهر ۱۳۹۷
قیمت: ۵۰۰۰۰ تومان

پیام اقتصاد

بورس کار

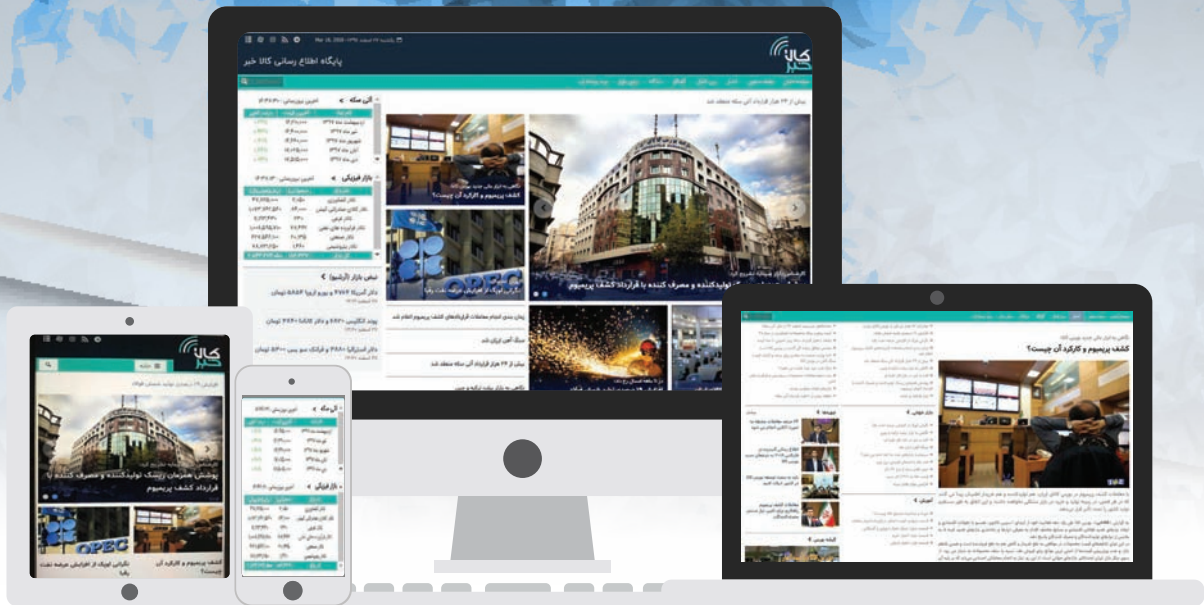

۱۱ سال در مسیر شفافیت

با نوشتارها و گفتارهایی
از ۵۰ مسوول و کارشناس اقتصاد ایران

پایگاه اطلاع رسانی

کالاخبر

www.ime.co.ir

[imereport](https://www.instagram.com/imereport)

[@kalakhabar](https://www.telegram.com/@kalakhabar)

www.imereport.ir

بازار را از وبگاه ما ببینید

- مرور تحولات بازار کالای ایران و جهان
- جدیدترین تحلیل‌ها از روند معاملات
- معرفی ابزارهای مالی بورس کالا
- انعکاس دیدگاه کارشناسان و مسئولان
- مشاهده لحظه‌ای قیمت آتی زعفران
- مشاهده لحظه‌ای حجم معاملات بازار فیزیکی

الله اعلم

صاحب امتیاز: شرکت بورس کالای ایران - زیر نظر شورای سردبیری

مدیر مسئول: حامد سلطانی نژاد

همکاران این شماره: امید امانی، پرویز امانیان، مهدیه انوشه، محمد حسین بابالو، مهدی حاجی وند، رویا ذوالفقاری، مریم زمانیان، میثم طاهری، محمدرضا طهماسبی، حبیب علیزاده، گلاره کحالی، نسوآبه کیوان فر، مارال لاریجانی، سناز مرادیان، ستار مرادی، امیر حسین مرادی فخر، فاطمه مشیدی، میترا ممسنی، نیما نائینیان، سحر نمایی، محسن نعمتی

عکاس: سجاد رزم

صفحه آرایی: مهدی امامی

چاپخانه: واژه پرداز اندیشه

نشانی: تهران، خیابان آیت الله طالقانی، نبش بندر انزلی، شماره ۳۵۱

تلفن: ۲-۸۵۶۴۰۰۰۰

نمبر: ۸۸۳۸۳۰۰۰

۵.....	اگر بورس کالا نبود.....
۱۲.....	کارنامه ۱۱ ساله از دریچه آمار.....
۱۴.....	سلامت اقتصاد در گرو توسعه بورس کالا.....
۱۵.....	مسیر انحرافی در نبود بورس کالا.....
۱۶.....	دولت به بورس کالا اعتماد دارد.....
۱۸.....	محصولات کشاورزی در راه بازار مشتقه.....
۲۰.....	بهار صنایع.....
۲۲.....	حمایت از صنایع با نظام بازار.....
۲۴.....	بورس کالا عدالت را در اقتصاد رواج داد.....
۲۵.....	شفافیت در سایه بورس کالا.....
۲۶.....	پا در کفش بازار نکنیم.....
۲۷.....	حذف نقش «رابطه» در معاملات.....
۲۸.....	بورس کالای بین المللی دور نیست.....
۲۹.....	سیاست گذاری با ابزارهای مالی.....
۳۰.....	بورس کالا، سدی محکم در برابر بازار سیاه.....
۳۱.....	رونق کسب و کار با رعایت اصول بازار.....
۳۲.....	تولد رقابت در صنعت.....
۳۳.....	مدیریت توسعه بازار فیزیکی از آغاز تاکنون.....
۳۴.....	اقدامات ۱۱ ساله.....
۳۶.....	آینده اقتصاد در گرو تقویت بازارهای رسمی.....
۴۰.....	آزادسازی قیمت ها: دستاورد تاریخی.....
۴۲.....	معماری شفافیت در اقتصاد.....
۴۴.....	۶ ویژگی برای توسعه اقتصاد.....
۴۶.....	خدمات بورس کالا به بازارها.....
۴۷.....	رشد متغیرها در بازار فیزیکی و مالی.....

۷۴.....	تغییر بزرگ در بخش کشاورزی.....
۷۸.....	عرضه محصولات کشاورزی در مدار رشد.....
۸۰.....	بازار ۴۰ هزار میلیارد ریالی طلای سرخ.....

۸۳.....	تضمین آتیه زعفران در بازار آتی.....
۸۴.....	بازارهای مالی ضربه گیر آسیب به بخش واقعی اقتصاد.....
۸۶.....	ICE یک استارت آپ میلیارد دلاری.....
۹۰.....	بورس کالای ایران در گذر زمان.....

۵۱.....	رهایی از مبادلات سنتی.....
۵۲.....	تأثیر تنش تجاری بر عملکرد شرکت های مس.....
۵۴.....	نگاه تحلیلگران بازار سهام به تابلوی تالار نقره ای.....
۵۵.....	شفاف سازی و کاهش فساد.....
.....	بررسی تأثیر جنگ تجاری
۵۶.....	بر صنعت فولاد و سهام شرکت های فولادی.....
۵۸.....	گام های نوین در جهانی سازی بازار مالی چین.....

۶۰.....	توسعه صنعت پتروشیمی با راه اندازی بورس کالا.....
۶۲.....	بلوغ مهم ترین بازار کالایی.....
۶۶.....	یک دهه تلاش برای ایجاد بستری شفاف.....
۶۸.....	تاریخ آشفته قیمت نفت.....
۷۰.....	اهمیت آمارهای بورس کالا در تحلیل بازار سهام.....

وجود همان ۵ فلز دارای ۵ ستاره است. به هر حال معاملات هر روز بیشتر می‌شود و دیگر خبری از حواله و تثبیت قیمت‌ها نبود. البته طبق انتظارها در ابتدای کار با مخالفت‌های شدید فعالان بازار مواجه شدیم چرا که آنها سال‌ها به یک نوع روند معاملات عادت کرده بودند و اینکه هر روز قیمت فلزات تغییر کند برای آنها باور کردنی نبود. اما رفته رفته با ورود برخی فعالان بازار فولاد به معاملات و مشخص شدن فواید بورس فلزات برای تولیدکنندگان و حذف یکباره واسطه‌ها، مخالفت‌ها نیز فروکش کرد. به یاد دارم پس از راه‌اندازی بورس فلزات که در ایمی‌درو بودم، شنبه‌ها با مدیرعامل شرکت‌ها و چهارشنبه‌ها با مدیران فروش شرکت‌ها جلسه داشتیم که با ارائه گزارش‌ها از بورس، میزان خرید و فروش محصولات در بورس را بررسی می‌کردیم. همچنین مهندس صادقی که به عنوان نخستین دبیر کل بورس فلزات تهران انتخاب شده بودند، از مدیران کار بلد حوزه فلزات کشور بود و برای توسعه بورس، نحوه دادوستدها و تالار معاملات اقدامات ارزنده‌ای انجام دادند. امروز ۱۵ سال از تاسیس بورس فلزات و ۱۱ سال از راه‌اندازی بورس کالا می‌گذرد و این بورس توانسته خدمات زیادی به اقتصاد کشور کند. براساس آخرین آمارها، ارزش کل معاملات این بازار حدود ۶٫۵ درصد GDP کل کشور را تشکیل می‌دهد به طوریکه ارزش این بورس با عبور از ۱۰۰ هزار میلیارد تومان نیمی از ارزش معاملات بازار سرمایه را در اختیار دارد. شمار تولیدکننده و محصولات نیز بیشتر شده و به واسطه این زحماتی که در طول این سال‌ها کشیده شده، شفافیت بر معاملات کالاها مهم کشور سایه انداخته است. همچنین به جرات می‌توان گفت که پس از راه‌اندازی بورس کالا در کشور بود که میزان سودآوری شرکت‌ها، توسعه پروژه‌های تولیدی و همچنین حمایت از صنایع پایین دست به عنوان مصرف‌کنندگان مواد اولیه در مسیر بهبود قرار گرفت و بخش قابل توجهی از توسعه صنایع نیز به تولد این بورس در اقتصاد مرتبط است. در این بین امسال در پی نوسانات نرخ ارز بار دیگر با چهره اقتصاد تشبیتی و فشار بر قیمت‌ها روبه‌رو شدیم. ایرادی که متأسفانه همه دولت‌ها در ایران آن را تجربه کرده‌اند، استفاده از شیوه‌های کنترل قیمتی برای حمایت از مصرف‌کنندگان است که این مسیر هیچ‌گاه جواب نداده و تنها زمینه سو استفاده را برای عده‌ای فراهم می‌کند. بررسی عملکرد بورس کالا در این سال‌ها نیز بیانگر آن است که هر زمان دخالت در روند معاملات این بورس کمتر بوده، کارایی و مزایای این بورس برای صنایع به مراتب بیشتر از زمانی است که دولت به شیوه‌های مختلف سعی در دخالت در روند قیمت‌گذاری یا موارد دیگر کرده است. به هر حال یک بار برای همیشه باید قواعد بازار آزاد و ارتباط اقتصاد ما با دنیا را قبول کنیم. باید باور کنیم که قیمت فلزات و سایر کالاها که به خصوص در آنها صادرات داریم، تابع بازارهای جهانی است و جلوگیری از تطبیق قیمت‌های داخلی و جهانی حاصلی جز رانت برای یک عده ندارد. ۱۵ سال پیش با همین تفکر و باور، فضایی به نام بورس فلزات و بعدها بورس کالا پا عزمی جدی شکل گرفت اما در سال ۱۳۹۷ با زهم پا پدیده قیمت‌های اجباری روبه‌رو شدیم که امیدوارم دیگر شاهد اقتصاد دستوری به همراه جوسازی‌ها و فشارهای غیراقتصادی نباشیم. در پایان و پس از بررسی علل راه‌اندازی بورس کالا و مرور مزایای آن برای صنایع، یک پرسش ساده با پاسخی سخت به وجود می‌آید: اگر امروز بورس کالایی برای عرضه محصولات وجود نداشت، اوضاع بازارها چگونه بود؟

زمانیکه نماینده مردم در دوره سوم مجلس شورای اسلامی بودم، مدام با گلایه تولیدکنندگان از اختلاف قیمتی موجود در بازار مواجه می‌شدم. اینکه تولیدکنندگان بزرگ هر روز محصولی را که در کارخانه کیلویی ۱۰۰ تومان می‌فروختند را حداقل دو برابر قیمت در بازار مشاهده می‌کردند و چاره‌ای نیز برای بهبود این اوضاع نمی‌یافتند. در اواسط دهه ۷۰ که مدیرعامل شرکت ملی فولاد ایران و بعد از آن، مدیرعامل شرکت ملی مس شدم به وضوح درد آن روز تولیدکنندگان را لمس کردم. صف‌های طولانی، التهاب و تهدید از ویژگی‌های بازار آن زمان برای دریافت یک برگ حواله خرید کالا بود که هر روز عده‌ای سفارش شده برای دریافت حواله به شرکت می‌آمدند. خاطر م‌هست وقتی در شرکت ملی فولاد بودم، در یک برهه ۲۶۰ هزار تن تقاضای خارج از نوبت داشتیم؛ این به معنای فساد بزرگ در آن روزها بود. اما قیمت‌ها چگونه تعیین می‌شد؟ آن زمان سازمان حمایت ابتدای هر سال ترانه‌نامه سال قبل تولیدکنندگان را می‌گرفت و قیمت تمام شده برای تولید محصولات را بررسی می‌کرد؛ این سازمان به قیمت استخراج شده که با کلی انحراف و بدون در نظر گرفتن هزار و یک فاکتور دیگر بود، ۱۵ درصد اضافه می‌کرد و این قیمت جدید یکسال در بازار فلزات پلر جا بود. در واقع سازمان حمایت بدون در نظر گرفتن تورم و تفاوت هزینه تولید محصولات در کارخانه‌های مختلف و... به یک قیمت واحد می‌رسید و کارخانه‌ها فراغ از اینکه سود می‌کنند یا ضرر، باید محصولاتشان را با آن قیمت می‌فروختند. این روند غیر منطقی و حاکم بر بازار فولاد، آلومینیوم و مس به همراه فشار عجیبی که روی مدیران این شرکت‌ها بود، باعث شد تا فکر به فروش محصولات با قیمت‌های واقعی آن هم به صورت شفاف به یک ضرورت در میان شرکت‌های تولیدی مبدل شود. سال ۷۹ وقتی در ملی مس بودم، شرکت با برخی از بورس‌های کالایی دنیا در ارتباط بود و همواره ایده راه‌اندازی بورس کالا در ایران نیز در ذهنم وجود داشت که طی چند سفر به لندن و بازدید از بورس فلزات لندن، این ایده را با مهندس جهانگیری، وزیر معادن و فلزات وقت در میان گذاشتم که با استقبال روبه‌رو شد. با توجه به اینکه با مهندس جهانگیری در مجلس سوم حضور داشتیم، از ارتباط با نماینده‌ها استفاده کردیم و موضوع راه‌اندازی بورس فلزات در کمیسیون صنایع و معادن مجلس مطرح شد که همه اعضا نیز با توجه به گلایه‌های هر روز تولیدکنندگان با این اتفاق موافقت کردند. به این ترتیب در قانون بودجه سال ۸۰ تبصره‌ای گنجانده شد که به وزارت معادن و فلزات اجازه داد، بورس فلزات راه‌اندازی کند. پس آن نیز جلسات با بورس اوراق بهادار آغاز شد که کارشناسان بورس هر هفته با مطالعاتی از بورس شیکاگو به نشست‌های مشترک می‌آمدند. همه اتفاقات به سرعت پیش رفت و برای اجرای کار هماهنگی با دستگاه‌های نظارتی آغاز شد؛ طرف اصلی وزارت بازرگانی وقت به عنوان توزیع‌کننده کالاها بود که با این وزارتخانه جلسات مستمر و مثبت برگزار شد. همچنین نشست‌هایی با سازمان بازرسی کل کشور، قوه قضاییه و وزارت اطلاعات به منظور توضیح جوانب کار و دلایل راه‌اندازی بورس تشکیل شد و در نهایت با پشتوانه‌ای ملی و همراهی مهندس جهانگیری، همه بر لزوم حذف رانت و راه‌اندازی بورس فلزات تأکید کردند. شهور پیر ماه سال ۸۲ با فراهم شدن امکانات تقریباً ابتدایی، بورس فلزات تهران با ورود ۵ فلز فولاد، مس، آلومینیوم، سرب و روی که از بورس فلزات لندن الهام گرفته شده بود تاسیس شد؛ هم‌اکنون لوگوی بورس کالایی به دلیل

مصطفی مودن زاده

**اگر بورس کالا
نبود...**

ابلاغیه‌ای عرضه گندم در بورس کالا

اسحاق جهانگیری

معاون اول رئیس جمهور

پس از مشخص شدن اثرات اجرای طرح قیمت تضمینی ذرت و جو کل کشور در بورس کالای ایران طی سه سال اخیر، امسال نیز اسحاق جهانگیری، معاون اول رئیس جمهور، مصوبه هیات وزیران مبنی بر عرضه گندم گندم مورد نیاز صنف و صنعت و نانوايي های آزاد پز توسط دولت در سال جاری از طریق بورس کالای ایران را ابلاغ کرد.

هیئت وزیران به پیشنهاد مشترک وزارت جهاد کشاورزی و سازمان برنامه و بودجه کشور مصوب کرد که گندم مورد نیاز صنف و صنعت و نانوايي های آزاد پز توسط دولت از طریق بورس کالا با قیمت پایه ۹ هزار ریال به ازای هر کیلوگرم عرضه شود.

همچنین در ادامه حمایت دولت از بازار سرمایه، جهانگیری از هدایت نقدینگی سرگردان کشور به سمت تولید و بازار سرمایه بر اساس تصمیمات شورای عالی هماهنگی اقتصادی قوای سه گانه خبر داده است به طوریکه ستاد اقتصادی دولت مکلف شده است تا با توجه به نظر صاحب نظران اقتصادی راهکارهای هدایت نقدینگی کشور به سمت تولید و بازار سرمایه را بررسی کند.

کشف قیمت زنجیره تولید در بورس کالا

محمد شریعتمداری

وزیر صنعت، معدن و تجارت

بنده افتخار این را دارم که در راه اندازی بورس فلزات تهران طی سال ۱۳۸۲ که در سال ۱۳۸۶ به بورس کالای ایران تبدیل شد، حضور داشتم و اولین معامله نمادین را با حضور آقای اسحاق جهانگیری وزیر صنایع وقت به عنوان نماینده خریدار و فروشنده انجام دادیم. بورس کالا یک اصل در اقتصاد ملی بوده و کشف قیمت محصولات در این بورس یکی از بهترین روش های ممکن برای حل مشکلات مربوط به قیمت گذاری است. به تازگی نیز برنامه عرضه مستمر سنگ آهن در بورس کالا را در پیش داریم تا کشف قیمت شفاف برای کلیه محصولات از جمله محصولات حوزه زنجیره فولاد صورت گیرد.

دیدگاه مدیران

تقویت جایگاه بورس کالا در بخش کشاورزی

◀ محمود حجتی

وزیر جهاد کشاورزی

دیر یا زود باید نظام خرید تضمینی محصولات کشاورزی که بار مالی سنگینی برای دولت دارد با استفاده از مکانیسم‌های بورس کالا و بر پایه سیاست قیمت تضمینی اصلاح شود. در همین زمینه و پس از عرضه ذرت و جو کشور در بورس کالا، تامین گندم مورد نیاز نانوايي‌های آزادپز و صنايع مر تبط با حوزه گندم و آرد از طريق بورس کالا آغاز شد. به طوريكه آنچه كه در بورس کالا خريد و فروش نمی شود و مازاد است، توسط دولت خريداري خواهد شد. همچنين در راستای سیاست قیمت تضمینی بر پایه ماده ۳۳ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی، طی سه سال اخير دو محصول ذرت و جو در بورس کالا عرضه شده و این طرح با موفقیت سپری شده است. در واقع با عملیاتی شدن سیاست قیمت تضمینی از طريق بورس کالا دو عامل مهم در بخش کشاورزی محقق شده است نخست کم‌رنگ شدن حضور دولت در بازار و پایین آمدن قابل توجه هزینه‌های

دولت در خرید تضمینی و دوم، کاهش نگرانی‌های کشاورزان از دریافت دیر هنگام وجه محصولاتشان که این طرح به مرور برای سایر محصولات نیز اجرایی خواهد شد. نکته دیگر که می‌تواند مورد توجه قرار گیرد، این است که در تولید محصولات کشاورزی علاوه بر رعایت روش‌های بهره‌وری از جمله استفاده از شیوه‌های نوین آبیاری و ارقام پربازده، باید تقاضا محور و بازار پسند باشد و سلیقه مشتری در همه مراحل تولید از جمله ارقام، فرآوری و بسته‌بندی مورد توجه قرار گیرد. در این زمینه نیز به منظور مدیریت بر آورد شفاف میزان عرضه‌ها و تقاضا، بورس کالا می‌تواند با ارائه محصولات و استخراج آمارها در این زمینه نیز کمک کند.

بورس زعفران بین‌المللی می‌شود

◀ حسین شیرزاد

معاون وزیر جهاد کشاورزی

دولت در خصوص محصول ارز آور زعفران علاوه بر خرید حمایتی و عرضه صادراتی، راه اندازی بورس بین‌المللی زعفران در ایران را نیز دنبال می‌کند تا در آینده‌ای نزدیک، یگانه مرجع تعیین قیمت زعفران در جهان، جمهوری اسلامی ایران و بورس بین‌المللی آن باشد. دولتی در حالی این برنامه را در پیش گرفته که در صورت تحقق این هدف، شاهد شفافیتی کم نظیر در قیمت و کیفیت این محصول ارز آور خواهیم بود؛ در همین راستا تلاش می‌شود از این پس صادرات زعفران فقط با گواهی سپرده کالایی قابل معامله در بورس کالا ممکن باشد.

در مسیر دستیابی به این هدف، باید با اجرای سیاست‌های خرید حمایتی و عرضه‌های صادراتی به دنبال احیا و اصلاح بازار این محصول باشیم تا در آینده با ایجاد و تجهیز بستر مناسب برای حفظ و نگهداری، زمینه تعادل قیمت و بازار این محصول را فراهم کنیم و ضمن حمایت از تولیدکنندگان از طریق خرید به موقع محصول هنگام اوج برداشت

محصول، منافع مصرف‌کنندگان را نیز در نظر گرفته و از طریق صادرات آن برای تقویت تراز تجاری بخش کشاورزی قدم موثری برداریم. چرا که ایران به عنوان بزرگ‌ترین تولیدکننده زعفران، جایگاه ویژه‌ای در بازار این محصول داشته و نزدیک به ۸۵ درصد تولید جهان را در اختیار دارد که برای ارتقای این جایگاه، بورس کالای ایران می‌تواند نقش ویژه‌ای ایفا کند؛ چرا که در سال گذشته در چارچوب خرید توافقی، ۶۷ تن انواع زعفران رشته‌ای بریده شامل نگین و شبه‌نگین (یا سرگل)، رشته‌ای درجه یک شامل پوشال مرغوب و پوشال معمولی براساس استانداردهای ملی از کشاورزان خریداری شد و معاملات آن در قالب گواهی سپرده کالایی در بورس کالا صورت پذیرفت.

موافق محدودیت در بورس کالا نیستیم

جعفر سرقینی

معاونت امور معادن و صنایع معدنی
وزارت صمت

پس از نوسانات ارزی و تعیین قیمت کالاها در بورس براساس دلار ۴۲۰۰ تومانی، این تصمیم در مرحله بعد اصلاح شد و با بازگشایی سقف نوسان قیمت محصولات در معاملات، نرخ‌های بورس به قیمت‌های بازار آزاد نزدیک شد تا زمینه سوء استفاده برخی‌ها از نرخ‌های ارزان بورس از بین برود. به این ترتیب با بازگشایی سقف نوسان قیمت‌ها، شاهد تعادل در میزان عرضه و تقاضای عمده محصولات هستیم که به طور حتم با عرضه‌های مستمر انواع فلزات و محصولات پتروشیمی این شرایط بهتر نیز می‌شود.

در این میان باید بر اینکه تاکید کنم که وزارت صمت موافق ایجاد محدودیت‌هایی از قیمت تعیین قیمت پایه محصولات براساس دلار ۴۲۰۰ تومانی نبوده، چرا که بیشترین هزینه محدودیت را ما در دولت می‌دهیم و دلیل این ادعا نیز به سال‌های قبل و پیش از نوسانات نرخ ارز است. تا قبل از نوسانات اخیر ارزی، ما اصلاً در معاملات بورس کالا دخالت نداشتیم و مبادلات به بهترین شیوه نیز در جریان بود. اما موضوع اینجاست در شرایطی که بازار ملتهب می‌شود نمی‌توان خریدار را تنها گذاشت و در برخی مواقع اگر دولت مداخله کند مشکلات بیشتر می‌شود.

در این میان تاکید می‌شود که اگر عرضه کنندگان محصولاتی همچون آلومینیوم که امروز با کسری عرضه مواجه است، همانند مس و فولاد و سایر کالاها پای کار بیایند با عرضه‌های پر حجم و مستمر، قیمت‌ها شکسته شده و بازار به تعادل برسد، شک نکنید دولت هم از سازوکار بازار کنار می‌رود تا معاملات بورس راه خود را طی کند.

در همین راستا سرب و روی نیز برای کشف قیمت در راه بورس کالا هستند به طوریکه برای تعیین فرمول مناسب برای سرب طبق جلسات برگزار شده با انجمن سرب و روی ایران مقرر شد تولید کنندگان این حوزه دو جلسه محصول خود را عرضه کنند تا اگر در رقابت‌ها قیمت به نرخ بر مبنای ارز نیمایی رسید، همانند مس و آلومینیوم فرمول قیمت‌گذاری این محصول را نیز با ارز سامانه نیمه تعیین کنیم.

نکته دیگر نیز که اعتماد کامل دولت به بستر شفاف بورس کالا را نشان می‌دهد، مصوبه اخیر وزارت صمت در خصوص لزوم عرضه زنجیره فولاد از آهن اسفنجی تا لوله و پروفیل در بورس کالا به منظور شفاف‌سازی کامل زنجیره است؛ بطوریکه هر خریدار آهن اسفنجی و ورق فولادی از بورس موظف است شمش و لوله و پروفیل تولیدی خود را در بورس عرضه کند؛ در غیر این صورت به سازمان تعزیرات حکومتی معرفی شده و جریمه می‌شود؛ ضمن اینکه از فهرست خریداران بورس کالا نیز خارج خواهد شد. به عبارت دیگر خریداران محصولات از بورس کالا باید ۷۵ درصد تولیدات خود را هم در بورس عرضه کنند که در غیر این صورت با متخلفان برخورد می‌شود.

به این ترتیب ما معتقدیم که اگر محصولات کل زنجیره فولاد در بورس عرضه شوند، مشکلات موجود حل می‌شود؛ اما متأسفانه بعضاً شاهد هستیم که بورس ناچاراً مورد هجوم واقع شده و متهم می‌شود.

در پایان اینکه در حال حاضر روند معاملات در بورس با همکاری و هماهنگی که بورس کالا با وزارت صمت داشته، نسبت به گذشته تقویت شده به طوریکه علاوه بر افزایش عرضه‌ها، امروز تنها افرادی که مجوز و پروانه فعالیت دارند، می‌توانند محصول را خرید کنند.

بورس کالا روزی به اعتبار کشور تبدیل می‌شود

رضا ویسه

معاون نظارت و هماهنگی معاون اول رییس جمهور

بین سال‌های ۱۳۷۶ تا ۱۳۸۰ به دلیل اجرای پروژه‌های جدید در کشور به یکباره با افزایش حجم تقاضای محصولات فولادی و فلزی و سرمایه‌گذاری در این حوزه روبه‌رو شدیم. در آن زمان افزایش قیمت فلزات و نقش مخرب واسطه‌ها به حدی رسید که قیمت محصول تولید شده از درب کارخانه تا رسیدن به بازار مصرف با رشد چند برابری مواجه می‌شد؛ به عبارتی محصول برای رسیدن به مصرف‌کننده چند دست میان واسطه‌ها می‌چرخید و سود اصلی به جیب آنها می‌رفت.

همین عامل و وجود رانت‌های عظیم در بازار محصولات فلزی کشور باعث شد تا دولت به دنبال راه‌چاره‌ای جدید برای تنظیم بازار و

قیمت‌ها بیفتد. از آن جهت که مسوولان اقتصادی وقت، اعتقادی به سهمیه‌بندی نداشتند و بر اصول اقتصاد بازار تکیه می‌کردند، بهترین روش، راه‌اندازی یک بازار متشکل برای تجمیع عرضه و تقاضای محصولات فلزی با عنوان بورس فلزات تهران انتخاب شد. به این ترتیب نخستین بورس کالایی کشور با معاملات فلزات آغاز بکار کرد و با ایجاد فضای تعادلی ایجاد شده، بسیار سریع اثرات تشکیل بورس فلزات در قیمت محصولات و رسیدن سود اصلی به تولیدکننده مشاهده شد.

مزایای ایجاد بورس فلزات باعث شد تا این بازار توسعه یابد و به تدریج با تشکیل بورس کالای ایران انواع محصولات در حوزه‌های صنعتی و معدنی، پتروشیمی و فرآورده‌های نفتی و کشاورزی در این بورس عرضه و معامله تا شفافیت در روند معاملات کالاهای کشور حکمفرما شود.

با این وجود، در طول این سال‌ها بورس کالا همواره با وجود برخی مقاومت‌ها در روند توسعه و تغییر ساختارهای معاملاتی کالاهای از سنتی به مدرن مواجه بوده است و واسطه‌ها و افرادی که به دنبال انحصار و احتکار بودند، همواره با جوسازی و آرایه آدرس‌های غلط به مسوولان، قصد تخریب بورس کالا را داشتند. در این رابطه، چندسالی بحث خروج محصولات پتروشیمی از بورس کالا مطرح و این موضوع باعث آزار فعالان این بازار شد؛ اما در پایان با اتکا به قانون و حمایت مسوولان این بحث مسکوت ماند. می‌توان گفت افرادی که مخالف وجود بورس کالا هستند، یک خواسته اصلی دارند و آن «خارج شدن معاملات کالاهای از فضای شفاف و واقعی و قدرت گرفتن بازارهای غیر شفاف و کاذب» است؛ بدون شک اگر محصولات در بورس کالا عرضه نشود به سرعت شاهد ایجاد انحصار در بازار کالای کشور خواهیم بود.

به عبارت بهتر می‌توان گفت اگر امروز محصولات در بورس کالا عرضه نشود، انحصارگران و واسطه‌ها که افراد پر قدرتی هستند، پس از جمع‌آوری محصولات از بازار و انتقال به انبارها، زمینه کاهش کالا را فراهم کرده و به هر قیمتی که بخواهند مواد را به متقاضیان می‌فروشند. با این تفاسیر، «قانون» و «اقتدار مجریان قانون» دو عامل اصلی در ممانعت از رسیدن این افراد به خواسته‌هایشان است. همچنین طی چند سال اخیر با نگاه مناسب به مباحث اقتصادی از سوی دولتمردان و مجلس، امروز بورس کالا به بلوغ خوبی رسیده است؛ هر چند این رشد و توسعه کافی نیست و باید با همکاری دولت و مجلس و اصلاح قوانین جدید، شاهد توسعه معاملات در بورس کالا باشیم.

ضرورت توسعه این بازار از آن جهت است که با وجود همه مشکلات، اقتصاد ما روز به روز بزرگتر می‌شود و در این شرایط به نهادی مانند بورس کالا نیز هر روز بیشتر احتیاج پیدا می‌کنیم؛ پس باید بدانیم که بورس کالا همانند بورس‌های معتبر دنیا در مسیر رشد و توسعه قرار می‌گیرد. این بورس باید روزی به یکی از شاخص‌های اصلی قیمت‌های بین‌المللی در محصولاتی همچون پسته، زعفران، مس و... تبدیل شود تا اعتبار برای کشور باشد.

فرمان معاملات به دست بازار باشد

عزیز اکبریان

رئیس کمیسیون صنایع و معادن مجلس

نکته اساسی در هر اقتصادی این است که بازار باید بر اساس عرضه و تقاضا شکل بگیرد؛ البته در شرایط خاص اقتصادی امروز باید چند نوع کالا مانند کالاهای اساسی مثل غذا و دارو تحت شعاع دخالت در مکانیسم قیمت گذاری باشد که باز هم دخالت در فرآیند قیمت گذاری در این شرایط

مشکلاتی را با خود به همراه خواهد داشت. اما این حوزه بنا به نیاز مردم باید کنترل شود. در این میان آنچه مسلم است، زمانی که کالا به وفور در بازار وجود دارد، باید به طور حتم آن را در بورس عرضه کرد؛ زیرا بورس با مزایایی همچون شفافیت و عدالت، نقش به سزایی در توسعه اقتصادی ایفا می کند. ضمن اینکه به طور قطع دخالت در قیمت ها زمینه ایجاد سودجویی و فساد در بازار را فراهم می کند، به طوریکه تعیین ارز ۴۲۰۰ تومانی برای کالاها باعث ایجاد ناهماهنگی در بازار شد. حال آنکه در شرایط طبیعی، قیمت محصولات باید بر اساس قیمت تمام شده محصول و نیز سود متعارف تعیین شود، همچنین عرضه مواد نیز باید بر اساس نیاز واقعی باشد تا شاهد تعادل در قیمت ها باشیم. به این ترتیب، در صورتی که بخواهیم همانند سال های قبل کالاها را قیمت گذاری کنیم به طور حتم موفق نخواهیم شد، زیرا در هیچ کشوری چنین اقدامی برای کالاها انجام نمی شود و این رفتارهایی که با اصول اقتصادی در تضاد است در کل دنیا منسوخ شده است. در این رابطه، مشاهده می کنیم تولیدکننده در این نوع قیمت گذاری اگر دستور آریه شده را رعایت نکند با برخورد قانونی مواجه شده و جریمه می شود؛ اما فعالیت دلان و سودجویان از قانون خاصی برخوردار نیست، بنابراین سود این نوع سیاست فقط نصیب دلان می شود. این در حالی است که ما در کشورمان بورس کالا داریم که مسوولان کارکرد این بورس را در طول سال های گذشته مشاهده کرده و همواره از آن به عنوان بازاری شفاف، قانونمند و قابل رصد یاد کرده اند؛ به این ترتیب لزومی برای دخالت در قیمت گذاری ها و اجبار برای ارزان فروشی تولیدکننده با وجود بورس کالا نیست و باید قیمت کالاها و مواد اولیه در بورس به صورت شفاف و منطقی کشف شود. با این تفاسیر تاکید می شود که عرضه کالاها خارج از بورس اصلا جایز نیست و مداخله در قیمت گذاری جوابگو نبوده و باعث سودجویی می شود، پس باید از ظرفیت های بورس کالا در کشف واقعی قیمت ها در بهبود وضعیت کشور استفاده کرد.

مکانیسم عرضه و تقاضا، فرمول تنظیم بازار

غلامحسین شافعی

رئیس اتاق بازرگانی ایران

ضرورت حرکت صنعت فولاد کشور به سمت چشم انداز تولید ۵۵ میلیون تنی، اصلاح نظام معیوب قیمت گذاری بر مبنای دلار ۴۲ هزار ریالی را ایجاد می کند و با در نظر گرفتن میزان تولید ۲۲ میلیون تنی فولاد در کشور و مصرف ۱۵ میلیون تنی داخلی، اصلاح نظام قیمت گذاری مذکور بر اساس مکانیسم عرضه و تقاضا، هیچ گونه نگرانی از بابت تامین نیاز داخلی و صنایع پایین دستی به دنبال نخواهد داشت.

در این رابطه باید توجه داشت که بورس کالا دارای جایگاهی اثرگذار در اقتصاد ماست و مدیران و مسوولان سازمان بورس و اوراق بهادار و نیز بورس کالا نیز بارها اعلام کرده اند که اگر ضعفی در فرآیند معامله کالاها وجود دارد آمادگی دارند تا پس از بررسی آن را اصلاح کنند. از این رو برگزاری نشست های تخصصی با حضور صنایع بالادست و پایین دست به صورت منظم به اصلاح ضعف های احتمالی، رویکرد کاملاً منطقی و قابل قبولی است و می تواند در راستای تقویت این بورس و حمایت از تولیدکنندگان اثر بخش باشد. چراکه بورس های کالایی در کل دنیا نیز بخش مهمی در اقتصادها هستند و ما نیز باید در راستای ارتقای این بازار که به شفافیت و سلامت اقتصادی کمک می کند، حرکت کنیم.

در همین ارتباط بنده به منظور تقویت جایگاه بورس کالا در اقتصاد و معاملات حوزه کالایی، با ارسال نامه ای به معاون اول رئیس جمهور، اصلاح نظام قیمت گذاری فولاد را خواستار شدم. چراکه عرضه فولاد در بورس کالا مطابق با دستورالعمل کارگروه تنظیم بازار و بر مبنای نرخ ارز ۴۲ هزار ریالی را در تعارض با سیاست جدید ارزی دولت دانسته و اعتقاد داشتم این نحوه قیمت گذاری آثار و تبعات مخربی را برای این صنعت مهم و راهبردی کشور به دنبال داشته است. از این رو، تاکید می کنم حرکت در مسیر درست برای تنظیم بازارها، توجه به مکانیسم عرضه و تقاضاست و با اجبار و تکلیف نمی توان شرایط مناسبی را برای صنایع رقم زد.

لزوم پیروی از اقتصاد بازار

◀ حمیدرضا فولادگر

عضو کمیسیون صنایع و معادن مجلس

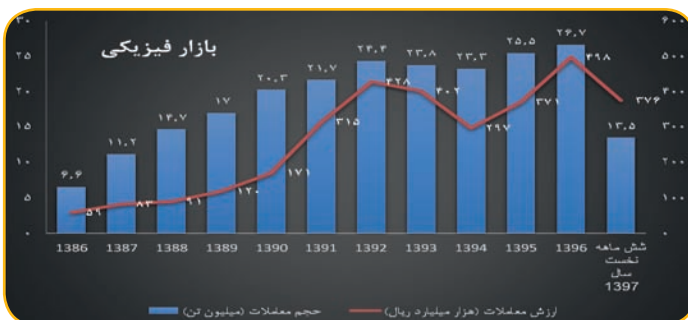
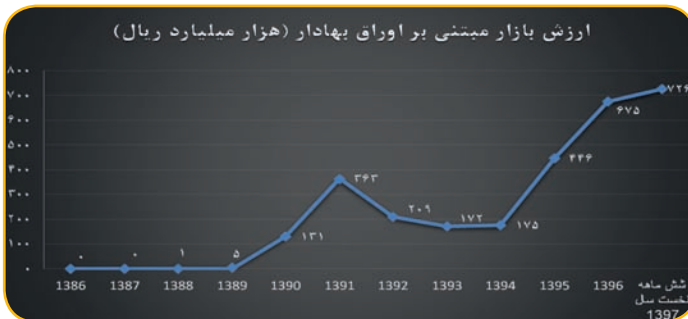
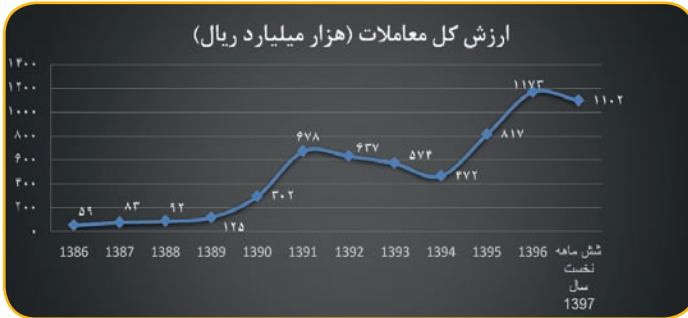
در تنظیم بازارها دولت باید تمام تلاش خود را برای پیروی از قواعد اقتصاد بازار به کار گیرد و در این زمینه استفاده از ظرفیت بورس کالا راهگشا است. چراکه بورس کالا به شفاف‌سازی و رقابت پذیری بازارها کمک می‌کند. به همین دلیل، باید اجازه پیشرفت به مکانیسم بورس کالا را داد و به جز در موارد خیلی خاص، نباید نرخ‌گذاری روی محصولات و دخالت در بازار انجام شود. چراکه شاید به دلیل شرایط بازار در برخی موارد خاص روی یک محصول، دولت تصمیم به قیمت‌گذاری بگیرد، اما در خصوص عموم کالاها این روند رخ نمی‌دهد چراکه دخالت در بازارها نتیجه مثبتی برای اقتصاد به همراه ندارد.

به همین دلیل باید به بورس کالا اجازه توسعه دهیم؛ زیرا مکانیسم بورس کالا به شفاف‌سازی و جذب سرمایه کمک می‌کند، از این رو در جریان عرضه و معامله محصولات مختلف در این بورس نباید محدودیت ایجاد کنیم تا زمینه افزایش رقابت پذیری فراهم شود. در پایان اینکه نکته اساسی این است که ورود دولت به نرخ‌گذاری به نفع اقتصاد نیست و زمینه‌های سودجویی و واسطه‌گری در بازارها را در پی دارد. بنابراین دولت باید همان گونه که از بورس کالا به عنوان مجری در تنظیم بازارها بهره می‌گیرد، به ساز و کار این بورس یعنی کشف قیمت‌ها براساس عرضه و تقاضا احترام بگذارد.

کارنامه ۱۱ ساله از دریچه آمار

سودابه کیوان فر

نخست سال جاری نیز بیش از ۷۲۶ هزار میلیارد ریال انواع اوراق بهادار معامله شده تار کورد سالانه معاملات این بخش جا به جا شود. نکته دیگر در خصوص این بازار آن است که بیش از ۹۶ درصد از کل ارزش معاملات آن را قرار دادهای آبی کالاهای مختلف از جمله سسکه طلا و زعفران نگین تشکیل داده است، چراکه از کل ۲۹۰۲

کارشناسان و صاحب نظران حوزه اقتصادی معتقدند بورس کالا بهترین مکانی است که می تواند جلوی نفوذ و تأثیر گذاری انحصار را بگیرد و علاوه بر متعادل و منصفانه کردن قیمت ها، به شکل گیری یک بازار شفاف، فعال و دارای نقدشوندگی بالا کمک می کند. سابقه راه اندازی بورس در حوزه معاملات کالایی نیز به شهر پور ماه ۱۳۸۲ و زمان راه اندازی بورس فلزات تهران برمی گردد که با حضور «طهماسب مظاهری» وزیر وقت اقتصاد و دارایی، «اسحاق جهانگیری» وزیر وقت صنایع و معادن، «محمد شریعتمداری» وزیر وقت بازرگانی، «مهدی کرباسیان» قائم مقام وقت وزیر اقتصاد و دارایی و نیز «ابراهیم شیبانی» رئیس کل وقت بانک مرکزی به عنوان اعضای شورای عالی بورس فلزات گشایش یافت. در این مراسم اولین دادوستد بورس فلزات تهران به صورت نمادین توسط «اسحاق جهانگیری» وزیر وقت صنایع و معادن به عنوان فروشنده و «محمد شریعتمداری» وزیر وقت بازرگانی به عنوان خریدار در تالار تازه تاسیس بورس مذکور انجام شد.

به این ترتیب، مقدمات لازم در قانون برنامه پنج ساله سوم فراهم شد و بورس فلزات و کشاورزی به ترتیب در سال های ۱۳۸۲ و ۱۳۸۳ راه اندازی شدند و در نهایت، فرآیند تحول و تکامل بازار سرمایه در کشور با تصویب قانون جدید بازار اوراق بهادار در آذرماه سال ۱۳۸۴ تداوم یافت و منجر به ادغام بورس های فلزات و کشاورزی و شکل گیری بورس کالای ایران شد. در این گزارش تلاش شده عملکرد معاملاتی این بورس در حوزه های مختلف اعم از صنعتی و معدنی، پتروشیمی، کشاورزی و نیز بازارهای مالی را مرور کرده و آماری کلی از معاملات این بازار از سال ۱۳۸۶ تا پایان نیمه نخست سال ۱۳۹۷ ارائه کنیم.

ثبت ارزش معاملات ۶۱۱۴ هزار میلیارد ریالی طی ۱۱ سال

بررسی ارزش بازار بورس کالای ایران طی ۱۱ سال اخیر تا پایان شهر پور ماه امسال حاکی از معامله بیش از ۶۱۱۴ هزار میلیارد ریال انواع کالا در این بازار بوده است. بطوریکه این رقم از سال ۱۳۸۶ از مبلغ ۵۹ هزار میلیارد ریال به بیش از ۱۱۷۲ هزار میلیارد ریال در سال ۱۳۹۶ رشد کرده است. در نیمه نخست امسال نیز در حالی بالغ بر ۱۱۰۲ هزار میلیارد ریال کالا مورد دادوستد قرار گرفته که این مبلغ حدود ۱۸ درصد از کل ارزش معاملات بورس کالا از زمان راه اندازی تاکنون را تشکیل می دهد. بطوریکه در حالی طی سال گذشته رکوردی تاریخی در ارزش معاملات سالیانه این بازار به ثبت رسید که با توجه به عملکرد نیمه نخست امسال به نظر می رسد در سال جاری رکوردی دیگر در این بورس رقم بخورد.

طلای زرد و سرخ، نگین بازار مالی

ارزش معاملات بازار مبتنی بر اوراق بهادار بورس کالای ایران نیز که از دو بازار قرار دادهای مشتقه تشکیل شده، طی دوره فعالیت بورس کالای ایران در ۱۱ سال اخیر در مجموع به بیش از ۲۹۰۲ هزار میلیارد ریال رسیده است. در این بازار طی نیمه

درصدی در ارزش معاملات این نوع از محصولات را در بورس کالا نشان می‌دهد. در این شرایط، از ابتدای فروردین تا پایان شهر بور ماه امسال در مجموع ۲,۴۲ میلیون تن محصولات پتروشیمی در بورس کالا معامله شده که این حجم از دادوستد کالا ارزشی بالغ بر ۱۲۰ هزار و ۲۷۵ میلیارد ریال را در بورس کالا رقم زده است. بر این اساس، در مجموع از سال ۱۳۸۶ تا نیمه اول امسال یعنی طی این بازه زمانی ارزش معامله ۲۹,۴۳ میلیون تن محصولات پتروشیمی در بورس حدود ۸۱۸ هزار و ۹۷۰ میلیارد ریال به ثبت رسیده است.

❖ استقبال پرشور کشاورزان از بورس کالا

حجم معاملات محصولات کشاورزی از آغاز به کار این بازار تاکنون روند صعودی قابل توجهی را سپری کرده است. بطوریکه، داد و ستد ۰,۱ میلیون تن محصولات کشاورزی در سال ۱۳۸۶ به سه میلیون تن در سال ۱۳۹۶ رسیده که این روند جهش ۲,۹۰۰ درصدی حجم معاملات محصولات کشاورزی در بورس کالا را نشان می‌دهد و به وضوح بیان گر استقبال پرشور کشاورزان برای معامله محصولات تولیدی خود در تالار نقره‌ای است؛ در این بین، ارزش معاملات این محصولات در دوره مذکور با رشد ۱۱۳ درصدی از ۲۸۹ میلیارد ریال به ۳۳ هزار و ۹۱ میلیارد ریال ارتقا یافته است. علاوه بر این، در نیمه نخست امسال نیز حدود ۱,۲ میلیون تن محصولات کشاورزی به ارزشی بالغ بر ۱۹ هزار و ۸۳۹ میلیارد ریال معامله شده است. به این ترتیب، از سال ۱۳۸۶ تا شش ماهه نخست امسال در مجموع حدود ۱۰,۷ میلیون تن محصول کشاورزی مورد داد و ستد قرار گرفته که این رقم ارزشی به مبلغ ۱۰۵ هزار و ۹۹ میلیارد ریال را در بورس کالا به ثبت رسانده است.

هزار میلیارد ریال ارزش معاملات بورس کالا در طول این سال‌ها، حدود ۲۷۸۳ هزار میلیارد ریال آن مربوط به ارزش معاملات قراردادهای آتی بوده است. گفتنی است بازار قراردادهای مشتقه شامل قراردادهای آتی و اختیار معامله است و بازار مالی اوراق سلف موازی استاندارد، گواهی سپرده کالایی و در نهایت صندوق‌های سرمایه‌گذاری را در بر می‌گیرد.

❖ رشد خیره‌کننده حجم معاملات بازار فیزیکی

در بازار فیزیکی بورس کالای ایران نیز که شامل گروه‌های اصلی صنعتی و معدنی، پتروشیمی، فرآورده‌های نفتی و کشاورزی است، در طول گذشت بیش از ۱۱ سال از راه‌اندازی این بازار حجمی بیش از ۲۲۸,۷ میلیون تن انواع کالا به ارزش ریالی تقریبی ۳۲۱۱ هزار میلیارد ریال معامله شده است. براساس این آمارها از سال ۸۶ تا سال ۹۶ حجم معاملات سالانه بازار فیزیکی بورس کالا حدود ۳۰۵ درصد افزایش یافته و در کنار آن، ارزش معاملات این بخش بارشده ۷۴۴ درصدی همراه شده است. معاملات شش ماهه نخست امسال بازار فیزیکی بورس کالا نیز با داد و ستد ۱۳,۵ میلیون تن به ارزش ۲۷۶ هزار میلیارد ریال خاتمه یافت. بررسی روند ۱۱ سال گذشته نشان می‌دهد که حجم و ارزش بازار فیزیکی طی این سال‌ها سیری صعودی داشته و تنها در سال‌های ۱۳۹۳ و ۱۳۹۴ با کاهش همراه شد و پس از آن دوباره روندی روبه‌رشد را در پیش گرفت.

❖ بازار صنعتی و معدنی ۱۵۶۴ هزار میلیارد ریالی شد

در طول ۱۱ سال و ۶ ماهه سپری شده از عمر کاری بورس کالای ایران، ارزش معاملات بازار محصولات صنعتی و معدنی به بیش از ۱۵۶۴ هزار میلیارد ریال رسید تا معامله‌گران با خرید و فروش بیش از ۱۰۸ هزار و ۶۵۱ میلیون تن انواع کالا این ارزش معاملاتی را رقم بزنند.

❖ بررسی روند معاملات فرآورده‌های نفتی طی ۱۱ سال

حجم و ارزش معاملات فرآورده‌های نفتی طی دوره مورد بررسی نیز در بورس کالا روند رو به رشدی را پشت سر گذاشته است. چراکه در شرایطی که در اولین سال معاملات یعنی سال ۱۳۸۶ تنها ۰,۱ میلیون تن فرآورده‌های نفتی در این بازار معامله شده که این رقم با رشد ۱۰ هزار و ۷۰۰ درصدی به ۱۰,۸ میلیون تن در سال ۱۳۹۶ افزایش یافته است. در عین حال ارزش معاملات نیز در این دوره با افزایش قابل توجهی از ۳,۵۳ میلیارد ریال به ۱۰۴ هزار و ۹۶۸ میلیارد ریال افزایش یافته است. در کنار آن، داد و ستد ۶ میلیون تن فرآورده‌های نفتی در شش ماهه نخست امسال ارزشی به مبلغ ۹۹ هزار و ۸۷۷ میلیارد ریال را به ثبت رسانده است. همچنین، از ابتدای سال ۱۳۸۶ تا نیمه نخست سال جاری حدود ۷۶,۵ میلیون تن فرآورده نفتی به ارزش تقریبی ۶۷۶ هزار و ۳۵۶ میلیارد ریال معامله شده است.

❖ پتروشیمی‌ها هم بی‌نصیب نماندند

بررسی آمارهای معاملاتی نشان می‌دهد که معاملات محصولات پتروشیمی به طور رسمی از سال ۱۳۸۷ با حجم معاملات ۰,۵۸ میلیون تن به ارزش پنج هزار و ۱۷۰ میلیارد ریال آغاز شد و پس از طی روند افزایشی یاداد و ستد ۳,۹۴ تن به ارزش ۱۵۱ هزار و ۳۸۹ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۶ رسید تا بازار این محصولات نیز از رشد خیره‌کننده حجم و ارزش سایر بازارهای فعال در بورس کالا عقب نماند. به طوریکه بررسی معاملات محصولات پتروشیمی از سال ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۶ ثبت رشد ۵۷۹ درصدی در حجم معاملات و نیز افزایش دو هزار و ۸۲۸

با گذشت حدود ۱۱ سال از زمان راهاندازی بورس کالای ایران، این بازار توانسته جایگاه مهمی در اقتصاد کشور پیدا کند و عملکرد و نقش ویژه‌ای را در زمینه کشف واقعی و منصفانه قیمت‌ها و نیز ایجاد شفافیت در معاملات از خود به نمایش بگذارد.

در همین ارتباط، رییس سابق هیات عامل سازمان توسعه معادن و صنایع معدنی ایران (ایمیدرو)، بورس کالای ایران را یکی از بخش‌های اثرگذار در رونق صنایع معدنی و به ویژه صنعت فولاد ایران دانست و با تأکید بر اینکه این بورس زمینه ایجاد شفافیت در معاملات حوزه کالایی را فراهم می‌کند، گفت: باید دقت داشت که از ابتدا هدف از ایجاد مجموعه‌ای به نام «بورس کالا» کشف قیمت کالاها براساس رویکرد عرضه و تقاضا است. این یکی از کارکردهای بسیار مهم بورس کالا در بازار سرمایه است تا به تعادل منطقی در مکانیسم عرضه و تقاضا کمک کند و به دنبال آن عرضه‌کننده و خریدار بتوانند بدون مشکل در گروه‌های مختلفی مانند محصولات پتروشیمی، کشاورزی و صنعتی فعالیت کنند. نکته مهم‌تر از کشف قیمت در اقتصاد بازار کالایی این است که بر اساس همین کشف قیمت و به واسطه انجام معاملات نقدی در بازارهایی همچون بورس امکان ایجاد ابزارهای مالی نوین نیز فراهم می‌شود.

«مهدی کرباسیان» با اشاره به اینکه توسعه بورس کالای ایران سلامت اقتصاد را در پی دارد، افزود: به هر میزان که شفافیت و سلامت اقتصادی افزایش یابد، به همان میزان، آرامش و ثبات اقتصادی ایجاد شده و زمینه جذب سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی بیشتر فراهم می‌آید. وی تأکید کرد: همچنین مزیت‌های متعدد بورس کالا به عنوان بستری شفاف برای مبادلات کالایی، باعث شده تا عرضه انواع محصولات از جمله محصولات تولیدی صنایع مختلف اعم از صنایع فولادی و پتروشیمی در این بازار به نفع تولیدکننده و مصرف‌کننده واقعی باشد.

او ضمن اشاره به حذف واسطه‌گری‌های مخرب در بازارها به کمک بستر شفاف بورس کالا، افزود: بورس کالای ایران افزون بر ایجاد شفافیت در معاملات و کشف قیمت منصفانه کالاها، از طریق طراحی ابزارهای مالی نوین نیز می‌تواند در زمینه تأمین مالی به فعالان صنایع مختلف از جمله محصولات فلزی و فولادی کمک کند.

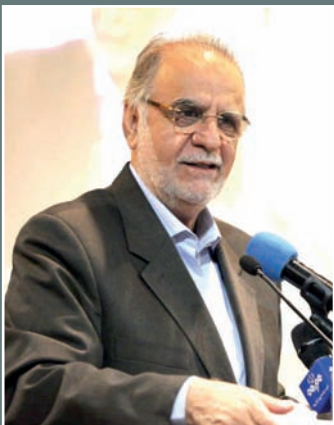
رییس سابق هیات عامل سازمان توسعه معادن و صنایع معدنی ایران در بیان نقش این بازار در جلوگیری از رانت گفت: هنگامی که موضوع شفافیت در بورس کالا مطرح می‌شود، قطعاً جلوگیری از رانت یکی از نقش‌های مهمی است که بورس می‌تواند ایفا کند.

«کرباسیان» در پاسخ به اینکه بورس کالا طی ۱۱

سال فعالیت خود در فضای اقتصاد و بازار کشور تا چه اندازه به شفافیت بازار کمک کرده است، گفت: راهاندازی این بازار در ایجاد شفافیت برای حوزه کالایی قطعاً مؤثر بوده و اعتقاد دارم توسعه آن می‌تواند به سلامت بازار کمک کند و موجب حمایت از تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان شود. حال آنکه حمایت از تولید در فضای غیرشفاف امکان‌پذیر نیست و از طریق بورس کالا می‌توان امکان برقراری توازن میان عرضه و تقاضا و زمینه‌های لازم برای حمایت از تولید داخلی را مهیا کرد. معاون سابق وزیر صمت در پاسخ به اینکه اگر بورس کالا راهاندازی نمی‌شد، معاملات محصولات معدنی و فلزی در بازارهای سنتی چه شرایطی داشت، بیان کرد: عرضه محصولات در بازارهای خارج از بورس کالا، سبب سردرگمی در قیمت فروش محصولات توسط تولیدکنندگان می‌شود که در نهایت زمینه انحصار در خرید و فروش را به وجود می‌آورد؛ بنابراین باید از امکانات و شفافیت بورس کالا استفاده کرد و در مسیری روشن در اقتصاد گام برداشت.

رییس سابق هیات عامل ایمیدرو و ادامه داد: بنده در راهاندازی بورس کالا که در ابتدا برای معاملات فولاد و در قالب بورس فلزات تهران راهاندازی شد، حضوری فعال داشتم و معتقد بودم که بورس کالا می‌تواند در شفاف‌سازی معاملات و سلامت بازارها ایفای نقش کند. به همین دلیل از زمان راهاندازی بورس تاکنون، این بازار همواره از سوی دولت و ایمیدرو مورد حمایت بوده است. در ابتدای راهاندازی بورس کالا، وزارت صنایع و معادن مجری طرح بود و در ادامه با حمایت کامل مجموعه دولت و وزارت اقتصاد و صنایع، تابلویی شفاف در مقابل همگان قرار گرفت. «کرباسیان» همچنین درباره امکان عرضه محصولات جدید در بورس کالا و کشف قیمت آن‌ها بر اساس مکانیسم عرضه و تقاضا در این بستر معاملاتی، گفت: اعتقاد دارم در مقطع فعلی با توجه به مباحث اعمال تحریم‌ها انتظار ناهنجاری است که همه محصولات وارد بورس شوند؛ از این رو، باید منتظر ماند تا وضعیت اقتصاد کشور آرام شده و به ثبات برسد، سپس محصولات جدید را وارد این بازار کرد.

او در پاسخ به آخرین پرسش خبرنگار دو ماهنامه «پیام اقتصادی بورس کالا» مبنی بر اینکه آیا بورس کالای ایران به مرحله بلوغ خود رسیده است یا همچنان باید در مسیر رشد و توسعه آن گام برداشت، گفت: در طول مدت راهاندازی بورس کالا این بازار نقش مهمی در ایجاد شفافیت و سهولت انجام معاملات برای کالاهای مختلف ایفا کرده است، با این وجود به نظر می‌رسد کماکان این بازار می‌تواند جایگاه ویژه‌ای در اقتصاد کشور داشته باشد و برای رسیدن به بلوغ کامل بیش از پیش توسعه یابد.

مهدی کرباسیان
**سلامت اقتصاد
در گرو توسعه
بورس کالا**

اردشیر سعدمحمدی

مسیر انحرافی در نبود بورس کالا

شده در بورس های کالایی دنیا در حال انجام است، به نظر می رسد بورس کالای ایران نیز باید تغییراتی در نوع نگرش و رفتارهای خود ایجاد کند تا به کمک آن شفافیت حاکم بر اقتصاد نیز بیشتر شود.

از این رو، به اعتقاد بنده بورس می تواند همچنان رشد کند و به بلوغ جدی تری دست یابد و تا رسیدن به بلوغ کامل راه زیادی در پیش روی خود دارد.

«سعدمحمدی» ضمن تأکید بر اینکه وجود ابزارهای مالی متنوع در بورس کالا قدرت پیش بینی پذیری قیمت ها را به تولیدکنندگان و مصرف کنندگان کالاها ارائه می کند، در بیان نقش این ابزارها در تأمین مالی صنایع اظهار کرد: بورس کالا می تواند با طراحی ابزارهای نوین مالی به تأمین مالی صنایع کمک کند و ابزارهای متنوعی که طی این سال ها طراحی کرده برای بنگاه های تولیدی که از لحاظ نقدینگی دچار معضل می شوند، بسیار ارزشمند است.

وی ادامه داد: با این حال به نظر می رسد بورس کالا باید در ارتباطی که با بانک ها برقرار می کند، شرایط آسان تری را به لحاظ عملیاتی و رسیدن نقدینگی به تولید فراهم کند؛ در این صورت، بورس کالا می تواند جایگاه وسیع تر و مهم تری در اقتصاد کشور به دست آورد.

معاون طرح های توسعه معدن و صنایع معدنی ایمیدرو در پاسخ به اینکه اگر بورس کالا وجود نداشت، در حال حاضر انجام معاملات محصولات فلزی و معدنی در بستر معاملات سنتی به چه شکل انجام می شد، عنوان کرد: انجام معامله محصولات مختلف به شیوه های سنتی و آن گونه که پیش از راه اندازی بورس کالا وجود داشت، قطعاً با مشکلات زیادی همراه بود؛ به طوری که شفافیت در انتخاب قیمت واقعی و منصفانه با مشکل مواجه و شناسایی تطبیقی برای شرکت های دیگر نسبت به تعیین قیمت دچار معضل بود؛ از این رو، در صورت تداوم این روند با ایجاد رانت های عظیم در فروش محصولات، تولیدکنندگان به مسیر انحرافی کشانده می شدند.

بورس کالا بازاری قانونمند است که طی ۱۱ سال فعالیت خود توانسته با ایجاد مکانیسم های هدفمند، فرصت های مناسبی را در اختیار صنعتگران قرار دهد.

این گفته «اردشیر سعدمحمدی»، قائم مقام و هماهنگ کننده امور سازمان توسعه معدن و صنایع معدنی ایران است که به مناسبت یازدهمین سالگرد راه اندازی بورس کالای ایران عنوان کرد.

«سعدمحمدی» ضمن تبریک به مناسبت فرارسیدن سالگرد تأسیس بورس کالای ایران و ابراز امیدواری برای ارتقای جایگاه این بستر معاملاتی در اقتصاد ملی، درباره نقش بورس کالا در ایجاد شفافیت گفت: تعیین تکلیف قیمت به لحاظ شفافیت و برای معاملات کالاهایی که وارد بورس شده اند، به لحاظ فراهم کردن سیستم های عملیاتی برای بنگاه ها و واحدهای تولیدی قطعاً تأثیر به سزایی دارد تا اینکه بتوانند به کمک این بستر معاملاتی به طور مستقیم با مشتریان خود در یک مکان مشخص ارتباط پیدا کنند.

وی افزود: به هر حال این بازار نیاز دارد که مطابق با شرایط دنیا در تکنیک های خود ارتقای بیشتری را به لحاظ عملیاتی تعریف کند تا شفافیت بتواند به طور جدی تری در آن عملیاتی شود و در نتیجه بورس کالا نقش اصلی خود را مناسب تر ایفا کند.

این عضو هیات عامل ایمیدرو در ادامه اظهار کرد: اما به هر ترتیب اینکه بورس کالا رسالتی مهم در ایجاد شفافیت دارد قابل تقدیر است و امیدوارم این بورس در آینده با تغییراتی که با توجه به تکنیک های روز دنیا در رفتار کاری خود به وجود می آورد، بتواند صعود بیشتری داشته باشد و نسبت به گذشته بهتر عمل کند. او در پاسخ به اینکه آیا بورس کالا به بلوغ خود رسیده و یا هنوز امکان توسعه و رشد برای حوزه های فعالیت آن وجود دارد، گفت: خیر، قطعاً این بازار برای رسیدن به بلوغ کامل جای رشد و توسعه بیشتری دارد و همان طور که گفتیم روند عملیاتی بورس کالا با توجه به تحولاتی که در تکنیک های روز به کار گرفته

گفت و گو با رییس سازمان بورس و اوراق بهادار

دولت به بورس کالا اعتماد دارد

مقدمه

«در حال حاضر در بورس کالای ایران اقدامات ارزشمندی انجام شده است و شاید کمتر بررسی در دنیا در حوزه کالایی پیشرفتی به اندازه بورس کالای ایران داشته است؛ حجم معاملات بورس کالا این مهم را به خوبی نشان می‌دهد. این در حالی است که اکنون بخش بزرگی از کل معاملات بورسی را معاملات کالایی تشکیل می‌دهد. همچنین برای رشد بیشتر بورس کالا، هر کالایی که ویژگی‌های معامله در بورس کالا را داشته باشد، قابل وارد شدن و پذیرش است و این بورس زیرساخت‌های بسیار مناسبی را فراهم کرده؛ بنابراین امیدوار هستیم که بورس کالا رشد خود را پرشتاب ادامه دهد». این بخشی از صحبت‌های «شاپور محمدی» رئیس سازمان بورس و اوراق بهادار است که عملکرد بورس کالای ایران را در بازدهمین سال تأسیس آن بررسی کرده است. در ادامه متن کامل گفت و گو با ایشان را می‌خوانید.

مانند آتی، سلف و آپشن در این بازارها، یکی از اهداف سازمان است. بورس کالا در دنیا از لحاظ تنوع محصول بی نظیر بوده و وجود محصولاتی مانند زعفران به عنوان یک محصول استراتژیک و ارزشمند گویای همین نکته است. استفاده از قراردادهای آتی در محصولات کشاورزی سابقه قدیمی دارد، به طوری که قراردادهای آتی در اکثر کشورهای دنیا معامله شده و نوسان شدید قیمتی و عدم ثبات قیمت را پوشش می‌دهد. این در حالی است که وجود مشکلاتی همچون نبود گردش شفاف اطلاعات، حضور گسترده واسطه‌ها به شکل غیرمنصفانه و وجود پدیده سلف‌خری به مفهوم منفی در کشورهای در حال توسعه باعث شد تا برای حل این مشکلات، بازارهای آتی و

کار بورس کالا به سرانجام رسید؛ این اتفاق علاوه بر اینکه به نقدشوندگی معاملات بخش کشاورزی کمک می‌کند، موجب کاهش بار مالی دولت در خرید محصولات کشاورزی را نیز در پی خواهد داشت. راه‌اندازی صندوق سرمایه‌گذاری طلا در راستای تکمیل زنجیره معاملات طلا و پاسخ به نیازهای فعالان بازار این محصول و همچنین ورود به معاملات بازار دو محصول ارزشمند کشاورزی یعنی پسته و زعفران برای ساماندهی بازار داخلی و همچنین کمک به صادرات، از دیگر اقدامات اخیر بورس کالا بوده است.

❖ **در حال حاضر شاهد استفاده از ابزارهای نوین مالی مانند قراردادهای آتی در بورس کالای ایران به ویژه در بخش کشاورزی هستیم. شما کارکرد این ابزارها را در این بخش چگونه می‌بینید؟**

تقویت ابزارهای مالی در بورس کالا و راه‌اندازی ابزارهای

❖ **با توجه به نام‌گذاری سال ۹۷ به نام «سال تولید ملی و حمایت از کالای ایرانی» و آغاز تحریم‌های یک‌جانبه آمریکا، به نظر شما ابزارهای نوین در بورس و به ویژه بورس کالای ایران چگونه می‌تواند به افزایش تولید کمک کند؟**

بورس کالای ایران همواره به دنبال توسعه ابزارهای مالی جدید و ارائه خدمات متنوع به فعالان صنایع مختلف است و این اقدامات، به عرضه کالاهای همگن و قابل استاندارد جدید و شفافیت منجر شده است. در واقع، بررسی اتفاقاتی که طی چند سال اخیر در بورس کالا رخ داده است، نشان می‌دهد بورس کالا همسو با تحولات اقتصادی و ایجاد نیازهای جدید فعالان اقتصادی و صنایع در تلاش است تا با معرفی راه‌اندازی ابزارها و بازارهای جدید به بخشی از این نیازها پاسخ دهد. در همین زمینه از سال گذشته شاهد تحقق مواردی همچون راه‌اندازی صندوق سرمایه‌گذاری طلا، ادامه سیاست تضمینی، آغاز معاملات گواهی سپرده پسته و زعفران، امضای تفاهم‌نامه با بورس کالایی هند به منظور ایجاد سکوی معاملاتی مشترک و همچنین خرید توافقی زعفران بوده‌ایم.

اقدامات بورس کالای ایران در راستای توسعه خدمات به فعالان اقتصادی و صنایع بسیار مناسب بوده است و همان طور که همواره تأکید کرده‌ام تا جایی که بتوان کالاهای همگن را در بورس کالای ایران عرضه و معامله کرد، به رشد شفافیت اقتصادی کشور کمک کرده‌ایم. طی چند سال گذشته اقدامات زیادی در بورس کالای ایران انجام شده است که یکی از مهم‌ترین حوزه‌های آن به بخش معاملات کشاورزی اختصاص دارد؛ به طوری که شاهد پذیرش کالاهای جدید و همچنین روند مطلوب داد و ستد محصولاتی مانند گندم در این بورس هستیم.

دولت به بورس کالا اعتماد دارد و در همین راستا سیاست خرید تضمینی محصولات کشاورزی اصلاح شد. جایگزینی سیاست قیمت تضمینی به جای طرح خرید تضمینی یکی از برنامه‌های دولت و وزارت جهاد کشاورزی بود که با استفاده از ساز و

کار دارد به زودی به عنوان مرجع قیمتی در منطقه و بازارهای بین‌المللی شناخته خواهد شد. اکنون بورس کالای ایران فعالیت‌های بین‌المللی خود را توسعه داده و کسب استانداردهای بین‌المللی در بازار سرمایه ایران و نیز عضویت در ISO از جمله استانداردهای موجود در بازار سرمایه ایران است.

بازار سرمایه یکی از شفاف‌ترین نهادهای مالی در دنیا و ایران است و تنها جایی که مالیات خود را دقیق و شفاف پرداخت می‌کند، بورس است؛ شرکت‌های بورسی سالی چهار بار صورت مالی و ماه به ماه تولید و فروش خود را افشا می‌کنند. در خصوص روند معاملات کالاها نیز باید توجه کرد، بورس کالا در تعیین قیمت پایه حد نوسان و نرخ دلار هیچ نقشی ندارد و هر قیمت پایه‌ای را که مراجع مربوط تعیین کنند، بورس کالا می‌پذیرد؛ بنابراین اگر حد نوسان محدود تعیین شود، بازار سرمایه حتماً به سمت خرید یا فروش یک طرفه می‌رود. به این ترتیب، روشن است که بازارهای مالی، انعطاف و کنترل پذیری و شفافیت بهتری نسبت به بازارهای دیگر دارند. بورس کالا شفاف و اصلاح‌پذیر است و اگر دولت می‌خواهد برای برخی کالاها محدودیت ایجاد کند، بورس کالا این امکان را برای به تعادل رسیدن بازار دارد.

❖ حدود ۱۱ سال از تأسیس بورس کالای

ایران می‌گذرد و در طول این سال‌ها این بورس تلاش کرده بستر و ساز و کار ساختار مندی را برای معاملات کالاها ایجاد کند، به نظر شما در طول این مدت بورس کالا تا چه حدی توانسته است، اصلاحات اقتصادی ایجاد کند؟

تحلیل رویدادهای بورس کالا در ۱۱ سالی که از عمر آن می‌گذرد و به ویژه در چند سال اخیر، نشان‌دهنده آن است که این بورس بر اساس تغییر و تحولات اقتصادی و نیازهای جدید، اصلاحات اقتصادی ضروری را ایجاد و ابزارها و بازارهای جدیدی را راه‌اندازی کرده است؛ به طور مثال، تداوم قیمت‌گذاری‌های دستوری کالاها ضد منافع سهامدار و خلاف قانون بود، به همین دلیل سازمان بورس و بورس کالا تلاش‌های زیادی با سطوح عالی دولت، ستاد تنظیم بازار و وزیر صنعت، معدن و تجارت انجام دادند تا تغییراتی در دستورالعمل‌های اخیر قیمت‌گذاری ایجاد کنند؛ به طوری که این تغییرات هم با سیاست‌های کلان کشور سازگاری لازم را داشته باشد و هم منافع سهامداران را حفظ کند؛ بنابراین، همواره به دنبال این بوده‌ایم که در بازار سرمایه منافع سهامداران تأمین شود و افرادی که به امید سودآوری منطقی در این بازار سرمایه‌گذاری کرده‌اند، ناامید نشوند. در حال حاضر با تلاش بورس کالای ایران اقدامات ارزشمندی انجام شده است؛ حجم معاملات بورس کالا این امر را به خوبی نشان می‌دهد. بطوریکه اکنون بخش بزرگی از کل معاملات بورسی را معاملات بورس کالای ایران تشکیل می‌دهد. هر کالایی که ویژگی‌های معامله در بورس کالا داشته باشد، قابل وارد شدن به بورس کالا است و این بورس زیرساخت‌های لازم را فراهم کرده است؛ امیدواریم که بورس کالا رشد پرشتاب خود را ادامه دهد.

نظام یافته که بورس نمونه عالی آن است، تشکیل شود. بورس‌های کالایی می‌توانند نوسانات قیمتی و ریسک‌های شدید را پوشش دهند. مدیریت ریسک قیمت، تسهیل فرآیند کشف قیمت، افزایش شفافیت، کمک به توسعه بازار، تسهیل معاملات فیزیکی و افزایش شفافیت بازار نیز از دیگر مزایای به کارگیری این قراردادهاست.

در بیشتر کشورهایی که محصولات کشاورزی دارند، بورس کشاورزی فعال است و قرارداد آتی نیز در آن معامله می‌شود؛ به طور مثال، در هند قرارداد آتی هل و نعنا، در چین قرارداد آتی سویا و ذرت، در برزیل قرارداد آتی دام زنده و قهوه عربی در جریان است و مالزی از قرارداد آتی روغن پالم استفاده می‌کند. اگر قراردادهای آتی در بخش کشاورزی جریان پیدا کند اثرات متعددی از منافع ملی و دستیابی کشاورزان به دسترنج واقعی خود دارد که این موارد در خصوص زعفران نیز صادق است؛ زیرا قیمت خرده‌فروشی زعفران با قیمتی که در بورس کالا کشف می‌شود و قیمتی که در جهان از فرآوری این محصول به دست می‌آید، نشان می‌دهد که جابجایی این منافع ملی در این محصول زیاد است و باید از این فرصت استفاده کرد. این اتفاق در کشورهای مختلف نیز رخ داده است؛ در بورس دالیان چین افزایش نقدشوندگی معاملات محصولات کشاورزی را به دنبال داشته و در بورس هند به عنوان ابزار مدیریت ریسک مورد استفاده قرار گرفته است. همچنین بهبود گردش اطلاعات، بهبود استانداردهای کیفی قابل اتکا و ایجاد اطمینان در خریداران و صادرکنندگان از دیگر مزایای استفاده از این ابزار است. افزون بر این، وجود نوسانات قیمتی دارایی پایه و نیاز به مدیریت ریسک با قراردادهای آتی اتفاق خواهد افتاد و همچنین بازیگران متعددی از تلافی عرضه و تقاضا ایجاد خواهند شد.

❖ اصولاً در کشورهای توسعه یافته

بورس‌ها عامل اصلی ایجاد شفافیت در اقتصاد هستند، در ایران نیز شرایط به همین ترتیب است و بازاری ساختار یافته و شفاف قیمت خرید و فروش را تعیین می‌کند؛ نظر شما در این خصوص چیست؟ و در صورت نبود بورس کالا چه تحولاتی در شفافیت بازار ایجاد می‌شود؟

هیچ مکانیسمی در ایران بهتر از بورس کالا نمی‌تواند بر اساس عرضه و تقاضا، قیمت کالاها را کشف کند و در دنیا نیز پس از سال‌ها تحقیق و تجربه ثابت شده تنها بازاری که به رقابت کامل نزدیک است، بورس‌ها هستند. بورس کالای ایران بهترین مرجع برای قیمت‌گذاری کالاها در کشور است و در آینده‌ای نزدیک با تمرکز این بورس بر صادرات محصولات، به مرجع قیمت‌های منطقه نیز تبدیل خواهد شد. در کشورهای پیشرفته دنیا هیچ بازاری شفاف‌تر از بورس‌های کالایی نیست و این بورس‌ها می‌توانند به شفافیت معاملات و رشد سطح رقابت پذیری در دادوستد کالاها منجر شوند که با این تفاسیر باید زمینه‌های تقویت بورس کالا در ایران را نیز مهیا کرد. بورس کالا با برنامه‌های توسعه بین‌المللی که در دستور

بازار سرمایه
یکی از
شفاف‌ترین
نهادهای مالی
در دنیا و ایران
است و تنها
جایی که مالیات
خود را دقیق و
شفاف پرداخت
می‌کند، بورس
است

گفت و گو با مدیر عامل بورس کالای ایران

محصولات کشاورزی در راه بازار مشتقه

نوسانات شدید نرخ ارز در نیمه نخست سال جاری و در پی آن، نوسان قیمت‌ها در بازارهای کالایی و فراهم شدن زمینه‌های واسطه‌گری، شیوه تنظیم قیمت‌ها و تامین نیاز مصرف‌کنندگان مواد اولیه را با پیچیدگی‌های زیادی مواجه کرد که مروری بر رویدادهای اخیر، بیانگر نقش پررنگ بورس کالای ایران در اجرای برنامه‌های دولت برای تنظیم و آرامش بازارها است. همچنین شرایط خاص اقتصادی کشور در ماه‌های اخیر در شرایطی با ۱۱ سالگی عمر فعالیت بورس کالای ایران در اقتصاد همزمان شده که بر اساس نگاه جدید مسوولان این بورس، توسعه بازار مشتقه بر پایه محصولات کشاورزی در اولویت برنامه‌های بورس کالا قرار گرفته است.

«پیام اقتصادی بورس کالا» در خصوص آخرین شرایط بورس کالا در اقتصاد با دکتر حامد سلطانی نژاد، مدیر عامل بورس کالای ایران به گفت و گو نشست است که در ادامه می‌خوانید.

جایگاه شفاف‌سازی اطلاعات و داده‌ها

رادر وضعیت کنونی کشور چگونه ارزیابی می‌کنید؟ اقتصاد ایران در حال گذار از روش‌های سنتی به شیوه‌های مدرن و الکترونیکی است که به طور حتم بازار سرمایه یکی از بسترهای اصلی در این انتقال به شمار می‌رود. در این بین طی سال‌های گذشته شاهد توسعه بازار سرمایه و شفاف‌سازی اطلاعات شرکت‌ها حاضر در این بازار بوده‌ایم. همچنین بررسی تجربیات گذشته و سایر کشورها باعث شده تا همه به این نتیجه برسند که شفافیت اطلاعات و قیمت‌ها از طریق بازارهای رسمی امکانپذیر است و تضعیف این بازارها به هیچ عنوان سودی برای اقتصادها نداشته است.

بورس کالا چگونه به شفافیت اطلاعات

و آمار در کشور کمک می‌کند؟ این بازار نشان‌دهنده چهره واقعی دادوستد و شرایط عمومی عرضه و تقاضاست. تازمانی که معاملات در بورس کالا انجام پذیرد با فضایی شفاف و واقعی رو به رو هستیم؛ بدیهی است خارج شدن معاملات کالاها از فضای شفاف و واقعی موجب قدرت گرفتن بازارهای غیرشفاف و کاذب است اما بدون شک اگر محصولات در بورس کالا عرضه نشود به سرعت شاهد ایجاد انحصار در بازار کالای کشور خواهیم بود و زمینه توزیع رانت بیشتر فراهم می‌شود.

همچنین در معاملات بورس کالا، کلیه روند و مشخصات کالاها از جمله میزان عرضه، تقاضا، قیمت، کیفیت و... در دسترس عموم قرار دارد و طرفین معامله می‌توانند بر اساس عدالت به معامله در بستری شفاف بپردازند. در این میان نکته حائز اهمیت، قرار گرفتن کل عرضه محصولات در مقابل تقاضاها برای مصرف است که در صورت تحقق این مهم، مسوولان سیاست‌گذار به راحتی می‌توانند با مشاهده آمارهای بورس کالا نسبت به تنظیم بازار محصولات و پی بردن به کمبود یک محصول و نیاز به واردات تصمیم‌گیری کنند.

به منظور توسعه بازار مشتقه در بورس

کالا چه اقداماتی در دستور کار قرار دارد؟ هم‌اکنون در بورس کالا در حال بررسی دارایی‌های پایه جدیدی به خصوص در حوزه محصولات کشاورزی

هستیم که بتوان از آنها برای انعقاد قراردادهای مشتقه استفاده کرد. در این حوزه دو فاکتور مختلف مدنظر قرار گرفته است که یکی حضور دارایی پایه در بورس کالا بوده و دیگری تلاش بر انعقاد قراردادهایی بر اساس جداسازی قیمت ارز از نوسان قیمت‌هاست. در خصوص فاکتور اول تلاش داریم تا از خود ابزارهایی که در بورس کالا وجود دارد، مشتقه تعریف کنیم؛ مثلاً بر واحدهای صندوق‌های سپرده طلا در این چارچوب می‌توان ابزار مشتقه تعریف کرد. در خصوص فاکتور دوم تلاش بر این است تا ابزارهایی تعریف کنیم که در نوسان قیمت آنها نوسان قیمت ارز دخالت نداشته باشد. این رویکرد در مسیر بررسی قرار دارد، ولی در این چارچوب می‌توان از معاملات مشتقه ونس طلا یا زعفران به صورت ارزی مثلاً با یورو استفاده کرد البته از لحاظ مقرراتی این رویکرد باید بررسی‌های دقیق‌تری را شامل شود به طوریکه پتانسیل این شیوه معاملاتی در مناطق آزاد مهمیتر است؛ با این شیوه معاملاتی می‌توان به بازگشت ارز به سیستم بانکی مدیریت بهتری داشت. مهم‌ترین ویژگی این شیوه معاملاتی حذف فاکتور نوسانات ارز از قیمت‌های معامله است. البته این شیوه معاملاتی هم‌اکنون در حال بررسی است، اما تلاش برای حذف اثر نوسان نرخ ارز بر قیمت‌ها مورد توجه قرار می‌گیرد.

آیا بورس

کالا برنامه‌ای برای

همکاری با شرکت‌های

رتبه‌بندی دارد؟

هم‌اکنون با

شرکت‌های رتبه‌بندی

همکاری‌هایی را آغاز

کرده‌ایم که نتیجه

این تلاش‌ها

می‌تواند در

بحث رتبه‌بندی

اعتباری کسانی

که در بورس

کالا تعهد

دارند چه

در بحث عرضه و چه در بحث تقاضا موثر واقع شود. هم‌اکنون اطلاعات بسیاری از معاملات پیشین بسیاری از مشتریان بورس کالا وجود دارد که به معنی وجود یک صندوق اطلاعاتی و دیتای تاریخی است و هم‌اکنون پرونده‌های منسجمی از عرضه‌کنندگان در اختیار داریم. اگر پروتکل و قرارداد همکاری با شرکت‌های اعتبارسنجی منعقد شود، می‌توان در زمینه اشتراک اطلاعات در چارچوب قوانین و مقررات همکاری کرد. تجربه نشان می‌دهد که فرآیند اعتبارسنجی در بازارهای کالایی زودتر به نتیجه می‌رسد اگر چه در خصوص مشتریان جدید بحث‌ها متفاوت خواهد بود. انتظار داریم که رتبه‌بندی به صورت آزمایشی انجام شود و در صورت موفقیت معضل اعتبارسنجی فروشندگان و خریداران حل خواهد شد. در این میان طی سال‌های گذشته چون سابقه عملیاتی گسترده‌ای در دسترس نبود، دشواری‌های بیشتری وجود داشت اما هم‌اکنون این شرایط تعدیل شده است.

حال اگر اعتبارسنجی توسط

شخص ثالث صورت بگیرد،

شبهه‌های جانبی آن نیز

از میان می‌رود.

نرم کرده و تبعات زیاد این امر منجر به خصوصی سازی و بهره گیری از ظرفیت های بازار سرمایه شده است. به گونه ای که در سال ۸۲ و پس از وضوح بالای فساد و رانت و بی بهره ماندن تولیدکنندگان در بخش فولاد کشور، مسوولان به ایجاد بازاری متشکل با نام بورس فلزات رای دادند. به این ترتیب هر چه به جلوتر می رویم، نخبان کشور بر لزوم کوچک شدن سهم دولت در اقتصاد و واگذاری امور به بخش خصوصی تاکید می کنند که در همین راستا بورس کالا سوار بر کشتی بازار سرمایه در مسیر پیشرفت قرار گرفته است. اما در برخی مواقع به خصوص در زمان های بحران اقتصادی شاهد اعلام برخی نظرها مبنی بر بازگشت به ساز و کارهای قدیمی و منسوخ شده همچون قیمت گذاری دستوری هستیم که این امر حاصلی جز بزرگ شدن دولت در اقتصاد و ایجاد منافذی برای بهره برداری عده ای خاص برای سوء استفاده نخواهد داشت. از این رو امروز از اصلی ترین موانع شفافیت در مسیر بورس ها از جمله بورس کالا، تضعیف بازارهای رسمی و بها دادن به افرادی که طالب معاملات زیر زمینی هستند و در نهایت دستوری شدن امور در حوزه کالاها است که البته مسوولان و نخبان کشور به طور حتم مانع از عقبگرد اقتصادی کشور و همچنین استفاده از روش های مدرن و کارا به منظور تنظیم بازارها، خواهند شد.

هجمه به بازارهای رسمی از هجمه به علم اقتصاد چیزی کم ندارد؛ اعتراض به بازارهای رسمی در واقع به معنای از بین بردن شفافیت واقعی های قیمتی و رخدادهای معاملاتی است. باید جلوی این نگرش گرفته شود که بازارهای رسمی خود بخشی از مشکلات هستند. بازار تنها نشان دهنده چهره واقعی داد و ستد و شرایط عمومی عرضه و تقاضاست. از سوی دیگر در تاریخ اقتصاد اثبات شده کسانی که به فکر حذف بازارهای رسمی هستند بیشترین منفعت را از حذف آن می برند؛ یعنی افرادی که به فکر منافع خود هستند بیش از همه بازارهای رسمی را زیر سوال می برند اگر چه در ابتدا خود را با سیاست گذار هم راستا و هم داستان نشان می دهند. در این چرخه کسانی برنده میدان خواهند بود که می دانند در چرخه منابع کشور خود نیز دخیل بوده و این به معنی کسب منافع بیشتر برای عده ای خاص است. این به معنی آن است که سیاست های حمایتی ناخواسته باعث توزیع بیشتر رانت شود. این وضعیت در شرایط سخت اقتصادی اهمیت بیشتری دارد زیرا به هوشمندی بیشتری نیاز خواهد داشت.

◀ **به اعتقاد شما اصلی ترین موانع بر سر راه توسعه بورس کالا در مسیر ایجاد شفافیت در اقتصاد چه مواردی است؟**

پاسخ به این پرسش را باید در زیرساخت های اقتصادی کشور جستجو کرد. کشور ما سال ها است که با اقتصاد دولتی دسته و پنجه

◀ **طی ماه های اخیر شاهد معاملات پر حجم زعفران در بازارهای مختلف بورس کالا هستیم، توسعه معاملات این محصول در بورس و تاثیر آن بر بازار نقدی و بین المللی را چگونه ارزیابی می کنید؟**

معاملات مختلف در حوزه های متنوع معاملاتی زعفران با قدرت انجام می شود و در تلاش هستیم تا مسیر توسعه این بازار با جدیت ادامه پیدا کند. به عنوان تقویت زیرساخت های بازار آتی و گواهی سپرده زعفران، در حال پذیرش مشتریان و عرضه کنندگان جدید هستیم و انبارهای جدیدی در مسیر پذیرش قرار دارد. همچنین برای تقویت زیرساخت های مورد نیاز برای گسترش بازار مشتقه، معاملات گواهی سپرده زعفران باید از رونق بیشتری برخوردار شود. یکی دیگر از برنامه های توسعه بازار مشتقه زعفران آغاز به کار معاملات آتی پوشال زعفران است که به زودی راه اندازی می شود. به همین دلیل مترصد راه اندازی معاملات گواهی سپرده پوشال هستیم که می تواند دورنمای بهتر و قوی تری از معاملات آتی پوشال را رقم بزند. با همه این تفاسیر هدف اصلی از عرضه زعفران در بازارهای بورس کالا، شفاف سازی قیمت این محصول و تبدیل شدن به مرجعیت اصلی قیمت زعفران در بازار داخلی و بین المللی است.

◀ **چرا با وجود همه اقدامات و تلاش های انجام شده، هنوز برخی به بورس کالا معترض هستند؟**

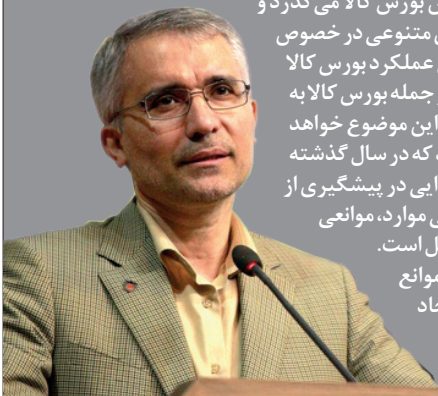

مدیر عامل ذوب آهن اصفهان اثرات راه اندازی بورس
در حوزه فلزات را بررسی کرد

بهار صنایع

بازار کالاهای پایه در بخش‌های مختلف از جمله بازارهای صنعتی، پتروشیمی و کشاورزی در ایران همواره با محدودیت‌ها و دشواری‌های ساختاری زیادی روبرو بوده است که بخش عمده این مشکلات را می‌توان به استفاده نکردن از ابزارهای نوین مالی و ساختار نامناسب و ناکارآمدی بازار دانست. با این حال با وجود صرف هزینه‌های بسیار توسط دولت برای تنظیم بازار و تعیین قیمت نهاده‌ها و محصولات، بخش تولید و توزیع و در پی آن مصرف‌کنندگان همواره با مشکلات فراوانی مانند نوسانات کاذب قیمت محصولات ناشی از ارتباط نامشخص و نامناسب میان عرضه و تقاضا، عدم امکان مدیریت ریسک و محافظت از نوسانات آتی قیمت، فقدان یک نظام قیمت‌گذاری شفاف بر پایه تعادل میان عرضه و تقاضا و نیاز بازار اشاره کرد. با این اوصاف شکل‌گیری یک سیستم شفاف اجرایی و ناظر بر حسن انجام تعهدات طرفین معامله در بازارهای کالایی ناگزیر بود. امروز بیش از یک دهه از تاسیس بورس کالای می‌گذرد و این بازار به عنوان یک مرجع قدرتمند در زمینه کالا شناخته می‌شود و توانسته ابزارهای متنوعی در خصوص معاملات به بازار معرفی کند. منصور یزدی‌زاده مدیر عامل ذوب آهن اصفهان در خصوص عملکرد بورس کالا در توسعه ابزارهای معاملات می‌گوید: "حیات تمامی شرکت‌های فعال در بازار سرمایه از جمله بورس کالا به شدت وابسته به توسعه است. در این بخش توسعه ابزارهای مختلف مالی معیاری برای این موضوع خواهد بود. خوشبختانه طی ۵ سال گذشته حرکت خوبی در این خصوص در بورس کالا آغاز شد که در سال گذشته به اوج خود رسید. ابزاری همچون معاملات آتی، سپرده کالایی و... توانست نقش به‌سزایی در پیشگیری از هیجان‌های کاذب ایجاد کند، با این حال بدیهی است که شرایط خاص اقتصادی در بعضی موارد، موانعی در اجرا و به‌کارگیری این ابزارها به وجود می‌آورد که درمان آن اعتماد به این بازار متشکل است. به عبارت دیگر دولت و سیاست‌گذاران و قانون‌گذاران ما به شدت هوشمند هستند و موانع لازم را برای کسانی که منافع خود را در مشکل تراشی برای این شرکت می‌بینند، ایجاد خواهند کرد. گفت و گوی پیام اقتصادی بورس کالا با مدیر عامل ذوب آهن اصفهان را می‌خوانید.

◀ چشم انداز شما از آینده بورس کالا در اقتصاد ایران چیست؟ آیا فشارهای امروز به بورس کالا، به مانعی بزرگ برای پیشرفت این بورس مبدل می شوند یا خیر؟

گمان نمی کنم اتفاق خاصی برای پیشگیری از حرکت رو به جلو بورس کالا ایجاد شود، چون دولت و سیاست گذاران و قانون گذاران ما به شدت هوشمند هستند و موانع لازم را برای کسانی که منافع خود را در مشکل تراشی برای بازارهای متشکل و رسمی می بینند، ایجاد خواهند کرد. از سوی دیگر بورس کالا در سال های گذشته فشارهای بسیاری ناشی از التهاب های مختلف به دلیل تغییر نرخ ارز و نگرانی های دولت بر پیشگیری از تأثیر آن بر قیمت ها پشت سر گذاشت که با کمک سازمان بورس و اوراق بهادار، هیات مدیره و به خصوص مدیر عامل، این شرکت خوشبختانه به وظایف خود در چارچوب اساسنامه، مقررات و... به خوبی عمل کرد. ضمن اینکه تلاش همه ارکان اقتصادی بر تداوم همین روند رو به رشد بورس کالا خواهد بود تا بیش از پیش شاهد کشف قیمت های عادلانه و استفاده مؤثر از ابزارهای مالی در اقتصاد باشیم؛ به عبارت دیگر، بورس کالای ایران به دلیل اینکه روند معاملات بین عرضه کنندگان و تقاضا کنندگان را ضابطه مند و تسهیل کرده است، موجب فراغ بال شرکت های صنعتی شده است و بازوی مهم و مؤثری در اقتصاد ملی است. ضمن آنکه بورس کالا با مکانیسمی که دارد، موجب کوتاه شدن دست واسطه ها از معاملات و در نتیجه از بین بردن زمینه های سوء استفاده شده است. در حقیقت بورس کالا با مکانیسم هایی که در درون خود دارد، می تواند انگیزه را برای عرضه کنندگان و تقاضا کنندگان ایجاد کند. این در حالی است که برخی از عرضه کنندگان و تقاضا کنندگان صنعتی مختلف در کشور، آگاهی کافی از مزیت های بورس کالا ندارند که بورس کالای ایران با اطلاع رسانی بیشتر می تواند مزیت های معاملاتی این بازار را برای آن ها روشن کند. در نهایت می توان گفت که هر نهاد اقتصادی دارای ضعف و قوت هایی است که باید هر دو بعد آن را منصفانه دیده قوت ها را تقویت و ضعف ها را تصحیح کرد. آن ها که به دنبال تضعیف این بورس هستند، روی برخی از کاستی های بورس کالا تأکید می کنند؛ در صورتی که بورس می تواند در چارچوب مقرراتی که دارد این کاستی ها را رفع و بستر را برای شفافیت بیشتر بازار ایجاد کند.

◀ مرحله دوم تحریم های آمریکا از آبان ماه اجرایی می شود، این مهم چه تأثیری بر اقتصاد ایران می گذارد؟

از جمله مهم ترین آثار تحریم های ما می توان به افت صادرات، افزایش هزینه واردات، کاهش مراجعه کشتی، از دست رفتن بازارهای صادراتی اشاره کرد. از سوی دیگر کاهش ارزآوری، گسیل فولاد به بازارهای داخلی و بسته شدن کانال های مالی از دیگر آثار تحریم ها است که نقش پررنگی بر اقتصاد ایران دارد. از سوی دیگر راه اندازی NGO های صادراتی، بستن قراردادهای بار تر، متنوع سازی کانال های انتقال پول، حمایت از صادر کنندگان و توسعه و تقویت کشتیرانی از جمله راهکارهایی است که می توان برای کاهش اثر تحریم ها از آنها استفاده کرد.

که حداقل دو برابر شده است. همچنانکه کشور از یک واردکننده فولاد به صادرکننده تبدیل شده است که به طور کامل مرهون واقعی شدن قیمت های فروش این واحدها بوده است. در سایر صنایع همچون پتروشیمی هم همین شرایط حاکم است و به طور حتم، وقتی قیمت های فروش یک تولیدکننده در بستری شفاف و به صورت واقعی کشف می شود، بالاترین انگیزه برای ادامه فعالیت و برنامه ریزی آن تولیدکننده است که با راه اندازی بورس فلزات از ۱۵ سال پیش در بازار فلزات شاهد تحقق واقعی شدن قیمت ها و توسعه صنایع در این بخش هستیم.

◀ صنعت فولاد تا چه اندازه توسعه زیرساخت ها و تولید خود را مدیون تولد بازار شفاف بورس کالا و حذف واسطه های غیر ضروری است؟
پیش از این نیز اشاره شده که به جرات میتوان گفت بدون راه اندازی بورس کالا امکان دستیابی به این توفیق ناشدنی بود. شاید رشد متصور از راه نیافتادن بورس کالا تنها ۲۵ درصد افزایش تولید را رقم میزد. به عبارت دیگر اعتماد به مکانیسم عرضه و تقاضا بهترین روش برای ایجاد تعادل در بازار فولاد است. همانطور که می دانید در بازه زمانی با ایجاد برخی محدودیت ها در روند عرضه و تقاضا و قیمت فولاد در بورس کالا، اثرات دلخواه به دست نیامد اما هنگامی که محدودیت های قیمت گذاری در بورس کالا رفع شد، شاهد بهبود قیمت ها بودیم. پس از رفع محدودیت های قیمت گذاری و برداشتن سقف رقابت، دیده شد که قیمت محصولات فولادی در بازار آزاد با وجود افزایش نرخ ارز کاهش یافت؛ در نتیجه قیمت بین بورس کالا و بازار آزاد به یکدیگر نزدیک شد و این نتیجه مطلوب حاصل اعتماد به مکانیسم عرضه و تقاضا و سازوکار بورس کالا است.

◀ در حال حاضر بزرگ ترین چالش های صنعت فولاد را چه می دانید؟

در حال حاضر بزرگترین چالش صنعت فولاد دنیا عدم توازن در تولید و مصرف است، به طوری که چین برخلاف محدودیت های زیست محیطی، تولید خود را حفظ کرد. کاهش تقاضا در بازارهای جهانی، افزایش تولید در چین، جنگ تجاری، کاهش رشد اقتصادی چین، آغاز و ادامه کاهش قیمت فولاد که از ماه جولای آغاز شده است از جمله دیگر تهدیدات صنعت فولاد به شمار می روند. به اعتقاد شما اگر طی سال های اخیر به بورس کالا بیشتر بها داده می شد تا بتواند ابزارهای مالی خود از جمله ابزارهای مشتقه را با فرهنگ سازی، توسعه دهد؛ آیا امروز فعالان صنعت از نوسانات شدید قیمتی و نداشتن امکان پیش بینی بازارها به این میزان لطمه می دیدند؟
در حوزه ابزارهای مالی خوشبختانه طی ۵ سال گذشته اقدامات خوبی در بورس کالا آغاز شد که در سال گذشته به اوج خود رسید. ابزاری همچون معاملات آتی، آپشن، گواهی سپرده کالایی، صندوق های کالایی و... توانست آغاز بکار کند که البته بکارگیری و رونق این ابزارهای مالی در میان فعالان صنایع زمانبر است. اما به هر حال اگر این ابزارهای مالی امروز در شرایط نوسانی بازار از رونق قابل توجهی برخوردار بود، ریسک نوسانات قیمت ها و تامین نیاز مواد اولیه در آینده می توانست با این بازارهای مالی پوشش داده شود که امیدواریم این مهم در چند سال آینده محقق شود.

◀ ۱۵ سال از تاسیس بورس فلزات و

۱۱ سال از راه اندازی بورس کالای ایران می گذرد؛ به اعتقاد شما اصلاحاتی که این بورس توانسته در بخش بازار کالای کشور و همچنین کلیت اقتصاد داشته باشد، چیست؟

از اهداف شکل گیری بورس کالا ایجاد شفافیت در معامله و کشف واقعی قیمت ها با یک سازوکار مبتنی بر مبانی اقتصادی و بازار بود که به نظر می رسد در این کار توفیق خوبی داشته است. ضمن اینکه شاهد تسری یافتن از یک بازار خاص فلزات به سایر کالاهای مهم و استراتژیک هستیم. بدیهی است که وقتی کالای شرکت های بورسی بصورت واقعی و شفاف تعیین قیمت می شود، نرخ سهام این شرکت ها هم از این شرایط تأثیر می پذیرد و بنابراین رفته رفته اعتماد به بازار سرمایه افزایش یافته و سرمایه گذاری را در این بازار رونق داده و در نتیجه شاهد رشد اقتصادی کشور می شویم. از سویی دیگر با حذف رانت و واقعی شدن قیمت ها، سرمایه گذاران به سرمایه گذاری در این صنایع تشویق می شوند.

◀ به اعتقاد شما راه اندازی و رونق معاملات بورس کالا تا چه میزان در توسعه صنایع پایین دستی نقش داشته است؟

میزان سرمایه گذاری و رشد تولید در صنایع معدنی همچون فولاد در فاصله زمانی راه اندازی بورس فلزات و پس از آن، بورس کالا تاکنون به وضوح نشان می دهد

عملکرد بورس کالا از نگاه سه عضو هیات مدیره

حمایت از صنایع با نظام بازار

و قانونمند تأمین می‌شود. این امر را می‌توان دلیل اصلی توسعه این بازارها در دنیا دانست و به تجربه نیز ثابت شده که ساز و کار مذکور مناسب‌ترین رویکرد در نیل به اهداف ذکر شده بوده و دانش بشری تاکنون به هیچ مکانیزم جایگزین دیگری با چنین کارآمدی دست نیافته است.

در کشور ما نیز ضرورت ایجاد بازاری با ساختار مناسب که بتواند مشکلات و کاستی‌های بازارهای سنتی را مرتفع سازد و شفافیت بیشتری به داد و ستدها ببخشد همواره دغدغه دولتمردان بود تا در نهایت با تصویب بند (ج) ماده ۹۵ قانون برنامه سوم و بند (الف) قانون برنامه چهارم، شورای عالی بورس موظف به ایجاد بورس‌های کالایی در ایران شد. بر این اساس سازمان کارگزاران بورس فلزات تهران در سال ۱۳۸۲ و سازمان کارگزاران بورس کالای کشاورزی در سال ۱۳۸۳ شروع به فعالیت کردند و در نهایت با انحلال سازمان‌های مذکور شرکت بورس کالای ایران در سال ۱۳۸۶ شروع به فعالیت کرد.

از آن زمان تاکنون با توجه به کارکردهای مناسب بورس کالا، این بازار شاهد رشد و توسعه زیادی بود بطوری که در حال حاضر داد و ستد

ساختاری نوین در جهت پوشش مشکلات و نارسایی‌های بازارهای سنتی از قبیل نبود شفافیت در تعیین قیمت، نوسانات کاذب قیمت و فقدان تضمین‌های لازم برای معامله کنندگان و... از قرن ۱۹ میلادی ظهور و بروز پیدا کردند که با توجه به کارآمدی این بازارها در رفع مشکلات فوق‌الذکر و تسهیل در معاملات، به سرعت در اقتصاد کشورها جایگاه ویژه‌ای برای خود دست و پا کرده و روز به روز به روند رو به رشد خود ادامه دادند. امروزه صدها بورس کالایی مدرن در سراسر جهان به بازار گسترده معاملات کالایی تبدیل شده‌اند که بورس‌های تجاری شیکاگو (CME) با بیش از ۱۷۰ سال سابقه و بورس فلزات لندن (LME) با بیش از ۱۳۰ سال سابقه از جمله مهم‌ترین و با قدمت‌ترین آنها هستند.

به عبارت دیگر ساختارهای منسجم و نظام یافته کسب و کار در بورس‌های کالایی شرایط را به گونه‌ای رقم می‌زند تا عرضه و تقاضای واقعی عنصر اصلی تعیین‌کننده قیمت کالا در اقتصاد باشد، از این رو اطمینان لازم برای تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان حاصل می‌شود که منافع متضاد طرفین معامله به شکل منصفانه‌ای در یک فضای رقابتی، شفاف

در تمامی بورس‌های کالایی دنیا، وجود بازار مالی قدرتمند از شاخصه‌های توسعه یافتگی آن بورس‌ها به شمار می‌رود؛ در ایران نیز تأسیس بورس کالا حدود یک دهه پیش به منظور شفافیت بیشتر در بازار معاملات کالا انجام شد؛ براساس آمارهای به دست آمده طی این سال‌ها بورس کالا عملکرد مناسبی از خود به نمایش گذاشت تا جاییکه طی دو سال گذشته شاهد پیشی گرفتن ارزش معاملات بازار مالی و مشتقه، از بازار فیزیکی هستیم. همچنین بازار مالی متشکل از معاملات سلف موازی، سپرده کالایی و صندوق‌های سرمایه‌گذاری به مرور بعنوان ابزار تأمین مالی مجتمع‌های تولیدی و شرکت‌های بازرگانی جایگاه خود را در جامعه فعالان بورس کالا پیدا می‌کند و مورد استقبال طیف گسترده‌ای از صنایع قرار گرفته است. با این حال به زعم کارشناسان بورس کالاهنوز راه طولانی در مسیر توسعه در پیش دارد. در همین راستا به سراغ اعضای هیات مدیره این بورس رفته‌ایم تا عملکرد بورس کالا را از نگاه آنها بررسی کنیم.

محمود اکبری نایب رییس هیات مدیره

بورس کالا، ساختار نظام‌مند قیمت‌گذاری

بورس‌های کالایی در جهان، به عنوان

نیاز به بورس کالای وسیع تر در سطح مرجعی برای تعیین قیمت کالاهای مختلف در منطقه بیشتر از پیش احساس می‌شود. بنابراین داشتن یک بازار متشکل و منسجم برای مبادلات کالایی در کشور، سنگ بنای توسعه است، بر همین اساس هم عواملی همچون مساله حذف ریسک تحویل کالا و تسویه وجه، داشتن یک مرجع قیمت‌گذاری، حذف عدم تقارن اطلاعات عرضه‌کننده‌ها و متقاضیان و در نهایت، وجود یک مکانیزم شفاف برای مبادله کالاها، منجر به توسعه این بازار مالی شده است.

بورس کالا با شکل دهی یک بازار منسجم، اطلاعات قیمتی و حجمی قابل اتکا در اقتصاد برای کالاهای مختلف ایجاد کرده و این اطلاعات علاوه بر فرصت‌های مناسب سرمایه‌گذاری، ظرفیت‌های کلی اقتصاد را مشخص می‌کند. بنابراین سیاست‌گذاران، سرمایه‌گذاران و فعالان، امکان ارائه تحلیل‌های اقتصادی و مالی برای توسعه سرمایه‌گذاری‌ها و تولید را پیدا می‌کنند.

از طرفی با توسعه ابزارهای نوین مالی در بورس کالا، از جمله ابزارهای مشتقه، سلف و قراردادهای آتی و اختیارات، امکان کاهش یا حذف ریسک خرید کالاها فراهم شده تا تولیدکننده و مصرف‌کننده، بتوانند بسته به نیاز خود، برنامه تولید و مصرف خود را با بکارگیری ابزارهای مختلف اجرایی کنند و از نوسانات قیمت‌ها در آینده مصون بمانند. به‌طور مثال کشاورزی که دغدغه کاهش قیمت گندم تولیدی خود را دارد و همچنین از طرف دیگر شرکت کشت و صنعتی که دغدغه افزایش قیمت آن را دارد، با مبادله یک قرارداد آتی گندم یا با انتشار و داد و ستد تعدادی قرارداد اختیار روی دارایی پایه گندم، هر دو می‌توانند روی قیمت محصولات و مواد اولیه مد نظر خود برای فصول بعد برنامه‌ریزی کنند و انضباطی که در تولید شکل می‌گیرد، در کلان اقتصاد تأثیرات مثبت خود را خواهد داشت.

با توجه به ظرفیت‌های مناسب بخش‌های معدنی، کشاورزی و فرآورده‌های نفتی و پتروشیمی در ایجاد اشتغال در کشور، بورس کالا توانسته است با تسهیل مبادلات کالاهای نهایی و مواد اولیه تولید در این بخش‌ها، به توسعه اشتغال و بهره‌گیری کامل از فرصت‌های کاری کمک کند.

در این راستا، این بازار مالی توانسته است زیرساخت لازم برای اجرای طرح‌های حمایتی و تشویقی خود را از جمله خرید تضمینی محصولات اساسی کشاورزی را با کمک ابزارهای نوین مالی مثل گواهی سپرده کالایی و اوراق اختیارات و آتی‌ها میسر کند و در نهایت فرصت‌های اشتغال را با به‌کارگیری عوامل و ظرفیت‌های تولید، حداکثر کند.

معامله‌کنندگان تمایل بیشتری نسبت به حضور در بورس داشته باشند. این امتیازات می‌تواند در راستای پذیرش دفاتر این شرکت‌ها و اعتماد به اطلاعات و ارقام دریافتی از بورس کالا باشد و از طرفی شرکت‌هایی که کالاهای خود را خارج از سیستم بورس کالا عرضه و یا نسبت به خرید از خارج از سیستم بورس کالا اقدام می‌کنند با مذاقه بیشتری صورت پذیرد.

همچنین سازمان‌ها و ارگان‌های دولتی و نظارتی نیز باید به مکانیزم عرضه و تقاضا و به صورت کلی بورس اعتماد بیشتری داشته باشند و به جای دخالت در مکانیزم‌های استاندارد آن، در جهت تنظیم بازار و قیمت‌ها از مکانیزم بازار بورس استفاده کنند. این مکانیزم و شفافیت ایجاد شده ضمن ایجاد پایگاه اطلاعاتی مناسب برای تحلیل عرضه‌کنندگان و متقاضیان، باعث خواهد شد که زمینه‌های فساد را به میزان قابل توجهی کاهش دهد و نگرانی سهامداران این‌گونه بنگاه‌های اقتصادی و نهادهای نظارتی از این بابت را نیز کاهش دهد. در حال حاضر نیز یکی از دغدغه‌های اصلی حاکمیت، نرخ برابری ارزهای رایج با ریال است که به نظر این‌جانب مکانیزم بورس برای ایجاد شفافیت، و تنظیم بازار ارز می‌تواند مورد استفاده قرار گیرد، دخالت‌های دستوری و یک‌جانبه‌نگری دولت و یا سازمان‌های مرتبط و غیر مرتبط و همچنین تصمیماتی که خارج از مکانیزم بازار بورس باشد، نمی‌تواند پاسخگویی لازم را داشته باشد و در نهایت چاره‌ای جز پذیرش نظام بورس را نخواهند داشت.

محسن عبدالهی، عضو هیات مدیره کاهش ریسک خرید کالا در بورس

با توسعه ابزارهای نوین مالی در بورس کالا به ویژه در بخش کشاورزی امکان کاهش ریسک خرید کالاها فراهم شده تا تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان بتوانند بسته به نیاز خود، برنامه تولید و مصرف خود را با به‌کارگیری ابزارهای مختلف اجرایی کنند و از نوسانات قیمتی در آینده مصون بمانند. بازارهای کالایی که مهم‌ترین بخش اقتصادی یک کشور محسوب می‌شوند شامل محصولات بالادستی مثل نفت خام تا صنایع میان‌دستی و پایین‌دستی در حوزه‌های معدنی، نفت و گاز و پتروشیمی، کشاورزی و صنعتی هستند. بدیهی است جمعیت بیش از هفتاد میلیونی ایران نیز با این وسعت، تنوع زیستی و مواهب طبیعی، برای گذران معاش، ناگزیر به اتکا به ظرفیت‌های بخش کالا در مقایسه با بخش خدمات است؛ به ویژه اینکه با توجه به ظرفیت‌های مختلف کشورمان در زمینه نفت و گاز، معادن، محصولات کشاورزی و با توجه به موقعیت جغرافیایی ایران در خاور میانه،

انواع محصولات صنعتی و معدنی، فرآورده‌های نفت و پتروشیمی و کشاورزی در قالب معاملات نقد، نسبه، سلف، سلف استاندارد و معاملات ابزارهای مشتقه از جمله قراردادهای آتی در این بازار صورت می‌پذیرد. بی‌شک بیش از یک دهه فعالیت بورس کالا در کشور، آثار و نتایج برجسته‌ای برای اقتصاد ملی به همراه داشته که مشهودترین آن بهره‌مندی بازار کالاهای پایه به خصوص فولاد از یک ساختار نظاممند قیمت‌گذاری مبتنی بر عرضه و تقاضای واقعی کالا بوده است. این امر سبب شد تا ابهامات و عدم شفافیت‌ها در فرآیند قیمت‌گذاری، نوسانات ساختگی قیمت، سفته‌بازی و ایجاد رانت در بازار، نبود ضمانت‌های اجرایی در انجام تعهدات طرفین معامله به حداقل ممکن برسد و در یک فضای سالم کسب و کار تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان واقعی با طیب خاطر به داد و ستد بپردازند. با این حال هر چند از سوی بخش‌هایی که سالیان سال از قبل معاملات غیرشفاف سنتی و رانت‌ها و فرصت‌های حاصله، منافع فراوانی برای خود حاصل کرده‌اند، مقاومت‌هایی در جهت محدود کردن بورس کالا صورت می‌پذیرد ولی ضرورت توسعه و ارتقا جایگاه و تأثیرگذاری بورس کالا در اقتصاد کشور بیش از پیش احساس می‌شود چرا که رشد پایدار تولید در کشور تنها در سایه ایجاد یک محیط سالم و شفاف کسب و کار و مبتنی بر مزیت‌های نسبی تولیدکنندگان به دور از آثار مخرب دلالی و سفته‌بازی میسر خواهد شد.

امیر مالیر، عضو هیات مدیره

ابزارهای بورس کالا، راهگشای تأمین مالی شرکت‌ها

همان‌طور که می‌دانید سازمان کارگزاران بورس کالای تهران در شهریورماه ۸۲ فعالیت خود را شروع و سپس بر اساس قانون بازار اوراق بهادار مصوب آذرماه سال ۱۳۸۴ مجلس شورای اسلامی، بورس کالای ایران در مهرماه سال ۱۳۹۶ فعالیت خود را در قالب جدید آغاز کرد. بر اساس تجارب به دست آمده بورس کالای ایران از ابتدای تاسیس خود گامی بلند در جهت شفافیت اقتصادی برداشته و متعاقباً رانت‌های ناشی از عدم شفافیت را به میزان قابل توجهی کاهش داده است. همچنین با ارائه ابزارهای مناسب در جهت تأمین مالی بنگاه‌های اقتصادی اقدامات موثری را انجام داده است.

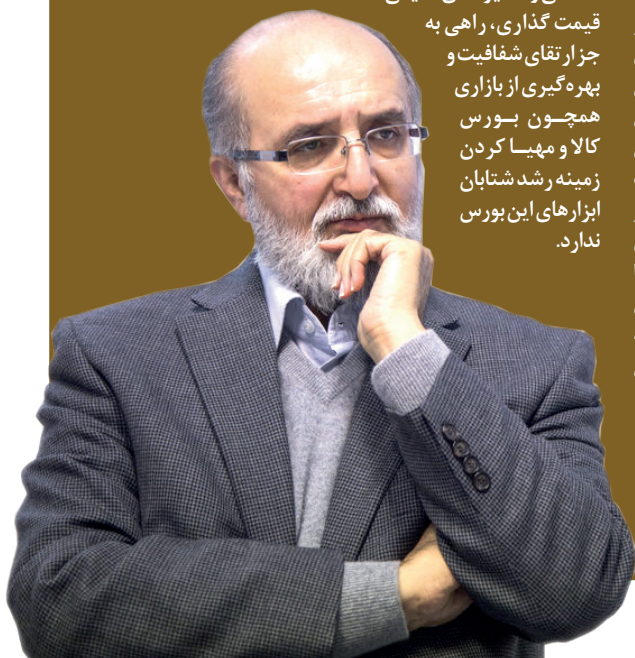
با توجه به آمارهای منتشر شده افزایش حجم معاملات و تعداد بازبگاران این بازار باعث شده است که شفافیت معاملاتی افزایش قابل ملاحظه‌ای یابد؛ بنابراین به نظر می‌رسد دولت نیز باید نسبت به تهیه و تدوین مقرراتی امتیازاتی به عرضه‌کنندگان و خریداران از طریق بورس کالا اقدام کند تا این گروه از

حیدر مستخدمین حسینی:

بورس کالا عدالت را در اقتصاد رواج داد

و بدون شک در سال‌های آینده علاوه بر فعالیت‌های کنونی، شاهد توسعه نقش بورس کالا در پوشش ریسک بازارها، توسعه ابزارهای مالی نوین و استقبال فعالان صنایع این ابزارها، صادرات و مدیریت واحد بازار کالاهای صادراتی از سوی این بورس و تاثیرگذاری بر قیمت‌های منطقه‌ای خواهیم بود. به گفته مستخدمین حسینی، بورس کالا یک نهاد ملی است و می‌تواند بهترین بستر برای ایجاد مدیریت واحد برای نفوذ محصولات صادراتی ایران در بازارهای جهانی باشد. پسته، زعفران، فرش، قیر و چندین و چند محصول صادراتی کشور به دلیل نداشتن مدیریت واحد و حضورهای پراکنده مادر نمایندگان بین‌المللی نتوانسته به خوبی در بازارهای جهانی ایفای نقش کنند. وی به بازار محصولات کشاورزی اشاره کرد و گفت: در بازار کالاها به خصوص محصولات کشاورزی، هر ساله شاهد آن هستیم که با افزایش تولید و عرضه یک محصول، قیمت کاهش می‌یابد و کشاورز برای سال بعد نیز رغبتی برای تولید آن محصول ندارد. در شرایطی که سال بعد قیمت همان محصول افزایش می‌یابد و این چرخه در نهایت به زیان کشاورز تمام می‌شود؛ از این رو ابزارهای پوشش ریسک بورس کالا از جمله قراردادهای آتی بهترین مکانیسم برای حمایت از کشاورزان است که راهی جز استفاده از این ابزارهای مالی برای توسعه بازارهای مختلف نداریم. مستخدمین حسینی در پایان تاکید کرد: بورس کالا نشان دهنده فعالیت‌های شفاف در اقتصاد است و هر چه شمار تولیدکنندگان و محصولات در این بازار بیشتر شود، به طور مستقیم اقتصاد شفاف‌تری خواهیم داشت؛ در این بین موانع بر سر راه شفافیت در اقتصاد ایران همواره وجود داشته اما تاکید می‌کنم که اقتصاد برای گذر از چهره سنتی و شیوه‌های قدیمی

قیمت‌گذاری، راهی به جز ارتقای شفافیت و بهره‌گیری از بازاری همچون بورس کالا و مهیا کردن زمینه رشد شتابان ابزارهای این بورس ندارد.

حدود ۱۵ سال از راه‌اندازی نخستین بورس کالایی در کشور با عنوان بورس فلزات تهران و ۱۱ سال از تاسیس شرکت بورس کالای ایران می‌گذرد؛ بورس کالا در این سال‌ها به دلیل ساختار غیر شفاف اقتصاد ایران با پیچ و خم‌های زیادی در مسیر پیشرفت مواجه بوده اما تاثیرات این بازار در ایجاد عدالت و شفافیت همواره مورد تاکید کارشناسان مسوولان بوده است. حیدر مستخدمین حسینی در گفت و گو با پیام اقتصادی بورس کالا به اهمیت نقش بورس کالای ایران در اقتصاد طی ۱۱ سال گذشته اشاره کرد و گفت: برای فرآیند توسعه اقتصادی هر کشوری الزاماتی وجود دارد که یکی از این الزامات داشتن یک بازار سرمایه قوی است و آنچه بازار سرمایه را شکل می‌دهد، اعم از بورس اوراق بهادار و بورس‌های کالایی است. این اقتصاددان افزود: ما در اقتصاد کشورمان طی ۴ دهه گذشته، دستخوش تغییرات رو به جلویی بوده‌ایم به طوریکه وضعیت اقتصادی و رشد تولید در بخش‌های صنعتی و معدنی، کشاورزی و پتروشیمی شرایط را بگونه‌ای ترسیم کرد که مسئولان اقتصادی و دولت به سمت و سوی بهره‌گیری از ظرفیت بورس‌های مختلف و در راس آن بورس‌های کالایی قدم بردارند و در راس آن بورس فلزات راه‌اندازی کردند. وی اظهار داشت: مجموعه عوامل در آن زمان باعث شد تا دولت و مجلس تفکر استفاده از مکانیسم بازار و سوق به شفافیت در بازار کالا را پیگیری کنند که از اصلی‌ترین این عوامل می‌توان به دوران سازندگی در حوزه‌های مختلف و ناکارآمدی معاملات حواله‌ای و فساد آور و به اندازه نبودن میزان تولید و عرضه برخی محصولات به ویژه فلزات اشاره کرد.

◀ راه‌اندازی بورس کالا با حمایت قوای سه‌گانه

به گفته مستخدمین حسینی، به دلیل مشکلات معاملات حواله‌ای و فسادهای گسترده‌ای که در این شیوه وجود داشت، مواد اولیه برای رسیدن به دست تولیدکننده و مصرف‌کننده نهایی بین افراد مختلفی می‌چرخید و قیمت‌ها به طرز عجیبی افزایش می‌یافت. این کارشناس ارشد مسائل اقتصادی عنوان کرد: شکل‌گیری فسادهای عظیم در آن زمان باعث شد تا لزوم شکل‌گیری یک بازار شفاف و قانونی در ذهنیت قوای سه‌گانه ایجاد شود و با وجود مقاومت‌های قدرتمند عده‌ای که از نبود شفافیت مبادلات کالاها سود می‌بردند، اما وفاق ملی و عزم جدی قوای سه‌گانه دولت و مجلس به همراه فعالان بازار فلزات باعث شد تا بورس فلزات تهران شکل بگیرد. وی اظهار داشت: نتایج راه‌اندازی بورس فلزات در ایجاد معاملاتی عادلانه و شفاف و حمایت از تولیدکنندگان به حدی بود که بورس کشاورزی نیز راه‌اندازی شد و در پی تکمیل قوانین و باادغام بورس فلزات و کشاورزی، بورس کالای ایران تاسیس شد.

◀ لزوم مدیریت واحد برای کالاهای صادراتی

این اقتصاددان گفت: با وجود عمر ۱۱ ساله بورس کالا، اما این بورس در ابتدای راه فعالیت‌های گسترده خود در اقتصاد ایران قرار دارد

ابراهیم بهادرانی

شفافیت در سایه بورس کالا

رویا ذوالفقاری

در سالگرد ۱۱ سالگی

تاسیس بورس کالا باید

ادعان کرد که وجود بورس کالا با توجه به وضعیت امروز کشور امری ضروری است زیرا در مجموع توانسته نقش مثبتی در تنظیم بازار داشته باشد. متأسفانه اقتصاد ایران با رفتار بازار سرمایه چندان مانوس نیست و سازگاری و مطابقت اقتصاد با فرهنگ بورس زمان بر است، بنابراین گذشت ۱۰ سال از تاسیس بورس کالا زمان زیادی نیست که بخواهیم توقع داشته باشیم بورس جایگاه خود را در اقتصاد کشور به طور کامل پیدا کرده باشد. پس این دوره را می توان بیشتر دوره شکل گیری نامید و نباید انتظار نتایج بسیار چشمگیری را از بورس کالا در این بازه زمانی کوتاه مدت داشت. با این حال به نظر می رسد که بورس کالای این ۱۱ سال به یک موفقیت نسبی دست یافته است؛ همین که اقتصاد ملی به دنبال وفق دادن خود با ابزارهای معاملاتی بورس است و ضمن عرضه کالاها در بورس، رفتار بازاری را به این شکل تجربه می کند، خود به عنوان یک موفقیت تلقی می شود. از سوی دیگر باید بپذیریم اقتصاد ایران برخلاف دیگر کشورها یک اقتصاد طبیعی نیست و همیشه با مشکلات خاصی دست و پنجه نرم کرده است، به طوری که در شرایط مختلف شاهد نوعی از حاکمیت بحران

در کشور بوده ایم، به همین دلیل نباید به بورس کالا به صورت مقایسه ای نگاه کرد اما با توجه به آمار موجود اقدام بورس کالا موثر بوده و به خوبی وظایف خود را انجام داده است. نکته حائز اهمیت در مقطع کنونی، اصلی ترین هدف بورس یعنی ایجاد شفافیت اقتصادی در کشور است که خوشبختانه بورس کالا تا حدود زیادی آن را محقق کرده است. ورود انواع کالا به بورس چشم فعالان بازار را به قیمت و تولید بازار آشنا کرده است، به همین دلیل می توان گفت که بورس کالا در شفافیت اقتصادی کشور تاثیر به سزایی داشته است. دیگر تاثیر مثبت بورس کالا را می توان بهبود کیفیت کالاهای تولیدی دانست. بورس ها اصولاً کیفیت گرا هستند، هر کالایی قادر به ورود به آن نیست و کالاها به صورت قرنطینه ای و بر اساس کیفیت وارد معاملات بورس می شوند. با این شاخصه، تولیدکنندگانی که به دنبال ورود کالاها خود به بورس کالا هستند باید در راستای افزایش کیفیت محصولات خود تلاش کنند که این موضوع در نهایت به افزایش کیفیت محصولات تولیدی کمک خواهد کرد. به هر روی، ۱۱ سالگی بورس کالا در وضعیت کنونی اقتصاد کشور اتفاق مبارکی است، باید وجود این بازار در اقتصاد را قدر دانست و به بالندگی و توسعه آن کمک کرد تا بتوانیم در آینده شاهد انجام تمام مبادلات در این بستر سالم و شفاف باشیم.

حسین سلاح‌ورزی:

پادر کفش بازار نکنیم

از مالیات را مدنظر قرار می‌دهد که به طور حتم باید آن را اخذ کند، گفت: زمانی وجود دارد که مشاهده می‌کنیم کامیون داران و صنف حمل و نقل دست به اعتصاب می‌زنند که در این برهه از زمان بالای ۴۰ درصد افزایش هزینه حمل و نقل داریم و از طرفی هم به دلیل انتظارات تورمی و افزایش قیمت ارز مشاهده می‌شود که مواد اولیه اعم از اینکده وارداتی باشد یا خیر در کشور به میزان ۱۰۰ درصد افزایش پیدا می‌کند.

نائب رئیس اتاق بازرگانی ایران در ادامه بیان کرد: در این شرایط اگر توقع داشته باشیم تا تولیدکنندگان محصولات خود را براساس قیمتی که به صورت دستوری تعیین می‌شود به فروش برسانند معلوم است که به دلیل عدم توانایی در رقابت پذیری یا باید واحد تولیدی خود را تعطیل کنند و یا به واسطه کاهش شدید کیفیت محصولات خود به تولید ادامه دهند که در این صورت قیمت‌گذاری اجباری باعث مرگ زودرس یا مرگ اجباری واحد تولیدی می‌شود.

سلاح‌ورزی در پایان گفت: بورس کالا، بازار شفاف و قابل رصدی را در اختیار همگان از جمله مسوولان قرار داده است که از این رو می‌توان قیمت کالاها را براساس عرضه و تقاضا به صورت واقعی کشف کرد و با توجه به شفافیت این بورس در راستای تنظیم بازار و تعادل قیمت‌ها از طریق شیوه‌های

بازاری اقدام کرد؛ از این رو نیازی به قیمت‌گذاری اجباری بر کالاها نیست و تقویت بورس کالا به خصوص در شرایط بحرانی فعلی به اقتصاد کشور کمک شایانی می‌کند.

«با وجود بورس کالا به عنوان بازاری شفاف در کشور، نیازی به قیمت‌گذاری اجباری و تحمیلی نیست و قیمت‌ها در بورس کالا و در مقابل دیدگان مسوولان می‌تواند نظارت و تنظیم شود.» این گفته حسین سلاح‌ورزی، نائب رئیس اتاق بازرگانی ایران است. سلاح‌ورزی در گفت و گو با پیام اقتصادی بورس کالا از ایرادات فاصله گرفتن از اقتصاد آزاد و مکانیسم عرضه و تقاضا می‌گوید. به گفته او، اجبار تولیدکنندگان به فروش محصولاتشان با نرخ‌های پایین تر از قیمت واقعی باعث مرگ تدریجی تولید می‌شود از این رو به دلیل وجود بورس کالا به عنوان بازاری شفاف در کشور، نیازی به قیمت‌گذاری دستوری نیست و قیمت‌ها در بورس کالا و در مقابل دیدگان مسوولان می‌تواند نظارت و تنظیم شود.

نائب رئیس اتاق بازرگانی ایران در خصوص آسیب‌های قیمت‌گذاری دستوری در اقتصاد گفت: نظام قیمت‌گذاری دستوری و دخالت دولت در تعیین قیمت از سابقه طولانی در کشور و دنیا به خصوص طی ۴۰ سال اخیر بر خوردار است، در اغلب مواقع این اقدام به عنوان یک سیاست شکست خورده تلقی شده و هیچگاه در کشور با نتیجه و جواب مثبتی همراه نبوده است.

وی با اشاره به اینکه آخرین نمونه قیمت‌گذاری دستوری تعیین قیمت برای ارز یا حتی برخی دیگر از کالاها بوده است، خاطر نشان کرد: اولین نکته قیمت‌گذاری دستوری این است که چنین اقدامی برخلاف تفکرات، مکانیسم بازار و همچنین اصل رقابت پذیری در بازار بوده است. سلاح‌ورزی با تأکید بر اینکه قیمت‌گذاری دستوری زمینه ایجاد رشد، توسعه و افزایش کیفیت کالا در بازار را از بین خواهد برد، افزود: قیمت‌گذاری دستوری علیرغم آسیب‌هایی که در بازار ایجاد می‌کند زمینه ایجاد رانت، فساد در بازار را هم فراهم خواهد کرد و می‌توان گفت که چنین قیمت‌گذاری منجر به سرکوب قیمتی در بازار می‌شود.

نائب رئیس اتاق بازرگانی ایران با بیان اینکه قیمت‌گذاری اجباری آسیب بسیار جدی را بر پیکره تولید وارد خواهد کرد، اظهار داشت: نظام تولیدی کشور از اجزای خاصی برخوردار است، دستمزد، هزینه‌های مالی، عوارض و حمل و نقل به عنوان اجزای اصلی قیمت تمام شده در تولید یک محصول به شمار می‌روند که ممکن است به تبعیت از قیمت‌گذاری دستوری با نوساناتی همراه شوند.

سلاح‌ورزی با بیان اینکه کشور صرف نظر از رکود و شرایط اقتصادی، یک رقمی

سید حمید حسینی:

حذف نقش «رابطه» در معاملات

«راه اندازی بورس کالا به نوعی میز اقتدار رانت خواران را جمع کرد و به همین دلیل است که بورس کالا اکنون دارای مخالفان زیادی است.» این سخنان دبیر کل مشترک اتاق بازرگانی ایران و عراق در خصوص مزایا و ضرورت تاسیس بورس کالا است. به گزارش پیام اقتصادی بورس کالا، سید حمید حسینی در ادامه گفت: بورس کالا در سال ۸۶ فعالیت خود را آغاز کرد و توانست حمایت تشکل های بخش خصوصی را نیز جلب کند و نقش پررنگی را در بازار ایفا کند؛ چرا که سلیقه ها را حذف کرد، هزینه تولیدکنندگان را کاهش داد و بازار را به شفافیت رساند.

این مقام مسئول در اتاق بازرگانی ایران و عراق در ادامه گفت: زمانی که بورس کالا وجود نداشت بسیاری از تولیدکنندگان هر طور که تمایل داشتند محصولات را به خریداران می فروختند؛ اما از زمانی که بورس کالا تاسیس و فعالیت اقتصادی در این بخش شفاف شد، سودهای کلان و باد آورده نیز از بین رفت. این در حالی بود که در بین خریداران نیز هر فرد یا شرکتی که نفوذ و رابطه بیشتری داشت به راحتی محصولات را تامین می کرد، اما در مقابل خریداران ضعیف و بدون رابطه باید به هر ساز تولیدکنندگان و با دلالتان می رقصیدند. او با بیان اینکه پیش از تاسیس بورس کالا ایران، همه چیز را «رابطه» تعیین می کرد، افزود: راه اندازی بورس کالا به نوعی میز اقتدار رانت خواران را جمع کرد و به همین دلیل است که بورس کالا اکنون دارای مخالفان زیادی است.

سید حمید حسینی با اشاره به اینکه بورس کالا در دهه اول فعالیت خود عملکرد قابل ستایشی داشته است، اظهار کرد: این ساختار در جهت حمایت از تولید تاسیس شده و تاکنون به هدف وجودی

خود یعنی حذف سلیقه ها و امضاهای طلائی رسیده و شفافیت و رقابت را افزایش داده است. این در حالی است که تولیدکننده داخلی می تواند بدون بازاریابی خاصی کالای خود را در بورس عرضه کند که اتفاق خوبی است و می تواند برای تولیدکننده و مصرف کننده اطمینان خاطر ایجاد کند.

عضو اتاق بازرگانی ایران و عراق همچنین گفت: بورس کالا از ابتدای مسیر تا کنون در حذف واسطه ها بسیار موفق ظاهر شد؛ این در حالی است که سامانه بهین یاب عملکرد خوبی نداشت و این شائبه ایجاد شد که دلالتان در بورس فعالیت دارند. بنابراین، مشکلاتی در چند ماه اخیر ایجاد شد که نشان می دهد بورس کالا خود باید

مراقبت کند و بر کل پروسه عرضه و تقاضا نظارت داشته باشد که این ذهنیت در جامه شکل نگیرد. بنابراین در درجه اول و در دهه دوم تاسیس بورس کالا ایران، ضروری است که عملکرد سامانه بهین یاب وزارت صمت بهبود یابد و از ابزارهای بیشتری برای

پالایش متقاضیان استفاده شود تا بورس کالا نیز بتواند به حداکثر بهره وری خود برسد. حسینی با تأکید بر اینکه فعالیت بورس کالا باید گسترش یابد و کالاهای جدیدی وارد این بورس شوند، گفت: اگر بورس کالا به فعالیت های خود مانند گذشته ادامه دهد و بتواند ابزارهای حمایتی جدیدی را وارد بازار کند، رقابت بین تولیدکنندگان افزایش خواهد یافت و بازار عمق بیشتری خواهد گرفت.

سید حمید حسینی با اشاره به اینکه بورس یکی از ابزارهای مدرنی است که در دنیا برای شفاف سازی اقتصاد استفاده می شود، تأکید کرد: اگر قوانین و الزامات بازار بورس به خصوص در بازار کالایی که با آشفتگی و نبود شفافیت زیادی مواجه است، به صورت کامل اجرا شود، به

طور حتم بورس در ماهیت خود موفق خواهد بود، زیرا بورس کالا می تواند در بازاریابی، افزایش دسترسی مصرف کننده به کالا، رفع نگرانی در یافت و پرداخت های مالی و کنترل کیفیت کالا کمک زیادی کند.

بهادر بیژنی:

بورس کالای بین المللی دور نیست

◀ رویا ذوالفقاری

کشف نرخ کالاهای گوناگون یکی از اصلی ترین وظایف بورس های

کالایی در دنیا است. این بورس ها محلی برای حضور آزادانه خریداران و فروشندگان محصولات مختلف است که می توانند بر سر یک قیمت مشخص از میزان تقاضا برای خرید بر آمده است، کالای مشخصی را مورد معامله قرار دهند. در ایران نیز ۱۱ سال است که از تاسیس بورس کالا می گذرد و طی این سال ها بورس کالا توانسته بازار شفافتری را برای انجام معاملات محصولات در سه بازار فیزیکی، مشتقه و بازار مالی فراهم آورد. در همین ارتباط، «بهادر بیژنی» به پیام اقتصادی بورس کالا گفت: بورس کالا از ابتدای راه اندازی اش تا کنون نقش بسیار اساسی را در اقتصاد کشور ایفا کرده است؛ به خصوص طی چند سال گذشته که از لحاظ کشف قیمت و شفافیت معاملات شاهد تحولات اساسی در این بورس بوده ایم. او در ادامه بیان کرد: تا چند وقت گذشته وزارتخانه های مختلفی در بحث قیمت گذاری دخیل بودند اما اتفاقات اخیر باعث شد تا موضوع کشف قیمت به بهترین نحو پیش رود و باعث شفافیت بیشتر بازار و معاملات شود. بیژنی با بیان اینکه ارزیابی آمار کل معاملات انجام شده در بازار سرمایه، به ما نشان می دهد که بورس کالا در صد بالایی از ارزش معاملات رایج خود اختصاص داده است، خاطر نشان کرد: این موضوع نشان دهنده رشد روز افزون بورس کالا و اهمیت دادن به آن از سوی فعالان بازار است. او با اشاره به نقش بورس کالا در توسعه زیر ساخت و تولید صنعت فولاد و پتروشیمی و همچنین حذف واسطه گران از این بازار گفت: صنعت فولاد و پتروشیمی به شدت مر تبط با دیگر صنایع هستند؛ بنابراین وجود شفافیت در جوانب مختلف این بازار باعث می شود تا کل این زنجیره از شفافیت برخوردار شود. وی تصریح کرد: در صورتی که بورس کالا به شفافیت کالاهای تولید شده کمک کند بر شفافیت قیمت تمام شده محصولات نهایی هم اثر خواهد گذاشت. در واقع قیمت محصول نهایی یک زنجیره تولید متشکل از مواد اولیه ای است که به یکدیگر متصل هستند، بنابراین زمانی که شاهد شفافیت بازار مواد اولیه این محصولات باشیم، قیمت محصول نهایی هم شفاف خواهد شد. به اعتقاد بیژنی، نقش بورس کالا تنها بر بازار کالای پتروشیمی و فولاد تاثیر گذار نیست بلکه تاثیر به سزایی بر بازار دیگر محصولات خواهد داشت. مشاور رئیس سازمان بورس و اوراق بهادار با تاکید بر اینکه در حال حاضر بورس کالا به عنوان یکی از مراکز مهم کشف قیمت در بازار های مختلف تبدیل شده است، گفت: بورس کالای ۳ سال گذشته تحولات بسیار مهمی را داشته و به نظر می رسد که بورس کالا با توجه به ظرفیت های موجود، می تواند نقش بسیار مهم تری را در اقتصاد کشور ایفا کند. همچنین باید علاوه بر گسترش حوزه فعالیت خود در بازار داخلی، اقداماتی را در جهت توسعه فعالیت های خود در سطوح بین المللی در دستور کار قرار دهد. او ادامه داد: محصولات قابل توجهی در بورس کالا عرضه می شود که مصرف کنندگان خارجی به عنوان مشتریان اصلی این کالا در حال استفاده از آنها هستند و در برخی از مواقع این خریداران خارجی از طریق واسطه اقدام به خرید محصولات مورد نیاز خود از بورس

کالایی کنند. بیژنی خاطر نشان کرد: در صورتی که زمینه تعامل و همکاری معاملاتی بورس کالای ایران با بورس دیگر کشورها فراهم شود، می توان محصولاتی را که از طریق واسطه ها خریداری و به کشورهای خارجی عرضه می شود، مستقیماً از طریق بورس کالای ایران مورد معامله قرار گیرد و نقش بورس کالا به یک نقش فراملی و بین المللی تبدیل شود. مشاور رئیس سازمان بورس و اوراق بهادار با بیان اینکه در حال حاضر بورس کالا در اقتصاد کشور از اهمیت ویژه ای برخوردار است، افزود: امیدواریم که بورس کالا علاوه بر داخل کشور، در دنیا هم نقش مهمی داشته باشد که لازمه آن افزایش همکاری با بورس های بین المللی است. او ادامه داد: خوشبختانه مدیر عامل بورس کالا به دنبال این اقدام است و مذاکرات متعددی را با بازار هدف خود انجام داده که برخی از آن با امضا موافقت نامه و تعریف پروژه بین بورس کالای ایران و دیگر کشورها همراه بوده است، اکنون هم مذاکرات جدیدی در حال انجام است تا نقش بورس کالا فراملی شود. او با تاکید بر اینکه در ایران تمام سطوح مدیریتی معتقد به کشف قیمت به شیوه درست، شفافیت معاملات و حذف رانت هستند، گفت: این موضوع از جمله ارزش هایی است که در باره بورس کالا وجود دارد و تمام مسئولان نیز به آن معتقدند. البته عده ای سعی می کنند اتفاقاتی را که در بخش ارزی به دلیل تغییرات جهانی ایجاد می شود و سبب بالا رفتن قیمت کالاها در داخل می شود، به گردن بورس کالا بیندازند و این در حالی است که بورس کالا به عنوان مکانی که معاملات در آن انجام می شود مسئول نوسان قیمت ها نیست زیرا مرجع قیمت گذاری مر تبط با تغییرات نرخ های جهانی از جمله دلار است. به گفته بیژنی، مسئولین به اهمیت بورس کالا اذعان دارند، در صورتی که به حجم معاملات توجه شود مشاهده می کنیم که این سیستم به خوبی در حال فعالیت است و رو به جلو پیش می رود. او در پایان خاطر نشان کرد: بورس کالا در حوزه کشاورزی

برای کشاورزان اقدام قابل توجهی را انجام داد و تعداد بسیار زیادی از این کشاورزان را توانست تحت پوشش خود قرار دهد، بنابراین خوشبختانه با اتفاق نظری که در خصوص اهمیت بورس کالا وجود دارد موانع موجود بر این بورس تاثیر نمی گذارد و بورس کالا با قدرت به وظیفه خود ادامه خواهد بود.

مدیر عامل هلدینگ مالی نور انوار از کارکردهای بورس کالا می‌گوید

سیاست‌گذاری با ابزارهای مالی

در بازارها جلوگیری می‌شود. نصیری ادامه داد: همچنین این ابزارها منجر به کشف قیمت منصفانه خواهد شد و کمک می‌کند تا قیمت‌گذاری‌ها به سمت واقعی شدن سوق پیدا کند، به عنوان مثال خرید کالایی برای ۶ ماه آینده یعنی قیمت‌گذاری درست برای آن. بر همین اساس، این بازار به نوبه خود چشم‌اندازی برای آینده است و کمک می‌کند تا سیاست‌گذاری‌ها مشخص و برنامه‌ریزی شده باشد. وی افزود: تعیین قیمت‌های آینده برخی کالاها به سایر بازارهای موازی نیز جهت می‌دهد، وقتی یک بازار مشتقه خودانتظام کامل در بورس کالا شکل بگیرد، توسعه آن می‌تواند منجر به شکل‌گیری درست اقتصاد و همچنین رفع ابهام در فرآیند قیمت‌گذاری‌ها شود، ابهامی که می‌تواند موجبات نوسان قیمت‌ها در دیگر بازارها را فراهم آورد. نصیری تصریح کرد: آنچه که در بورس کالای ایران مهم است، لزوم توجه به موضوع فرهنگ‌سازی است، زیرا بورس کالای ایران به نوبه خود مشابه بورس‌های کالایی جهانی است اما باید بیاموزیم که دولت از دخالت در قیمت‌گذاری‌ها پرهیزد و اجازه دهد مکانیسم عرضه و تقاضا قیمت‌ها را مشخص کند.

وی در پایان سخنان خود گفت: اگر ما اجازه توسعه بازارها و ابزارهای کاربردی بورس کالا را بدهیم، نااطمینانی که آفت اقتصاد کشور است از بین می‌رود؛ از طرفی انجام معاملات در فضای سازمان‌یافته اجازه پولشویی را نیز نمی‌دهد، هر چه قیمت‌ها واقعی‌تر، شفاف‌تر و حجم معاملات بیشتر باشد اقتصاد کلان در تمامی ابعاد آن توسعه می‌یابد.

نیاز به ایجاد بازار شفاف جهت تسهیل معاملات و کشف نرخ قیمت کالاهای اساسی و مواد اولیه واسطه‌ای بر اساس مکانیسم عرضه و تقاضا، ایجاد ابزارهای مدیریت ریسک قیمت و تامین مالی بازار کالایی و تضمین تعهدات طرفین معامله به منظور دستیابی به اثرات مثبت این مهم در توسعه اقتصادی، دولت و مجلس شورای اسلامی را بر آن داشت تا بستر قانونی لازم جهت تاسیس و راه‌اندازی بورس‌های کالایی را در ایران فراهم سازند.

در همین راستا، سازمان کارگزاران بورس فلزات تهران در شهریور سال ۸۲ به عنوان اولین بورس کالای کشور فعالیت خود را آغاز و پس از آن نیز سازمان کارگزاران بورس کالای کشاورزی در شهریور سال ۸۳ شروع به فعالیت کرد. با بازنگری و تصویب قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۳۸۴ و تصمیم شورای عالی بورس، سرانجام بورس‌های فلزات و کشاورزی در یکدیگر ادغام و بورس واحدی با عنوان بورس کالای ایران تشکیل شد و از ابتدای مهر امسال ۱۳۸۶ فعالیت خود را آغاز کرد تا بورس سالگرد تولد ۱۱ سالگی خود را جشن بگیرد. این بازار در حالی به منظور داد و ستد نقد، نسبی و سلف تشکیل شد که در ابتدا معاملات انواع محصولات صنعتی و کشاورزی را در اختیار داشت و به مرور زمان ابزارهای مشتقه و قراردادهای آتی نیز به آن اضافه شد. در طول گذشت این ۱۱ سال بورس کالا مجهز به ابزارهای کاربردی متنوع زیادی در حوزه بازارهای کالایی شده است که هر کدام از این ابزارها می‌تواند اهداف خاصی را تامین کند؛ به طوری که این بورس با تکیه بر علم مالی انواع ابزارها را در خود جای داده است و هر کدام از این ابزارها در بازارهای مختص به خود فعالیت می‌کنند.

در همین ارتباط حسین نصیری، کارشناس بازار سرمایه و مدیر عامل هلدینگ مالی نور انوار با اشاره به کارکردهای بورس کالا و مزایای استفاده از ابزارهای موجود در آن، به پیام اقتصادی بورس کالا گفت: یکی از دلایل شکل‌گیری ابزارهای بورس کالا و به خصوص ابزارهای مشتقه پوشش ریسک توسط معامله‌گران بوده که استفاده از آنها منجر به پیش‌بینی بهتر آینده می‌شود. وی تصریح کرد: وقتی تعداد زیادی از افراد برای آینده روی کالایی قیمت‌گذاری می‌کنند، چشم‌انداز بهتری در خصوص قیمت کالاها شکل گرفته و به کمک همین عامل از هیجانات بی‌اساس

حمید میرمعینی:

بورس کالا، سدی محکم در برابر بازار سیاه

کشف قیمت درست در محصولات به وجود آمد تا محصولاتی که در این بورس معامله می‌شوند، از دستکاری دولت در امان باشند اما متأسفانه محیط اقتصادی کشور شرایط را به گونه‌ای عملیاتی کرد که کشف قیمت‌ها با دخالت‌هایی مواجه شد.

میرمعینی تصریح کرد: این دخالت‌ها در حالی صورت گرفت که محصولات در بورس کالا همانند سایر بورس‌ها باید براساس مکانیسم عرضه و تقاضا قیمت‌گذاری شوند تا این قیمت‌ها بتواند عرضه‌کننده و تقاضاکننده را قانع کرده و از ایجاد قیمت‌گذاری‌های افسانه‌ای و تشکیل بازار سیاه جلوگیری به عمل آید؛ همان چیزی که هدف تشکیل بورس کالا است. او تأکید کرد: آنچه که در بورس کالا مهم بوده و مدنظر قرار گرفته، وجود یک نهاد ناظر بوده تا بتواند در صورت بروز هرگونه مشکلی آنها را رسیدگی کند و اجازه تخلف و دستکاری قیمتی ندهد این موضوع نیز در بورس کالا ایران به طور کامل رعایت شده، با این وجود تا رسیدن کامل به این هدف باید اقدامات اساسی تری اجرایی شود. او با اشاره به کارکرد ابزارهای متنوع بورس کالا تشریح کرد: بورس کالا ابزارهای کاربردی زیادی دارد که باید توسعه یابد، برای توسعه آنها نیز باید عمق و تعداد فعالان در این بازار افزایش یابد.

افزون بر این، محصولات متنوع نیز می‌توانند در بورس کالا مورد معامله قرار گیرند تا همان‌طور که گفته شد براساس مکانیسم عرضه و تقاضا قیمت‌های منصفانه‌تر و شفاف‌تری به بازار عرضه شود.

۱۱ سال از آغاز فعالیت بورس کالای ایران می‌گذرد و به اعتقاد کارشناسان و صاحب‌نظران این بازار طی این مدت ضمن ایجاد شفافیت در انجام معاملات زمینه‌ساز حذف رانت و افزایش رقابت بین تولیدکنندگان رانیز در پی داشته است. به همین بهانه گفت و گویی با «سید حمید میرمعینی» استاد دانشگاه و کارشناس ارشد بازار سرمایه داشته‌ایم که شرح آن در ادامه آمده است.

میرمعینی درباره نقش بورس کالا در حوزه کالایی و وظایف آن گفت: بورس‌های کالایی مأموریت‌های مختلف دارند، از جمله آنها می‌توان به دسترسی یکسان محصولات، شفافیت قیمتی، کشف قیمت صحیح و قیمت منصفانه اشاره کرد. ساختار بورس‌ها و بورس کالا به گونه‌ای است که مقررات آن منجر به ایجاد این ویژگی‌ها در بورس شود. بورس کالا نیز همانند سایر بورس‌ها باید یک بازار با قیمت منصفانه باشد، جایی که در آن عرضه و تقاضا با نظارت شکل می‌گیرد و طرفین در یک سازمان شکل یافته و دارای قوانین مشخص با یکدیگر رقابت می‌کنند. وی ادامه داد: در حالت عادی بورس کالای ایران به بورس‌های کالای جهانی نزدیک است، اما تحریم‌ها و فضای اقتصادی کشور منجر شده تا فضای رقابتی به طور کامل شکل نگیرد و محیط کسب و کار به شکل منسجم فعالیت نکند. نظام اقتصادی کشور و محدودیت‌های موجود و همچنین مشکلاتی که در نظام پولی کشور وجود دارد، موجب شده تا بورس کالا با کارایی صدها درصد نتواند به صنایع خدمت برساند. این کارشناس بازار سرمایه عنوان کرد: بورس کالا با هدف

علی اسلامی بیدگلی:

رونق کسب و کار با رعایت اصول بازار

به اینکه بورس‌ها به عنوان یکی از محورهای اصلی توسعه اقتصادی کشور تلقی می‌شوند، می‌توان انتظار داشت که توسعه بازار مالی کشور به ویژه بورس کالا می‌تواند موتور محرک رشد و توسعه اقتصادی کشور باشد.

او با بیان اینکه بورس کالا از دوران راه اندازی خود تا کنون اقدامات قابل توجهی را انجام داده که برای تمام آنها جای تقدیر وجود دارد، افزود: علیرغم وجود تمام محدودیت‌ها برای بورس کالا و مقاومت‌هایی که توسط بازیگران واسطه‌ای در این مقطع زمانی برای بورس ایجاد شد، راه اندازی ابزارهای مشتقه از جمله موفقیت‌های بورس کالا است و طبیعتاً توسعه این بخش می‌تواند منجر به رونق هر چه بیشتر این بازار شود.

این کارشناس بازار سرمایه در پاسخ به اینکه آیا موانع و محدودیت‌های موجود می‌تواند بر عملکرد بورس کالا تأثیرگذار باشد، گفت: ریسک‌هایی که از ابتدا همراه بورس کالا بوده‌اند از سابقه تاریخی برخوردارند و به اقتضای زمان ماهیت آنها تغییر کرده اما بورس کالا علی‌رغم وجود موانع قادر به کسب چنین موفقیت‌هایی بوده است. او در پایان تأکید کرد: به نظر می‌رسد که اگر مقاومت‌ها و محدودیت‌های اعمال شده بر بورس کالا کاهش یابد جایگاه این بورس در توسعه اقتصادی کشور بسیار پررنگ‌تر خواهد شد.

شفافیت قیمت و معاملات در یک محیط رقابتی اصلی‌ترین نقشی است که می‌توان برای بورس کالا قائل شد، نکته مثبت دیگر این بورس تسهیلات و کاهش ریسک معاملات به ویژه در زمینه تسویه و جوجه استانداردسازی کالاها است که نمی‌توان از آن غافل ماند. این صحبت‌های علی اسلامی، کارشناس بازار سرمایه درباره بورس کالا و آثار حضور آن در اقتصاد است. اسلامی در گفت‌وگو با پیام اقتصادی بورس کالا افزود: رونق اقتصادی کشور، حذف رانت اقتصادی در محیط کسب و کار و بهبود فضای کسب و کار کشور را می‌توان به عنوان مزایای بورس کالا در اقتصاد کشور نام برد. اسلامی همچنین به نقش بورس کالا در بهبود فضای معاملاتی صنایع فولاد و پتروشیمی اشاره و اظهار کرد: نقاط قوت زیادی را می‌توان به عنوان مزایای بورس کالا در بازار پتروشیمی و فلزات نام برد اما نکات اصلی را باید در شفافیت، تسهیل افزایش سرعت دسترسی و کاهش ریسک برای بنگاه‌های اقتصادی خلاصه کرد که مجموع آنها منجر به حذف قابل توجه رانت و فساد شده است. او تأکید کرد: با رجوع به تاریخچه بورس کالا و بررسی روند معاملات محصولات کشاورزی، فلزات و پتروشیمی در دوران قبل از راه‌اندازی این بورس، متوجه حذف قابل توجه رانت که برای عده معدودی فراهم بود، خواهیم شد. وی افزود: وجود بورس کالا در تمام زمینه‌ها منجر به حذف واسطه‌گران و کاهش بهای تمام‌شده تولید در بسیاری از بنگاه‌های تولیدی و کارخانه‌ها شد، به طوری که اکنون شاهد افزایش حجم معاملات، بهبود پیش‌بینی‌ها، توانمند شدن شرکت‌ها در بودجه‌بندی، بهبود سطح نقدبنگی بنگاه‌های عرضه‌کننده و متقاضی محصولات هستیم. اسلامی درباره چشم‌انداز بورس کالا در فضای اقتصادی کشور گفت: با توجه

عملکرد بورس کالا از نگاه دو نماینده مجلس

تولید رقابت در صنعت

◀ ساناز مرادبان

نظرات و اقدامات نمایندگان مجلس به عنوان اعضای نهاد قانون گذار و ناظر بر اجرای آنها در کشور همواره از اهمیت به سزایی برخوردار بوده است. این نمایندگان مجلس هستند که می‌توانند راه را برای اجرای دقیق و بند به بند قوانین هموار کنند و اگر کج روی‌هایی در اجرای قانون وجود داشت، آن را مورد اصلاح قرار دهند. با توجه به این موضوع و در اوضاع کنونی اقتصاد کشور، وظیفه نظارت بر اجرای قوانین در حوزه اقتصاد اهمیت بیشتری پیدا کرده است و هوشیاری بیشتر نمایندگان را طلب می‌کند. در شرایط امروز کشور و بانوسانات بازار ارز، بازارهای کالایی نیز دستخوش تغییراتی شده‌اند؛ عده‌ای کالاها را خریداری و احتکار می‌کنند تا بعداً آن را با قیمت بالاتری به فروش برسانند و بخشی از تولیدکنندگان نیز با نگهداری کالاهای خود به شیوه‌ای دیگر دست به احتکار کالایی می‌زنند. در این میان وجود بازاری به نام بورس کالا توانسته است به دلیل ایجاد شفافیت حداکثری تا حدود زیادی جلوی این دست اقدامات را بگیرد و به ساماندهی بازار کمک کند. ضرورت عرضه مستمر و در بازه‌های زمانی مشخص از سوی تولیدکنندگان یکی از اهم‌های بورس کالا برای جلوگیری از احتکار به شمار می‌رود. جدای از این قابلیت که در شرایط بحرانی اهمیتی دوچندان پیدا کرده است، رسالت بورس کالا در شفاف‌سازی قیمت‌ها و کشف نرخ بر مبنای عرضه و تقاضا و در نهایت رسیدن به قیمت واقعی کالاهاست. ضمن اینکه طی سال‌های گذشته بورس کالا با ارائه ابزارهای مالی مختلف همچون معاملات آتی، آپشن، اوراق سلف موازی استاندارد، گواهی سپرده کالایی و صندوق کالایی سعی کرده که نیاز بازار را در حوزه تنظیم بازار و تامین مالی شرکت‌ها برطرف کند. این‌ها و موارد بسیار زیاد دیگری که بارها از سوی اقتصاددانان، فعالان بازار، مجریان قانون و قانون گذاران به آن اشاره شده است، از مزیت‌های بورس کالا در اقتصاد به شمار می‌رود. در ادامه به نظرات دو نماینده مجلس شورای اسلامی درباره بورس کالا اشاره شده است.

◀ حمایت از تولید با سازو کار بورس

سید ناصر موسوی لاریجانی عضو کمیسیون اقتصادی مجلس

بسیاری از کارشناسان معتقدند در شرایط اقتصادی فعلی اگر رویه بورس تقویت شود، می‌تواند اقتصاد را به سمت پیشرفت هدایت کند، اما شاید نیاز به الگو برداری داشته باشیم و با اینکه برنامه‌ریزی مدون با همکاری همه دستگاه‌ها را در دستور کار قرار دهیم تا فرهنگ استفاده از بورس کالا همگانی شود. بنابراین ضروری به نظر می‌رسد که از سازو کار بورس کالا حمایت بیشتری صورت گیرد.

از سوی دیگر باید در نظر داشته باشیم که نظارت بر بورس اگر با دقت باشد و اجازه دهند همه اقشار از تولیدکنندگان پایین دستی و بالادستی از بورس کالا استفاده کنند، دیگر مشکلی در میان نخواهد بود. در این میان باید برای تولیدکنندگان شرایطی اتخاذ شود که تولید کمترین آسیبی را متحمل شود، هر کالایی که مواد اولیه آن بازار دولتی وارد تولید می‌شود، لازم است با قیمت مناسب و نرخ دولتی به فروش برسد و همچنین اگر تولیدکننده‌ای بازار آزاد مواد اولیه را خریداری و مبادرت به تولید کرده است باید مسیر را برای فروش

آزاد او هموار کنیم. چه دلیلی دارد کالایی که بازار آزاد فرآوری و تولید آن انجام شده است به تولیدکننده بگوییم که اگر محصول خود را صادر کرده و ارزآوری داشته است باید بازار ۴۲۰۰ سود حاصله را تحویل دولت بدهد این نشان می‌دهد که نظارت‌ها ضعیف است. اگر سازو کار بورس کالا ایران با دیگر کشورها در ارتباط بود اینگونه مشکلات ایجاد نمی‌شود که در همین راستا در صدد هستیم تا بورس کالا به‌روز و تقویت شود. اقدام مثبتی که در بورس کالا رواج داده است، امکان تجمیع تقاضای خریداران خرد از سوی اتحادیه‌ها و تعاونی‌هاست به طوری که واحدها تولیدی کوچک که امکان خرید مستقیم و یک جا از بورس کالا ندارند، از طریق تعاونی‌های مربوطه اقدام به خرید می‌کنند که این امر به سهولت تامین نیاز تولیدکنندگان منجر شده است. در مجموع باید از سازو کار بورس به صورت بهینه استفاده کنیم تا اجازه ندهیم بازار سیاه و امکان سودجویی در بازار آزاد برای عده‌ای ایجاد شود.

◀ بورس کالا، تکریم حقوق مصرف‌کنندگان

گل مرادی، عضو کمیسیون انرژی مجلس بورس کالا طی ۱۱ سالگی که از فعالیت‌اش در اقتصاد می‌گذرد، در تامین نیاز مشتریان عملکرد مثبتی داشته است و این موضوع بر هیچ کس پوشیده نیست. بورس کالا در این سال‌ها توانسته است رویکرد قابل قبولی را در جذب مشتریان داشته باشد که البته ما در مجلس معتقدیم باید گستره فعالیت این سازو کار را تقویت کرد. ایجاد و توسعه بورس کالا یک مزیت دو جانبه برای تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان به شمار می‌رود به طوری که در وهله نخست اگر شرایط واحدهای تولیدی

مصرف‌کنندگان در زمان پیش از تاسیس بورس کالا را مرور کنیم، به نفوذ بالای واسطه‌ها در دریافت کالا از تولیدکنندگان و ارتباط نابرابر مصرف‌کنندگان با این واسطه‌ها می‌رسیم. اما با راه‌اندازی بورس کالا در کشور، مصرف‌کنندگان می‌توانند با دریافت مجوزهای لازم به بورس کالا بروند و مواد مورد نیاز تولید را با قیمتی واقعی دریافت کنند. البته این روند در خصوص برخی محصولات که دارای کمبود تولید هستیم یا بعضاً نوسانات ارز توازن بازار را برهم می‌زند، با اختلال روبه‌رو می‌شود که با اتخاذ تدابیر درست و به موقع می‌توان این مشکل را نیز برطرف کرد. در طرف مقابل تولیدکنندگان قرار دارند که در گذشته همواره با بالاتر بودن نرخ محصولاتشان در بازار غیر رسمی مواجه می‌شدند که بورس کالا نیز روش‌های سنتی مبادلات را اصلاح کرده و محصولات با نرخ واقعی روی تابلوی معاملات به فروش می‌رسد.

با این تفاسیر، بورس کالا در این سال‌ها به ایجاد رقابت در مبادلات و رشد تولید کمک کرده است و به عبارت دیگر اگر امروز بورس کالا در کشور وجود نداشت، با انحصار مطلق چند شرکت که در نبود شفافیت به معاملات می‌پرداختند روبه‌رو بودیم.

اکبر میرزاپور

سرپرست مدیریت توسعه بازار فیزیکی

مدیریت توسعه بازار فیزیکی با هدف راهاندازی معاملات گواهی سپرده کالایی و پذیرش انبارها بر روی دارایی‌های مختلف، ارتقای حجم و ارزش معاملات بازار فیزیکی از طریق معرفی محصولات و همچنین اجرای سیاست قیمت تضمینی در اواخر سال ۱۳۹۳ تشکیل شد.

همچنین در راستای راهاندازی معاملات گواهی سپرده کالایی، دستورالعمل پذیرش انبار و صدور، معامله و تسویه گواهی سپرده کالایی، تدوین و در تاریخ ۲۰۳/۰۳/۹۴ توسط سازمان بورس و اوراق بهادار مصوب شد.

اجرای ماده ۳۳ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی نیز از دیگر

پروژه‌های بزرگ مدیریت توسعه بازار فیزیکی بورس کالا به شمار می‌رود. در این راستا، اقداماتی از قبیل ایجاد زیرساخت‌های لازم مشتمل بر پذیرش انبارها، طراحی سامانه انبار با همکاری مدیریت فناوری بورس تهران و شرکت سپرده‌گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه و همچنین برگزاری جلسات آموزشی توجیهی مشترک با وزارت جهاد کشاورزی صورت پذیرفت؛ براساس ابلاغیه هیات محترم دولت اجرای سیاست قیمت تضمینی در سال ۹۴ در دو استان کرمانشاه و خوزستان برای محصول جو و ذرت به صورت پایلوت اجرایی شد و بارفرضی نواقص و مشکلات، اجرای سیاست قیمت تضمینی در سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶ در کل کشور به صورت عرضه فیزیکی و معامله از طریق گواهی سپرده کالایی در بورس کالا با موفقیت انجام شد؛ در سال ۱۳۹۵، ۱۴ انبار به منظور نگهداری محصول جو و ۵۹ انبار به منظور نگهداری محصول ذرت، پذیرش و معاملات گواهی سپرده کالایی از طریق آن‌ها صورت پذیرفت. در این سال ۱۱۵۸ هزار تن جو و ۵۸۳ هزار تن ذرت در بورس مورد معامله قرار گرفت. در سال ۱۳۹۶ با استقبال فعالان بازار، در مجموع ۸۷ انبار برای نگهداری محصول جو و ذرت، ۱۸ انبار جو و ۶۹ انبار ذرت، پذیرش شد و ۳۶۴ هزار تن محصول جو و ۶۵۳ هزار تن محصول ذرت مورد معامله قرار گرفت. با اجرای سیاست قیمت تضمینی از طریق بورس کالا، تحمیل بار مالی به دولت در فرایند اجرای سیاست حمایتی نسبت به خرید تضمینی کاهش قابل ملاحظه‌ای یافته و وجه حاصل از معامله حداکثر دو روز پس از انجام معاملات به حسابی که کشاورز معرفی کند واریز می‌شود و مابه‌التفاوت قیمت معامله با قیمت مصوب، در کوتاه‌ترین زمان ممکن توسط دولت به کشاورزان پرداخت می‌شود؛ لذا با توجه به اینکه بخش قابل توجهی از ارزش محصول تولیدی ۲ روز پس از معامله به حساب کشاورزان واریز می‌شود، ضمن تامین مالی مورد نیاز برای کشاورزان، مشکلاتی که در نحوه خرید تضمینی اعم از تاخیر در پرداخت بهای محصول تحویلی زارعین به علت مشکلات تامین نقدینگی مورد نیاز و ایجاد نارضایتی و کاهش رغبت آنها به کشت محصول مورد نظر در سال زراعی بعدی وجود داشت، مرتفع شد. نکته حائز اهمیت دیگر آن است که با توجه به اینکه چارچوب استاندارد کالای قابل معامله در بورس کالا در قالب اجرای سیاست قیمت تضمینی، مشخص می‌شود و تنها کالاهای با کیفیت مشخص شده، قابل عرضه در بورس کالا هستند، سطح استاندارد محصولات افزایش یافته و رضایت صنایع خریدار به علت کیفیت بالای محصول خریداری شده فراهم می‌شود. همچنین با توجه به اینکه اطلاعات تولید، سطح زیرکشت و مشخصات فردی کشاورزان در راستای اجرای سیاست

قیمت تضمینی در بورس کالا، توسط مراکز خدمات در سامانه‌ای تحت عنوان سامانه ثبت اطلاعات کشاورزان، ثبت می‌شود، آمار دقیقی از تولید محصولات و بانک اطلاعات کشاورزان فعال در محصول، در اختیار نهادهای مرتبط قرار می‌گیرد، بدین ترتیب برنامه‌ریزی در خصوص مقدار تولید، مقدار ذخایر استراتژیک و... واقعی‌تر و با هزینه کمتری صورت می‌پذیرد. با توجه به مزایای گواهی سپرده کالایی از جمله تامین مالی، امنیت مالی در انجام معاملات و تسویه و نگهداری محصول با همان مشخصات تحویلی به انبار بدون هیچ ریسک و نگرانی از کم شدن وزنی محصول یا کیفیت آن، در یافت پول در سریع‌ترین زمان ممکن و... با امکان سنجی صورت گرفته و بررسی تمامی جوانب، معاملات گواهی سپرده کالایی بر روی کالاهای سکه طلا، زعفران، پسته، برخی محصولات پتروشیمی نیز راه‌اندازی شده است که معاملات سکه طلا از طریق خزانه‌های بانک رفاه، به عنوان اولین خزانه پذیرش شده سکه طلا در بورس کالا، بانک سامان و بانک صادرات در حال انجام است که در ۶ ماهه نخست سال جاری، تعداد ۱۶۸۷۸۵ قطعه سکه طلا مورد معامله قرار گرفته است. یکی از خصوصیات بازار کشاورزی فصلی بودن و سنتی بودن آن است و این امر سبب می‌شود نوسانات قیمتی ایجاد شود و بخش کشاورزی را با مشکل تامین مالی مواجه سازد؛ بورس کالای ایران با ارائه برخی ابزارهای خود از جمله گواهی سپرده کالایی با کمترین هزینه معاملات، بالاترین امنیت معاملات را فراهم می‌آورد و در استاندارد دساز محصولات کشاورزی و فروش محصولات با قیمت واقعی نقش برجسته‌ای خواهد داشت؛ با توجه به این دلایل، شرکت بورس کالای ایران معاملات گواهی سپرده کالایی بر روی برخی محصولات کشاورزی مانند زعفران و پسته را راه‌اندازی نموده است؛ معاملات گواهی سپرده کالایی زعفران از طریق دو انبار «اتحادیه تعاونی روستایی استان خراسان رضوی» و «شرکت زرین زعفران مشرق زمین» هم‌اکنون در حال انجام است. میزان معاملات گواهی سپرده کالایی زعفران در نیمه نخست سال ۱۳۹۷ بیش از ۶ تن بوده است.

در خصوص کالای پسته نیز دو انبار در شهرستان‌های سیرجان و زرنند و یک انبار در شهرستان دامغان به منظور انجام معاملات گواهی سپرده کالایی پسته در بورس کالا مورد پذیرش قرار گرفت که معاملات آن در شش ماهه دوم سال ۱۳۹۶ در بورس کالا انجام شد.

در پایان گفتنی است به منظور شناسایی بازارهای کالایی و توسعه بازار فیزیکی گزارش‌های متنوعی در خصوص توسعه معاملات محصولات کشاورزی، صنعتی و پتروشیمی تهیه شده است و امکان سنجی ورود این محصولات به بورس کالا صورت پذیرفته است که در حال حاضر راه‌اندازی و توسعه این بازارها در دستور کار این مدیریت قرار دارد.

مدیریت توسعه بازار فیزیکی از آغاز تاکنون

نگاهی گذرا به مدیریت مطالعات اقتصادی و سنجش ریسک

اقدامات ۱۱ ساله

◀ جواد فلاح

مدیر مطالعات اقتصادی و سنجش ریسک

مدیریت مطالعات اقتصادی و سنجش ریسک با عنوان مدیریت مطالعات اقتصادی، برنامه‌ریزی و آموزش در شهریور سال ۱۳۸۶ با تاسیس بورس کالای ایران، ذیل معاونت اقتصادی و پشتیبانی آغاز به فعالیت کرد.

از مهمترین مباحثی که در آن دوره مورد بررسی قرار گرفت می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد:

◀ بررسی قراردادهای آتی در بورس‌های منتخب؛

◀ بررسی سیستم تسویه بورس تجاری شیکاگو؛

◀ نقش بورس‌های کالا در بهبود عملکرد و توسعه اقتصاد؛

◀ روش‌های کنترل ریسک در بورس‌های کالایی منتخب؛

◀ کاستی‌های قوانین و مقررات بورس کالای ایران و برخی الزامات قانون مطلوب؛

◀ تدوین آیین‌نامه ماده ۲۹ قانون چگونگی اداره مناطق آزاد تجاری-صنعتی.

همچنین در آن زمان، برگزاری دوره‌های آموزش درون‌سازمانی برای پرسنل و برون‌سازمانی برای ذی‌نفعان و برنامه‌ریزی شرکت نیز بر عهده این واحد مدیریتی بود.

طی این سال‌ها گزارش‌ها و پژوهش‌های متعددی تدوین شد که از جمله آنها

می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد:

◀ صندوق‌های پوشش ریسک؛

◀ اکوسیستم فعالیت بورس کالای ایران؛

◀ ویژگی‌های کالاهای بورسی و معرفی برخی کالاهای معامله‌شده در بورس‌های جهان؛

◀ مطالعه تطبیقی بررسی ترکیب درآمدها و هزینه‌های بورس‌های منتخب، شاخص‌های گروه‌های کالادر بورس کالای ایران؛

◀ امکان سنجی راه‌اندازی معاملات قراردادهای اختیار معامله در بورس کالای ایران؛

◀ معاملات ارز و شاخص ارز در بورس‌های منتخب؛

◀ بررسی سیستم مدیریت ریسک در بورس‌های منتخب؛

◀ مطالعه تطبیقی نحوه پذیرش و استفاده از قبض انبار در معاملات بورس‌های کالایی جهان و آرایه راهکار اجرایی برای بورس کالای ایران؛

◀ بررسی ساختار و نحوه استفاده از نرم‌افزار Span و تشریح جزئیات محاسبه وجوه تضمین توسط آن؛

◀ بررسی نحوه تعامل کارگزاران و معامله‌گران لایه‌های مختلف با یکدیگر در بورس‌های منتخب؛

◀ آشنایی با بورس بین‌المللی قراردادهای آتی مالی لندن (LIFFE)؛ بورس کالای ایتالیایی (ECX)؛ بورس بین‌قاره‌ای (ICE)؛ بورس بازرگانی نیویورک (NYMEX)؛ بورس ملی معاملات نقدی هند (NSE)؛

◀ سلسله فعالیت‌های موردنیاز برای استقرار

ساختار عضومداری در بورس کالای ایران؛
◀ نفت در بورس کالا و نقش آن در تحقق اهداف سند چشم‌انداز کشور در افق ۱۴۰۴.

طی این دوره علاوه بر فعالیت‌های مطالعاتی، آموزش درون‌سازمانی و برون‌سازمانی و برنامه‌ریزی نیز در این حوزه مدیریتی صورت می‌گرفت.

همچنین از مهمترین اقداماتی که در سال ۱۳۹۰ و اعمال تغییرات در ساختار سازمانی و تشکیل معاونت توسعه بازار و مطالعات اقتصادی، در این حوزه صورت گرفت، می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد:

◀ تدوین اولین سند استراتژی بورس کالای ایران؛

◀ مشارکت فعال در تدوین دستورالعمل‌ها به ویژه دستورالعمل بازار فرعی، سلف موازی استاندارد، اختیار معامله و گواهی سپرده کالایی؛

◀ توسعه آموزش‌های منظم درون و برون‌سازمانی؛

◀ ترجمه و انتشار سه کتاب با عناوین:

◀ نقش بورس‌های کالا در بهبود عملکرد و توسعه اقتصاد؛

◀ بورس‌های کالای جهان؛ گذشته، حال و آینده؛

◀ آثار توسعه‌های بورس‌های کالایی در بازارهای نوظهور؛

◀ تدوین گزارش‌های کارشناسی متعدد که عناوین برخی از آنها عبارت‌اند از:

◀ تحلیلی بر ابعاد مختلف معاملات آتی سکه؛

◀ تدوین گزارش‌های کارشناسی در حوزه‌های مختلف با عناوین:
 ▶ بررسی انواع عضویت در بورس‌ها و اتاق‌های پایا پای: کارگزاری، معامله‌گری و یا کارگزار/معامله‌گر؛
 ▶ بررسی نحوه انجام معاملات و تسویه در بورس فلزات لندن؛
 ▶ بررسی فرآیندهای گوناگون مشارکت بانک‌ها در بازارهای کالایی؛
 ▶ مطالعه تطبیقی بورس‌های کالایی منتخب دنیا با رویکرد ساختارها؛
 ▶ مطالعه تطبیقی بورس‌های کالایی منتخب دنیا با رویکرد ابزارها؛
 ▶ بررسی تطبیقی مدل انبارداری و قبض انبار؛

▶ آنالیز حساسیت اثر تغییرات قیمت سنگ آهن بر سودآوری و قیمت فروش شرکت‌های فولادی و امکان سنجی عرضه زنجیره محصولات فولاد در تالار داخلی بورس کالای ایران؛

▶ پیشنهاد ساماندهی تجارت کالایی دستگاه‌های اجرایی و نهاد‌های نظامی، انقلابی و عمومی از طریق بورس کالای ایران.

بورس کالای ایران و محاسبه وجه‌الضمان بانک‌های عامل؛
 ▶ ارایه الگوهای اجرایی B2X در بورس کالای ایران؛
 ▶ برگزاری کلاس‌های آموزش حضور درون و برون سازمانی؛
 ▶ تهیه محتوای آموزشی بورس کالای ایران و درج محتوا بر روی سایت بورس کالای ایران؛
 ▶ برگزاری آزمون‌های دریافت کد معاملاتی ویژه مشتریان؛
 ▶ برگزاری کلاس‌های آموزشی و آزمون‌های مربوط به اعطای مجوز فعالیت کارگزاری‌ها؛
 ▶ برگزاری کارگاه‌های آموزشی در نمایشگاه‌ها و همایش‌ها؛

از مهمترین اقداماتی که از سال ۹۵ در مدیر مطالعات اقتصادی و سنجش ریسک صورت گرفته است می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد:

▶ پیاده‌سازی سیستم مدیریت ریسک یکپارچه برای اولین بار در شرکت؛
 ▶ تدوین برنامه‌های آموزشی منظم فصلی برای ذی‌نفعان به ویژه شرکت‌های کارگزاری و اطلاع‌رسانی و ثبت نام متقاضیان پیش از برگزاری؛
 ▶ ایجاد بستر برگزاری کلاس‌ها و کارگاه‌های آموزش مجازی به صورت آنلاین و آفلاین؛
 ▶ برگزاری آزمون احراز صلاحیت متقاضیان دریافت کد مشتقه در تهران و شهرستان‌ها؛
 ▶ ترجمه کتاب بورس‌های کالا و مشتقات در آفریقا،
 ▶ ترجمه و تدوین کتاب طراحی قانون قبض انبار،
 ▶ تدوین کتاب راهنمای جامع ابزارهای معاملاتی بورس کالای ایران؛
 ▶ تدوین گزارش سالانه هیات مدیره به مجمع عمومی عادی صاحبان سهام سال ۱۳۹۵؛
 ▶ تدوین دستورالعمل‌های معاملات کشف پریمیوم، مناقصه و بازار تهاتری؛
 ▶ تدوین و چاپ مقالات با موضوعات مختلف در رسانه‌ها و مجلات تخصصی نظیر دنیای اقتصاد؛
 ▶ طراحی مدل‌های مختلف از جمله مدل‌های عملیاتی در راستای اجرایی‌سازی بند الف ماده ۳۲ قانون برنامه ششم توسعه؛ مدل معاملات مبتنی بر رویت بر اساس حراج حضوری در بورس کالای ایران؛ مدل حمل و نقل پس از معامله؛ مدل معاملات حق امتیاز؛

▶ اهمیت استاندارد در بورس‌های کالایی؛
 ▶ نقش معاملات آتی در قیمت محصولات کشاورزی،
 ▶ ضرورت استقرار ساختار عضو محوری و گام‌های اجرایی آن؛
 ▶ نقش بورس کالای ایران در تحقق اهداف استراتژیک بخش معدن؛
 ▶ طراحی صندوق تضمین تسویه وجوه و تحویل کالا؛
 ▶ ظرفیت بورس کالا در سازمان دهی بازار آهن قراضه؛
 ▶ آسیب‌شناسی عدم معامله محصولات کشاورزی در بورس کالا؛
 ▶ طراحی و اجرای سیستم برنامهریزی و ارزیابی عملکرد؛
 ▶ تدوین گزارش‌های سالانه هیات مدیره به مجمع عمومی عادی صاحبان سهام؛
 ▶ مستندسازی کلیه فرآیندهای عملیاتی بورس کالای ایران.

از مهمترین اقداماتی که طی سال ۹۶ در مدیریت مطالعات اقتصادی و سنجش ریسک بورس کالا صورت گرفت:

▶ تدوین کتاب‌هایی با عناوین:
 ▶ پوشش نوسانات نرخ ارز (بازار قراردادهای آتی)؛
 ▶ سیاست‌های حمایتی بخش کشاورزی با تمرکز بر رویکردهای مبتنی بر بازار (از طریق بورس‌های کالایی)؛
 ▶ تدوین گزارش‌های سالانه هیات مدیره به مجمع عمومی عادی صاحبان سهام؛
 ▶ اجرای سیستم برنامهریزی و ارزیابی عملکرد؛
 ▶ طراحی مدل کسب و کار برای بازار فیزیکی و مشتقه به تفکیک گروه‌های کالایی؛
 ▶ طراحی الگوی رضایتمندی مشتریان؛
 ▶ تدوین گزارش‌های کارشناسی متعدد با عناوین مختلف:
 ▶ پیشنهاد اصلاح در روش اجرای سیاست‌قیمت تضمینی؛
 ▶ تدوین گزارش بازار تهاتری؛
 ▶ تدوین چارچوب نهایی مدیریت ریسک؛
 ▶ گزارش توجیهی تاسیس شعبه بورس کالای ایران در عمان؛
 ▶ شناسایی ابزارهای مبتنی بر بازار برای مدیریت ریسک قیمت کشاورزی؛
 ▶ تدوین مدل معامله گندم در بورس کالای ایران به روش قیمت تضمینی؛
 ▶ چشم‌انداز بورس کالای ایران در دوران پساتحریم با تاکید بر اقتصاد مقاومتی؛
 ▶ بررسی ریسک بانک‌های عامل شرکت

گفت و گو با کارشناسان ارشد بازار سرمایه

آینده اقتصاد در گرو تقویت بازارهای رسمی

معاملات سنتی همواره مشکلات زیادی در نحوه انجام معاملات و نظارت بر آنها، کسب تضامین لازم، اطمینان از کیفیت کالا، کشف قیمت عادلانه و واسطه‌گری داشته است و همین دلایل موجب شده تا ساز و کاری نظام‌مند برای انجام معاملات کالایی در دنیا به نام بورس‌های کالایی ایجاد شود؛ حال اینکه معضلات گفته شده در صنایع بزرگ که تولیدکننده کالاهای استراتژیک کشور هستند و از اهمیت زیادی برای پیشرفت اقتصادی کشور برخوردارند، پررنگ‌تر است. بورس کالای ایران نیز بر اساس همین الگو از سال ۸۶ با ادغام بورس فلزات و کشاورزی، مسئولیت تبدیل بازار سنتی کشور به بازاری مدرن را بر عهده گرفت و نه تنها به عرضه و تقاضا و در نتیجه خرید و فروش کالاهای مختلف نظم بخشید، بلکه نقش موثری در تامین مالی کارخانجات بزرگ ایفا می‌کند. بورس کالای ایران طی ۱۱ سال فعالیت خود، همواره توانسته بستری شفاف و امن را برای صنایع را هم در سمت عرضه و هم تقاضا فراهم کند؛ کارشناسان بازار سرمایه نیز عملکرد این بورس را تایید می‌کنند و پس از گذشت یازده سال از تاسیس بورس کالا، چشم‌انداز روشنی برای آن متصور هستند. در ادامه نظر ۴ نفر از قدیمی‌ها و کارشناسان بازار سرمایه را در رابطه با عملکرد ۱۱ ساله بورس کالای ایران می‌خوانید.

نیز در چنین وضعیتی قرار داشت، چرا که در آن زمان، ظرفیت مصرف سیمان به شدت افزایش یافته و تولید در داخل کشور به شدت کم بود و این موضوع موجب شده بود که بین قیمت سیمان در داخل و خارج از کارخانه، حدود دو تا سه برابر تفاوت قیمتی وجود داشته باشد.

بورس کالا با این فلسفه تاسیس شد که اگر حاشیه سودی در بازار وجود دارد به کارخانه و سهامداران آن واحد تولیدی برسد، نه به جیب دلالتی که سرمایه گذاری نکرده اند و زحمتی نیز برای تولید متحمل نمی شوند. بنابراین، باراه اندازی بورس فلزات و سپس، ادغام بورس فلزات و بورس کشاورزی در سال ۸۶ و تشکیل بورس کالای ایران، نقش واسطه ها روز به روز کمتر شد و سود به تولیدکننده و سرمایه گذار واقعی رسید که این روند همچنان ادامه دارد. بورس کالای ایران طی یازده سال گذشته عملکرد بی نظیری داشته و بخش زیادی از سودآوری شرکت های بزرگ پتروشیمی و فولادسازی به واسطه وجود نهادهای مانند بورس کالا به دست آمده است. همچنین، بورس کالای ایران پس از تاسیس، کمک بسزایی نیز در توزیع دقیق تر و بهینه تر یارانه محصولات کشاورزی مانند ذرت، گندم و کنجاله داشته است؛ به عبارتی دیگر، زمانی که این محصولات در بورس عرضه و به قیمت رقابتی فروخته می شود، تفاوت این قیمت با قیمت مصوب دولت به کشاورز پرداخت می شد.

در حال حاضر، هر چند که حجم زیادی از معاملات بورس کالا مبتنی بر تحویل فیزیکی کالا است و اوراق بهادار مشتقه از کالا حجم کمتری از معاملات را به خود اختصاص می دهند، اما طی یازده سالی که از تاسیس این بازار متشکل گذشته است، موفق شده که حجم زیادی از سرمایه را به سوی کارخانه ها روانه کند. اما در مقطعی از زمان، فلسفه وجودی بورس کالا و به عبارتی دیگر، کشف قیمت بر اساس عرضه و تقاضا توسط برخی نهادها نادیده گرفته شد و این قصد وجود داشت که در بورس کالا نیز قیمت گذاری را به صورت دستوری انجام دهند و به نوعی سهمیه بندی کنند. در این شرایط، طی سال جاری حدود ۴ ماه طول کشید تا مسئولان تصمیم گرفتند که اگر به هر دلیلی قیمت کالایی افزایش پیدا کرده است، سود حاصل از آن به جای واسطه های غیر ضرور، به شرکت تولیدکننده اختصاص پیدا کند و بورس کالا بار دیگر به مسیر اصلی خود بازگشت.

بورس کالای ایران پس از گذشت یک دهه از آغاز فعالیت خود، در ابتدای مسیر قرار دارد و با این وجود، توانسته عملکردی فراتر از انتظار از خود نشان دهد؛ در این راستا، ضروری است که این بورس برای رسیدن به بهترین استانداردها انواع اوراق بهادار مشتقه از کالاها مانند قبض انبار برای تحویل فیزیکی تا معاملات آتی و اوراق تامین مالی شرکت ها را توسعه بخشد. همچنین، با توجه به اینکه نوع معاملات بورس کالای ایران مانند تحویل در انبار، ارسال بار، حفظ وجه و تضامین در اتاق پایاپای، کاملا اختصاصی و مربوط به ایران است،

صنایع به ساز و کارهای عملیاتی بورس کالا و همچنین تلاش کلیه مدیران، کارشناسان و عوامل اجرایی در داخل و خارج شرکت بورس کالا است که در تحقق این دستاورد سهیم بوده اند.

تمام کشورهای که بورس فعال دارند، از یک پایگاه قوی جهت توسعه اقتصادی کشور برخوردار هستند و در کشور ما نیز، بورس کالا می تواند به میزان قابل توجهی به توسعه اقتصادی کشور کمک کند؛ چرا که کشوری مانند ایران که در صنایع کشاورزی، معدنی، فولادی، پتروشیمی و... حرف های بسیاری برای گفتن در سطح ملی و بین المللی دارد و سرمایه گذاری های زیادی نیز در این صنایع انجام داده است، می تواند به وسیله این بورس، بازاری رسمی و قانونمند برای انجام معاملات کالاهای استراتژیک ایجاد کند. در این راستا، بورس کالای ایران نیز تلاش کرده است تا با ایجاد فضایی مثبت در جهت انجام معاملات به صورت شفاف، زمینه توزیع و تخصیص بهینه مواد اولیه تولید را نیز فراهم کند و سود خوبی را نیز هم از طریق حذف واسطه ها و هم از طریق ابزارهای مالی خود به تولیدکنندگان برساند. طبیعی است که با این اقدام هزینه های تولیدکننده تا حد زیادی کاهش یافته و بهای تمام شده کالای معامله شده در بورس نیز به مراتب کمتر می شود؛ زیرا عرضه در بورس مانع از چرخش یک کالا در بین چند واسطه می شود و به صورت مستقیم در اختیار مصرف کننده قرار می گیرد که این نتیجه از نظر اقتصادی بسیار حائز اهمیت است.

حسین خزلی خرازی، عضو سابق هیات مدیره بورس کالای ایران
سودآوری بیشتر شرکت ها پس از تاسیس بورس کالا

پیش از تاسیس بورس کالای ایران، توزیع کالاهای اساسی به بهانه کنترل قیمت و تحویل کالای ارزان به دست مصرف کننده، به صورت حواله ای و کوبنی انجام می شد. طی آن سال ها، افرادی که به کالاهایی مانند فولاد نیاز داشتند، باید مواد مورد نیاز خود را از بازار آزاد می خریدند؛ این در حالی بود که بسیاری از افراد حواله فولاد را به سادگی به دست می آوردند و بلافاصله پس از خروج بار از کارخانه فولادسازی، آنها را به فروش می رساندند. این واسطه ها به حدی از فقدان یک نهاد ناظر بر انجام معاملات سود می بردند که در دهه ۶۰، بسیاری از ثروتمندان بزرگ کشور راننده تریلی حمل و نقل فولاد یا سایر کالاها از کارخانه های بزرگ بودند. وضعیت سیمان

سید ابراهیم عنایت، از موسسان بورس کالا
اعتماد صنایع، موفقیت بورس کالا را رقم زد

پیش از تاسیس بورس کالای ایران، بازار محصولات صنعتی و کشاورزی در کشور همواره با محدودیت ها و نواقص ساختاری بسیار زیادی مواجه بود. یکی از این مسائل به نوسانات قیمتی، وجود افراد واسطه و نبود نظام قیمت گذاری شفاف برای کشف مناسب قیمت بر اساس تقابل عرضه و تقاضا بازمی گردد؛ از این رو، بین عرضه و تقاضا هیچ تعادلی وجود نداشت و افراد واسطه به راحتی این فرصت را در اختیار داشتند که عرضه را در دست بگیرند و با تشنه کردن بازار، قیمت ها را تا میزان نامعقولی افزایش دهند. از سویی دیگر، معاملات بدون وجود هیچگونه نظارتی انجام می شدند و سیستم فروش منسجمی در کارخانه هایی که باید تولیدات خود را به سراسر کشور عرضه می کردند، ایجاد نشده بود؛ بنابراین، اطلاعات حاصل از خرید و فروش واحدهای صنعتی در یک سیستم واحد ثبت نمی شد و همواره با حذف داده ها یا نواقصی در ثبت آنها مواجه بودیم.

تمامی این مشکلات موجب شد که مسئولان کشور به ایجاد بازاری متشکل بیندیشند و برای ایجاد آن تلاش کنند؛ به این ترتیب، بورس فلزات در شهریور ماه سال ۸۲ به عنوان اولین بورس کالای کشور فعالیت خود را آغاز کرد و پس از آن نیز بورس کالای کشاورزی در شهریور ماه سال ۸۳ شروع به فعالیت کرد. سپس براساس مصوبه شورای عالی بورس و قانون جدید بازار اوراق بهادار در آذر ماه سال ۸۵، شرایط تشکیل شرکت بورس کالای ایران با ادغام بورس فلزات و کشاورزی فراهم شد و پس از پذیره نویسی و برگزاری مجمع عمومی شرکت بورس کالای ایران، از ابتدای مهر ماه سال ۸۶ فعالیت خود را آغاز کرد. در آن زمان، بنده مسئولیت راه اندازی بورس های کالایی را در کشور به عهده داشتم و به عنوان یکی از موسسان بورس کالای ایران که زمانی که مطالعات لازم برای تاسیس این شرکت انجام می شد، باور داشتم که بورس های کالایی از نظر حجم معاملات از بورس های اوراق بهادار پیشی خواهند گرفت. این پیش بینی درست بود و بر اساس آمار و داده ها، بورس کالا توانست در سال ۹۶ بیش از ۱۰۰ هزار میلیارد تومان یا نیمی از ارزش معاملات بازار سرمایه را به خود اختصاص دهد که این مایه افتخار برای من به عنوان یکی از افرادی است که در تاسیس بورس کالا نقش داشته ام. کسب این موفقیت نشان دهنده اعتماد

این بورس باید برای بروزرسانی نرم‌افزار معاملاتی، موتور و تکنولوژی معاملاتی خود تمرکز بیشتری داشته باشد. همچنین ضروری است که سامانه‌ای جامع طراحی شود که مخصوص بورس کالا باشد و با توجه به نیازهای این مجموعه طراحی شده باشد تا عملکرد این بخش از بازار سرمایه را به حداکثر برساند.

محمود رضا الهی‌فرد، مدیرعامل کارگزاری "سی‌ولکس"

مکانیزم‌های بورس کالا به نیاز صنایع پاسخ می‌دهند

"بورس کالای ایران" از ادغام بورس فلزات و کشاورزی در سال ۸۶ تشکیل شد؛ در آن زمان، شرکت کارگزاری "سی‌ولکس" که یکی از موسسان

اصلی بورس فلزات تهران بود، فعالیت خود را علاوه بر بخش فلزات، به تمام کالاهای بورسی از جمله پتروشیمی و کشاورزی گسترش داد و به حوزه معاملات آتی نیز وارد شد. اکنون بورس کالای ایران که در یازدهمین سال فعالیت خود قرار دارد، نیمی از ارزش کل معاملات بازار سرمایه را در اختیار داشته و از سوی دیگر، با افزایش حجم تولیدات کشور گردش مالی این بورس نیز افزایش یافته که نشان‌دهنده اعتماد صنایع به این بورس است. "بورس کالای ایران" بر اساس احساس نیاز صنعت کشور به وجود بازاری متشکل، قانونمند و شفاف تاسیس شد و از آنجایی که این نیاز همواره وجود دارد و افزایش می‌یابد، دامنه فعالیت‌های بورس کالا نیز گسترش پیدا می‌کند. بورس کالا با عملکرد مناسب و مطلوبی که تاکنون داشته، توانسته به خوبی نیاز به یک بازار شفاف و متشکل را برطرف کند و هم برای خریداران و هم برای عرضه‌کنندگان بزرگ و کوچک، مفید واقع شود. چرا که پیش از تاسیس بورس کالا، حتی برخی از تولیدکنندگان بزرگ واحد فروش منسجمی نداشتند که بتوانند در فضایی امن، کالای تولیدی خود را به فروش برسانند و نگران ریسک‌های مربوط به معامله آنها نباشد؛ از این رو،

برخی از تولیدکنندگان مسئولیت فروش خود را به شرکت‌های واسط واگذار می‌کردند. اما اکنون، بسیاری از آنها این مسئولیت خطری را به بورس کالا سپرده‌اند و بنابراین، می‌توانند با توجه به شرایط روز و عرضه و تقاضا محصولات خود را با اطمینان خاطر بفروشند. از آنجا که بورس کالا با در اختیار داشتن امکانات قابل قبول بر کیفیت محصولات عرضه شده در بورس کالا و نگهداری آنها نظارت کافی دارد، به متقاضیان این اطمینان را می‌دهد که با خرید از بورس کالا از محصول با کیفیتی برخوردار خواهند شد؛ از سوی دیگر، این فرصت را نیز در اختیار صنایع قرار می‌دهد که بتوانند با عرضه محصولات خود در بورس کالا، سایر تولیدکنندگان را از کیفیت محصولات آگاه و دامنه گسترده‌تری از مشتریان را نیز جذب کنند که این ویژگی رقابت را افزایش خواهد داد.

عملکرد مطلوب بورس کالای ایران از طریق کارکردهای مهم این سازمان به دست آمده است که در کمترین بازاری مشاهده می‌شود؛ یکی از کارکردهای بورس کالا، شفاف‌سازی معاملات برای کسانی است که شفاف بودن خرید و فروش یا عرضه و تقاضا برای آنها اهمیت دارد. از سوی دیگر، قیمت در این بازار منطقی است؛ چون کشف قیمت

دیگری می‌توانند بستر دریافت مناسب و شفاف مالیات و حقوق دولتی باشند؛ همین مساله هم باعث می‌شود تا دلالتان و واسطه‌ها بزرگترین دشمنان بورس‌ها باشند و همواره در صدد این باشند که عملکرد بورس‌ها را در جوامعی که این ساختارها در آنها نوپا هستند به چالش بکشند. در حقیقت، صف نخست مخالفان بورس‌ها افرادی هستند که منافع در بازار سیاه دارند یا به دنبال رانت و در نهایت فرار از پرداخت مالیات و نپرداختن دیون دولتی هستند. بنابراین، همواره افرادی وجود دارند که علیه بورس کالا که شفاف‌ساز بازار کالایی در صنایع بزرگ کشور است، شایعه‌پراکنی کنند و بخواهند چهره این بورس را تخریب کنند. به عنوان مثال، در شرایط التهاب ارزی شاهد افزایش نقش معاملات آتی نبودیم. این در حالی بود که بورس کالا می‌توانست نقش مهمی در کنترل تنش‌های ارزی ایفا کند که موضوع به اینجا نیز ختم نشد و با قیمت‌گذاری دستوری محصولات فلزی و پتروشیمی به جای کشف قیمت عادلانه، بازار در یک فاصله زمانی کوتاهی آشفته شد که در نهایت با مقاومت شورای عالی بورس، بورس کالا و نهادهای نظارتی و توجه دولت، این مشکل نیز برطرف شد.

در مقطع کنونی با توجه به افزایش بهای کالاها و کمبود نقدینگی واحدهای تولیدی، فرصت مناسبی در اختیار بورس کالای ایران قرار دارد که با ارائه راه حل‌های مناسب به صنایع بیشتر کمک کند که در این زمینه، می‌توان با استفاده از معاملات سلف، معاملات آتی و همچنین، اوراق سلف و صکوک از این شرایط عبور کرد. بنابراین، چشم‌انداز آینده بورس کالا تا میزان زیادی به نوآوری و استفاده از اندیشه‌های جدید در این شرکت باز می‌گردد؛ چرا که بورس کالای ایران، یک شرکت دانش بنیان و علم محور است که در آن باید به ارتقای کیفیت نیروهای انسانی اندیشید. دانش روز، تقویت نوآوری‌ها، کنترل هزینه‌ها، افزایش جذابیت‌ها، از جمله اقداماتی است که می‌توان برای جهت‌گیری بیشتر این بورس به کار گرفت؛ این در حالی است که آینده اقتصاد کشور در گرو تقویت بازارهای شفاف بورس کالا و افزایش دامنه فعالیت آنها است و بدون این بازارها اقتصاد کشور نمی‌تواند شکل یک اقتصاد در حال توسعه را داشته باشد. در این راستا، بورس کالا باید در دهه دوم تاسیس خود، به مسیری برای حرکت سریع‌تر بنگاه‌های اقتصادی و جایگزینی بورس به جای تمامی بازارهای سنتی تبدیل شود. بازارهای کالایی کشور باید هر چه بیشتر و گسترده‌تر به سمت بورس کالا کشانده شوند تا آینده عملیاتی بورس کالا تقویت شود؛ از سوی دیگر، طیف گسترده‌تری از مشتریان و خریداران باید به بورس متصل شده و از این نظر، ضرب نفوذ این بورس در میان فعالان اقتصادی کشور افزایش پیدا کند که در این راستا ضرورت فرهنگ‌سازی بیشتر حس می‌شود.

از خرید و پرداخت نشدن بهای کالا پس از ارائه سفارش و قطعی شدن خرید باشد تا بتواند در صورت نیاز، خسارت فروشنده را از محل سپرده خریدار پرداخت کند.

عرضه محصولات در بورس کالا، برای سطوح بالاتر دولتی و تصمیم‌گیران کلان اقتصادی نیز سومند است، چرا که داده‌های مربوط به عرضه و تقاضای کالاها در سامانه‌های مختلفی جمع می‌شود و می‌تواند تصمیمات استراتژیک را با دید بهتری گرفته و برای آینده نیز برنامه‌ریزی کند. از سوی دیگر، اگر فعالان اقتصادی بخواهند از وضعیت یک کالای خاص باخبر شوند، می‌توانند با توجه به آرشو قیمتی بورس کالا، روند قیمتی و حجم خرید و فروش یک محصول خاص را ببینند.

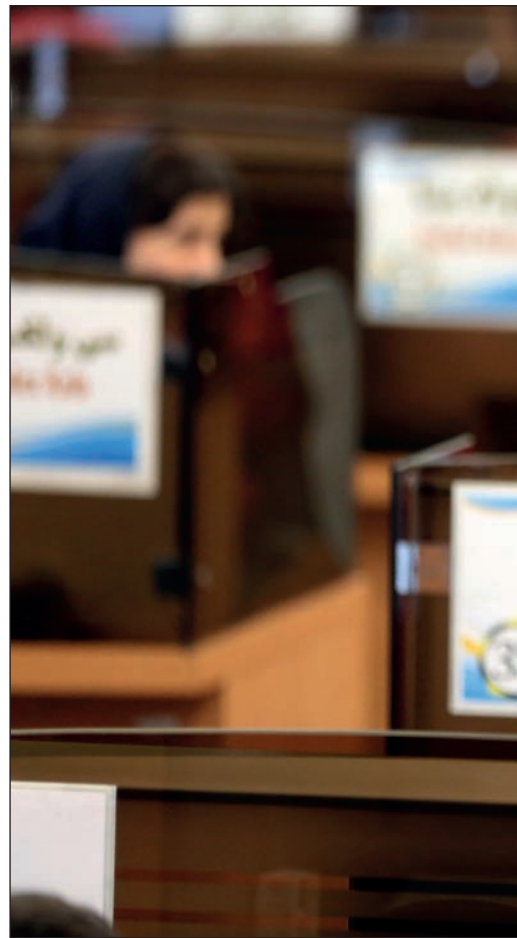
همایون دارابی، کارشناس ارشد بازار سرمایه
تولد بورس کالا، گام اصلی در شفافیت اقتصادی

ایجاد بورس کالا آخرین و اصلی‌ترین گام در ایجاد شفافیت معاملاتی در تمامی کشورها بوده است؛ به گونه‌ای که در حال حاضر، چه در کشورهای پیشرفته و چه در کشورهای در حال توسعه، ساختاری که بتواند شفافیت بیشتری از بورس کالا به ارمغان بیاورد، وجود ندارد. در ساختار بورس کالا این فرصت وجود دارد که عرضه و تقاضا به صورت شفاف و در نظارت کامل، با یکدیگر تقابل کرده و قیمت عادلانه‌ای که در برگیرنده تمام متغیرهای موجود در بازار است، کشف شود. در واقع یک بورس کامل و کارآمد، مکانی است که تمام تولیدکنندگان و خریداران به آزادی بتوانند در آن بدون محدودیت قیمت عادلانه‌ای را کشف کنند. این روش نسبت به هر روش دیگری در اقتصاد کارایی بیشتری دارد و هزینه مبادله کمتری را بر اقتصاد تحمیل می‌کند. از آنجایی که بیشترین کارایی یک حکومت یا دولت در اقتصاد کاهش هزینه مبادله است، ایجاد بورس کالا بهترین ابزار برای رسیدن به این هدف به شمار می‌رود. از این رو، بورس کالای ایران با تلاش مسئولان سازمان بورس و اوراق بهادار در سال ۱۳۸۶ تاسیس شد.

از سوی دیگر، حاکمیت همواره باید بکوشد تا بتواند با استفاده از شفاف‌سازی معاملات، علاوه بر برقراری شرایط معاملات عادلانه، حقوق دولتی قانونی را نیز به طور کامل وصول کند. در این راستا، بورس‌ها بیش از هر ساختار

با تقابل عرضه و تقاضا انجام می‌شود. علاوه بر این، زمانی که محصولات کارخانه‌ای که مشتریان آن بیشتر محلی هستند در بورس عرضه شود، همه خریداران از آن مطلع شده و تنوع مشتری بیشتر می‌شود. علاوه بر کارکردهایی که تا کنون ذکر شد، بورس کالا از دو سمت خریدار و فروشنده، تضامین کافی دریافت می‌کند تا امنیت مبادلات کالایی برقرار شود. سراز و کارهای بورس کالا به گونه‌ای است که تعیین می‌کند محصولات برای عرضه در بورس باید دارای کیفیت و کمیت مشخص و تعریف شده باشند و زمان تحویل نیز در شرایط فروش به اطلاع همگان می‌رسد. بنابراین، بورس کالا که برقراری امنیت در انجام معاملات را بر عهده دارد و باید پاسخگوی مشتری (یعنی خریدار و فروشنده) باشد، پیش از عرضه، تضامین کافی را از فروشنده دریافت می‌کند تا ریسک‌های احتمالی خریدار را پوشش دهد. به این ترتیب، خریدار اطمینان خاطر دارد که با شرایط تعیین شده به محصول خود خواهد رسید. همچنین خریدار نیز باید هنگام سفارش به کارگزار، سپرده لازم را برای تضمین خرید خود بر اساس سفارش گذاشته شده به بورس ارائه دهد تا بتواند پاسخگوی ریسک‌های احتمالی فروشنده در خصوص احتمال انصراف

کارنامه ۱۱ ساله زیر ذره بین ۴ کارشناس بررسی شد

آزادسازی قیمت‌ها؛ دستاورد تاریخی

مهدیه انوشه

«شفافیت اطلاعاتی همزمان با فراهم کردن بستر اقتصاد آزاد، مهم‌ترین دستاورد بورس کالا برای اقتصاد کشور بوده است.» این جمله‌ای است که چند تن از کارشناسان بازار سرمایه همگی در خصوص مهم‌ترین ویژگی‌های بورس کالا و جایگاه این بازار در اقتصاد کشور پس از ۱۱ سال حضور در ساختار اقتصاد کشور بیان می‌کنند. بر همین اساس است که مبارزه با فساد، رانت و بازارهای سیاه را می‌توان مهم‌ترین خدمت بورس کالا در عرصه اقتصاد کشور دانست که به گفته این کارشناسان، شرط موفقیت‌های بیشتر این بورس و تداوم حرکتش در مسیر توسعه، حذف کنترل‌ها و دخالت‌های بیرونی است.

کارنامه قابل دفاع

«عظیم ثابت» مدیر عملیات بازار تأمین سرمایه تمدن در خصوص عملکرد بورس کالا و نقش آن در اقتصاد گفت: بورس کالا در این سال‌ها کارنامه خوبی از خود به جای گذاشته و حضورش در اقتصاد مزیت‌هایی را به دنبال داشته که منجر به شرایط امروز و موضع‌گیری عمومی در برابر کنترل‌های قیمتی شده است.

وی مهم‌ترین عامل راه‌اندازی این بازار را افزایش شفافیت معاملات کالایی دانست و گفت: بورس کالا با این هدف تأسیس شد و تا امروز هم به خوبی

انکار است؛ در واقع بورس کالا به عنوان یک بازار رسمی در میان صنایع جا افتاده و معامله‌گران با قبول و استقبال از مکانیسم عرضه و تقاضا در آن فعال هستند.

او با تأکید بر اینکه بورس کالا ظرفیت زیادی برای رشد و توسعه بیشتر دارد، گفت: بورس کالایی سال‌های گذشته به عنوان یک بازار نظام‌مند و قانونی در بحث شفافیت قیمت‌گذاری و ایجاد بستری عادلانه برای کشف قیمت مبتنی بر عرضه و تقاضای واقعی، عملکرد قابل دفاعی داشته و به طور حتم دایره اختیارات و فعالیت‌های این

توانسته در مسیر صحیح حرکت کند. او به وجود مشکلات متعدد در بازارهای کالایی تا پیش از راه‌اندازی بورس کالا اشاره کرد و گفت: وجود رانت‌های متعدد و مشکلات عدیده باعث شد تا بورس کالا به عنوان بازاری نظام‌مند و قانونی تأسیس شود و قیمت‌ها بر مبنای عرضه و تقاضای واقعی در بستر این بازار کشف شوند. ثابت با تأکید بر اینکه همیشه در مسیرهای قانونی مشکلاتی وجود دارد و افرادی هستند که قصد دور زدن قانون را دارند، گفت: با وجود همه این مسائل، مزیت‌های این بازار برای اقتصاد غیر قابل

بسیاری از افراد عادی برای خرید به این بازار وارد نمی‌شوند.

وی با تأکید بر اینکه کشف قیمت آزادانه، عادلانه، واقعی و در شرایط رقابتی نکته مهمی است که باید به طور کامل در بورس کالا اجرایی شود، تصریح کرد: در شرایط پرتلاطم اقتصادی مثل ماه‌های اخیر که نرخ ارز دائماً در نوسان‌های شدید بود، دولت با هدف کنترل تورم و جلوگیری از افزایش هزینه‌های تمام‌شده شرکت‌های تولیدکننده، دخالت‌هایی را در قیمت‌گذاری کالاها اعمال کرد که باعث شد کشف قیمت که هدف اصلی بورس کالا است به نوعی متأثر و مخدوش شود. این نکته‌ای است که در شرایط تلاطم اقتصاد اتفاق می‌افتد و البته نسبت به این نحوه کشف قیمت دستوری انتقادهایی وجود دارد.

«کدیور» در ادامه مزیت‌های بورس کالا را مورد توجه قرار داد و افزود: این بازار نظام‌مند و قانونی با توجه به قابلیت معامله کالاها، خاص، می‌تواند امکان معامله ابزارهای مشتقه مبتنی بر کالا را فراهم کند که البته برای برخی محصولات نیز اجرایی شد اما فضا برای توسعه این بازار وجود دارد. وی به لزوم توسعه ابزارهای مشتقه در بورس کالا ایران اشاره کرد و گفت: در صورتی که این ابزارها توسعه لازم را در بورس کالا داشته باشند می‌توانند نقش مهم و پررنگی در مدیریت ریسک فعالان این بازار داشته باشند، از سوی دیگر و با توجه به اینکه کارکردهای چندگانه‌ای دارد، توسعه آن‌ها می‌تواند به ابزار مفیدی برای صندوق‌های مبتنی بر کالا تبدیل شود.

او در پایان صحبت‌هایش بورس کالا را بازار خوبی برای افزایش شفافیت دانست و گفت: این بازار در اکثر اوقات به کشف قیمت بهینه کالاها کمک کرده است اما متأسفانه در برهه‌های زمانی خاص به دلیل شرایط ویژه شاهد دخالت‌های بیرونی بوده که مانع کارکرد واقعی بورس کالا شده است.

«دستاورد تاریخی»

«حسین سلیمی» مدیر عامل شرکت سرمایه‌گذاری خوارزمی نیز با تأکید بر جایگاه ویژه بورس کالا در فضای حاکم بر اقتصاد کشور گفت: بورس کالا در ماه‌های اخیر روزهای سختی را سپری کرد اما دستاورد ماندگاری را برای تاریخ اقتصاد کشور به همراه داشت. وی پذیرش آزادسازی قیمت‌ها توسط دولت در معاملات بورس کالا را نقطه عطفی در این بازار دانست و افزود: مسئولان با پذیرش فضای رقابتی مبتنی بر عرضه و تقاضا و اقتصاد آزاد، کشور را به سمت رشد و توسعه هدایت می‌کنند.

این کارشناس بازار سرمایه معتقد است با توجه به تغییرات جدید و تصمیم‌های مهم و مثبتی که در خصوص حذف کنترل‌های قیمتی کالاها در این بازار توسط دولت گرفته شده است، پیش‌بینی می‌شود از این به بعد شاهد بهبود فضای توسعه، منصفانه و عادلانه شدن نرخ‌ها باشیم که همه این‌ها در بستر بورس کالا اجرایی می‌شود.

تا به سمت قیمت‌های واقعی حرکت کند، هر چند با مقاومت‌های زیادی مواجه شد اما در نهایت توانست قیمت‌گذاری‌های دولتی را تحت‌الشعاع قرار دهد.

او تأکید بورس کالا برای حرکت به سمت اقتصاد آزاد و قیمت‌گذاری بر مبنای عرضه و تقاضای واقعی را در جهت توسعه و رشد اقتصادی بسیار مهم ارزیابی کرد و گفت: هر زمان که تصمیم‌گیران کشور مطابق معیارهای بورس کالا در خصوص معاملات کالایی رفتار کرده‌اند، آن بخش با موفقیت همراه بوده است.

«رفیعی» مهم‌ترین ویژگی بورس کالا را معامله در فضایی شیشه‌ای و کاملاً شفاف دانست و گفت: امروز منشأ آمار و اطلاعاتی که از بازار کالاها، مختلف مثل شیمیایی، پلیمری، فلزی و فولادی منتشر می‌شود، همگی به معاملات بورس کالا مرتبط است که این شفافیت آماری و قابل رصد بودن دادوستدها، برای اقتصاد کشور بسیار ارزشمند است.

«لزوم توسعه بازار مشتقه»

«علیرضا کدیور» مدیرعامل شرکت سرمایه‌گذاری معین ملت نیز بورس کالای ایران را بهترین گزینه و بستر برای کشف بهینه قیمت کالاها دانست که ویژگی‌های مشخصی دارند و گفت: کالاهایی که در این بازار معامله می‌شوند، ویژگی‌های مشخصی دارند؛ به این ترتیب که باید کالا همگن باشد، نسبت به تقاضا، تولید قابل توجهی در سطح کشور داشته باشد و همچنین باید استانداردهای مشخصی را رعایت کند. در این شرایط هم فروشنده موظف است محصول نهایی خود را با ویژگی‌های تعیین‌شده عرضه کند و هم خریدار اطمینان دارد کالایی را دریافت می‌کند که استانداردهای مورد تأیید بورس کالا را دارد.

او گفت: این بازار به کشف بهینه قیمت کمک می‌کند، به این ترتیب که در زمان معامله هم خریدار و هم فروشنده اطمینان دارند کالا با

بهترین و واقعی‌ترین قیمت دادوستد شده است. «کدیور» با تأکید بر اینکه بورس کالا بازاری با شرایط «برد-برد» برای دو طرف خریدار و فروشنده است، اظهار کرد: البته به طور طبیعی قیمت‌ها دائماً به دلیل تغییر شرایط عرضه و تقاضا، قیمت‌های جهانی و سایر متغیرهای تأثیرگذار در حال نوسان است، اما بورس کالا شرایطی را ایجاد می‌کند که عده‌ای به واسطه داشتن اطلاعات نهانی و یا رانت نتوانند از قیمت‌ها سوءاستفاده کنند.

او مهم‌ترین شرط موفقیت بورس کالا و رسیدن این بازار به همه اهداف مدنظرش را حذف دخالت‌های بیرونی از این بازار دانست و گفت: منظور از حذف دخالت‌های بیرونی این است که فروشنده بتواند با هر قیمت و شرایطی کالا را عرضه کند. البته خریداران بورس کالا افراد معمولی نیستند چون عرضه‌های این بازار در حجم‌های بالا است و تبعاً به طور خودکار

بازار در راستای توسعه شفافیت اقتصاد کشور، افزایش می‌یابد.

«بورس کالا، منشأ اطلاعاتی»

در همین ارتباط «مهدي رفیعی» مدیر کالایی کارگزاری نهایت‌نگر مهم‌ترین دستاورد بورس کالای ایران برای اقتصاد را ایجاد شفافیت دانست و تأکید کرد: به اعتقاد بنده، یکی از اصلی‌ترین خدمات بارز و بزرگ بورس کالا برای اقتصاد این است که اطلاعات گروهی از افراد خاص را از پستوها خارج و افشا کرده است.

وی به برخی انتقادهای علیه بورس کالا اشاره و اظهار کرد: منشأ همه انتقادهای تندی که به این بازار می‌شود، به دلیل افزایش شفافیت است. عملکرد بورس کالا در راستای شفاف‌سازی اطلاعاتی است و این موضوع مزیتی بزرگ برای اقتصاد به شمار می‌رود.

این کارشناس بازارهای کالایی، جایگاه بورس کالا را در اقتصاد بسیار مهم دانست و تأکید کرد: بورس کالا در چند سال اخیر اقتصاد کشور را مجاب کرد

معماری شفافیت در اقتصاد

مهدی حاجی‌وند

«شفافیت» لغت‌نامه دهخدا این واژه را به معنای تابانی، درخشانی و شفاف بودن معنا کرده است. بسیاری معتقدند در هر زمینه‌ای شفافیت بیشتر باشد، اقبال و اعتماد مردم به آن موضوع و حوزه بیشتر است و از سوی دیگر رانت و فساد کمتر. بر این اساس یکی از حوزه‌هایی که بیش از هر حوزه دیگر (آن هم به دلیل ملموس بودنش و نیز سروکار همه قشرها با آن)، نیاز به شفافیت دارد اقتصاد است. در این راستا در تعریف شفافیت اقتصادی یا به قول خارجی‌ها Economic Transparency باید گفت کارشناسان این مقوله را به معنای در دسترس قرار دادن داده‌های بیشتر و بهتر در مورد وضعیت مالی بانک‌ها و سایر شرکت‌ها و حوزه‌های اقتصادی تعریف و معنا کرده‌اند. از این رو برخی اقتصاددانان معتقدند که شفافیت یکی از موثرترین روش‌های تنظیم اقتصاد است، بنابراین در اقتصادهای پیشروی دنیا تلاش می‌شود با استفاده از همه ابزارها و امکانات و نیز ظرفیت‌های موجود در بازارهای مختلف (البته در کنار اطلاع‌رسانی مناسب و سریع)، اقتصاد کشورها هر چه بیشتر شفاف و در پی آن قابل اطمینان شود.

عرضه محصولات مختلف در بورس کالا تقویت شود، شفافیت و رقابت که لازمه یک اقتصاد پویا است، شکل می‌گیرد و از سوی دیگر حق و حقوق تولیدکننده و مصرف‌کننده نیز حفظ و ادا می‌شود. این در حالی است که تجربه عرضه محصولات و کالاهای مختلف در عمر ۱۱ ساله بورس کالا تاییدکننده این موضوع است که با افزایش سهم بورس کالا از معاملات بازار سرمایه و نیز اقتصاد کشور، شاهد حذف واسطه‌های غیرضروری از معاملات این بورس تا حد زیادی از ایجاد رانت در صنایع و محصولات و همچنین کالاهای مختلف جلوگیری می‌شود و در پی آن اقتصاد کشور نیز

در انداختن نورافکن بر فعالیت‌های اقتصادی و شفاف‌سازی آن داشته باشد. در این زمینه نیز نگاهی به وضعیت دادوستد کالاها در بازارهای آزاد و مقایسه آن با بازار سرمایه نشان می‌دهد شرکت‌هایی که سهام، دارایی و کالاها و محصولات آنها در بورس، فرابورس و همچنین در بورس‌های کالا و انرژی عرضه و دادوستد می‌شود به مراتب دارای شفافیت بیشتری نسبت به شرکت‌هایی هستند که در خارج از بورس فعالیت دارند. به همین دلیل کارشناسان بر این باورند که با توجه به شرایط اقتصادی کشور و در پی آن لزوم ارتقای درجه شفافیت، به عنوان یکی از راهکارهای اصلی بهبود شرایط کنونی اقتصاد، در صورتی که

بازار سرمایه به‌ویژه بورس‌های کالایی به دلیل ماهیت و سازوکاری که دارند و در آنها مشخص است که چه میزان سرمایه، کالا، محصول و دارایی در شرکت‌ها وجود دارد و چه میزانی از این محصولات و کالاها به چه قیمت و توسط چه کسی عرضه و در مقابل توسط چه اشخاصی خریداری می‌شود، همواره یکی از بازارهای قابل اتکای دولت‌ها برای شفاف‌سازی اقتصاد هستند. این در شرایطی است که در کشور ما نیز همواره موضوع رانت و فساد اقتصادی و در مقابل آن لزوم شفافیت بخشیدن به اقتصاد و فعالیت‌های اقتصادی بیش از پیش احساس و بر آن تأکید می‌شود و در این راستا نیز بازار سرمایه به‌ویژه بورس کالا می‌تواند نقش آفرینی دو چندانی

از مکانیسم‌های بازارهای نوین به سبب شفافیت قیمت، عرضه محصولات کشاورزی در بورس کالا است و این روزها با فراهم شدن زیرساخت‌ها و الزامات لازم برای عرضه محصولات کشاورزی در این بورس، شاهد شفافیت و کشف قیمت عادلانه محصولات کشاورزی هستیم. از سوی دیگر علاوه بر اینکه محصول کشاورزی با کیفیت بیشتر در بورس کالا عرضه می‌شوند، متقاضیان می‌توانند با مراجعه به این بازار، انواع محصولات را با قیمت عادلانه خریداری کنند که در این میان کاهش واسطه‌گری و دلال‌بازی را می‌توان از دیگر مزیت‌های عرضه محصولات در بورس کالا نام برد.

علاوه بر همه این‌ها، موضوع عرضه محصولات در بورس کالا و تبدیل این بازار به عنوان مرجعی قانونی و شفاف برای تعیین قیمت کالاها و محصولات، مطابق عرضه و تقاضا نیز موضوعی قابل توجه و دفاع در این زمینه است که در این خصوص برخی معتقدند اگر همه خریداران و تولیدکنندگان به سمت بورس کالای ایران بیایند و معاملات خارج از بورس کاهش پیدا کند، می‌توان بورس را به بازاری آزاد و شفاف‌تر برای تعیین قیمت‌ها تبدیل کرد که این مهم به عزم و اراده ملی نیاز دارد؛ هر چند که در این میان همیشه مقاومت‌هایی از سوی افرادی که خواهان رانت و دوری دادوستدها از مکانیسم بورس هستند، دیده شده و می‌شود. به عنوان مثال چند سالی است که بحث خروج محصولات پتروشیمی از بورس کالا مطرح می‌شود و عده‌ای خواهان رسیدن به این مقصد غیرمنطقی هستند. در این خصوص اما عده‌ای مقابل این افراد هستند و بر این باورند که معاملات پتروشیمی حتما باید از طریق بورس کالای ایران انجام شود؛ چرا که بورس کالا یک فضای رقابتی و شفاف است که در آن هم تولیدکننده اطمینان دارد که محصولش را با قیمت منصفانه می‌فروشد و هم خریدار مطمئن است که منصفانه محصول را خریداری می‌کند. بنابراین اگر قرار باشد که محصولات پتروشیمی خارج از بورس کالای ایران مبادله شود، شفافیتی که امروز در بازار این محصول وجود دارد، از بین می‌رود.

نکته دیگر در خصوص شفافیت بخشی بورس کالا به اقتصاد کشور این است که در اصل ۴۴ قانون اساسی بر کنار رفتن دولت و دولتی‌ها از اقتصاد کشور بویژه به دلیل رانت‌زا بودن اقتصاد دولتی تأکید فراوان شده است که در این میان به نظر می‌رسد که در این فضا حمایت از سازوکار معاملات محصولات و کالاها در فضای شفاف بورس کالا می‌تواند به بازوی محکم و قوی‌ای برای تحقق این اصل مهم قانون اساسی تبدیل شود؛ چرا که بورس کالا بازاری شفاف و کارا و نیز رقابتی است که اهمیت بیشتر به این بورس می‌تواند فضای بهتر و بیشتری را برای حضور بخش خصوصی در اقتصاد کشور فراهم آورده و بستری رقابتی برای قیمت‌گذاری کالا و محصولات بر اساس عرضه و تقاضا و نه به صورت دستوری و دولتی باشد، و همچنین به پویایی و شفافیت اقتصاد کشور کمک کند.

اساس در حالی که این روزها به دلایل مختلف داخلی و خارجی، با نوسان قیمت کالاها مواجه هستیم، مسئولان اقتصادی کشور و سیاست‌گذاران با استفاده از سازوکار معاملات در بورس کالا می‌توانند روند کنونی معاملات و قیمت‌ها و همچنین برآوردها از میزان نیاز آینده را تحلیل و در این زمینه اقدام کنند.

از سوی دیگر مکانیسم دادوستد کالاها و محصولات در بورس کالا، علاوه بر اثرگذاری در حوزه شفافیت، موجب از میان رفتن انحصار در تولید و عرضه خواهد شد. ضمن اینکه با استفاده از آمارهای بورس کالا، می‌توان زمینه تولید کالاها را مشابه یا عرضه محصولات وارداتی در بورس را فراهم کرد تا مسیر افزایش کیفیت و متعادل کردن قیمت کالاها در کشور هموار شود.

علاوه بر این، با نگاهی به بورس کالا نقش آن از زمان شکل‌گیری و راه‌اندازی در شفافیت اقتصادی واضح و مبرهن است که در خصوص جایگاه ویژه بورس کالا در توسعه شفافیت اقتصادی همین بس که بورس‌های کالایی در همه کشورها بهترین مکان برای اجرای عدالت در معاملات و کشف واقعی قیمت کالاها هستند. در همه دنیا، بورس‌های کالایی از طریق ابزارهای مالی نوین به کشف قیمت واقعی و ارائه خدمات متنوع در اقتصاد کمک می‌کنند، از جایگاه ویژه‌ای در اقتصاد برخوردارند که نمونه بارز آن را می‌توان در بازارهای نظام‌مند کالایی همچون بورس فلزات لندن و شیکاگو و بازارهای متشکل آسیایی مشاهده کرد که در این بازارها همچنان که از سازوکار یک بازار شفاف برمی‌آید قیمت‌ها بر اساس مکانیسم عرضه و تقاضا تعیین می‌شوند.

البته تأکید بر جایگاه و نقش ویژه بورس‌های کالایی در توسعه شفافیت اقتصادی کشورها در حالی واضح و قابل تأکید است که رسیدن به این مهم بدون مانع و مشکل هم نیست. به عنوان نمونه تجربه بورس‌های کالایی دنیا نشان می‌دهد در این بازارها به هیچ‌وجه فرآیندهای کنترلی از سوی نهادهای نظارتی برای تعیین قیمت وجود ندارد. این در حالی است که در کشور ما روند توسعه‌ای بورس کالا در طول سال‌های اخیر در شرایطی بوده که بازارها و ابزارهای جدیدی به فعالان اقتصادی و سرمایه‌گذاران معرفی شده اما شاید تنها مانع سر راه پیشرفت این بورس، برخی دخالت‌های قیمتی از سوی نهاد بالادستی است.

با این حال کارشناس بر این باورند با همه این مشکلات بورس کالا در حال گذر از مراحل مختلف و رسیدن به بلوغ کامل است و با توجه به این موضوع که شفافیت اقتصادی مهم‌ترین دستاورد بورس کالا است، بنابراین در شرایط کنونی اقتصاد کشور، راهی جز حاکم شدن مکانیسم عرضه و تقاضا برای تعیین قیمت کالاها و حرکت اقتصاد در مسیر شفافیت - که خواسته عمومی جامعه نیز هست - وجود ندارد.

همچنین برخی معتقدند که مثال روشن نقش بورس کالا در شفافیت و کشف قیمت عادلانه را می‌توان در محصولات کشاورزی دید که بر این اساس یکی

به تعادل لازم نزدیک شده و گامی مثبت و مهم به سمت شفافیت اقتصادی برمی‌داریم.

از نگاه دیگر تعیین عنوان تالار شیشه‌ای برای بازار سرمایه خود موید این موضوع است که پذیرش سهام، محصولات و کالاها در بازار سرمایه و نیز دادوستد آنها در تالار شیشه‌ای، به‌ویژه بازار شفاف بورس کالا باعث شده تا روند دادوستد کالاها به صورت شفاف تعیین روش و انجام شود.

کارشناسان بر این باورند که معامله کالا و محصولات در محیط شفافیتی چون بورس موجب می‌شود علاوه بر از بین رفتن رانت و فساد، در صورتی که اشکالی در روند عرضه و تقاضای محصولات استراتژیک در حال رخ دادن باشد، در کمترین زمان آشکار می‌شود. این در شرایطی است که در نقطه مقابل چنین بازار شفاف و قانونمندی، بازار آزاد وجود دارد که انجام معاملات در این بازار خالی از حواشی و اشکال نبوده و نیست؛ و نمونه بارز آن را می‌تواند در التهابات ناگهانی بازارهای مختلف در ماه‌های گذشته تجلی یافته دید.

این در شرایطی است که به عقیده اقتصاددانان، راه‌اندازی بورس کالا و عرضه محصولات مهم به‌ویژه در حوزه فلزات و محصولات پتروشیمی در این بورس، یکی از گام‌های بزرگ در مسیر شفافیت اقتصادی طی سال‌های گذشته بوده است و بر این

کارگزار قدیمی بازار سرمایه تشریح کرد

ویژگی برای توسعه اقتصاد

مقدمه

◀ مهدیه انوشه

افزایش شفافیت در قیمت‌گذاری کالاها، ایجاد فضای منصفانه برای خریدار و فروشنده، نزدیک کردن بازار سرمایه ایران به چارچوب‌های بین‌المللی، انتشار اطلاعات، کمک به تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی مسئولان، کاهش فساد و رانت از مهم‌ترین ویژگی‌های بورس کالای ایران است که در کنار اقدامات مهم این بازار مثل سیاست قیمت تضمینی محصولات کشاورزی، انتشار اوراق سلف و توسعه بازار آتی مورد توجه کارگزار قدیمی و پیشکسوت بازار سرمایه در بررسی عملکرد ۱۱ ساله بورس کالا قرار گرفته است. «فردین آقایی» بورس کالا را بازاری موفق می‌داند و با برشمردن مهم‌ترین ویژگی‌های این بازار، معتقد است وجود بورس کالا، بازار سرمایه ایران را یک پله به چارچوب‌های بین‌المللی نزدیک‌تر کرده است. مدیرعامل کارگزاری بانک دی در گفت‌وگویی که به بهانه ۱۱ سالگی بورس کالای ایران با او داشتیم به بررسی عملکرد این بازار و نقش آن در اقتصاد پرداخت. متن کامل این گفت‌وگو در ادامه آمده است.

زعفران و پسته را راه اندازی کرد. دو محصول پسته و زعفران در ایران راهبردی هستند و اشتغال زیادی در استان های کرمان، خراسان رضوی و خراسان جنوبی ایجاد می کنند، با تقویت برندسازی و ایجاد بازار مطمئن، شفاف و نقدشونده، بورس کالای ایران می تواند به زودی به مرجع قیمت گذاری جهانی برای این دو محصول تبدیل شود. بورس کالا اقدامات مفیدی برای قیمت گذاری شفاف و واقعی پسته و زعفران داشته و با توجه به تمرکز بر نظام مند کردن معاملات این دو کالای استراتژیک کشاورزی ایران، صادرات این محصولات نیز تسهیل یافته و نظام مند شده است.

انتشار اوراق سلف موازی استاندارد در بورس کالا را چطور ارزیابی می کنید؟

انتشار اوراق سلف یکی دیگر از اقدام های مثبت انجام شده به منظور تأمین مالی در حوزه های مختلف بود، به طوری که تاکنون ارزش معاملات سلف موازی بورس کالای ایران در عرضه های اولیه و معاملات ثانویه بالغ بر ۸۰ هزار میلیارد ریال بوده است. با انتشار این اوراق تأمین مالی نگاه های تولیدی و اقتصادی با سرعت بیشتر و پیچیدگی کمتری از لحاظ تضامین انجام خواهد شد و با توسعه آن دیگر نیازی به بانک ها نخواهند داشت.

در پایان اگر نکته ای باقی مانده است، بفرمایید.

آتی سکه تحول عظیم بازار سرمایه کشور بود که در بستر بورس کالا انجام شد. بازار اختیار خرید و فروش سکه یکی از اقدامات مهم و جسورانه بورس کالا در سال های اخیر است. به جرات می توان توسعه سریع آتی سکه طلا را با وجود محدودیت ها، فشارها و حاشیه های بیرونی، از مهم ترین و جسورانه ترین اقدامات بورس کالا دانست. در پایان معتقدم بورس کالا در فرهنگ سازی و آشنایی عامه مردم با خدمات خود موفق بوده است. تعداد مشتریان حقیقی در بورس کالای ایران در سال های اخیر نسبت به گذشته نزدیک به ۱۰ برابر رشد کرده که این افزایش نشان دهنده اعتماد به این بازار در میان فعالان خرد و کوچک از جنس عامه مردم است.

نگاه شما مهم ترین موفقیت های این بازار چه بوده است؟

با بررسی عملکرد بورس کالا در دوره باز ده سال فعالیت باید گفت اجرای طرح خرید تضمینی محصولات کشاورزی از بستر بورس کالا، اقدام بسیار مهم و بزرگی بود که هم منافع کشاورزان را در بر داشت و هم بار مالی قابل توجهی را از دوش دولت برداشت. در راستای اجرای ماده ۳۳ قانون افزایش بهره وری با توجه به ابلاغیه دولت در باره عرضه ذرت و جو در بورس کالا، سال گذشته بیش از یک میلیون تن جو از حدود ۶۵ هزار کشاورز به صورت فیزیکی خریداری و حدود ۹۵ هزار تن به صورت گواهی سپرده در بورس کالا به فروش رفت. پول فروش محصول به همه کشاورزان در سه روز کاری پرداخت شد و دولت هم در این میان هزینه سنگین همیشگی را پرداخت نکرد. همچنین پرداخت بخش زیادی از مطالبات گندمکاران با انتشار ۲ هزار و ۶۵۰ میلیارد تومان اوراق سلف موازی استاندارد گندم در بورس کالا نیز اتفاق مهمی بود. در شرایطی که دولت ها در طی سالیان گذشته همیشه برای خرید گندم کشاورزان دستشان را در جیب بانک ها می کردند و فشار خرید تضمینی گندم به منابع بانک ها و استقرار از نظام پولی کشور بود، طی سال های گذشته با تمهیدات توسعه ای بورس کالا، بخش قابل توجهی از مطالبات گندمکاران از بستر این بازار پرداخت شد که اتفاق بزرگی است.

فکر می کنید ورود دیگر محصولات کشاورزی ایران مانند پسته و زعفران به بورس کالا تا چه اندازه می تواند بازار این محصولات را سامان دهد؟

در بررسی عملکرد بورس کالا باید به اقدامات مهم آن در مورد دو محصول مهم کشاورزی یعنی پسته و زعفران هم اشاره کرد که واقعا تحول بزرگی در بخش کشاورزی کشور است. خوشبختانه بورس کالا با تمرکز بر مزیت برخی محصولات کشاورزی ایران که در صادرات غیر نفتی و تجارت جهانی کشور نیز مورد توجه است، معاملات گواهی سپرده

نقش اساسی و مهم و بورس کالا در اقتصاد چیست؟

کشف قیمت کالاها و تأمین مالی در بخش تولید و صنعت در راستای ارتقای اقتصاد ملی را می توان مهم ترین نقش این بازار دانست که با توسعه ابزارهای مالی و سازوکارهای متنوع انجام می شود. این بازار در افزایش شفافیت اقتصادی می تواند حضور پررنگی داشته باشد که البته تا امروز در این بخش خوب عمل کرده است. بورس کالا مکانی برای کشف قیمت، شفافیت و سرعت در انجام معاملات است که این ویژگی ها موجب رضایت تولیدکننده و مصرف کننده خواهد شد.

به نظر شما مهم ترین هدف ایجاد بورس های کالایی در دنیا چیست؟

من معتقدم مهم ترین هدف از ایجاد بورس های کالا ایجاد یک فضای منصفانه برای خرید و فروش کالاهاست. بورس کالا بازاری است که وجود آن در بازار سرمایه ایران برای رسیدن به چارچوب های بین المللی الزامی است.

کارکردهای این بازار را

در اقتصاد چگونه ارزیابی می کنید؟ نمی توان نقش بورس کالا را در شفافیت قیمتی کالا و خدمات نادیده گرفت. این بازار کارکردهای متفاوتی در حوزه ارائه خدمات مالی دارد که در خصوص آن ها می توان به مواردی مانند شفافیت، قیمت گذاری عادلانه بر اساس مکانیسم عرضه و تقاضا، انتشار اطلاعات، کمک به تصمیم گیری و تصمیم سازی مسئولان و کاهش فساد و رانت اشاره کرد. همچنین پوشش ریسک، تأمین مالی و ایجاد توازن در عرضه و تقاضای محصولات از دیگر ویژگی های این بازار است. در همه دنیا بورس های کالایی مهم ترین نقاط قوت اقتصاد هستند؛ چرا که این بازار را یکی از آزادترین و واقعی ترین بازارها می توان نام برد که نماد یک اقتصاد آزاد برای هر کشور توسعه یافته و در هر حال توسعه است.

به عنوان یک کارگزار قدیمی و فعال در بازار سرمایه، از

مهمترین هدف از ایجاد

بورس های کالا ایجاد

یک فضای

منصفانه برای

خرید و فروش

کالاهاست.

بورس کالا

بازاری است

که وجود آن در

بازار سرمایه

ایران برای

رسیدن به

چارچوب های

بین المللی

الزامی است

مدیرعامل کارگزاری باهنر خدمات بورس کالا را در عمر ۱۱ ساله‌اش بی‌شمار دانست و معتقد است؛ خدمات بورس کالا و هشدارهایی که به بازارها می‌دهد، شفافیت بیشتر در اقتصاد را رقم می‌زند.

محمود حسینی پور در گفت‌وگو با «پیام اقتصادی بورس کالا» درباره عملکرد بورس کالا در آستانه بازدهمین سال فعالیتش گفت: بورس کالا در این مدت توانسته بسیاری از مشکلات بازارها و تولیدکنندگان را برطرف کند.

وی به عرضه محصول قیر به عنوان یک نمونه در اصلاح ساختار و مبادلات محصولات اشاره کرد و گفت: زمانی بود که قیر در قیمت‌های بسیار پایینی مورد معامله قرار می‌گرفت و تولیدکنندگان آن در حال ورشکستگی بودند. در مقابل خریداران نیز از آنجایی که قیر با قیمت کارخانه به دست آن‌ها نمی‌رسید و بازارش در اختیار دلان بود، ناراضی بودند.

این کارگزار با اشاره به پذیرش قیر در بورس کالا اظهار کرد: با پذیرش این کالا در بورس، شاهد رشد قیمت براساس واقعیت‌های بازار بودیم و هم فروشنده و هم خریداران از روند معاملات رضایت داشتند؛ زیرا کالا از طریق این بازار به دست مصرف‌کننده واقعی می‌رسید و دست دلان از بازار کوتاه شد.

حسینی پور در ادامه راه‌اندازی بازار آتی را گام بزرگی در پیشرفت این بازار دانست و گفت: سطح دسترسی کشورهای پیشرفته به معاملات آتی و آپشن‌ها بسیار بالاست و قرار دادهای مشتقه از ابزارهای پر کاربرد آنها به شمار می‌رود. او در ادامه بررسی عملکرد بورس کالا در این مدت به راه‌اندازی معاملات سپرده‌های کالایی اشاره کرد و افزود: تا پیش از پذیرش گواهی سپرده‌های کالایی در بورس کالا، کشاورزان محصولات خود را با قیمت‌های پایین می‌فروختند که باعث ضرر و زیان آن‌ها بود. در این شرایط هم دولت برای پرداخت بدهی کشاورزان دچار مشکل بود و هم کشاورزان به دلیل فروش ارزان محصولاتشان متضرر می‌شدند.

وی ادامه داد: با راه‌اندازی معاملات سپرده‌های کالایی به بورس کالا و همچنین اجرای ماده ۳۳ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی در خصوص دو محصول جو و ذرت، کشاورزان

محصولات خود را با قیمت بازار در بورس کالا عرضه می‌کنند و در صورت فروش محصولاتشان با قیمتی پایین‌تر از نرخ تضمینی دولت، مابه‌التفاوت آن را از دولت دریافت می‌کنند؛ علاوه بر اینکه کشاورزان با این روش سریع‌تر به مبلغ فروش خود می‌رسند.

حسینی پور در ادامه با اشاره به اینکه کشف قیمت واقعی و ایده‌آل برای دو طرف معامله از ویژگی‌های مهم بورس کالا است، گفت: به طور معمول زمانی که در کشور حجم عرضه‌ها از تقاضا کمتر است، به دلیل داغ شدن فضای سفته‌بازی مشخص نیست کالاها به چه کسانی تعلق می‌گیرد، اما بورس کالا در این شرایط بستری شفاف را به منظور تنظیم بازار و مشاهده کمبودها در طرف عرضه یا تقاضا در اختیار سیاست‌گذاران و فعالان صنایع قرار داده است تا امکان اتخاذ بهترین تصمیم‌ها در راستای ایجاد آرامش و تعادل بازارها وجود داشته باشد. این کارشناس بازارهای کالایی عنوان می‌کند که با واقعی شدن قیمت‌ها در تقابل عرضه و تقاضا، شاهد حذف دلان و گذر از دوره هیجانی آزادسازی خواهیم بود از این رو سعی در اعمال فشار بر قیمت‌ها سودی برای هیچ‌یک از طرفین معامله نخواهد داشت.

این کارگزار بورس بررسی تابلوهای معاملاتی بورس کالا را امری مهم دانست و افزود: نگاهی به تابلوها می‌تواند نشانه‌های زیادی را به همراه داشته باشد؛ به عنوان مثال وقتی عرضه یک کالا بیشتر از تقاضا و یا تقاضا بیشتر از عرضه است، هشدار برای تولیدکنندگان خواهد بود تا میزان تولید خود را متناسب با نیاز بازار تنظیم کنند. وی خدمات بورس کالا و نشانه‌هایش برای اقتصاد را بسیار زیاد دانست و گفت: بورس کالا بازاری کاملاً شفاف است به نحوی که اگر عرضه‌کننده حتی قیمت اشتباهی مطرح کند، کالا در جریان عرضه و تقاضا به قیمت واقعی می‌رسد.

مدیرعامل کارگزاری باهنر در پایان تأکید کرد: شفافیت موجود در بورس کالا و تضمین ایفای تعهدات باعث شده است تا تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان با اطمینان خاطر به فعالیت در این بازار بپردازند و به مانند بازارهای غیر رسمی مدام نگران نکول و خرید و فروش محصولات بی‌کیفیت نیستند.

مدیرعامل کارگزاری باهنر خدمات بورس کالا به بازارها

امید آمانی

ارزش کل معاملات بورس کالای ایران در ۶ ماه نخست امسال در دو بخش بازار فیزیکی و مالی بارش شد ۲۰۰ درصدی روبه‌رو شد و به بیش از یک هزار و ۱۰۲ میلیارد ریال رسید. به گزارش نشریه پیام اقتصادی بورس کالا، آمار معاملات بازار فیزیکی بورس کالای ایران در ۶ ماه نخست امسال حاکی از آن است که در این بازار و در مجموع بیش از ۱۳ میلیون و ۵۷۵ هزار تن محصول به ارزشی بیش از ۳۷۶ هزار میلیارد ریال داد و ستد شد که نسبت به مدت مشابه سال گذشته رشد ۷ درصدی حجم و ۷۶ درصدی ارزش را تجربه کرده است.

معامله ۱۹ هزار میلیارد ریالی محصولات کشاورزی

بر اساس این گزارش، در ۶ ماه اول امسال و در تالار محصولات کشاورزی یک میلیون و ۲۵۶ هزار و ۵۴۷ تن محصول به ارزشی بالغ بر ۱۹ هزار و ۸۳۹ میلیارد ریال داد و ستد شد که نشان از رشد ۱۸۶ درصدی در ارزش معاملات این تالار در مقایسه با مدت مشابه سال گذشته را نشان می‌دهد. هر چند که مقایسه حجم معاملات این تالار نشان از کاهش ۱۰ درصدی دارد که این یعنی بالارفتن قیمت محصولات کشاورزی در بازار. در این تالار یک میلیون و ۳ هزار و ۹۴۵ تن گندم، ۵۲ هزار و ۷۰ تن روغن خام، ۱۷۲ هزار و ۶۴۴ تن شکر، ۲۲ هزار و ۵۲ تن جو، یک هزار و ۴۲۰ تن خرما، ۳ هزار و ۳۵۰ تن دانه‌های روغنی و ۶۶ تن زعفران به فروش رسیده است. همچنین مقدار یک میلیون و ۶۰ هزار و ۵۰۰ عدد جوجه یک روزه گوستی نیز طی دوره سال ۱۳۹۷ مورد معامله قرار گرفته است.

رشد ارزش و حجم معاملات پتروشیمی و فرآورده‌های نفتی

طبق آمار ۶ ماهه بورس کالا، در این مدت بیش از ۶ میلیون و ۱۰۳ تن محصول به ارزش بیش از ۹۹ هزار میلیارد ریال در تالار فرآورده‌های نفتی به فروش رفت که حجم و ارزش محصولات معامله‌شده در این تالار به نسبت مدت مشابه سال گذشته به ترتیب رشد ۱۸ و ۱۴۱ درصدی را تجربه کرد. در این تالار بیش از دو میلیون و ۸۰۷ هزار تن و کیوم باتوم، دو میلیون و ۳۴۹ هزار تن قیر، ۵۰۷ هزار و ۷۰ تن لوب کات، ۲۳۴ هزار و ۴۲۸ تن گوگرد، ۵۹ هزار و ۲۲۲ تن روغن، ۲۱ هزار و ۱۳۰ تن سلاپس و آکس و ۲۱ هزار و ۲۲۶ تن عایق رطوبتی معامله شد. در تالار محصولات پتروشیمی بورس کالا نیز طی ۶ ماه امسال،

بیش از دو میلیون و ۴۲۷ هزار تن محصول به ارزش بیش از ۱۲۰ هزار میلیارد ریال داد و ستد شد که حجم و ارزش معاملات این بازار نیز رشد ۲۶ و ۸۲ درصدی را نسبت به مدت مشابه سال گذشته تجربه کرده است. به این ترتیب در این تالار یک میلیون و ۶۶۰ هزار و ۸۲۱ تن مواد پلیمری، ۷۶۶ هزار و ۱۱۷ تن مواد شیمیایی و ۷۲۰ تن گازها و خوراک‌ها به فروش رسید. بنابراین در مجموع دو تالار پتروشیمی و فرآورده‌های نفتی بیش از ۸ میلیون و ۴۲۷ تن کالا به ارزش ۲۲۰ هزار میلیارد ریال مورد معامله قرار گرفته است.

رشد ۴۵۵ درصدی در تعداد قراردادهای مشتقه

همچنین آمار معاملات قراردادهای مشتقه بورس کالای ایران بیانگر آن است که در مجموع در این بازار ۶ میلیون و ۲۴۹ هزار و ۳۸۸ قرارداد به ارزش بیش از ۶۸۹ هزار میلیارد ریال منعقد شده است که نسبت به مدت مشابه سال گذشته رشد ۴۵۵ درصدی حجم و ۳۵۸ درصدی ارزش معاملات را نشان می‌دهد. به این ترتیب از ابتدای امسال تا پایان شهریور ماه بیش از ۶ میلیون و ۲۳۸ هزار قرارداد آتی به ارزش بیش از ۶۸۹ هزار میلیارد ریال منعقد شد که نسبت به مدت مشابه سال گذشته بارش ۴۶۸ درصدی حجم و ۳۵۹ درصدی ارزش روبه‌رو شده است. در این مدت همچنین ۱۰ هزار و ۴۹۱ قرارداد اختیار معامله منعقد شد.

رشد ۲۰ برابری قراردادهای بازار مالی

در ۶ ماه اول امسال و در بازار مالی که شامل اوراق سلف موازی استاندارد، گواهی سپرده کالایی و صندوق سرمایه‌گذاری است، بیش از یک میلیارد و ۲۹۴ میلیون و ۱۹۹ هزار قرارداد به ارزش بیش از ۳۶ هزار میلیارد ریال منعقد شد. این یعنی تعداد قراردادهای این بازار نسبت به مدت مشابه سال گذشته بیش از ۲۰ برابر شده و در کنار آن ارزش این قراردادهای نیز بیش از ۱۰ برابر رشد داشته است.

بیش از دو میلیون و ۴۲۷ هزار تن محصول به ارزش بیش از ۱۲۰ هزار میلیارد ریال داد و ستد شد که حجم و ارزش معاملات این بازار نیز رشد ۲۶ و ۸۲ درصدی را نسبت به مدت مشابه سال گذشته تجربه کرده است. به این ترتیب در این تالار یک میلیون و ۶۶۰ هزار و ۸۲۱ تن مواد پلیمری، ۷۶۶ هزار و ۱۱۷ تن مواد شیمیایی و ۷۲۰ تن گازها و خوراک‌ها به فروش رسید. بنابراین در مجموع دو تالار پتروشیمی و فرآورده‌های نفتی بیش از ۸ میلیون و ۴۲۷ تن کالا به ارزش ۲۲۰ هزار میلیارد ریال مورد معامله قرار گرفته است.

معامله ۱۰ هزار میلیارد کالای صنعتی و معدنی

آمار معاملات تالار محصولات صنعتی و معدنی نیز نشان می‌دهد که طی ۶ ماه امسال، بیش از ۲۶۹ هزار و ۸۰۰ تن محصول به ارزش بیش از ۱۰ هزار میلیارد ریال مورد داد و ستد قرار گرفت که این تالار رشد ۲۰۳ درصدی ارزش معاملات نسبت به مدت مشابه سال گذشته را تجربه کرد، هر چند حجم معاملات این تالار نسبت به سال گذشته ۷ درصد کاهش داشته است. در این تالار ۲۵۰ هزار و ۹۹۰ تن فولاد، ۱۵ هزار تن آهن اسفنجی، ۳ هزار و ۷۰۰ تن مس، ۱۱۰ تن کنسانتره مولیبدن معامله شد. همچنین یک کیلوگرم طلا به ارزش بیش از ۴ هزار میلیارد ریال در این تالار مورد معامله قرار گرفت.

رشد ۷ هزار درصدی ارزش معاملات پلیمری در بازار فرعی

طی مدت یادشده بازار فرعی بورس کالا نیز شاهد معامله ۵۳ هزار و ۶۱۵ تن کالا به ارزش بالغ بر ۲ هزار و ۱۴۰ میلیارد ریال بود که هر چند حجم معاملات آن نسبت به سال گذشته ۵۳ درصد افت داشته اما ارزش معاملات ۲۵ رشد را تجربه کرده است. بیشترین میزان رشد حجم و ارزش معاملات در این بازار

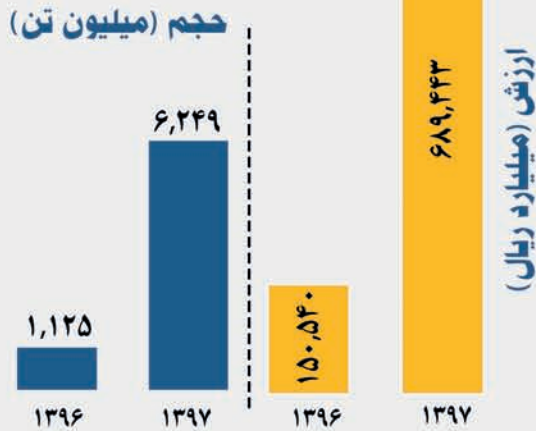
رشد متغیرها در بازار فیزیکی و مالی

در ۶ ماهه نخست امسال رقم خورد

عملکرد ۶ ماهه بورس کالا

مقایسه آماری نیمه نخست سال ۱۳۹۷ با مدت مشابه سال گذشته

قراردادهای مشتقه

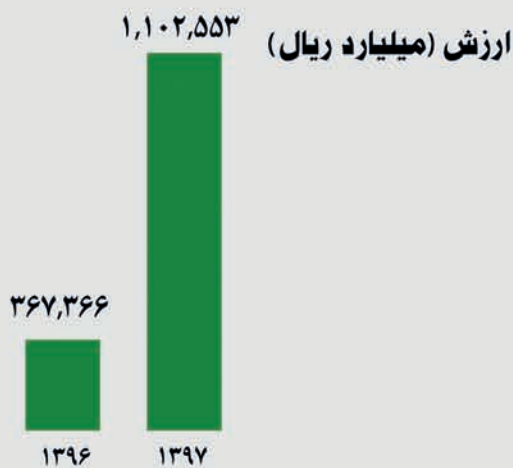
۴۵۵% ↑ ۳۵۸% ↑

بازار فیزیکی

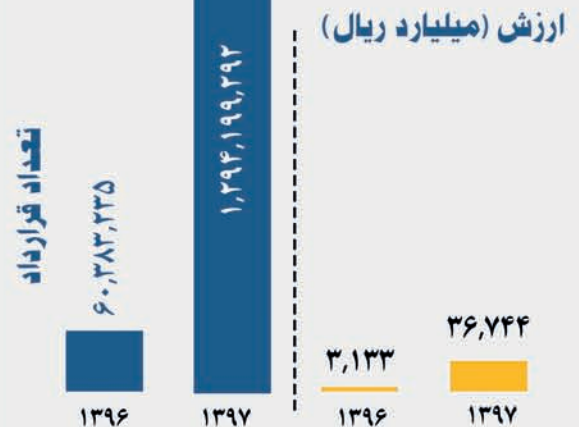
۷% ↑ ۷۶% ↑

جمع کل معاملات بورس

۲۰۰% ↑

بازار مالی

۲۰۴۳% ↑ ۱۰۷۲% ↑

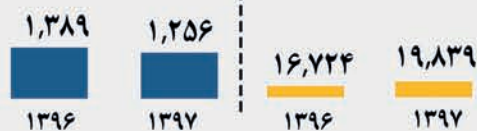
عملکرد ۶ ماهه بورس کالا

مقایسه آماری نیمه نخست سال ۱۳۹۷ با مدت مشابه سال گذشته

محصولات کشاورزی

حجم (میلیون تن) ارزش (میلیارد ریال)

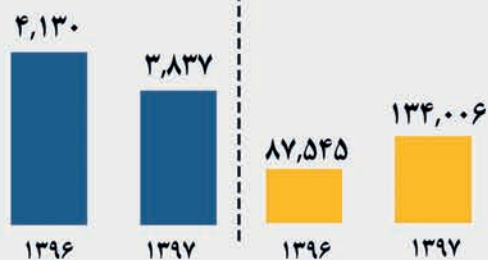

-۱۰٪ ↓ ۱۸.۶٪ ↑

محصولات صنعتی و معدنی

حجم (میلیون تن) ارزش (میلیارد ریال)

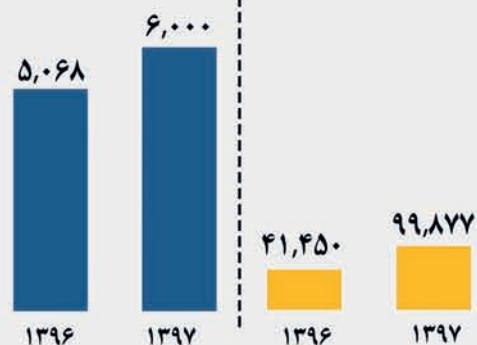

-۷٪ ↓ ۵۳٪ ↑

محصولات فرآورده های نفتی

حجم (میلیون تن) ارزش (میلیارد ریال)

۱۸٪ ↑ ۱۴۱٪ ↑

محصولات پتروشیمی

حجم (میلیون تن) ارزش (میلیارد ریال)

۲۶٪ ↑ ۸۲٪ ↑

صنعتے و معدنے

گفتگو با مدیر عامل شرکت آهن و فولاد غدیر ایرانیان رهایی از مبادلات سنتی

◀ میترامسنی

«پیش از تاسیس

بورس کالای ایران،

شرایط بسیار متفاوت بود؛ به طوری که در خصوص بحث قیمت یا استفاده از فرصت‌های ویژه زیاده‌خواهی وجود داشته است و عده‌ای همواره به دنبال سود بردن از جیب تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان واقعی بوده‌اند.» این بخشی از صحبت‌های اسدالله فرشاد، مدیر عامل شرکت آهن و فولاد غدیر ایرانیان در سالگرد ۱۱ سالگی شرکت بورس کالا است. وی در ادامه صحبت‌هایش درباره شرایط بازار زنجیره فولاد پس از تاسیس بورس کالا، گفت: با توجه به نیازمندی‌های اقتصادی و با هدف رفع برخی تنگناها و موانع در بازار کالاها، بورس کالای ایران تاسیس شد و شرایط جدیدی را در بازار آهن و فولاد و همچنین، عرضه و تقاضا رقم زد. نارسایی‌های بازار سنتی، نبود شفافیت در کشف قیمت و عرضه و تقاضا و نبود تضمین لازم برای معامله‌گران در خصوص تحویل کالاها و پرداخت هزینه آن، از مهم‌ترین دلایل راه‌اندازی بورس‌های کالایی در کشور بوده است. اسدالله فرشاد ادامه داد: حضور در بورس به عنوان متعادل‌کننده بازار به لحاظ عرضه و تقاضا و کشف مناسب قیمت نقش تعیین‌کننده و سرنوشت‌سازی در تنظیم بازار داشته است. از نظر ما بورس کالا یک راه حل شفاف و روشن برای کشف قیمت است؛ بنابراین، اهمیت وجود چنین بازاری به عنوان ساز و کاری که تأثیرات خود را در مواقع حساس و بحرانی گذاشته، تردیدناپذیر است، چرا که یکی از مزایای بورس کالا، حضور نهادهای نظارتی و تنظیم‌گری است که تمامی تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان با حضور این نهادها، از مزایای قوانین و مقررات حاکم بر بورس برخوردار می‌شوند.

این مدیر فولادی به ترجیح کار خانجیات تولیدی برای عرضه در بورس و خرید از آن اشاره کرد و گفت: این در حالی است که مصرف‌کنندگان کوچک چندان از ساز و کار بورس کالا آگاهی ندارند و مسئولان این شرکت باید با استفاده از برگزاری کلاس و انجام مشاوره‌های تخصصی در بین مصرف‌کنندگان خرید که احتمالاً از مدیر بازاریابی،

مدیر فروش و... برخوردار نیستند و از وجود بازارهای مدرن آگاهی ندارند، فرهنگ‌سازی کنند. اگر در ایران مراکز تهیه و تولیدی تحت عنوان مراکز خدمات‌دهی وجود داشت، به راحتی این امر میسر می‌شد؛ اما اکنون که لزوم آموزش تولیدکنندگان خرید وجود دارد و باید از مزایای بورس آگاهی یابند، لازم است که بورس کالا این فرهنگ‌سازی را انجام دهد تا تمایل آنها برای ورود به بورس افزایش یابد. فرشاد در خصوص حمایت بورس کالا از تولید داخلی تصریح کرد: حمایت از تولید در فضای غیرشفاف امکان‌پذیر نیست و از طریق بورس کالا می‌توان توازن میان عرضه و تقاضا و حمایت از تولید را مهیا کرد و این امر هم برای صنایع بالادستی و هم پایین‌دستی قابل اجراست. بورس کالا علاوه بر نقشی که در تنظیم بازار دارد، می‌تواند با در اختیار داشتن ابزارهای نوین، در راستای تأمین مالی شرکت‌ها نیز گام بردارد تا به حمایت از تولید و کالای ایرانی نزدیک‌تر شود. اما استفاده

از این ابزارها نیازمند آشنایی بیشتر صنایع است و باید در این راستا فرهنگ‌سازی لازم انجام شود تا تعداد فعالان اقتصادی این بازار بیشتر شود. از سوی دیگر، محصول با کیفیت در بورس کالا عرضه می‌شود، متقاضیان می‌توانند با مراجعه به این بازار، انواع محصولات با کیفیت را با قیمت کشف شده خریداری کنند.

شده است. دیگر شرکت‌های معدنی مس مانند «گلنکور»، «آنتوفاگاستا» و «ساوترن کاپر» نیز قیمت پایین این فلز را دنبال کردند. برای سرمایه‌گذاران «فریبورت»، هنوز هم زخم‌های ارزان‌فروشی سهام در سال‌های ۲۰۱۵ و ۲۰۱۶ تازه است. سهام این شرکت در ژانویه ۲۰۱۶ به کمتر از ۴ دلار کاهش یافت؛ چرا که قیمت مس به زیر ۴۵۰۰ دلار در تن افت پیدا کرده بود. (نمودار ۲) هم‌زمان با افت قیمت مس، وضعیت متزلزل مالی شرکت «فریبورت» هم نقش مهمی در ارزان‌فروشی سهام ایفا کرد. در ابتدای ۲۰۱۶، بار بدهی خالص شرکت به بیش از ۲۰ میلیارد دلار رسید. بدتر از آن، سررسید

و «واله» به ترتیب رشد ۲/۳ و ۷/۲ درصدی را تجربه کردند. عملکرد شرکت‌های معدنی با فعالیت‌های متنوع‌تر بهتر از شرکت‌های مسی بوده است. البته سنگ آهن یک کالای کلیدی برای شرکت‌های «بی.اچ.پی.» و «واله» محسوب می‌شود. هر چند فلزاتی نظیر مس و آلومینیوم در سال ۲۰۱۸ تحت فشار قرار داشتند، ولی قیمت سنگ آهن (حمل‌شده از راه دریا) و قیمت فولاد چین نسبتاً قوی بوده است.

خاطرات بدسال ۲۰۱۶

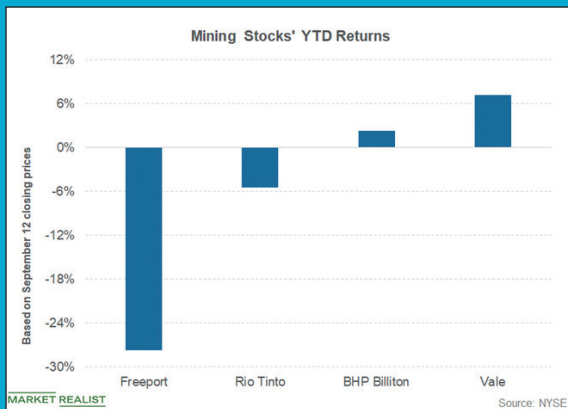
شرکت «فریبورت» هم اکنون به طور ویژه بر مس تمرکز دارد و از کسب و کار انرژی خارج

سهام «فریبورت مک موران» - یکی از شرکت‌های برتر معدنی - از ابتدای سال جاری میلادی تا ۱۳ سپتامبر (۲۲ شهریور) افت ۲۷/۷ درصدی را تجربه کرد. قیمت مس در حالی طی ماه‌های آگوست و نوامبر به کمتر از ۶ هزار دلار در تن رسید که در ژوئن تا ۷ هزار و ۲۰۰ دلار هم افزایش پیدا کرده بود. قیمت مس در ماه‌های اخیر به دلیل جنگ تجاری آمریکا و چین زیر فشار قرار داشته است. (نمودار ۱) در ادامه باید نگاهی به دیگر شرکت‌های بزرگ معدنی نیز بیندازیم. «ریوتینتو» در بازه زمانی مورد بحث در حالی با افت ۵/۵ درصدی مواجه شد که شرکت‌های «بی.اچ.پی.»

ب عملکرد شرکت‌های مس
تأثیر چشم‌گیری
بجاری

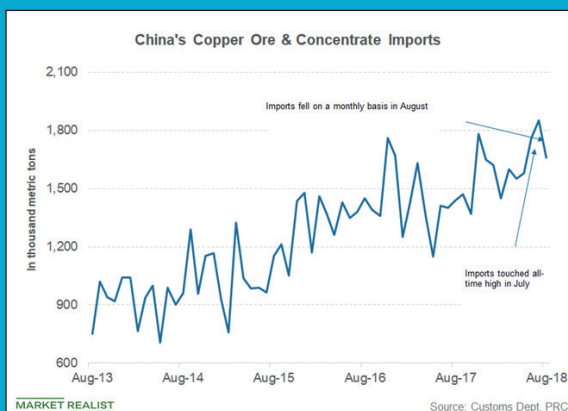
نمودار ۱- بازدهی سهام شرکت‌های بزرگ معدنی از ابتدای ۲۰۱۸
(بر مبنای قیمت سهام شرکت‌ها در ۱۲ سپتامبر)

نمودار ۲- بدهی خاص فریبورت مک موران

نمودار ۳- واردات کنسانتره و سنگ مس چین

بدهی‌های مهم شرکت در سال‌های ۲۰۱۷ و ۲۰۱۸ بود و همزمان با افت قیمت مس، کاهش سریع قیمت‌های انرژی نیز زندگی سخت‌تری را برای شرکت «فریبورت» رقم زد.

آمار واردات مس چین در آگوست

چین، بزرگ‌ترین واردکننده مس محسوب می‌شود. معادن بزرگ مس جهان در آمریکای لاتین واقع شده و شرکت‌های بزرگ معدنی، فعالیت‌های عمده خود را در این ناحیه متمرکز کرده‌اند. از طرفی مس به عنوان نامرگر فعالیت‌های اقتصاد جهانی به شمار می‌رود. چین در آگوست امسال ۴۲۰ هزار تن مس کار نشده وارد کرد. این میزان در آگوست ۲۰۱۷ حدود ۳۹۰ هزار تن بود و میزان واردات از نظر سالانه افزایش داشت، اما بر پایه آمارهای ماهانه با کاهش همراه و کمترین رقم از فوریه بود. اگر ماه فوریه را به دلیل کاهش فعالیت‌های اقتصادی ناشی از سال نو چینی مستثنی کنیم، این رقم کمترین واردات مس کار نشده از اکتبر ۲۰۱۷ محسوب می‌شود. با این وجود، میزان واردات تا پایان آگوست ۲۰۱۸ بیش از ۱۵ درصد بالاتر از مدت مشابه پار سال بوده است. همچنین واردات سنگ و کنسانتره مس چین نیز در آگوست به یک میلیون و ۶۶۰ هزار تن کاهش یافت. واردات سنگ و کنسانتره به ر کورد یک میلیون و ۸۵۰ هزار تن در جولای رسیده بود. البته سرمایه‌گذاران نباید بر پایه آمار ماهانه واردات از اقتصاد چین نتیجه‌گیری کنند. این داده‌ها باید با برخی داده‌های اقتصادی از جمله خرده‌فروشی، سرمایه‌گذاری روی دارایی‌های ثابت و فروش خودرو در این کشور خوانده شود. (نمودار ۳)

منبع: مارکت رئالیست

F.M. FREEPORT-McMoRAN

مدیرعامل شرکت کالسیمین عتوان گرده نگاه تحلیلیگران بازار سهام به تابلوی تالار قره‌ای

با خبرنگار دوماهنامه پیام اقتصادی بورس کالا در خصوص نقش این بازار در افزایش شفافیت معاملاتی برای صنایع مختلف از جمله تولیدکنندگان فولادی و معدنی اظهار کرد: انجام معاملات کالاهای تولیدی صنایع در بستر بورس کالا قطعاً در افزایش شفافیت اقتصادی در کشور اثرگذار است و اگر تولیدکننده با سازوکار درست و منطقی در بورس کالا عرضه کند و مصرف‌کننده با قیمت‌های واقعی کالا را دریافت کند، این امر تأثیر مثبتی برای تولیدکننده و مصرف‌کننده دارد. این در حالی است که معامله در بسترهای غیرشفاف و به دور از سازوکار بورس بروز رانت را در پی دارد. هر چند باید برای ترغیب تولیدکنندگان برای عرضه کالاهایشان در بورس شرایط را مطابق با نیازهای آنها فراهم کرد و فضا را تسهیل کرد.

رحیمی وجود برخی مداخله‌ها در مکانیسم بازار بورس را عاملی مهم در بروز سوء استفاده‌ها دانست و گفت: تعیین قیمت‌ها به صورت دولتی و به دور از مکانیسم عرضه و تقاضا محدودیت‌هایی را در بازار به وجود می‌آورد که تعادل بازار را بر هم می‌زند؛ به طور مثال در ابتدای سال جاری بخش نامه‌ای صادر شد تا کلیه محصولات در بورس با ارز ۴۲۰۰ تومان عرضه شوند. چنین دخالتی در بازار در حالی اتفاق افتاد که قیمت واقعی محصولات با قیمت تعیین شده بر مبنای نرخ ارز ۴۲۰۰ تومان فاصله داشته و بهای تمام شده تولید آنها به مراتب بالاتر از نرخ فروش با مبنای ارز دولتی بود.

به گفته وی، ایجاد این شکاف قیمتی سبب می‌شود تا در بازار زمینه سوء استفاده ایجاد شود و حضور واسطه‌ها بین تولیدکننده و مصرف‌کننده پررنگ تر از گذشته شود. در چنین شرایطی، بیشترین سود به جیب دلان می‌رود.

مدیرعامل شرکت کالسیمین از عرضه محصولات در بورس کالا استقبال کرد و گفت: بورس کالا مکان مناسبی برای عرضه کالا است، اما نه با قیمت تحمیل شده. چرا که با اعمال قیمت‌های دولتی و تحت تأثیر دخالت در مکانیسم معاملات، یعنی در آینده قسمتی از بازار قطعاً دچار مشکل شده و عرضه‌کنندگان و خریداران کالاها، بسته به نوع مداخله‌ها از تحمیل چنین شرایطی متضرر می‌شود. وی دخالت در فرآیند کشف قیمت و مکانیسم معاملات بورس کالا را عاملی در کمرنگ شدن نقش اصلی بورس کالا که ایجاد شفافیت قیمتی برای کالاها و برقراری تعادل در عرضه و تقاضا دانست و افزود: این امر به طور قطع سبب تضعیف نقش بورس می‌شود. چرا که با قیمت‌های دستوری و تحت تأثیر صدور بخش نامه‌های دولتی مختلف جایگاه اصلی بورس در اقتصاد نمایان نمی‌شود.

رحیمی در بیان نقش بورس کالا در ارائه قدرت پیش‌بینی پذیری قیمت‌ها برای تولیدکننده و مصرف‌کننده به کمک ابزارهای مالی موجود در این بازار گفت: قطع به یقین هنگامی که کالاها در ساختار بورس کالا عرضه شوند، در اقتصاد شفافیت را در پی خواهد داشت و بورس به کمک ابزارهای مالی متنوعی که در اختیار دارد می‌تواند قدرت پیش‌بینی پذیری قیمت‌ها را به دو طرف معامله ارائه کند. با استفاده از این نوع ابزارها هم تولیدکننده از این موضوع آگاهی می‌یابد که چه میزان نیاز داخلی و به چه قیمتی برای تولیداتش وجود دارد و در مقابل برای مصرف‌کننده این تضمین را در اختیار دارد که در آینده می‌تواند کالای مورد نیاز خود را با یک قیمت مشخص تهیه کند.

مدیرعامل شرکت کالسیمین تأکید کرد: بنده اعتقاد دارم که به شرط تقویت بورس کالا و در صورت عدم مداخله در سازوکار معاملاتی آن، می‌توانیم یکی از بورس‌های کالایی فعال را در منطقه داشته باشیم. حتی می‌توانیم امکان انجام معاملات قراردادهای آتی برای محصولات مختلف معدنی و فلزی را در بورس فراهم کنیم. وی در خصوص امکان تحلیل سهام شرکت‌ها بر اساس آمارهای به ثبت رسیده در معاملات بورس کالا اظهار کرد: به نظر بنده بعد از عرضه سهام شرکت‌های تولیدکننده کالاها در بورس اوراق بهادار، به طور قطع این دو بازار رابطه مستقیمی با یکدیگر برقرار خواهند کرد. به عبارت دیگر، اگر قیمت محصولات یک شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار در بورس کالا افزایش یابد بر قیمت سهام آن نیز تأثیر مثبت می‌گذارد و اگر قیمت فروش آن کالا کاهش یابد در بورس اوراق بهادار نیز می‌توان شاهد نوسانات منفی قیمت سهام آن بود؛ به عبارت بهتر تحلیلیگران بازار سهام می‌توانند بر اساس آمار و اطلاعات معاملاتی در بورس کالا برای خرید و یا فروش و عملکرد آتی یک شرکت تصمیم‌گیری کنند.

سودابه کیوان

اوضاع معاملات کالاها و رسیدن یک محصول از کارخانه به دست

مصرف‌کننده نهایی در اواخر دهه ۷۰ و اوایل دهه ۸۰ انقدر وخیم بود که عملاً واسطه‌ها حرف اول را در بازار می‌زدند و مواد اولیه پس از چند دست چرخیدن سرانجام با چندین برابر قیمت به دست مصرف‌کنندگان می‌رسید.

اینجا بود که دولت با نگاهی به تجربیات دنیا، تصمیم به متمرکز کردن معاملات در فضایی شفاف و قابل رصد به نام بورس فلزات گرفت؛ هر چند به طور طبیعی، واسطه‌های قدرتمند آن زمان در برابر شکل‌گیری یک بازار شفاف مقاومت می‌کردند، اما با عزم جدی مسوولان وقت، بورس فلزات شکل گرفت.

عملکرد بورس کالای ایران طی ۱۱ سال اخیر هم نشان داد که این بازار علیرغم تمام مشکلاتی که در اقتصاد کشور با آن مواجه بود، جزو شفاف‌ترین ارگان‌هایی است که می‌توان بر آن استناد کرد؛ بطوریکه به اعتقاد کارشناسان و صاحب نظران، ساختار بورس یکی از شفاف‌ترین ساختارهای بازار عرضه و تقاضاست و بورس کالا یکی از دستاوردهای مترقی چند دهه گذشته ایران در حوزه اقتصاد به شمار می‌رود. حالا پرسش اینجاست که نقش بورس کالا در ایجاد شفافیت معاملات صنایع فلزی و معدنی چیست و این بستر معاملاتی طی این سال‌ها چه اندازه به ایجاد شفافیت و جلوگیری از بروز رانت به صنایع کمک کرده است؟ همچنین باید دید اگر محصولات فولادی و پتروشیمی با این حجم بالا طی این سال‌ها در بورس معامله نمی‌شد و دادوستد این کالاها به شیوه‌های سنتی انجام می‌گرفت، آیا آمارهای شفاف از میزان خرید و فروش وجود داشت و آیا زمینه برای معاملات پنهانی و زیرزمینی فراهم نمی‌شد؟

در همین ارتباط، «امیر رحیمی» مدیرعامل شرکت کالسیمین در گفت و گو

شفاف سازی و کاهش فساد

سید رسول خلیفه سلطان

دبیر انجمن تولیدکنندگان فولاد

شفاف سازی و کاهش فساد؛ دو دستاورد بزرگ بورس کالای حضور ۱۱

ساله اش در اقتصاد کشور است. در کنار این دو دستاورد، تنظیم بازار صنایع بزرگ کشور نیز یکی از مزایای انجام معاملات در بورس کالا بوده است. بورس کالا ساختار توسعه ای بازارهای کشور است، طی ۱۱ سال فعالیت خود مسیر بسیار خوبی را طی کرده و توانسته ایم از این طریق، اقدامات مهمی را در راستای تامین منافع تولیدکنندگان صنایع بالادست و پایین دست به انجام رسانده ایم. اگر بخواهیم قضاوتی درباره عملکرد بورس کالا داشته باشیم باید شرایط انجام معاملات در دوره پیش از تاسیس بورس کالای ایران را بررسی کنیم. در آن زمان شرکت های بزرگ تولیدی فولاد، مس، آلومینیوم و... برای عرضه و فروش محصولات خود در بازار با مشکلات بسیاری مواجه می شدند و مجبور به طی تشریفات بسیاری بودند؛ این شرکت ها باید برای خرید محصولات مورد نیازشان و برای فروش تولیداتشان، مزایده و مناقصه برگزار می کردند که به دلیل بوروکراسی های موجود در این مسیر، گاه پروسه فروش یک محصول تا چند ماه به تاخیر می افتاد. ضمن برگزاری مناقصات نیز شاهد گلابه های بسیاری از سوی بازندگان آن بودیم که البته برخی از آنها نیز با توجه به معیوب بودن این ساختار به حق بود. از سوی دیگر، شرکت های پیمانکاری بزرگ خریدار نیز باید در این مناقصه ها شرکت می کردند و از آنجایی که حجم عرضه فولاد به بازار محدود بود، کسانی که سرمایه بیشتری در اختیار داشتند عمده محصول را از کارخانه می خریدند و به این ترتیب، مصرف کننده نهایی و صنعتگران باید فولاد مورد نیاز خود را از این افراد واسطه تامین می کردند. در واقع تجار بزرگ به عنوان یک واسطه، فولاد را با قیمت پایین تر از تولیدکنندگانی مانند شرکت ذوب آهن اصفهان و فولاد مبارکه اصفهان پیش خرید می کردند و پس از تحویل که حدود چهار ماه بعد بود و با سود بیش از ۳۰ درصد، آن را به مصرف کنندگان می فروختند.

اما مکانیسم بورس کالا این تشریفات را برای خریدار و فروشنده کاهش داد و در بازارها شفاف سازی ایجاد کرد؛ به این ترتیب، فساد در خرید و فروش کشور برای تامین مواد اولیه تمامی کالاهای استراتژیک کاهش چشمگیری یافت که بنا بر این می توان بزرگترین دستاورد بورس کالا را همین امر دانست و به اعتقاد من برای تأیید نقش موثر بورس کالا کافی است.

از سوی دیگر، زمانی که ساختار بورس کالا ایجاد شد، رقابت نسبی به وجود آمد و بخش اعظم سود که پیش از این به جیب عده معدودی سرازیر می شد، در خود صنعت حفظ شد؛ بعد از آن بود که صنایع توانستند رشد کنند و به سودآوری بیشتری دست یابند. تمام این اتفاقات زمینه ای را فراهم کرد که اکنون شرکت های بزرگ عرضه کننده در بورس کالا به صورت سالانه و برنامه ریزی شده محصول خود را در اختیار مصرف کننده نهایی آن قرار می دهند؛ در حالی که اگر بورس کالا وجود نداشت، این محصولات در بازار و به تاجران فروخته می شد و به کمک واسطه ها و البته با قیمت های بالاتر در اختیار شرکت های مصرف کننده

قرار می گرفت. خوشبختانه طی این سال ها بورس کالا علاوه بر رسیدگی به فعالیت معمول خود یعنی کشف واقعی قیمت ها بر اساس عرضه و تقاضا، برنامه های توسعه ای را نیز در دستور کار خود قرار داده است و هر روز ساختارهای بورس کالا به تناسب نیازها گسترده تر می شود که این امر، بازار را کارآمدتر می کند. به طور مثال طی سال های گذشته بورس کالا اقدامات مثبتی در راستای طراحی و اجرای ابزارهای جدید مالی داشته است که وجود چنین ابزارهایی می تواند به صنایع مختلف کمک کند؛ طی این سال ها، بسیاری شرکت های تولیدکننده به جای تامین مالی توسط بانک ها و قرار گرفتن در پروسه طولانی اخذ وام توانسته اند با انتشار از اوراق سلف موازی استاندارد در بورس کالا نسبت به تامین مالی بنگاه تولیدی خود اقدام کنند که آخرین نمونه آن تامین مالی ۲ هزار میلیارد ریالی شرکت فولاد مبارکه طی یک مرحله انتشار اوراق سلف موازی کلاف گرم نوردیده در مهر امسال بوده است. خوشبختانه شکل گیری این بازار مالی در سال ۹۳ سبب شد که این اعتقاد در بین صنعتگران بزرگ کشور به وجود بیاید که بورس کالا می تواند برای تامین مالی صنعت فولاد در بازار داخلی و حتی خارجی تأثیرگذار باشد. در پایان نباید از این نکته غافل شویم که این اقدامات مثبت بورس کالا در حالی رقم خورده است که همواره

فشارهای سیاسی و فشارهای تنظیم بازار بر بورس کالا وجود داشته است. به اعتقاد من چنین فشارهایی را که معمولاً با سوءنیت همراه بوده است، باید کاهش داد و این مسائل نباید وارد بورس کالا شود. چرا که بورس متعلق به کارکنان بورس یا سهامداران آن نیست، بلکه ساختاری توسعه ای است که همه باید از آن دفاع کنند.

بررسی تاثیر جنگ تجاری بر صنعت فولاد و سهام شرکت‌های فولادی

پرویز امانیان

تحلیلگر بازار

قیمت ورق فولاد

آمریکا از ۳۶۴ دلار در سال ۲۰۱۵ به ۸۱۱

دلار در تن در اکتبر ۲۰۱۸ افزایش یافت. همچنین قیمت فولاد از ابتدای سال ۲۰۱۸ عملکرد بهتری نسبت به سنگ آهن داشته است. قیمت سنگ آهن از ۷۵ دلار و ۳۰ سنت در پایان سال ۲۰۱۷ به ۶۸ دلار و ۳۵ سنت در اکتبر ۲۰۱۸ کاهش یافت، در حالی که قیمت فولاد از ۶۳۳ دلار پایان سال گذشته به ۸۱۱ دلار در اکتبر ۲۰۱۸ رسید و رشد ۲۸ درصدی را تجربه کرد. به طور کلی مسائل تجاری بین آمریکا و شرکای تجاری اش سبب انحراف قیمت فولاد در سال ۲۰۱۸ شد. فولاد از جمله کالاهایی است که در دایره سیاست‌های حمایت از تولید داخلی آمریکا قرار دارد، چرا که با این کار قصد دارند مشکلات نبود تعادل بازار این کالا در سال‌های گذشته را اصلاح کنند. (نمودار ۱) نخستین حرکت دولت ترامپ که در سطح تجارت بین‌المللی انجام شد، وضع تعرفه ۲۵ درصدی فولاد و عوارض ۱۰ درصدی آلومینیوم وارداتی با هدف حمایت از تولیدات داخلی بود. با وجود اینکه آمریکا به توافق جدیدی با مکزیک و کانادا رسیده، اما تعرفه‌های فولاد همچنان پابرجا مانده است. دولت ترامپ، فولاد را به عنوان یک امر موثر بر امنیت ملی تلقی کرده است.

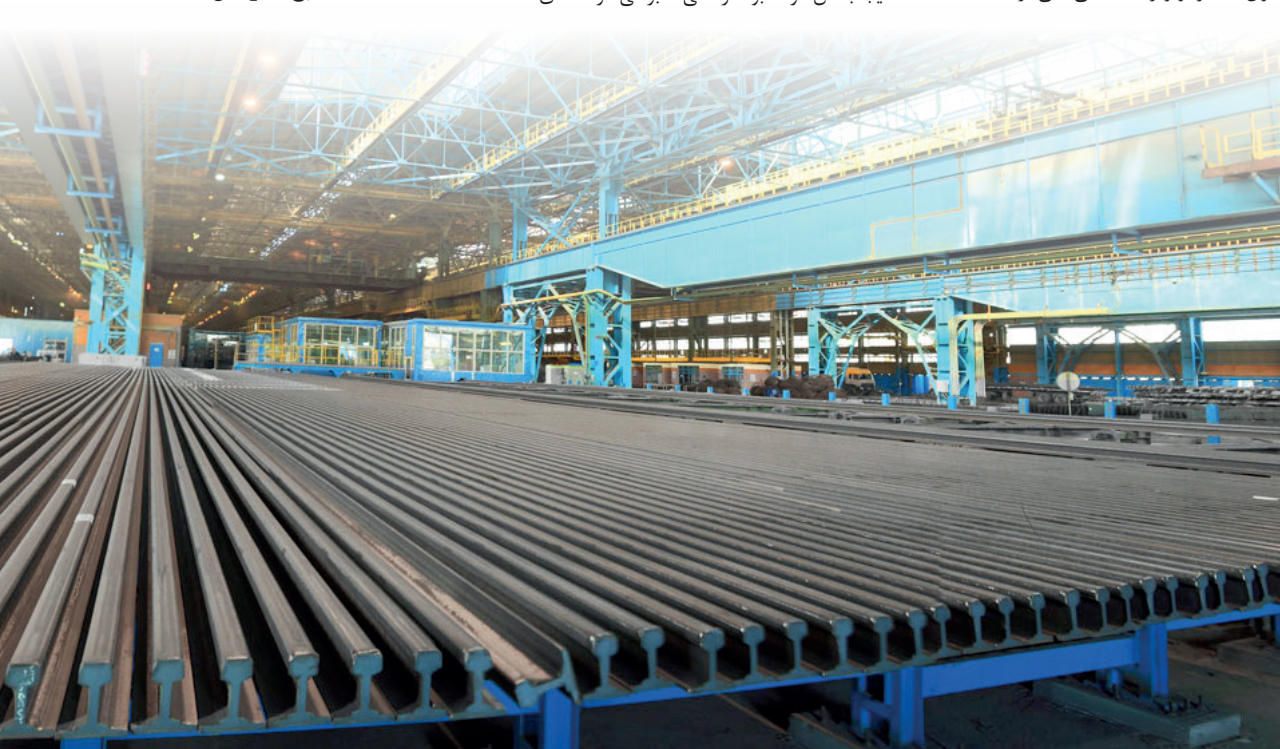
افزایش قیمت و رشد هزینه‌ها

در حالی که وضع تعرفه روی واردات فولاد از تولیدات داخلی آمریکا حمایت کرده، ولی افزایش قیمت فولاد سبب رشد هزینه ساخت و ساز و قیمت تولیداتی مانند خودرو و ماشین آلات نیازمند به این کالا شده است. رشد اقتصادی و اقدام‌های حمایت از تولید داخلی می‌تواند سبب افزایش قیمت شود. «فدرال رزرو» به تازگی اعلام کرده که نگران است مسائل تجاری در مواجهه با بازارهای جهانی، تورم‌زا باشد. اقدام‌ها و سیاست‌های حمایت از تولید داخلی سبب افزایش هزینه کالاهایی مانند فولاد می‌شود. افزایش ۲۸ درصدی قیمت فولاد در سال ۲۰۱۸ مهر تاییدی است بر نگرانی‌های کنونی فدرال رزرو که تغییر در سیاست‌های تجاری را سبب انباشت فشارهای تورمی بر اقتصاد می‌داند. رشد اقتصادی در آمریکا و دیگر نقاط جهان از تقاضای فولاد و دیگر مواد اولیه صنعتی حمایت می‌کند. هم‌زمان شواهد اندکی مبنی بر حمایت قیمت فولاد از سهام شرکت‌های تولیدکننده فلزات آهنی وجود داشته است. رئیس جمهوری آمریکا در ماه اگوست به وال استریت ژورنال گفت: شاید قیمت‌های فولاد به طور موقت کمی گران باشد، ولی تعرفه‌ها سرانجام با تقویت شرکت‌های آمریکایی نتیجه‌بخش خواهد بود. در حالی که برخی شرکت‌های

فولادی طرح‌های جدیدی را در ماه‌های اخیر و از زمان تاثیرگذاری تعرفه‌ها راه‌اندازی کرده‌اند، عملکرد قیمتی سهام فولادی کمتر از صعود قیمتی امسال بوده است. همان‌طور که در نمودار شماره یک مشاهده می‌کنید، سهام شرکت فولاد آمریکا در سال ۲۰۱۸ شاهد افت بوده است. سهام شرکت در پایان سال ۲۰۱۷ در حالی با قیمت ۳۳ دلار داد و ستد شد که قیمت سهام آن در ۱۴ اکتبر امسال به ۲۹ دلار و ۶۴ سنت افت کرد. (نمودار ۲) البته این موضوع برای همه اتفاق نیفتاده است. سهام صندوق پوششی SLX که در پرتفوی خود، شرکت‌های متنوعی از فولاد ناسنگ آهن دارد، عملکرد بهتری نسبت به شرکت فولاد آمریکا داشت و زیان ناچیزی را ثبت کرد. شرکت‌هایی که در پرتفوی این صندوق وجود دارد، به شرح جدول زیر است. بسیاری از شرکت‌های موجود در این جدول عملکرد بهتری نسبت به شرکت فولاد آمریکا داشته‌اند.

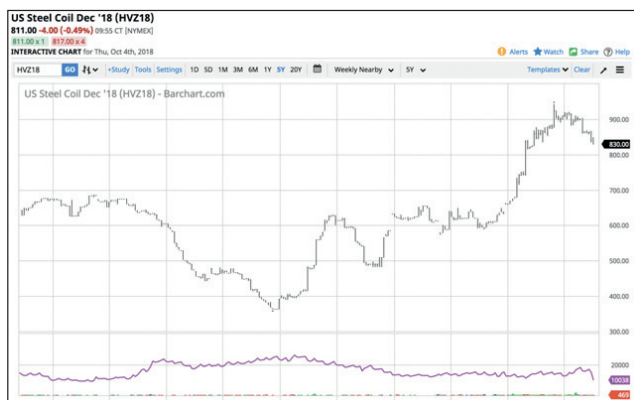
به سهام این صندوق در پایان سال ۲۰۱۷ با قیمت ۴۵ دلار و ۸۵ سنت بسته شد، در حالی که قیمت آن در ۱۴ اکتبر امسال به ۴۵ دلار و ۶۳ سنت کاهش یافت و تنها ۲۲ سنت افت داشت. احتمالاً سیاست‌ها و تنش‌های تجاری همچنان باعث ایجاد انحراف قیمت در بخش فولاد در هفته‌ها و ماه‌های آینده خواهد شد.

منبع: Seeking Alpha

نمودار ۱- نوسان قیمت ورق فولاد آمریکا در سال های اخیر

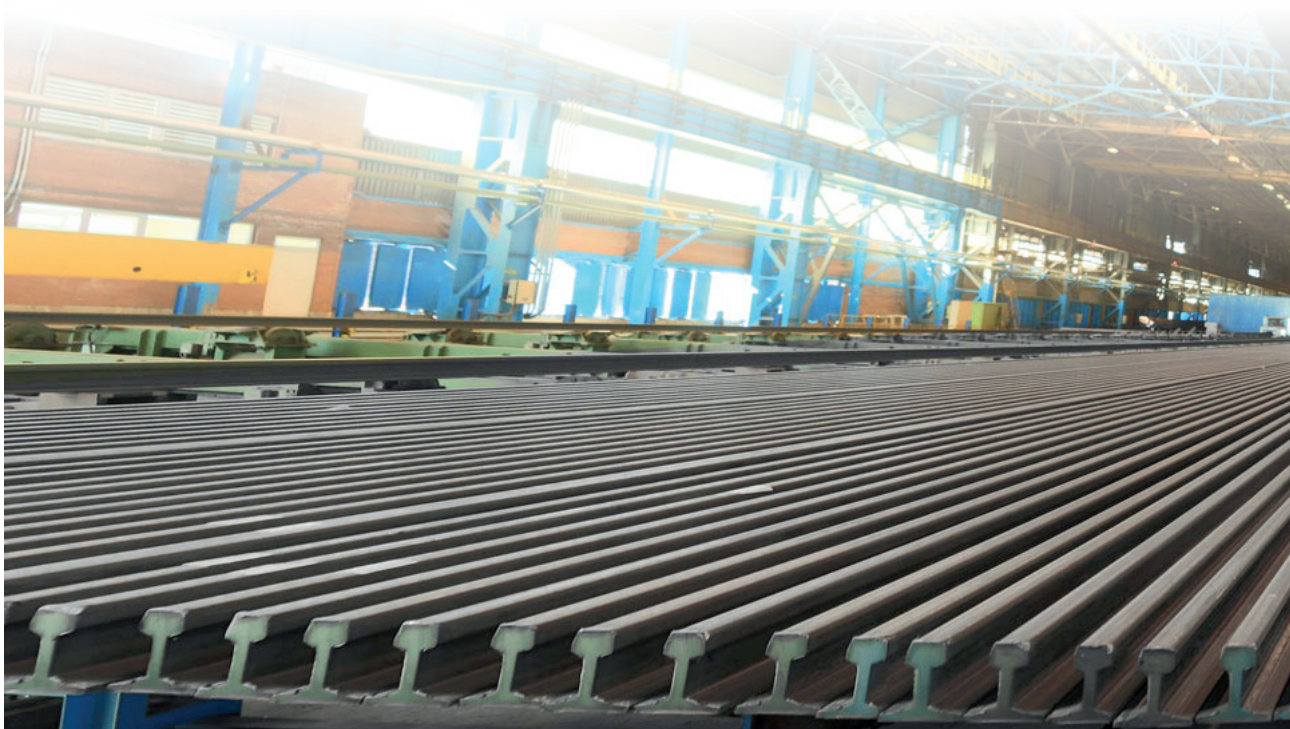

نمودار ۲- عملکرد شرکت فولاد آمریکا در ۵ سال اخیر

Top Holdings

Name	Symbol	% Assets
Rio Tinto PLC ADR	RIO.L	12.53%
Vale SA ADR	VALE.SA	11.53%
Ternium SA ADR	TX.MX	8.89%
Vedanta Ltd ADR	VEDL.BO	7.12%
Tenaris SA ADR	TS.MI	5.92%
ArcelorMittal SA ADR	MT	4.84%
United States Steel Corp	X	4.67%
Gerdau SA ADR	GGB.SA	4.64%
POSCO ADR	PKX.KS	4.53%
Nucor Corp	NUE	4.50%

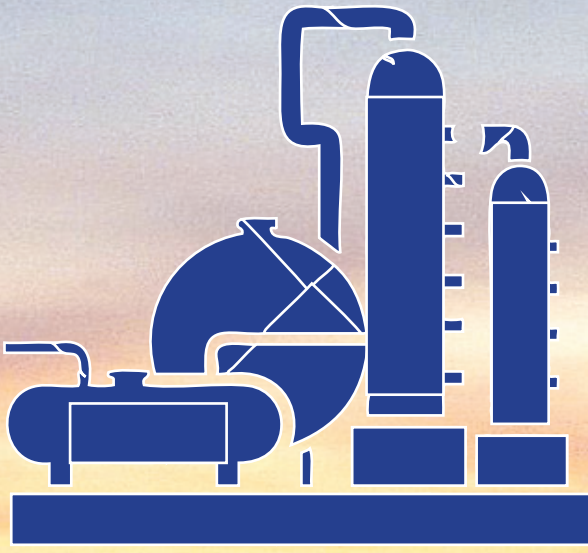
رئیس بورس دالیان چین اعلام کرد:

گام‌های نوین در جهانی سازی بازار مالی چین

热烈祝贺铁矿石期货
引入境外交易者
成功启动

حضور معامله‌گران خارجی در معاملات آتی سنگ آهن بورس دالیان راه را برای گشوده شدن هر چه بیشتر بازارهای مالی چین بر روی سرمایه‌گذاران خارجی هموارتر کرد. راه‌اندازی قرارداد آتی سنگ آهن، بعد از راه‌اندازی قراردادهای آتی نفت خام، دومین اقدام بزرگ چین در گشودن بازار کالایی و آتی این کشور بر روی معامله‌گران و سرمایه‌گذاران خارجی بود. به گزارش بورس دالیان چین، قراردادهای آتی سنگ آهن ابتدا در سال ۲۰۱۳ و تنها برای فعالان صنعت و تولیدکنندگان داخلی این کشور راه‌اندازی شد. با تسهیل شرایط حضور معامله‌گران خارجی در بازار مالی چین، ۲۱ شرکت خارجی در ماه گذشته به‌عنوان خریدار در بورس دالیان مورد پذیرش قرار گرفتند و کد معاملاتی به نام آنها صادر شد. این شرکت‌ها با افتتاح حساب نزد شرکت کارگزاری Jinrui که در حوزه قراردادهای آتی فعالیت می‌کند رسماً معاملات خود را در این بورس آغاز کردند. بنابر اظهار آقای لی ژنگیانگ، ریاست بورس دالیان، با پیوستن معامله‌گران و سرمایه‌گذاران خارجی در این معاملات، قیمت‌های کشف‌شده در قراردادهای آتی سنگ آهن به نحو بهتر و درستی‌تری وضعیت و شرایط این بازار را منعکس می‌کنند. وی افزود: شرکت‌های بین‌المللی فعال در زنجیره تولید و عرضه سنگ آهن، با ورود به این قراردادها، ریسک نوسانات قیمت این دارایی پایه را کاهش می‌دهند. او در ادامه اظهار کرد: بین‌المللی شدن قراردادهای آتی سنگ آهن و نفت خام، دو گام مهم در جهانی سازی بازار معاملات مشتقه کالایی چین محسوب می‌گردد. حضور معامله‌گران خارجی در این بازار علاوه بر افزودن بر جذابیت و عمق بخشی به این بازار باعث به چالش کشیده شدن بورس‌ها و نهادهای ناظر بازار سرمایه چین و تجربه عرصه‌های نو برای بازار شده، و بهبود و پیشرفت ساز و کارهای معاملاتی و مدیریت این بازار را در پی خواهد داشت.

پتروشیمے و

فراوردہ های نفتے

مدیر طرح‌ها و عضو هیات مدیره شرکت ملی صنایع پتروشیمی:

توسعه صنعت پتروشیمی با راه‌اندازی بورس کالا

امروزه فرآورده‌های نفتی نقش ارزنده‌ای در فعالیت‌های اقتصادی ایران ایفا می‌کنند که بخش مهمی از آن مرتبط با صنایع پتروشیمی است. اهمیت صنایع پتروشیمی از دو نظر قابل بررسی است؛ مورد اول، سهم ۲۰ درصدی ارزش بازار این صنعت از کل بورس تهران است که بیشترین سهم از میان تمام صنایع محسوب می‌شود و مورد دوم، میزان بالای صادرات محصولات پتروشیمی بوده که در سال ۹۶، به حدود ۱۵ میلیارد دلار رسیده است. در این بین در بازار محصولات پتروشیمی و نفتی، گاهی تلاطم‌های بازار ارز یا برخی مواقع خاص در طول سال، خریداران و تولیدکنندگان دچار مشکلاتی می‌شوند و ریسک آنها را برای انجام معاملات افزایش می‌یابد. این در حالی است که این چالش‌ها به راحتی و مانند کشورهای توسعه یافته به کمک استفاده از ابزارهای مالی نوین مانند آتی و مشتقه قابل حل هستند.

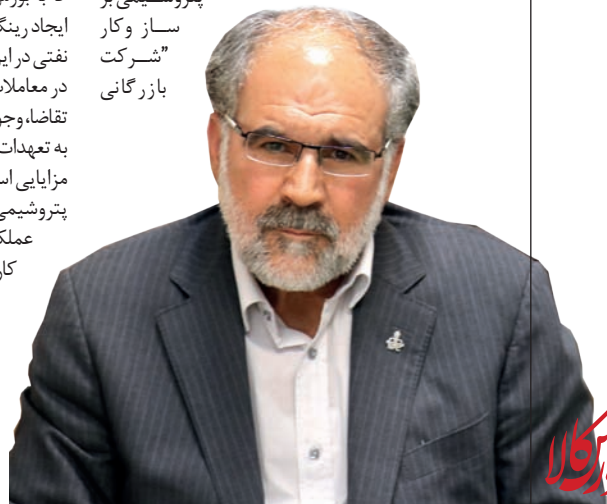
ابزارهای مالی که به بنا به گفته "علی محمد بساق‌زاده، مدیر طرح‌ها و عضو هیات مدیره شرکت ملی صنایع پتروشیمی" نقش پررنگی در حمایت از تولیدکنندگان و خریداران دارند و زمانی که خریداری برای محصولات وجود ندارد، تولیدکنندگان با استفاده از ابزارهایی مانند سلف، محصولات خود را پیش فروش می‌کنند و این اتفاق دو نتیجه مهم را به همراه دارد؛ از یک سو، شرکت تولیدکننده در زمان تنگنای فروش نقد بنگی دریافت می‌کند و از سوی دیگر، در شرایط افزایش و نوسان قیمت محصولات، خریداران با قیمت‌های مناسب می‌توانند محصولات مورد نیاز خود را تامین کنند. بنابراین، استفاده از ابزارهای مشتقه بورس کالا برای تولیدکنندگان و خریداران یازی برد-برد است و موجب تعادل بازار می‌شود." متن کامل مصاحبه با وی را در ادامه می‌خوانید:

❖ امسال پانزدهمین سال تاسیس بورس

فلزات و یازدهمین سال راه‌اندازی بورس کالای ایران است؛ در ابتدا بفرمایید که شرایط معاملات محصولات پتروشیمی پیش از تاسیس بورس کالا به چه ترتیبی بود و این بورس توانسته چه اصلاحاتی در بخش کالایی کشور، معاملات محصولات پتروشیمی و کلیت اقتصاد به وجود بیاورد؟

با توجه به اینکه بیش از ۵۰ سال از فعالیت صنعت پتروشیمی می‌گذرد، این صنعت تجربه مناسبی در زمینه تولید و فروش محصولات به دست آورده است؛ پیش از تاسیس بورس کالا، تعداد بسیاری از شرکت‌های پتروشیمی تحت نظارت شرکت ملی صنایع پتروشیمی فعالیت میکردند و به همین دلیل، این شرکت برای بهبود وضعیت معاملات محصولات پتروشیمی در بازارهای داخلی و خارجی شرکتی را با نام "شرکت بازرگانی پتروشیمی" تاسیس کرد. در نتیجه با نظارت مستقیم شرکت ملی صنایع

پتروشیمی بر ساز و کار "شرکت بازرگانی

پتروشیمی، وضعیت معاملات داخلی و صادرات محصولات پتروشیمی با تاسیس این شرکت سامان گرفت، اما گسترش صنعت پتروشیمی از یک سو و درخواست سرمایه‌گذاران جدید برای ورود به این صنعت و تولید و سرمایه‌گذاری از سوی دیگر، موجب شد که بخش خصوصی به این صنعت ورود کند.

در ادامه، سیاستگذاری‌های شرکت ملی صنایع پتروشیمی و اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی موجب رشد خصوصی سازی در کشور شد و بسیاری از شرکت‌های پتروشیمی به بخش خصوصی واگذار شدند؛ به این ترتیب، شرکت "بازرگانی پتروشیمی" هم به شرکت خصوصی واگذار شد. این رویداد، نوساناتی را در معاملات محصولات پتروشیمی در بازارهای داخلی و خارجی را به همراه داشت و در این زمان، "بورس کالای ایران" وارد عمل شد و توانست کمک بسیار مناسبی برای آرام شدن بازار معاملات پتروشیمی‌ها انجام دهد. این در حالی است که پتروشیمی‌ها از جمله اولین محصولاتی بودند که به بورس کالای ایران راه یافتند و پس از آن، شاهد ایجاد رینگ محصولات پتروشیمی و فرآورده‌های نفتی در این بورس بودیم. در مجموع، ایجاد شفافیت در معاملات، کشف قیمت بر اساس مکانیسم عرضه و تقاضا، وجود تضمین خریدار و فروشنده برای پایبندی به تعهدات و انجام معاملات در حداقل زمان از جمله مزایایی است که بورس کالا در معاملات محصولات پتروشیمی و کلیت اقتصاد ایجاد کرده است. بنابراین، عملکرد بورس کالا در این زمینه بسیار مناسب، کارآمد و قوی بوده است.

❖ به اعتقاد بسیاری از

کارشناسان روند تامین مواد اولیه و کشف قیمت‌ها پس از عرضه محصولات پتروشیمی در بورس کالا اصلاح شده است؛ آیا بورس کالا نقشی در توسعه

صنایع پایین دستی پتروشیمی داشته است؟ پیش از ورود محصولات پتروشیمی به بورس کالا، صنایع پایین دستی پتروشیمی زیر نظر وزارت صنعت، معدن و تجارت فعالیت می‌کردند و صنایع میانی و بالادستی زیر نظر وزارت نفت بودند؛ از این رو باره‌اندازی بورس کالا، هماهنگی مناسبی بین این زنجیره شکل گرفت تا مشکلات صنعت پتروشیمی در کوتاهترین زمان ممکن شود. به این ترتیب زمانی که بورس کالا به این زنجیره وارد شد، معاملات شرایط بهتری پیدا کرد و این اتفاق تاثیر مستقیمی بر رونق صنایع پایین دستی داشت. از سوی دیگر، به دلیل انجام معاملات در تالار بورس کالا، بستر شفافیتی که بورس برای خرید و فروش مهیا کرده بود، دست واسطه‌گران را به میزان زیادی از این صنعت کوتاه و زمینه رونق بیشتر صنایع پایین دستی را فراهم کرد.

❖ صنعت پتروشیمی تا چه اندازه توسعه

زیرساخت‌ها و افزایش تولید خود را مدیون بازار شفاف بورس کالا و حذف واسطه‌ها است؟

شرکت‌های پتروشیمی در بورس کالای ایران، محصولات تولیدی را در یک فضای شفاف و با ساز و کار مناسب عرضه می‌کنند و خریداران نیز پس از اینکه از سوی وزارت صنعت، معدن و تجارت احراز هویت شدند، اجازه دارند که محصولات را خریده و در کمترین زمان ممکن تحویل بگیرند. از این رو، بستر شفافیتی که وجود آمده تا واسطه‌گران از چرخه معاملات حذف شوند. در واقع، حذف واسطه‌ها به تولید بیشتر محصولات منجر می‌شود، چون سود حاصل از فروش به واحدهای تولیدی بازمی‌گردد و با تامین مالی بیشتر، محصول بیشتری نیز تولید می‌شود.

❖ به اعتقاد شما اگر در سال‌های اخیر به

بورس کالا بیشتر بها داده می‌شد تا بتواند ابزارهای مالی مانند ابزارهای مشتقه را بیشتر توسعه دهد،

همکاری ندارند و این به نفع ایران است تا از تحریم‌های ثانویه عبور کند. همچنین برای حل چالش نقل و انتقالات مالی، ۲۰ روش در دستور کار قرار گرفته است؛ روش اول، این که اسناد محصولات به نحوی تهیه شوند که منبع اولیه آن مشخص نباشد. روش دوم نیز این است که به جای ارز، قطعات و کالا وارد کشور شود؛ البته در این روش، اولویت با واردات قطعات مورد نیاز صنعت پتروشیمی، نفت و خودروسات است. همچنین با توجه به این که نرخ خوراک پتروشیمی‌ها توسط دولت تامین می‌شود، ورود نقدینگی باید به گونه‌ای کنترل شود که صنعت پتروشیمی متضرر نشود؛ برای مثال زمانی که هزینه لجستیک در دوران تحریم‌های اولیه افزایش پیدا می‌کرد، دولت با کاهش نرخ خوراک ضرر پتروشیمی‌ها را به حداقل ممکن رساند.

با این توضیحات، اکنون تحریم‌ها فقط از سوی آمریکا اعمال می‌شود و به طور حتم، فشار بر ایران مانند تحریم‌های پیش نخواهد بود. از سویی دیگر، ایران تنوع محصولات خوبی در پتروشیمی دارد و در زمینه لجستیک نیز توانسته موفقیت‌های مهمی به دست بیاورد. افزون بر این، با توجه به پشتیبانی اروپا، روسیه و چین بیمه کشتی‌هایی با چالش جدی روبه‌رو نخواهد شد. ایران تجربیات مناسبی در زمینه جابه‌جایی ارز دارد و اروپاییها نیز به دنبال ایجاد راه مناسبی برای برقراری مبادلات بانکی با ایران هستند؛ بنابراین و با توجه به تجربیات گذشته، تحریم‌های این دوره آمریکا نمیتواند برای صنعت پتروشیمی مشکل خاصی ایجاد کنند.

◀ چشم‌انداز شما از آینده بورس کالا در اقتصاد ایران چیست؟

بورس کالا یک پدیده جهانی است که نمی‌توان ضرورت وجود آن را انکار کرد؛ در ایران نیز بورس کالا با وجود نوبت بودن توانسته کارنامه خوبی از خود بجا بگذارد و معاملات صنایع مهمی از جمله پتروشیمی، کشاورزی، فولاد و... را مدیریت می‌کند؛ در آینده نزدیک نیز زمینه رونق بیشتر این بورس فراهم می‌شود. بورس کالای ایران، فضای مناسب و شفاف برای رقابت ایجاد کرده و با تقویت نقاط قوت و برطرف کردن نقاط ضعف می‌تواند چابکتر از همیشه به فعالیت خود ادامه دهد و نقش پررنگی در اقتصاد ایران داشته باشد.

ارز سامانه نیما توسط پتروشیمی‌ها تامین می‌شود و این در حالیست که سال گذشته میزان صادرات غیر نفتی ۴۰ میلیارد دلار و سهم پتروشیمی‌ها ۱۰ تا ۱۵ میلیارد دلار بوده است. این نکته، نشان از آن دارد که سایر صادرکنندگان ارز حاصل از صادرات خود را به سامانه نیما واریز نکرده‌اند و بنابراین، اگر قیمت‌ها منطقی تعیین شوند یا با مکانیزم تعیین قیمت در بازار آزاد واگذار شوند، پتروشیمی‌ها کمتر آسیب می‌بینند.

◀ **بخش بزرگی از اقتصاد و بازار سرمایه ایران وابسته به صنعت پتروشیمی است و به همین دلیل نگرانیهای بسیاری از سوی مردم و سهامداران این شرکت‌ها وجود دارد که شاید پس از اعمال دور جدید تحریم‌ها، صادرات محصولات نفتی و پتروشیمی با مشکل همراه شود؛ به نظر شما صادرات محصولات پتروشیمی پس از ۱۳ آبان با مشکلات جدی مواجه خواهد شد؟**

ایران پیش از این نیز تجربه تحریم (تحریم همه جانبه جامعه جهانی) را داشته و در آن زمان نیز با دور زدن تحریم‌ها شرایطی را به وجود آمد و صادرات محصولات پتروشیمی به طور جدی تحت شعاع قرار نگرفت. در آن برهه، چالش‌هایی در خصوص بازاریابی، حمل و نقل در یایی، نقل و انتقالات بانکی و بیمه کشتی‌ها وجود داشت، اما تجربه تحریم‌های پیشین زمینه‌ای را فراهم کرده که ایران در بخش لجستیک پیشرفت بسیار مناسبی داشته باشد؛ تا جایی که تعدادی از پتروشیمی‌ها کشتی خریداری کرده‌اند و حمل و نقل محصولات را خود به عهده گرفته‌اند. در ابتدا قیمت حمل و نقل افزایش ۲ برابری پیدا کرد، اما با گذشت زمان و به خصوص پس از تحریم‌ها، قیمت‌ها نیز معقول شد. بنابراین، تحریم‌های پیشین، صنایع ایران را قوی‌تر کرده است و اکنون پتروشیمی‌ها توان حمل و نقل محصولات خود را دارند. البته با توجه به گسترش صنعت پتروشیمی همچنان نیاز است تا سرمایه‌گذاران بسیاری در بخش لجستیک انجام شود.

در تحریم‌های دوره پیش تمام جامعه جهانی حضور داشتند و این مورد، در بیمه کردن کشتیهای ایرانی تاثیر بسیار منفی داشت، اما اکنون اروپاییها، روسیه، چین و تا حدودی هند در تحریم‌های یک‌جانبه آمریکا

آیا امروز فعالان صنعت از نوسانات شدید قیمتی محصولات ناشی از نرخ ارز به این میزان لطمه می‌دیدند؟

گاهی در بازار شرایطی به وجود می‌آید که بر میزان خرید و فروش محصولات تاثیر گذار است؛ برای مثال در اسفند و فروردین به دلیل تعطیلات نوروزی، خرید محصولات با افت قابل توجهی روبه‌رو می‌شود. در چنین شرایطی، ابزارهای مالی نقش پررنگی در حمایت از تولیدکنندگان و خریداران ایفا می‌کنند؛ به عبارت دیگر، زمانی که خریداری برای محصولات وجود ندارد، تولیدکنندگان با استفاده از ابزارهایی مانند سلف و قراردادهای مشتقه، محصولات خود را پیش فروش می‌کنند و این اتفاق دو نتیجه مهم را به همراه دارد. از یک سو، شرکت تولیدکننده در زمان تنگنای فروش نقدینگی دریافت می‌کند و می‌تواند صورت‌های مالی خود را بهبود بخشد و از سوی دیگر، در شرایط افزایش و نوسان قیمت محصولات خریداران با قیمت‌های مناسب می‌توانند محصولات مورد نیاز خود را تامین کنند. بنابراین، استفاده از ابزارهای مشتقه بورس کالا برای تولیدکنندگان و خریداران بازی برد-برد است و موجب تعادل بازار می‌شود.

◀ تا ۲۵ شهریور ماه سال جاری قیمت -

گذاری محصولات پتروشیمی بر اساس دلار ۴۲۰۰ تومانی در بورس کالا انجام می‌شد و در این میان، سقف رقابت نیز محدود بود. اما پس از این تاریخ، سقف قیمتی آزاد شد و عملاً تقاضای سفته‌بازان کاهش پیدا کرد؛ نظر شما در این خصوص چیست؟ مسئله اساسی این است که قیمت هر دو طرف معامله باید با یکدیگر هماهنگ باشد؛ به عبارت دیگر، اگر فروش محصولات با دلار ۴۲۰۰ تومان انجام شود، نرخ خوراک پتروشیمی‌ها نیز باید بر اساس همین نرخ محاسبه شود تا تولیدکنندگان متضرر نشوند. بنابراین، سیاستگذاران باید طوری برنامهریزی کنند که نوسانات قیمت‌ها به حداقل ممکن برسد. باید هماهنگی مناسبی میان درآمد تولیدکننده و مصرف‌کننده قیمت خوراک پتروشیمی و نرخ فروش ارز حاصل از صادرات محصولات پتروشیمی وجود داشته باشد. در حال حاضر و بنا بر اظهارات رئیس کل بانک مرکزی، اکنون حدود ۸۰ درصد از

بلوغ

مهمترین بازار کالایی

در بورس کالا به رونق و بلوغ کافی رسیده به نظر می‌رسد فرآیند توسعه بازار محصولات پتروشیمی از مسیر معاملات اوراق سپرده کالایی و قراردادهای بلندمدت می‌گذرد آن هم در شرایطی که بازار مستعد جذب عرضه‌های خرد بوده و همچنین واحدهای مصرف‌کننده بزرگ به قرار دادهای بلندمدت مستقیم در بورس کالا نیاز دارند. تمامی این شرایط به معنی آن است که ابزارهای مالی هنوز هم می‌تواند به حمایت از معاملات در بورس کالا برخیزد و از منافع مصرف‌کننده واقعی حمایت کند. چیزی که بازار از این به بعد نیاز دارد آزادی عمل معاملاتی در بورس کالا است که با دو ابزار فوق‌این آزادی عمل به مصرف‌کننده نهایی داده خواهد شد. حال که بورس کالا از این پتانسیل برخوردار است زمان آن فرا می‌رسد که شرکت‌های بزرگ عرضه‌کننده نیز از این ساز و کار تبعیت کرده و با پیش‌قدم شدن برای انعقاد قراردادهای سپرده کالایی به سمت واقعی‌تر شدن فرآیند کشف نرخ در بازار

و زمانی هم با ادبیاتی ملایم تلاش برای تنوع شیوه معاملات در این بازار را به رویکردی برای پیگیری سناریوی خروج بدل ساخت ولی تمامی این موارد نتوانست تا بازار را از حالت طبیعی آن خارج کند. در دوره‌ای با اصرار با قیمت‌گذاری رسمی با اعمال سقف مجاز قیمت‌ها در بورس کالا هزینه‌های بسیاری به این بازار تحمیل شد ولی در نهایت هنوز هم بازار محصولات پتروشیمی در بورس کالا با قدرت به مسیر خود ادامه می‌دهد. این وضعیت کلی که نشان‌دهنده بلوغ بازار است باز هم ادامه خواهد داشت و موفقیت‌های بزرگ‌تری را به ثبت می‌رساند.

به رغم بلوغ نسبی معاملات در بورس کالا ولی فرآیند توسعه این بازار متوقف نشده و تلاش برای افزایش حجم عرضه‌ها، ایجاد بازار صادراتی محصولات پتروشیمی، تلاش برای راه‌اندازی معاملات در چارچوب اوراق سپرده کالایی، تأمین مالی شرکت‌های پتروشیمی در بورس کالا در قالب اوراق سلف استاندارد موازی و توسعه قراردادهای بلندمدت همگی مواردی است که می‌تواند دورنمای بهتر و جذاب‌تری را برای این بازار به ارمغان آورد. این وضعیت کلی به معنی تداوم توسعه معاملات پتروشیمی در بورس کالا است و قطعاً این بازار را به چهره‌ای جذاب‌تر ترسیم خواهد کرد.

حال که عرضه‌های تجاری

نزدیک به ۱۰ سال است که بازار محصولات پتروشیمی در بورس کالا راه‌اندازی شده و در این زمان شاهد رونق جدی معاملات هستیم؛ اگرچه قدرت‌نمایی رینگ پتروشیمی بورس کالا را می‌توان از سال ۸۸ مورد توجه قرار داد و استناد به این آمارها واقعیت‌های شفاف‌تری از این بازار را نشان می‌دهد. تلاش‌های بسیاری در بورس کالا برای رونق معاملات محصولات پتروشیمی انجام شده و نتیجه این تلاش‌ها تبدیل شدن معاملات این گروه کالایی در بورس به مهم‌ترین رکن داد و ستد محصولات پتروشیمی در کشور است. همین مطلب به خودی خود نشان می‌دهد که این بازار روزهایی دشوار را پشت سر گذاشته و به دوران بلوغ خود و شکوفایی این بازار رسمی منتهی گشته است. این وضعیت عمومی را باید قدر دانست چرا که این بلوغ به سادگی به دست نیامده است.

رونق فعلی بازار محصولات پتروشیمی در بورس کالا به سادگی محقق نشده و هزینه‌های بسیاری در بر داشته است. زمانی در تریبون‌های رسمی از خروج محصولات پتروشیمی از بورس کالا سخن گفته شد

ظرفیت تولید پلیمر در کشور به این معنی است که روند افزایش حجم معاملات پلیمرها و محصولات پتروشیمی در بورس کالا ادامه داشته و می‌توان انتظار افزایش حجم معاملات مستمر را داشت.

نکته دیگری که در این بین ایفای نقش می‌کند افزایش روز شمار ظرفیت نصب شده برای مصرف مواد اولیه پلیمری است. به صورت عمومی می‌توان بر آورد کرد که مصرف پلیمر در کشور نزدیک به ۴ میلیون تن است اگرچه این پتانسیل هم وجود دارد که نیمی از میزان توسط ضایعات تغذیه شود که در نهایت مصرف را تا ۶ میلیون تن افزایش می‌دهد. این در حالی است که ظرفیت نصب شده واقعی و آماده به کار در کشور در آمارهای مختلف بین ۷ تا ۱۲ میلیون تن بر آورد شده یعنی به صورت بدبینانه نیز کشور به مصرف یک میلیون تن پلیمر بیشتر نیاز دارد. حال در شرایطی که نوسان نرخ ارز موجب شده تا حجم بزرگی از کالاهای وارداتی حتی به صورت قاچاق در ایران بازار مصرف نداشته باشد، راهی باقی نمی‌ماند جز تولید این کالا در داخل بنا بر این پتانسیل افزایش یک میلیون تنی تقاضای واقعی در بازار وجود دارد که همین داده در کنار وضعیت تولید در ایران می‌تواند برای هفته‌ها و ماه‌های آینده شرایط ایده‌آلی را در بازار و صنعت پلیمرها ایجاد کند. از سوی دیگر در فاز تولید شاهد فراز و فرودهای فنی هستیم و البته تحریم‌ها نیز در فرایند تولید در بالادست تأثیرگذار هستند. با فرض تمامی این‌ها و اگر پتانسیل تولید پلیمرها در کشور رقمی بیش از ۷ میلیون تن بوده و البته هنوز شاهد افزایش حجم تولید در صنایع بزرگ بالادستی هستیم. حال فرض کنیم که تحریم‌ها بیش از حالت فعلی تأثیرگذار

پلیمرها وجود ندارد و مخصوصاً برای صنایع بسته‌بندی مواد غذایی و یا بسته‌بندی محصولات دارویی و تولید کالاهای پزشکی هیچ جایگزینی ندارد. این شرایط در حال اهمیت بیشتری پیدا می‌کند که بیشترین حجم معاملات محصولات پتروشیمی در بورس کالا به پلیمرها اختصاص داشته و دارد و هر تغییری در این بازار به معنی تحت‌الشعاع قرار گرفتن تمامی بازار محصولات پتروشیمی و آمارهای این حوزه است. نگاهی به چینش و جایگیری تشکلهای تخصصی و با خوشه‌بندی‌های صنعتی نیز همین نکته را برجسته می‌سازد تا جایی که اغلب تشکلهای در حوزه پلیمرها شکل گرفته است. وجود تشکلهای در حوزه‌های لوله و اتصالات پلی اتیلن، PVC، بسته‌بندی و ظروف یکبار مصرف همگی این واقعیت را برجسته می‌سازد. البته در بازار محصولات پلیمری نیز گریدها به تفکیک و ویژگی‌های فنی از قیمت‌های متنوعی برخوردار هستند و در نهایت شرایط مختلف فنی و قیمتی را در بر دارند.

با توجه به موارد فوق وضعیت معاملات پلیمرها را باید بیش از سایر گروه‌های کالایی در بازار پتروشیمی مورد توجه قرار داد اگرچه این بازار قدرت‌نمایی اصلی خود را از سال ۸۸ به رخ کشیده و در سال‌های پس از آن شاهد رشد حجم معاملات مطلوبی بوده‌ایم. این در حالی بود که قدرت‌نمایی صنعت پلیمر در ایران نیز از همین سال‌ها یعنی سال‌های ۸۷ تا ۸۹ آغاز شد و شرکت‌های مهم تولیدکننده پلیمر در این بازه زمانی وارد مدار تولید شدند و این روند افزایش ظرفیت تولید اگرچه از سرعت پیشین برخوردار نیست اما تاکنون ادامه داشته است. همین مطلب یعنی افزایش

داخلی حرکت کنند. مهم‌ترین ویژگی این شرایط خروج فرآیند قیمت‌سازی از دست فعالان بازار است و نرخ‌نهایی در بورس کالا در تقابل واقعی عرضه و تقاضا کشف خواهد شد که قطعاً برای شرکت‌های پتروشیمی بیش از سایرین جذاب است. این در حالی است که معاملات اوراق سپرده کالایی در انبارهای تحت نظارت بورس کالا انجام می‌شود و درآمدهای جانبی آن به خود عرضه‌کننده و انباردار بازمی‌گردد که به معنی درآمدزایی از برخی اینبیه فنی و انبارها حتی درون شرکت‌های پتروشیمی است اگرچه در این خصوص باید بررسی‌های بیشتری صورت پذیرد ولی این پتانسیل وجود دارد.

پلیمرها، قلب معاملات محصولات پتروشیمی
بازار پلیمرها و حجم معاملات در این گروه کالایی را باید قلب معاملات محصولات پتروشیمی در بورس کالا به شمار آورد و همین ویژگی به معنی آن است که مهم‌ترین رخدادهای همیشه‌پربازار پلیمرها اثرگذار است. این بازار از آن جهت اهمیت به‌سزایی دارد که یکی از گران‌قیمت‌ترین گروه‌های کالایی پتروشیمی‌ها در بورس کالا و بازارهای جهانی است و از این ماده اولیه می‌توان به صورت مستقیم در تولید محصولات نهایی بهره برد و همین داده به معنی استراتژیک بودن این گروه کالایی در بورس و بازارهای داخلی و جهانی است. به صورت دقیق‌تر جایگزینی برای

پلیمرهای بورس کالا به سمت افزایشی جدید گام برداشته است.

حتی بدون توجه به معاملات روزهای اخیر در بورس کالا؛ حجم معاملات پلیمرها در سال ۹۶ به نسبت مدت مشابه سال قبل از آن ۸/۸۵ درصد افزایش یافته که همین رقم برای این بازار به معنی یک موفقیت بزرگ است. به صورت دقیق تر می توان گفت که با رشد حجم معاملات پلیمرها در بورس کالا، حجم مصرف در این صنعت از ضایعات نیز افزایش می یابد، بنابراین می توان گفت که تنها در سال گذشته وضعیت تولید در صنایع تکمیلی با فرض ثبت نشدن معاملات انواع Off-Grade در سال گذشته بیش از ۱۰ درصد افزایش یافته است. حال فرض کنیم که با توجه به مصرف واقعی این مواد اولیه در صنایع تکمیلی، رشد حجم تولید در این

ارقام واقعی بالاتر از این رقم است زیرا در سال ۸۸ انواع خارج از استاندارد موسوم به Off-Grade در آمارها لحاظ می شد ولی هم اکنون این گروه کالایی در بازار فرعی مورد معامله قرار می گیرد و در آمارهای رسمی بورس کالا برای بازار اصلی مورد محاسبه قرار نمی گیرد. پس به طور دقیق تر در سال ۹۶ حجم داد و ستد پلیمرها به نسبت سال ۸۸ تقریباً ۵ برابر شده است که نشان دهنده توانمندی های بورس کالا در حوزه محصولات پتروشیمی است اگرچه موفقیت های این بازار به اینجا ختم نمی شود.

آمارهای بورس کالا تا اواخر شهریور نشان می دهد که حجم داد و ستد پلیمرها در بورس کالا در سال ۹۷ نزدیک به ۲۱ درصد بیش از زمان مشابه در سال ۹۶ بوده، یعنی اگر همین متوال به پیش برود بازار پلیمرها با رشد بزرگ تری همراه می شود. این در حالی است که در هفته ابتدایی مهر و هفته پایانی شهریور حجم عرضه ها در بورس کالا نزدیک به ۷۵ هزار تن بوده (با فرض انواع خارج از استاندارد) که نشان می دهد جریان غالب معاملاتی در بازار

باشد و صادرات مواد اولیه پلیمری سخت تر از شرایط فعلی شود بنابراین راهی جز بازار داخلی پیش روی عرضه کنندگان اصلی قرار نخواهد داشت و حجم عرضه در بورس کالا افزایش می یابد بنابراین پتانسیل بیشتری برای رشد حجم معاملات پلیمرها در بورس کالا رقم خواهد خورد.

در صورت صحت فرض های بالا از این پس زمانی ایده آل برای تولید در صنایع تکمیلی آغاز شده است؛ یعنی در فاز اول بازار داخلی در قبضه تولیدکننده داخلی قرار خواهد گرفت و در فاز دوم بخش بزرگی از بازارهای منطقه ای نیز در قبضه تولیدکنندگان داخلی با رویکرد صادراتی قرار می گیرد. این مطلب به آن معناست که صادرات مرسوم تولیدکنندگان صنایع تکمیلی در داخل کشور که سالانه بیش از یک میلیارد دلار ارزی دارد حداقل ۳۰ درصد افزایش می یابد که این عدد فرصت بزرگی برای تعمیق سهم بازار ایران را به همراه می آورد. این شرایط چندان دور از ذهن نیست مخصوصاً در شرایطی که ارزش افزوده صنایع تکمیلی بسیار بالاست و می تواند بخش مهمی از کاهش ارزی صنایع بزرگ بالادستی در حوزه پلیمرها را تأمین کند.

آمارهای معاملاتی در بورس کالا و دورنمای آن

سال ۸۸ را می توان زمانی برای آغاز به کار قدرتمند رینگ پتروشیمی بورس کالا با محوریت پلیمرها به شمار آورد. در آن سال حجم داد و ستد پلیمرها در بورس کالا ۵۰۳ هزار تن بود که این رقم در سال ۹۶ به ۲ میلیون و ۸۲۸ هزار تن رسید. این یعنی در این بازه زمانی حجم داد و ستد پلیمرها در بورس کالا ۴/۸ برابر شده است. البته

مصرف کنندگان بزرگ، تأثیر پذیری مستقیم از قیمت‌های جهانی سریع‌تر از بازار پلیمرها و وجود تقاضای فصلی از ویژگی‌های مهم در این گروه کالایی است. این ویژگی‌ها موجب شده تا معاملات در بازار محصولات شیمیایی با شفافیت بیشتری واقعیت‌های تولید در صنایع تکمیلی پتروشیمی را نشان دهد یعنی اغلب معاملات در بورس کالا به صورت مستقیم به مصرف‌کننده‌های تولیدی می‌رسد و انبار کردن کالا، سفته‌بازی و حتی احتکار خودنمایی کمتری در این بازار دارد. با توجه به این موارد در شرایطی که هر دو بازار پلیمرها و محصولات شیمیایی را با یکدیگر مورد توجه قرار دهیم می‌توان با شفافیت بیشتری واقعیت‌های بازار محصولات پتروشیمی را درک کرد.

در ۶ ماه نخست سال جاری حجم داد و ستد ترکیبات شیمیایی در بورس کالا با ۳۷ درصد رشد همراه شد که این رقم یکی از رشدهای رؤیایی در تمامی بازارهای کالایی بورس کالا است. در این بازه زمانی شاهد داد و ستد بیش از ۷۹۰ هزار تن از انواع ترکیبات شیمیایی بودیم که در صورت ثبت همین درصد افزایش حجم معاملات در بورس کالا برای سال جاری، حجم داد و ستد کل این بازار به بیش از ۱/۵ میلیون تن خواهد رسید که بزرگ‌ترین رکورد تاریخی این بازار در بورس کالا است. این رقم در صورت ثبت نشان‌دهنده رشد جدی در حجم تولید در صنایع تکمیلی دارد که در نهایت آینده روشنی را برای این بخش از اقتصاد ترسیم خواهد کرد. اهمیت رشد ۳۷ درصد از آنجایی برجسته‌تر خواهد شد که از سال ۹۰ تاکنون این رشد حجم معامله در بازار محصولات شیمیایی تجربه نشده است.

نگاهی به روند عمومی حجم معاملات در بورس کالا برای محصولات شیمیایی نشان می‌دهد که این بازار همچون بازار پلیمرها از تکانه‌های قیمتی سال ۹۳ تأثیر منفی پذیرفته و در سال‌های ۹۳ و ۹۴ حجم معاملات آن کاهش یافته است. این وضعیت عمومی به این معناست که می‌توان رونق بازار را از مسیرهای مختلفی مورد توجه قرار داد.

امسال در بازار پلیمرها رکورد تاریخی بورس کالا را خواهد شکست که موفقیت بزرگی به شمار می‌آید. ورود عرضه‌های جدید پلیمری در کنار پذیرش حجم بزرگی از کالاها با فرض افزایش ظرفیت نصب‌شده در صنایع بزرگ بالادستی خود بستر جدیدی برای توسعه این بازار به شمار می‌آید.

باید به این واقعیت اذعان کرد که بازار پلیمرهای بورس کالا به یک بلوغ کلی رسیده و اکثر قریب به اتفاق توانمندی‌های خود را به منصفه ظهور رسانده و همین نکته به معنی آن است که تکانه‌های سیاسی و اقتصادی به این سادگی این بازار را تحت الشعاع قرار نمی‌دهد.

بازار محصولات شیمیایی و نبات‌بیادین آن

دومین رکن در بازار محصولات پتروشیمی بورس کالا؛ بازار ترکیبات شیمیایی است که از لحاظ ویژگی‌های فنی اغلب تفاوت عمیقی با بازار پلیمرها دارد اگرچه روال عمومی این بازار در سال‌های گذشته از همخوانی نسبی با بازار پلیمرها برخوردار بوده است. ویژگی‌های فنی در بازار محصولات شیمیایی این بازار را به عرصه‌ای برای معامله کالاهایی بسیار مهم در فرآیند تولید بدل ساخته که اگر بعضاً یک یا چند ترکیب خاص هر چند با حجم و تنوع محدود در فرآیند تولید حضور نداشته باشد، تولید به کل متوقف خواهد شد. همین ویژگی موجب شده تا بعضاً رشد قیمت‌های بزرگی در این بازار ایجاد شود و البته با توجه به عدم وجود قابلیت‌های واسطه‌گری و سفته‌بازی برای بسیاری از این ترکیبات، تکانه‌های بازار تأثیر کمتری بر این معاملات داشته و اغلب واقعیت‌های عرضه و تقاضاست که دورنمای نوسان قیمت در این گروه کالایی را تعیین می‌کند. مشکلات جدی در انبارداری و حمل و نقل، اهمیت این کالا در فرآیند تولید و تلاش بسیاری از واحدها برای خرید به هر قیمت، وجود

صنعت نزدیک به ۱۰ درصد بوده باشد که خود موفقیت بزرگی در حوزه صنعتی به شمار می‌رود که این روند رشد مدیون معاملات در بورس کالا است. این موفقیت البته در سال جاری قطعاً افزایش می‌یابد.

آمارها نشان می‌دهد که در ماه‌های اخیر شاهد هجوم تقاضا به بورس کالا بوده‌ایم و این هجوم به معنی وجود تقاضا در بازار داخلی و صنایع تکمیلی است. با توجه به برتری جدی تقاضا بر عرضه‌ها در ماه‌های گذشته نیاز به رشد عرضه یک واقعیت غیرقابل انکار است که در پایان نیمه اول سال با رشد عرضه و آزادسازی قیمتی در بورس کالا روبه‌رو هستیم که در نهایت خروجی آن تقویت بیشتر حجم معاملات خواهد بود. در نیمه اول امسال اگر حجم معاملات به نسبت سال قبل از آن نزدیک به ۲۱ درصد رشد داشته باشد برای کل سال می‌توان به رشد بیشتر این رقم امیدوار بود اگرچه تا مین نیاز واقعی بازار به این معنی است که حجم معاملات در کل سال ۳۵ درصد به نسبت سال قبل از آن افزایش خواهد یافت. در صورت تحقق ارقام فوق و یا حتی تداوم وضعیت معاملاتی فعلی در بورس کالا برای سال جاری شاهد رونق مضاعف و توسعه قدرتمند بازار پلیمرهای بورس کالا هستیم که در نهایت دورنمای جذابی را برای صنعت پلیمرها فراهم ساخته و البته با توجه به رشد قیمت‌ها در بازار شاهد افزایش جدی تر ارزش معاملات هستیم. از هم‌اکنون می‌توان به صراحت

عنوان کرد
که ارزش
معاملات

یک دهه تلاشی برای ایجاد بستری شفاف

میثم طاهری

بُورس در همه کشورها به عنوان شفاف‌ترین سامانه معاملات شناخته می‌شود که نسبت به سایر بازارها، از سلامت و نظارت بیشتری برخوردار است. در این میان، بورس کالای ایران به دلیل فراهم کردن بستری شفاف مواد اولیه و محصولات، نقش مهمی را در چرخه اقتصاد و تولید کشور ایفا می‌کند.

بورس کالا اکنون با عبور از ۱۱ سالگی، به عنوان نقطه وصل بخش بالادستی صنعت پتروشیمی با تولیدکنندگان پایین‌دستی به شمار می‌رود به طوری که هر هفته شاهد دادوستد حجم قابل توجهی از انواع محصولات پتروشیمی و فرآورده‌های نفتی در این بورس هستیم. در این میان با توجه به اینکه عرضه محصولات در بورس کالا سبب حذف و کنار گذاشتن واسطه‌ها شده است، بعضا شاهد مقاومت‌هایی در مسیر توسعه فعالیت‌های این بورس هستیم که البته همواره با حمایت دولت و مجلس، برخی جریان‌ها در راستای تضعیف معاملات پتروشیمی‌ها در بورس کالا راه به جایی نبرده است.

عبور از پیچ التهاب

در همین زمینه «احمد مهدوی ایهری» دبیر کل انجمن کارفرمایی صنعت پتروشیمی معتقد است که اگر طی ماه‌های اخیر شاهد التهاب در بازار محصولات پتروشیمی

بوده ایم، ناشی از نوسانات نرخ ارز و تعیین نادرست قیمت پایه محصولات برای انجام معاملات بوده ایم که البته این موضوع با آزادسازی سقف رقابت قیمت‌ها در مسیر اصلاح قرار گرفت.

وی با بیان اینکه نوسانات ارزی و امکان سودآوری از خرید محصولات پتروشیمی باعث شد تا تقاضای خریداران با افزایش روبه‌رو شود، اظهار داشت: با وجود همه التهاب‌های چند ماه اخیر، بورس توانسته به سلامت از این بحران آفرینی‌ها عبور کند و در این مسیر با وجود انتقادهایی که وارد است از حمایت فعالان اقتصادی، مسئولان، نمایندگان مجلس و انجمن‌های صنفی برخوردار بوده است.

ایجاد شفافیت در صنعت پتروشیمی

محمد رضا پورابراهیمی، رئیس کمیسیون اقتصادی مجلس نیز در این راستا می‌گوید: بعضا به دلیل مشکلاتی که در روند معاملات پتروشیمی خارج از دایره فعالیت‌های بورس کالا به بازار تحمیل می‌شود، عده‌ای سعی می‌کنند از آب گل آلود ماهی بگیرند و خروج معاملات از بستر شفاف بورس مطرح می‌کنند.

پورابراهیمی ادامه داد: امروز با مرور تجربه موفق بورس کالا در ایجاد شفافیت و عدالت در بازار کالاهای کشور، به وضوح مشخص است که خروج معاملات پتروشیمی از بورس، زمینه بازگشت رانت‌های کلان و ضربه زدن به پایه‌های اقتصادی کشور را مهیا می‌کند.

رئیس کمیسیون اقتصادی مجلس گفت: بورس کالا به دلیل ایجاد شفافیت در معاملات محصولات پتروشیمی، منافع عده‌ای که موافق شفافیت نیستند، به خطر انداخته است و آن‌ها هر از گاهی سعی دارند با نفوذ و استفاده از برخی ارتباطات، برگ بازار پتروشیمی را به سود منافع شخصی خودشان ورق بزنند که بدون شک موفق نخواهند شد.

به گفته پورابراهیمی، از جمله دستاوردهای بورس کالا در طول حدود یک دهه‌ای که از آغاز محصولات پتروشیمی در آن می‌گذرد، کمک به تقویت بخش پایین دستی پتروشیمی با فراهم کردن بستری شفاف معاملات مواد اولیه بوده

است.

وی گفت: برای داشتن نگاهی دقیق‌تر به کارنامه بورس کالا در تأمین مواد اولیه بخش پایین دستی پتروشیمی به سراغ شماری از فعالان این صنعت رفته‌ایم. آن‌ها با وجود انتقاد از برخی ابرادات که در هر بازاری می‌تواند باشد، تصریح می‌کنند که شفافیت، نقطه قوت معاملات محصولات در بورس به شمار می‌رود که خارج از بورس، کمتر قابل مشاهده است.

نیاز به ابزارهای مالی در صنعت

پتروشیمی

«بیوک صحاف امین» رئیس هیأت مدیره انجمن ملی پلاستیک نیز در گفت‌وگو با دو ماهنامه «پیام اقتصادی بورس کالا» با اشاره به شفافیت معاملات در بورس، عنوان کرد: تولیدکنندگان بخش پایین دستی از عرضه این محصولات در بورس و شفافیت موجود در ساز و کار بورس کالا استقبال می‌کنند که البته باید تلاش شود اگر وضعی در روند معاملات وجود دارد با هم‌اندیشی برطرف شود.

وی به سابقه معاملات محصولات پتروشیمی پیش از ورود به بورس اشاره کرد و افزود: راه‌های مختلف فروش محصولات پتروشیمی که پیش از راه‌اندازی بورس کالا رواج داشت، دارای ابهامات زیادی بود، به طوری که مصرف‌کنندگان

معاملات می‌شود. یا اینکه به دلیل نوسانات نرخ ارز، فعالیت واسطه‌ها در بورس افزایش می‌یابد و باعث ایجاد تقاضای کاذب در این بخش می‌شود؛ اما این تقاضا با مجوز سامانه بهین یاب وارد بورس می‌شود و باید این سامانه مورد پالایش قرار بگیرد.

«پیشنهادهایی برای بهبود فرآیند معاملات»

عضو هیأت نمایندگان اتاق ایران درباره راهکارهای پیشنهادی برای بهبود معاملات پتروشیمی در بورس کالا گفت: یکی از پیشنهادها بخش خصوصی این است که امکان خرید و فروش محصولات پتروشیمی سایر کشورها نیز در بورس کالا فراهم شود. اکنون به دلیل انحصار تولید برخی محصولات در دست چند پتروشیمی خاص، معضلات و کمبودهایی در تأمین مواد اولیه برای بخش پایین دستی وجود دارد. در صورت دادوستد محصولات پتروشیمی خارجی در بورس، میزان رقابت افزایش یافته و دسترسی مصرف‌کنندگان واقعی به مواد اولیه نیز بهبود می‌یابد.

«متوسلیان» توصیه کرد که تا زمان وجود نیاز داخلی از صادرات مواد اولیه پتروشیمی خودداری شود که این موضوع می‌تواند به بهبود بخش تولید و اشتغال کشور نیز کند. این فعال بخش پایین دستی صنعت پتروشیمی گفت: بورس کالا باید بتواند با عرضه کنندگان عمده که اغلب، انحصاری هستند مذاکره کند تا روند مناسب‌تری برای عرضه محصولات پتروشیمی فراهم شود.

او اضافه کرد: راهکار دیگر، فاصله گرفتن از قیمت‌گذاری دستوری و زمینه‌سازی برای تعیین قیمت طبق سازوکار عرضه و تقاضاست.

عضو هیأت نمایندگان اتاق ایران اظهار کرد: پیشنهاد دیگر برای بهبود سازوکار دسترسی بخش پایین دستی به مواد اولیه پتروشیمی، ایجاد نهاد رگولاتوری در بخش عرضه محصولات پتروشیمی است. این نهاد رگولاتوری باید منافع همه جانبه از جمله منافع ملی، منافع تولیدکنندگان بخش بالادستی و تولیدکنندگان پایین دستی را لحاظ کند.

وی یادآور شد: این نهاد رگولاتوری باید با حضور همه ذی‌نفعان و نهادهای مسئول مانند وزارت نفت، وزارت صنعت معدن و تجارت، بورس کالای ایران، انجمن کارفرمایی صنعت پتروشیمی، تولیدکنندگان بالادستی و نمایندگان تشکل‌های بخش خصوصی تشکیل شود. این نهاد رگولاتوری می‌تواند جلوی مسائلی مربوط به انحصار محصولات پتروشیمی و سایر مشکلات را بگیرد.

«متوسلیان» در پایان گفت: پیشنهاد دیگر ما تقویت انجمن‌های صنفی و تخصصی است، انجمن‌های صنفی هر صنعت می‌دانند که نیاز آن صنعت به مواد اولیه به چه میزان و سازوکار فعالیت در آن صنعت چگونه است؛ بنابراین می‌توانند به بهبود وضعیت تأمین مواد اولیه کمک کنند.

مربوط به تعیین قیمت نیز از جمله مشکلات دیگر این بخش به شمار می‌رود که باز هم به بورس کالا مربوط نمی‌شود.

«صحاف امین» با اشاره به نوسانات شدید نرخ ارز گفت: به دلیل نوسان نرخ ارز و ۳ نرخ شدن ارز (شامل ارز رسمی، بازار ثانویه و آزاد) مشکلات زیادی در عرضه مواد پتروشیمی رخ داده است.

وی اضافه کرد: با وجود ممنوع شدن صادرات برخی محصولات پتروشیمی این محصولات هنوز قاچاق شده و به دست مصرف‌کننده نهایی نمی‌رسد.

«شفافیت معاملات بورس نسبت به سایر بازارها»

در همین ارتباط «عباسعلی متوسلیان» رئیس انجمن لوله و اتصالات پی‌وی، سی‌سی ایران به دو ماهنامه «پیام اقتصادی بورس کالا» گفت: پیش از ورود محصولات پتروشیمی به بورس کالا، سیستم عرضه و تأمین مواد اولیه شفافیت لازم را نداشت و حتی در برخی موارد، امضاهای طلایی سبب می‌شد محصولات به افراد و شرکت‌های خاصی برسد و مصرف‌کنندگان نهایی در تأمین مواد اولیه دچار چالش باشند.

«متوسلیان» یادآور شد: اگر چه سازوکار عرضه مواد پتروشیمی در بورس نسبت به سایر روش‌ها مزیت‌هایی دارد، اما باید نسبت به رفع برخی مشکلات و ایرادات آن توجه شود تا روند تأمین مواد اولیه بهبود یافته و سطح تولید و اشتغال افزایش یابد.

عضو هیأت نمایندگان اتاق ایران خاطر نشان کرد: اگر انصاف به خرج دهیم متوجه می‌شویم که سازوکار معاملات در بورس کالا دارای شفافیت‌هایی است که در خارج از بورس مشاهده نمی‌شود.

وی ادامه داد: اکنون به دلیل انجام خرید و فروش محصولات پتروشیمی در بورس، میزان معاملات و خریداران مشخص و قابل پیگیری است؛ اینکه اکنون آمار دقیقی از وضعیت معاملات محصولات پتروشیمی در کشور ارائه می‌شود، به دلیل انجام معاملات در بورس کالا است.

«متوسلیان» تصریح کرد: در صورت دادوستد کالاها در خارج از بورس، سازوکار شفافیتی برای پیگیری معاملات وجود نخواهد داشت، به طوری که معاملات، قابل رصد و پیگیری نخواهند بود و اگر سوءاستفاده‌ای در این بخش شکل بگیرد، دیگر نمی‌توان جلوی آن را گرفت.

وی در خصوص برخی معضلات عرضه محصولات پتروشیمی در بورس کالا نیز گفت: ابتدا باید گفت که ریشه مشکلات موجود در صنعت پتروشیمی به بورس کالا بر نمی‌گردد بلکه مشکلات به زیرساخت‌های کشور مربوط است. به عنوان مثال، وجود تولیدکنندگان محدود و انحصار در برخی محصولات، بعضاً باعث برهم خوردن توازن

مطمئن نبودند که بتوانند به مواد اولیه مورد نظر به طور کامل و با قیمت مناسب دسترسی داشته باشند.

رئیس هیأت مدیره انجمن ملی پلاستیک اضافه کرد: حتی اکنون نیز که گاهی اوقات بحث خروج محصولات پتروشیمی از بورس کالا مطرح می‌شود، اما سوال اینجاست که هدف از این کار چیست؟ آیا هیچ جایگزین شفافیتی وجود دارد؟ چه تضمینی است که محصولات به دست مصرف‌کنندگان برسد و...

رئیس هیأت مدیره انجمن تولیدکنندگان لوله و اتصالات پلی‌اتیلن گفت: پیش از راه‌اندازی بورس کالا، فروش مستقیم توسط خود مجتمع‌های بالادستی پتروشیمی به مصرف‌کنندگان پایین دستی حاکم بود اما این روند با ایرادات بسیاری همراه بود که واسطه‌ها پرشمار، رابطه بازی و قیمت‌های غیر شفاف از جمله آنهاست.

«صحاف امین» تصریح کرد: سازوکار معاملات بورس کالا شفاف است و نوع، میزان و نام خریداران مشخص است؛ بنابراین به آسانی می‌توان پایش کرد که چه کسانی و به چه میزان محصولی را خریداری کرده‌اند و این در حالی است که چنین شفافیتی در هیچ بازار دیگری وجود ندارد.

رئیس هیأت مدیره انجمن ملی پلاستیک یادآور شد: به دلیل شفافیت معاملات بورس کالا است که نهادهای نظارتی می‌توانند روند معاملات را رصد و کنترل کنند و جلوی نواقص و تخلفات را بگیرند. وی در ادامه بر لزوم توسعه ابزارهای معاملاتی در بورس تأکید کرد و گفت: امیدواریم بورس بتواند اقدامات لازم برای توسعه معاملات و بازارهای نوین مانند معاملات آتی محصولات پتروشیمی را راه‌اندازی کند. راه‌اندازی معاملات آتی برای مواد پتروشیمی می‌تواند ابزار مفیدی برای تأمین مالی شرکت‌های پایین دستی باشد و کمک بزرگی به توسعه بخش پایین دستی پتروشیمی کند.

رئیس هیأت مدیره انجمن ملی پلاستیک در ادامه در پاسخ به این پرسش که به اعتقاد شما هم‌اکنون ایرادات در سازوکار و فرایند معاملات محصولات پتروشیمی در بورس کالا چیست؟ گفت: به نظر من ایرادات در حوزه معاملات پتروشیمی به خود بورس کالا باز نمی‌گردد، بلکه به دلیل رعایت نکردن برخی شاخص‌ها و عوامل توسط سایر نهادها و دستگاه‌های مسوول است.

وی اضافه کرد: به عنوان مثال رعایت نکردن میزان کف عرضه توسط مجتمع‌های پتروشیمی‌ها مشکلاتی را ایجاد می‌کند که ریشه خارج از بورس دارد، اما باید رفع شود. «صحاف امین» گفت: همچنین سازوکار تعیین سهمیه از طریق سامانه بهین یاب وزارت صمت برای عرضه محصولات پتروشیمی به مصرف‌کنندگان بخش پایین دستی نیز مشکلات فراوانی دارد که با پالایش این سامانه در جهت رفع مشکلات حرکت کرد.

وی ادامه داد: نوسانات نرخ ارز و همچنین مسائل

تاریخ آشفته قیمت نفت

حبيب عزيزاده

در سپهر سياست بين المللی، انرژی جایگاه ویژه‌ای دارد. نفت خام، گاز طبیعی و زغال سنگ از جمله

پیش‌رانه‌های صنعتی و اقتصادی جهان به شمار می‌روند و دست کم تاریخ یکصد سال گذشته پراز اتفاقات ریز و درشتی همچون جنگ، کودتا، بحران‌های سیاسی و اقتصادی است که عامل اصلی آنها، تلاش برای دستیابی به انرژی ارزان و اطمینان از تداوم آن بوده است. این اتفاقات گاه به جهش قیمت انرژی و گاه به سقوط آن منجر شده است. در این نوشتار به روند حرکت قیمت نفت خام و پیش‌بینی آن در سال آینده می‌پردازیم. اقتصاد جهان همچنان با حرص و ولع به بلعیدن نفت خام ادامه می‌دهد و با وجود اخبار نگران‌کننده درباره جنگ تجاری آمریکا و چین، پیش‌بینی کاهش (هر چند ناچیز) رشد تولید ناخالص داخلی جهان در سال ۲۰۱۹ و تلاش گسترده برخی کشورها برای استفاده از انرژی‌های پاک، انتظار می‌رود که میزان تقاضا و مصرف نفت در سال آینده با افزایش رو به رو شود. این پیش‌بینی نشان‌دهنده آن است که نفت خام هنوز هم یکی از مهمترین کالاهای مورد نیاز اقتصاد جهان است. در جدول زیر، پیش‌بینی اوپک از میزان تقاضای جهانی نفت خام در سال آینده ارائه شده است.

همانگونه که این آمار نشان می‌دهد، تقاضای جهانی نفت در سال آینده بیش از ۱.۴ میلیون بشکه در روز افزایش خواهد یافت اما در بخش عرضه، این اطمینان وجود ندارد که بتوان به این تقاضا در قیمت‌های کنونی پاسخ داد. البته تاکید بر این نکته که تامین تقاضا با قیمت مناسب یکی از فاکتورهای مهم در بازار انرژی است، ضرورت دارد. چرا که نفت موجود در بازار به هر حال پاسخگوی نیازهای جهان خواهد بود.

نامنی در بخش عرضه

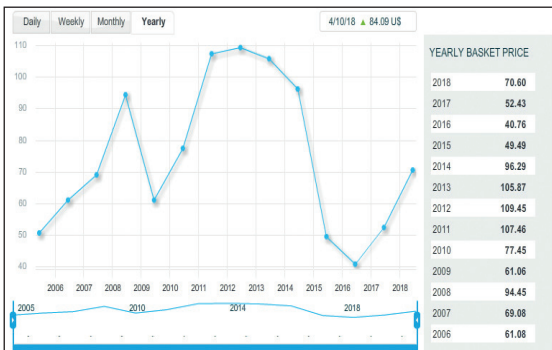
با توجه به تحولات اخیر (که مهمترین آنها، تلاش آمریکا برای تحریم کامل صادرات نفت خام ایران است) بازار جهانی و کشورهای مصرف‌کننده نسبت به عرضه کافی نفت خام اطمینان ندارند. درباره عرضه کافی نفت خام در سال ۲۰۱۹، کارشناسان هنوز به قطعیت نرسیده‌اند. برخی معتقدند، تحریم کامل صادرات نفت خام ایران در ابتدا فشار روانی سنگینی را به بازار وارد می‌کند که منجر به افزایش خرید و کاهش ذخایر بازار

می‌شود و در ادامه بر سطح قیمت‌ها تاثیر می‌گذارد و آن را به مرز بشکه‌ای ۱۰۰ دلار می‌رساند. تحریم کامل صادرات نفت خام ایران به معنای حذف روزانه ۲.۵ میلیون بشکه نفت از بازار است که با توجه به پیش‌بینی رشد تقاضای جهانی، عملاً امکان رسیدن قیمت‌ها به سطح ۱۰۰ دلار را تقویت می‌کند. از سوی دیگر، عده‌ای از کارشناسان می‌گویند با وجود فشار اولیه ناشی از کاهش صادرات نفت خام ایران، اولاً به دلیل وجود مازاد (هر چند اندک) عرضه و ثانياً تلاش دیگر تولیدکنندگان بزرگ نفت جهان، این وضع در کوتاه مدت تعدیل می‌شود و قیمت‌ها به مرز سه رقمی شدن نخواهند رسید. بر اساس تازه‌ترین برآوردها، دیدگاه دوم در حال گسترش است. در این زمینه، بلمبرگ به نقل از کارشناسان برخی صندوق‌های سرمایه‌گذاری اعلام کرد، هراس از افزایش شدید قیمت نفت خام نسبت به ۶ هفته قبل فروکش کرده است که مهمترین علت آن، تلاش تولیدکنندگان بزرگ برای جایگزینی نفت ایران است. بر این اساس، قیمت نفت برنت دریای شمال که در یک ماه و نیم منتهی به آغاز اکتبر (۹ مهر) با ۲۰ درصد افزایش روبه‌رو شده و به سطح ۸۶ دلار رسیده بود، هفته نخست این ماه را با قیمت ۸۴ دلار به پایان برد. این کارشناسان انتظار دارند که قیمت قراردادهای آتی نفت برنت در سه ماه پایانی سال ۲۰۱۸ به سطح کمتر از ۸۰ دلار برسد. انتظاری که با توجه به شرایط کنونی چندان معقول به نظر نمی‌رسد چرا که به نظر می‌رسد دور تازه‌ای از افزایش قیمت‌ها در راه است. سه نمودار زیر، روند حرکت قیمت نفت برنت، آمریکا و اوپک را نشان می‌دهد.

اوپک و انتظارات جهانی

مهمترین نهاد نفتی جهان، اوپک است. ۱۵ عضو این سازمان نزدیک به یک سوم تولید نفت خام جهان را در دست دارند (از نظر میزان تولید، عربستان، عراق، ایران، امارات، کویت، نیجریه، آنگولا، ونزوئلا، الجزایر، لیبی، قطر، اکوادور، کنگو، گابن و گینه استوایی به ترتیب مقام‌های اول تا پانزدهم را دارند). جدول زیر نشان‌دهنده میزان تولید اعضای اوپک تا پایان آگوست ۲۰۱۸ است.

پس از دو سال افت مداوم قیمت‌ها، اعضای اوپک در نوامبر ۲۰۱۶ تصمیم گرفتند که تولید این سازمان را در مجموع ۱.۲ میلیون بشکه در روز کاهش دهند. روسیه نیز به

	2018	1Q19	2Q19	3Q19	4Q19	2019	Change 2019/18	%
Americas	25.31	25.41	25.57	25.59	25.09	25.57	0.26	1.01
of which US	20.54	20.77	20.78	20.72	20.81	20.77	0.23	1.13
Europe	14.37	14.01	14.27	14.85	14.53	14.42	0.05	0.32
Asia Pacific	8.07	8.53	7.61	7.75	8.30	8.05	-0.03	-0.34
Total OECD	47.76	47.95	47.45	48.19	48.53	48.03	0.27	0.67
Other Asia	13.70	13.93	14.23	13.81	14.35	14.08	0.39	2.81
of which India	4.75	5.04	4.95	4.60	5.23	4.95	0.21	4.36
Latin America	6.55	6.45	6.61	6.96	6.61	6.66	0.11	1.63
Middle East	8.18	8.26	8.05	8.69	8.01	8.25	0.07	0.90
Africa	4.33	4.46	4.43	4.37	4.48	4.44	0.11	2.45
Total DCs	32.76	33.10	33.32	33.84	33.47	33.43	0.67	2.05
FSU	4.82	4.75	4.59	4.98	5.31	4.91	0.09	1.87
Other Europe	0.74	0.75	0.71	0.75	0.84	0.76	0.02	2.69
China	12.74	12.62	13.20	13.07	13.46	13.09	0.36	2.79
Total "Other regions"	18.30	18.12	18.49	18.79	19.64	18.77	0.47	2.54
Total world	96.82	99.17	99.27	100.82	101.63	100.20	1.41	1.43
Previous estimate	98.83	99.11	99.29	100.90	101.72	100.26	1.43	1.45
Revision	-0.01	0.06	-0.03	-0.08	-0.09	-0.03	-0.02	-0.02

این سفر نتیجه‌ای در بر نداشت. ظاهراً کوبیتی‌ها تمایلی به حضور در این دعوای ندارند. اما به فرض حذف کامل نفت ایران از بازار، آیا توان جایگزینی آن وجود دارد؟ کارشناسان با تردید به این موضوع نگاه می‌کنند. مهمترین دلیل اینکه بسیاری از مشتریان نفت ایران می‌کوشند قبل از ۱۳ نوامبر دولت آمریکا را متقاعد کنند تا برای واردات نفت از ایران، آنها را از مجازات معاف کند. از سویی، حذف نفت ایران از بازار فشار زیادی به بازار فرآورده‌های پالایشی به ویژه بنزین وارد می‌کند و برخی کشورها همچون ژاپن را با بحران افزایش قیمت مواجه می‌کند.

اقتصاد آمریکا

اقتصاد آمریکا در وضع مناسبی به سر می‌برد. بر اساس تازه‌ترین برآورد، نرخ رشد اقتصادی این کشور در سال ۲۰۱۹ به ۲٫۴ درصد خواهد رسید. به گفته کارشناسان، نرخ رشد بین ۲ تا ۳ درصد برای اقتصاد آمریکا مطلوب است و این در حالی است که ترامپ رئیس‌جمهور آمریکا وعده رشد ۴ درصدی را داده است. تلاش برای دستیابی به این نرخ رشد می‌تواند برای اقتصاد آمریکا و جهان خطرناک باشد چون به گفته تحلیلگران، دور تازه‌ای از رونق و رکود را به وجود می‌آورد و به پیدایش بحران دیگری تا سال ۲۰۲۰ دامن می‌زند. در سال ۲۰۱۸، مجموع بدهی آمریکا از مرز ۲۱ هزار میلیارد دلار گذشت. با ادامه این وضع، دولت آمریکا مجبور به کاهش ۱۰ درصدی بودجه فدرال تا سال ۲۰۲۱ خواهد بود. از سوی دیگر، کارشناسان انتظار دارند که شاخص دلار آمریکا تا سال ۲۰۲۰ به سطح ۹۵ واحد باقی بماند که به معنای تقویت ارزهای دیگر است. از آنجا که قیمت گذاری کالاها (نفت خام، طلا و...) بر اساس دلار آمریکا انجام می‌شود، افت ارزش دلار به افزایش قیمت‌ها منجر می‌شود.

نتیجه‌گیری

پیش‌بینی دقیق آنچه طی سال آینده در بازار نفت رخ خواهد داد، کار بسیار دشواری است اما شواهد نشان می‌دهند که تلاش دولت آمریکا برای حذف نفت ایران از بازار جهانی، دست کم در شرایط کنونی غیر عملی است. رشد تقاضای جهانی، نااطمینانی درباره تداوم عرضه، خطر افزایش شدید قیمت‌ها، اعتراض مصرف‌کنندگان نسبت به فشارهای آمریکا برای همراهی با سیاست‌های تحریمی، احتمال افت ارزش دلار و... از جمله دلایلی هستند که نشان می‌دهند بازار جهانی انرژی را نمی‌توان با اعمال فشار اداره کرد. به عنوان مثال، جنگ تجاری آمریکا علیه برخی کشورها از جمله چین، پیامدهای زیانباری داشته که از دید جهانیان به دور نمانده است. چین به تازگی اعلام کرده که واردات نفت از آمریکا را به طور کامل متوقف کرده است. در مجموع می‌توان گفت، بازار جهانی نفت در کوتاه مدت (سه ماه پایانی ۲۰۱۸) با افزایش قیمت‌ها رو به رو خواهد شد اما این روند ادامه نخواهد یافت و در سال ۲۰۱۹ شاهد تثبیت قیمت‌ها در سطح ۸۰ دلار خواهیم بود چرا که مصرف‌کنندگان در پی رشد اقتصادی مناسب و بازار جهانی به دنبال آرامش است. تاریخ آشفته قیمت نفت نیز همین واقعیت را نشان می‌دهد.

عنوان تولیدکننده غیرعضو متعهد به همراهی با اوپک شد و تولید خود را روزانه ۵۶۰ هزار بشکه کاهش داد. نتیجه این اقدام، افزایش ۱۸ درصدی قیمت نفت خام در یک ماه بود. در پایان سال ۲۰۱۶ قیمت نفت برنت و آمریکا به ترتیب به بیش از ۵۵ دلار و بیش از ۵۳ دلار در هر بشکه رسید. از آن زمان تاکنون نیز قیمت نفت خام مسیری صعودی را پشت سر گذاشته است. شاید بتوان مهمترین دلیل ضدیت دولت آمریکا (به ویژه رئیس‌جمهور کنونی) با سیاست‌های اوپک را در همین زمینه ارزیابی کرد. اوپک از ابتدای فعالیت خود تاکنون متهم به این بوده که نقش یک کارتل نفتی را برای کنترل قیمت‌ها ایفا می‌کند. اما واقعیت آن است که این سازمان به ندرت در چنین نقشی ظاهر شده است. به عنوان مثال، از ۱۹۶۰ (سال تاسیس اوپک) تا ۱۹۷۰ قیمت نفت خام روندی نزولی داشته است. پس از آن، یک بار تحریم نفتی اعراب علیه حامیان اسرائیل و بار دیگر جنگ ایران و عراق باعث افزایش شدید قیمت‌ها شد. البته در نیمه دوم دهه ۱۹۷۰ میلادی برخی تلاش‌ها برای افزایش تاثیرگذاری اوپک بر بازار جهانی نفت انجام شد که بی نتیجه بود. وجود اختلافات گسترده بین اعضای اوپک بزرگترین تهدید برای بقای این سازمان است. تلاش و رقابت برای تولید و فروش نفت بیشتر و کسب درآمد بیشتر به رویه معمول در میان اعضای اوپک تبدیل شده است. بر خلاف تولیدکنندگان اروپایی (روسیه، انگلستان و نروژ) اعضای اوپک را کشورهای توسعه نیافته یا در حال توسعه تشکیل می‌دهند. تکیه بر درآمدهای کلان نفتی در دوره‌های افزایش قیمت‌ها که به دنبال شدن دولت‌ها منجر شده و نداشتن برنامه‌های توسعه اقتصادی بدون یا با کمترین وابستگی به درآمدهای نفتی موجب عقب افتادن کشورهای عضو این سازمان از قافله اقتصاد جهانی شده و آنها را به مصرف‌کننده تبدیل کرده است.

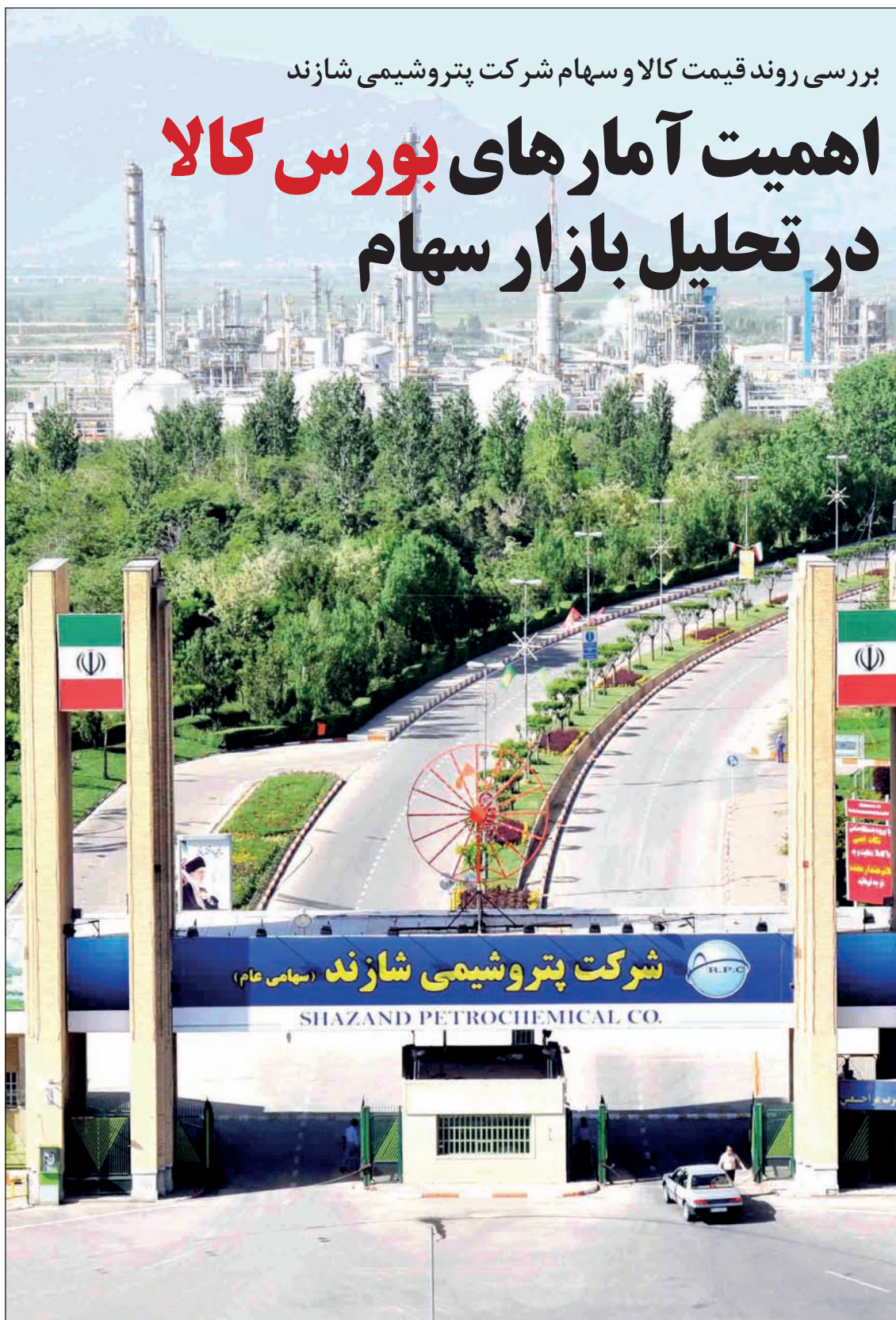
تولیدکنندگان رقیب

در بازی تحریم نفتی ایران، همه امید دولت آمریکا به همکاری تولیدکنندگان رقیب ایران است. پس از اعلام تحریم کامل نفتی ایران از ماه نوامبر، روسیه و عربستان از تلاش برای افزایش تولید خبر دادند و عراق نیز می‌کوشد تا در این آشفته بازار به سهم بیشتری دست یابد. حتی لیبی و امارات هم با وجود مشکلات فراوان، در این راستا تلاش می‌کنند. افزایش تولید نفت آمریکا را نیز نباید فراموش کرد. در حال حاضر میزان تولید روزانه نفت خام روسیه بیش از ۱۱٫۳ میلیون بشکه، عربستان کمتر از ۱۱ میلیون بشکه، آمریکا بیش از ۱۱ میلیون بشکه و عراق بیش از ۴٫۶ میلیون بشکه است. آمریکا برای رسیدن به این سطح از تولید، تعداد دکل‌های حفاری خود را از ۷۰۰ (در سال ۲۰۱۶) به بیش از ۱۰۰۰ دکل افزایش داده است. آمریکا برای حذف کامل نفت ایران از بازار، بیشترین فشار را بر عربستان وارد می‌کند. در مقابل، دولت عربستان هم مدعی است توان افزایش تولید به سطح ۱۲٫۵ میلیون بشکه در روز را دارد. این ادعائیز با تردید کارشناسان مواجه است و آنها می‌گویند، حفظ این میزان تولید حتی در کوتاه مدت نیز غیرممکن است. ریاض برای تحقق این وعده، شاهزاده بن سلمان را به دیدار پادشاه کویت فرستاد تا وی را به افزایش تولید از میدان مشترک نفتی متقاعد کند ولی

	2016	2017	4Q17	1Q18	2Q18	Jun 18	Jul 18	Aug 18	Aug/Jul
Algeria	1,090	1,043	1,014	1,014	1,024	1,048	1,059	1,045	-14
Angola	1,725	1,637	1,628	1,562	1,490	1,444	1,456	1,448	-8
Congo	216	252	296	306	324	327	320	320	1
Ecuador	545	530	525	515	519	520	525	529	4
Equatorial Guinea	160	133	129	134	127	126	124	127	3
Gabon	221	200	199	195	188	191	187	188	0
Iran, I.R.	3,515	3,811	3,822	3,813	3,813	3,793	3,734	3,584	-150
Iraq	4,392	4,446	4,401	4,441	4,479	4,540	4,559	4,649	90
Kuwait	2,853	2,708	2,704	2,704	2,708	2,713	2,793	2,802	8
Libya	390	817	967	991	889	721	670	926	256
Nigeria	1,556	1,658	1,760	1,780	1,656	1,597	1,651	1,725	74
Qatar	656	607	604	593	602	616	615	615	0
Saudi Arabia	10,406	9,954	9,975	9,949	10,114	10,431	10,363	10,401	38
UAE	2,979	2,915	2,892	2,850	2,873	2,890	2,960	2,972	12
Venezuela	2,154	1,911	1,762	1,538	1,382	1,325	1,272	1,235	-36
Total OPEC	32,859	32,625	32,679	32,384	32,188	32,282	32,287	32,565	278

بررسی روند قیمت کالا و سهام شرکت پتروشیمی شازند

اهمیت آمارهای بورس کالا در تحلیل بازار سهام

پژوهش بررسی رابطه بین قیمت‌ها در بورس کالا و بورس اوراق بهادار و تاثیر این دو بازار روی یکدیگر بود که نتایج حاصله نشان می‌دهد در شرکت پتروشیمی سازند می‌توان بین ۶۰ تا ۷۰ درصد از تغییرات قیمت سهام راه صورت خطی با تغییرات قیمت کل محصولات در بورس کالا توضیح داد. به عبارت دیگر رابطه قیمت آماری کل محصولات شرکت پتروشیمی سازند در بورس کالا و قیمت سهام این شرکت در بورس اوراق بهادار متوسط رو به قوی است. در جدول زیر گزارش شدت رابطه خطی قیمت آماری انواع محصولات عرضه شده توسط شرکت را با قیمت سهام نشان می‌دهد. رابطه کلی درجه دوم بین اکثر محصولات شرکت و قیمت سهام شرکت پتروشیمی سازند در سطح اطمینان ۹۵ درصد تقریباً معنادار است اما ضریب درجه دوم در بعضی از موارد بی معنا بوده و در شرایط با معنا بودن، این ضریب بسیار کم است بنابراین بهتر است از رابطه خطی برای پیش بینی قیمت سهام استفاده کرد. همچنین رابطه حجم و قیمت محصولات در بورس کالا و قیمت سهام، در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنادار هستند. اما ضریب عدد ثابت در برخی از موارد بی معناست، همچنین ضریب حجم معاملات محصول شرکت در بورس کالا به جز محصول پلی پروپیلن بی معناست بنابراین بهتر است از رابطه به دست آمده برای رهگیری و نه پیش بینی، استفاده شود.

در نهایت همان رابطه خطی به دست آمده بین قیمت آماری سهم و قیمت آماری محصولات را می‌توان برای تحلیل و پیش بینی قیمت آماری سهام مورد استفاده قرار داد.

دومین هدف از انجام این تحقیق یافتن روش تحلیلی جدیدی برای تحلیل قیمت سهام و ارزش‌دهی بودن یا نبودن آن در بازار بود، که در مرحله اول می‌توان از روابط رگرسیون به دست آمده بین قیمت سهام و قیمت محصولات استفاده کرد.

پیش‌نشان دهد.

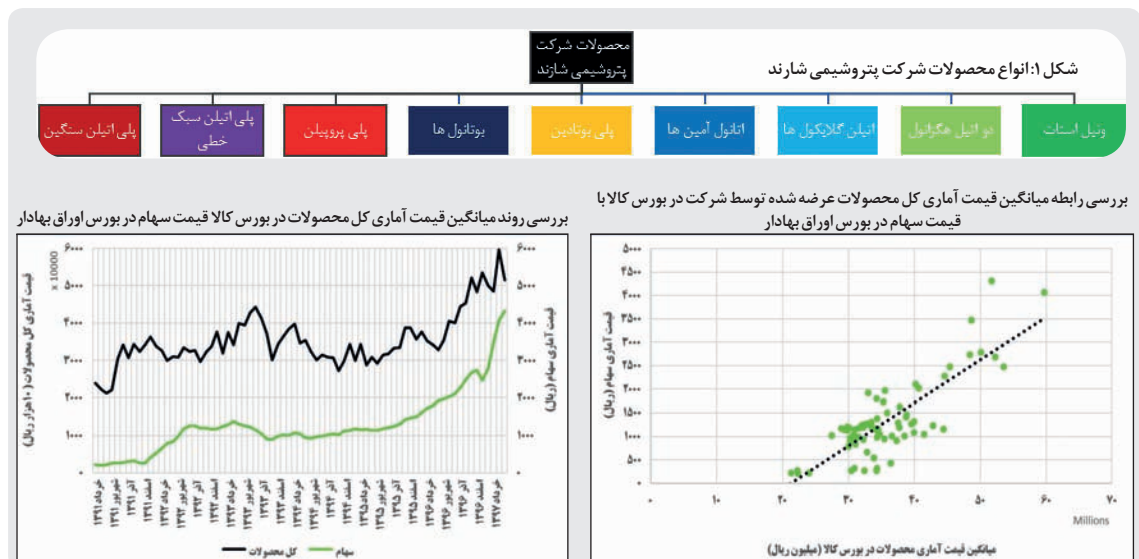
در این پژوهش بعد از بررسی انواع محصولات شرکت پتروشیمی سازند به محدوده مورد مطالعه اشاره کرده و پس از آن توصیفی آماری از حجم معاملات محصولات شرکت در بورس کالا داشته سپس روند میانگین قیمت آماری کل محصولات در بورس کالا و قیمت آماری سهام این شرکت در بورس اوراق بهادار را بررسی می‌کنیم. بعد از آن با استفاده از رگرسیون خطی به بررسی رابطه بین میانگین قیمت آماری کل محصولات در بورس کالا و قیمت آماری سهام در بورس اوراق بهادار را بررسی می‌کنیم. در برخی مواقع که رابطه خطی و رابطه غیر خطی (درجه دوم) بین میانگین قیمت آماری کل محصولات با قیمت سهام اختلاف زیادی دارند، رابطه درجه دوم را نیز بررسی می‌کنیم و داده‌های آماری رگرسیون مذکور را پردازش می‌کنیم. در مرحله بعد به سراغ حجم معاملات محصولات رفته و به دنبال پیدا کردن رابطه‌ای بین حجم معاملات در قیمت هستیم و در آخر هم با استفاده از رگرسیون چند متغیره پاسخ این پرسش که آیا دو متغیر میانگین قیمت آماری و حجم محصولات با قیمت سهام چه رابطه‌ای دارند را پیدا می‌کنیم. در بورس کالای ایران محصولات شرکت پتروشیمی سازند در ۹ گروه عرضه می‌شوند. در این نوشته به بررسی رابطه قیمت آماری کل محصولات با قیمت آماری سهام شرکت پرداخته و در انتها جدولی از شدت ارتباط قیمت آماری هر یک از محصولات با قیمت آماری سهام ارائه می‌می‌دهیم. رابطه در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنادار است و بررسی‌ها از رابطه خطی قوی بین قیمت آماری سهام و میانگین قیمت آماری محصولات شرکت حکایت دارد. بنابراین می‌توان ۶۵ درصد از تغییرات قیمت آماری سهام را با به صورت خطی با تغییرات میانگین قیمت آماری کل محصولات شرکت در بورس کالا توضیح داد. اولین هدف انجام این

شکور علیشاهی

در این تحلیل

رابطه قیمت و حجم معاملات محصولات شرکت پتروشیمی سازند با قیمت سهام آن شرکت در بورس اوراق بهادار مورد بررسی قرار گرفته است. سرمایه‌گذاران در بازار سرمایه هر روز با سه چالش بزرگ خرید، نگهداری یا فروش سهام مورد معامله در بورس اوراق بهادار روبرو هستند. برای اینکه فعالان این حوزه با چالش‌های پیش رو دست و پنجه نرم کنند، علاوه بر مطالعه روزانه اخبار و بررسی شرایط کلان اقتصادی به تحلیل‌های مختلف اعم از تحلیل بنیادی، تکنیکال یا آماری روی می‌آورند. تمامی تحلیل‌ها از هر نوع که باشد در صدد پاسخگویی به دو پرسش بزرگ برای راهنمایی سرمایه‌گذار جهت مواجهه با سه چالش مطرح شده است. سوال اول: آیا قیمت فعلی سهم برای خرید یا نگهداری ارزنده است؟ و سوال دوم هدف قیمتی سهم در آینده چه خواهد بود؟

یکی از عوامل بنیادی تاثیر گذار در قیمت سهام مبلغ فروش شرکت است که در صورت سود و زیان به آن اشاره می‌شود. مبلغ فروش از دو مولفه حجم فروش محصولات و قیمت فروش تشکیل شده است. یافتن رابطه‌ای بین قیمت و حجم محصولات شرکت که در بورس کالا معامله می‌شود و قیمت سهام می‌تواند با دو هدف بزرگ انجام پذیرد. اول اینکه رابطه بین بورس کالا و بورس اوراق بهادار را روشن کرده و تاثیر این دو بازار را روی یکدیگر نشان دهد و فعالان بازار سرمایه را با منبع جدید تحلیلی آشنا کند. دوم اینکه روش تحلیلی جدیدی را به تحلیلگران ارائه می‌دهد تا سرمایه‌گذاران را به وسیله آن بهتر راهنمایی کنند. این مهم که بخشی از پاسخ سئوالات مطرح شده در بازار سرمایه را می‌توان در بورس کالا یافت موضوع جدیدی نیست اما یافتن رابطه‌ای آماری و استفاده از داده‌های بورس کالا جهت پیش بینی قیمت می‌تواند آغاز راهی باشد که اهمیت بورس کالای ایران را بیش از

نام محصول	R ²	شدت رابطه	P Value	در سطح اطمینان ۹۵ درصد
کل محصولات	۶۵٫۶ درصد	متوسط رو به قوی	۰٫۰۰۰	معنادار
پلی اتیلن سنگین	۷۴٫۲ درصد	قوی	۰٫۰۰۰	معنادار
پلی اتیلن سبک خطی	۴۳٫۹ درصد	متوسط رو به ضعیف	۰٫۰۰۰	معنادار
پلی پروپیلن	۵۵٫۴ درصد	متوسط رو به قوی	۰٫۰۰۰	معنادار
بوتانول ها	۱۹٫۲ درصد	ضعیف	۰٫۰۰۰	معنادار
پلی بوتادین	۲۳٫۴ درصد	ضعیف	۰٫۰۰۰	معنادار
اتانول آمین ها	۶۲٫۳ درصد	متوسط رو به قوی	۰٫۰۰۰	معنادار
اتیلن گلایکول ها	۶۳٫۲ درصد	متوسط رو به قوی	۰٫۰۰۰	معنادار
دو اتیل هگزانول	۲۷٫۱ درصد	ضعیف	۰٫۰۰۰	معنادار
ونیل استات	۳۷٫۱ درصد	متوسط رو به ضعیف	۰٫۰۰۰	معنادار

نام محصول	R ²	شدت رابطه	P Value Total	در سطح اطمینان ۹۵ درصد	P Value Linear	در سطح اطمینان ۹۵ درصد	P Value Quadratic	در سطح اطمینان ۹۵ درصد
کل محصولات	۶۹٫۰ درصد	متوسط رو به قوی	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۰۰۶	معنادار
پلی اتیلن سنگین	۷۴٫۲ درصد	قوی	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۸۹۳	بی معنا
پلی اتیلن سبک خطی	۴۷٫۹ درصد	متوسط	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۰۲۱	معنادار
پلی پروپیلن	۶۲٫۹ درصد	متوسط رو به قوی	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۰۰۰	بی معنا
بوتانول ها	۲۷٫۹ درصد	ضعیف	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۰۰۵	معنادار
پلی بوتادین	۲۶٫۰۴ درصد	ضعیف	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۱۰۲	بی معنا
اتانول آمین ها	۶۵٫۰۴ درصد	متوسط رو به قوی	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۰۱۷	معنادار
اتیلن گلایکول ها	۶۷٫۸ درصد	متوسط رو به قوی	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۰۰۰	معنادار
دو اتیل هگزانول	۲۷٫۹ درصد	ضعیف	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۳۱۱	بی معنا
ونیل استات	۳۷٫۱ درصد	متوسط رو به ضعیف	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۸۸۲	بی معنا

نام محصول	R ²	شدت رابطه	P Value Total	در سطح اطمینان ۹۵ درصد	P Value Constant	در سطح اطمینان ۹۵ درصد	P Value Commodity Price	در سطح اطمینان ۹۵ درصد	P Value Volume	در سطح اطمینان ۹۵ درصد
کل محصولات	۶۶٫۷ درصد	قوی	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۱۳۳	بی معنا
پلی اتیلن سنگین	۷۵٫۴ درصد	قوی	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۰۶۵	بی معنا
پلی اتیلن سبک خطی	۴۶٫۶ درصد	متوسط	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۰۶۰	بی معنا
پلی پروپیلن	۶۲٫۹ درصد	متوسط رو به قوی	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۰۰۰	معنادار
بوتانول ها	۲۱٫۳ درصد	ضعیف	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۶۸۴	بی معنا	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۱۸۰	بی معنا
پلی بوتادین	۲۷٫۲ درصد	ضعیف	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۲۸۹	بی معنا	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۰۶۵	بی معنا
اتانول آمین ها	۶۲٫۳ درصد	متوسط رو به قوی	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۸۹۱	بی معنا
اتیلن گلایکول ها	۶۳٫۸ درصد	متوسط رو به قوی	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۲۹۰	بی معنا
دو اتیل هگزانول	۲۸٫۷ درصد	ضعیف	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۴۵۰	بی معنا	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۲۱۰	بی معنا
ونیل استات	۳۷٫۲ درصد	متوسط رو به ضعیف	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۰۷۷	بی معنا	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۶۴۸	بی معنا

کشاورزی

پای زاده از لزوم اجرای قیمت تضمینی گندم می گوید

تغییر بزرگ در بخش کشاورزی

مقدمه

مهدی حاجی وند

سیاست قیمت تضمینی گندم در سال گذشته در چهار استان اردبیل، زنجان، مرکزی و خراسان شمالی به صورت آزمایشی اجرایی شد و مزایایی همچون افزایش کیفیت گندم، استانداردسازی محصول و کاهش بار مالی دولت را به همراه داشت؛ بنابراین کارشناسان بر این باورند که اجرای سیاست قیمت تضمینی گندم و اصلاح سیاست خرید تضمینی یکی از مهم ترین اقدامات صورت گرفته در حوزه بورس کالای ایران در چند سال گذشته بوده است؛ به طوری که جایگزینی سیاست قیمت تضمینی با طرح خرید تضمینی یکی از اقداماتی است که می تواند به نقدشوندگی معاملات بخش کشاورزی کمک کند.

علاوه بر این، دولت می تواند از این سیاست برای کنترل و تنظیم بودجه خود نیز بهره بگیرد؛ به طوری که دولت به جای پرداخت کل اعتبار مربوط به خرید تضمینی از خزانه، تنها بخشی از هزینه خرید تضمینی را که مربوط به مابه التفاوت قیمت پایه با قیمت معامله شده در بورس کالا است، از خزانه پرداخت می کند. از سوی دیگر و با توجه به افزایش چند برابری حجم معاملات گندم در بورس کالای ایران، کارشناسان اظهار امیدواری می کنند که این روند صعودی کماکان ادامه یابد و روز به روز شاهد رشد حجم عرضه و معاملات محصولات کشاورزی از جمله گندم در بورس کالا باشیم.

با توجه به تجربه موفق عرضه محصولات کشاورزی به ویژه محصول گندم در بورس کالا، با «عباس پای زاده بالنگان» عضو کمیسیون کشاورزی، آب و منابع طبیعی مجلس شورای اسلامی و نماینده دوره های نهم و دهم از حوزه انتخابیه دزفول در استان خوزستان به گفت و گو پرداخته ایم که در ادامه آمده است.

سازو کار معامله گندم در طرح خرید تضمینی را چگونه ارزیابی می کنید؟

مطابق قانون تضمین خرید محصولات اساسی کشاورزی که در ۲۱ شهریور ماه ۱۳۶۸ به تصویب مجلس شورای اسلامی و پس از آن به تأیید شورای نگهبان رسیده، در خصوص طرح خرید تضمینی آمده است که به منظور حمایت از تولید محصولات اساسی کشاورزی و ایجاد تعادل در نظام تولید و جلوگیری از ضایعات محصولات کشاورزی و ضرر و زیان کشاورزان، دولت موظف است همه ساله خرید محصولات اساسی کشاورزی از جمله گندم، برنج، جو، ذرت، چغندر، پنبه و ش، دانه های روغنی، چای، سیب زمینی، پیاز و حبوبات را تضمین کرده و حداقل قیمت خرید تضمینی را اعلام و نسبت به خرید آن ها از طریق واحدهای ذی ربط اقدام کند.

بر این اساس، وزارت کشاورزی موظف است همه ساله قیمت خرید تضمینی محصولات کشاورزی را تعیین و حداکثر تا آخر تیر هر سال به هیات دولت تقدیم کند؛ به نحوی که قیمت ها در شهر یور همان سال قابلیت عملیاتی شدن را داشته باشد. ضمن اینکه دولت موظف است قیمت های مصوبه مزبور را قبل از آغاز هر سال زراعی (آخر شهریور) از طریق رسانه های عمومی اعلام کند.

علاوه بر این دولت موظف است قیمت خرید تضمینی محصولات اساسی کشاورزی در هر سال زراعی را به گونه ای تعیین کند که میزان افزایش آن هیچ گاه

از نرخ تورم اعلام شده از سوی بانک مرکزی در همان سال کمتر نباشد.

نکته قابل بیان دیگر اینکه خرید تضمینی محصولات کشاورزی یکی از سیاست های دولت در راستای کمک به کشاورزان و تضمین خرید محصولات آن ها است. به همین دلیل مطابق قانون و مصوبه هیات وزیران، خرید تضمینی محصولات کشاورزی یک تکلیف قانونی و به عهده

وزارتخانه های جهاد کشاورزی، سازمان مرکزی تعاون روستایی و دیگر دستگاه های اجرایی است.

البته به دلیل نقایصی که خرید تضمینی در اجرا دارد، از زمان تصویب قانون افزایش بهره وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی در سال ۱۳۸۹، علاوه بر اجرای قانون خرید تضمینی محصولات کشاورزی در قالب بودجه های سنواتی و اعتبار مصوب، سیاست قیمت تضمینی نیز برقرار شده است که بر اساس آن

نمی‌شود و کشاورزان نباید نگران کاهش در یافتی خود نسبت به قیمت تمام‌شده محصول باشند؛ چرا که در سازوکار قیمت تضمینی، عرضه و تقاضا تعیین‌کننده قیمت است و خریداران در رقابتی که با هم دارند قیمت محصولی مانند گندم را به قیمت روز و ارزش واقعی خود رسانده و آن را خریداری می‌کنند.

همچنین، همواره از حضور دلان در بازارهای مختلف از جمله بازار محصولات کشاورزی به عنوان یکی از بزرگ‌ترین مشکلات این حوزه نام برده شده است؛ بنابراین با عرضه محصولات در بورس کالای ایران تا حدود زیادی شاهد از میان رفتن نقش واسطه‌ها و دلان خواهیم بود.

نکته دیگری که در خصوص مزایای طرح قیمت تضمینی نسبت به خرید تضمینی می‌توان به آن اشاره کرد، موضوع اعلام دیر هنگام نرخ خرید تضمینی گندم است که همان‌طور که اشاره شد بر نامه‌ریزی و استراتژی کشاورزان را برای تولید محصول از بین می‌برد. بر این اساس با توجه به سازوکار قیمت گذاری محصولات در طرح قیمت تضمینی از این بابت نیز دیگر دغدغه و مشکلی را نمی‌توان برای کشاورزان باقی گذاشت.

یکی دیگر از نقاط قوت در خصوص طرح قیمت تضمینی این است که چون عرضه و تقاضا و رقابت تعیین‌کننده قیمت نهایی گندم در این طرح است، بنابراین هر چه محصول گندم کشاورزان از کیفیت و مرغوبیت بالاتری برخوردار باشد، بر این اساس آن محصول با قیمت بیشتری فروخته می‌شود که چند حسن و نقطه مثبت را به همراه داشت. نخست اینکه آرد خوب و با کیفیتی به دست نانوایان، قنادها و... می‌رسد و در نتیجه عموم مردم از این موضوع منتفع می‌شوند. کشاورز نیز محصول با کیفیت خود را با قیمت بالاتری می‌فروشد و از این راه کسب درآمد بیشتری می‌کند و همچنین در کشاورزان مابین انگیزه به وجود می‌آید تا بر نامه‌ریزی و تلاش بیشتری را برای کشت و تولید محصول با کیفیت داشته باشند.

نکته دیگر اینکه در طرح قیمت تضمینی دیگر مشکلات مربوط به تأخیر در دریافت پول کشاورزان وجود ندارد و ظرف چند روز پس از فروش محصولات کشاورزی در بورس کالا به دست کشاورزان می‌رسد و از این جهت نیز می‌توان گفت طرح قیمت تضمینی با خرید تضمینی تفاوت دارد. در مجموع نیز باید بر این نکته تأکید کرد که مجموعه عوامل یادشده موجب ایجاد انگیزه در کشاورزان شده که نتیجه آن افزایش تولید و بهبود کیفیت محصولات مختلف از جمله گندم و در نهایت خود کفایی در تولید این محصول استراتژیک است که علاوه بر رفع تهدیدهای مختلف از این جنبه، خروج ارز از کشور بابت واردات گندم اتفاق نمی‌افتد و با این اتفاق طرح قیمت تضمینی می‌تواند کمک حال اقتصاد کشور باشد.

آیا طرح قیمت تضمینی نقاط منفی

هم دارد؟

ببینید اگر هم این طرح نقاط منفی داشته باشد، نکات مثبت آن بیشتر است. بر این اساس باید تأکید کرد

موضوع به خودی خود نوعی چالش برای دولت محسوب می‌شود.

به نظر تان چاره کار چیست؟ چگونه می‌توان این مشکلات را حل کرد؟

شاید بتوان از طرح قیمت تضمینی به عنوان راه حل این مشکلات یاد کرد. بر این اساس، باید گفت در سیاست قیمت تضمینی، دولت قیمتی را برای کشاورز تضمین می‌کند، به نحوی که اگر کشاورز محصول خود را در بورس کالای ایران در قیمتی پایین‌تر از قیمت تضمینی فروخت، دولت مابه‌التفاوت آن را تأمین کند.

بستر قانونی این طرح بر چه پایه‌ای

است؟

موضوع طرح قیمت تضمینی در قالب اجرای ماده ۳۳ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی با هدف کاهش بار مالی تحمیل شده بر دوش دولت مطرح شده است. در این راستا در خصوص محصول استراتژیک و مهمی مانند گندم، در خردادماه سال ۹۶ هیات وزیران نحوه خرید تضمینی گندم برای این سال را تعیین و بر این اساس، دولت مقرر کرد محصول گندم استان‌های مرکزی، خراسان شمالی، اردبیل و زنجان به صورت پایلوت در قالب سیاست قیمت تضمینی از طریق بورس کالای ایران معامله شود و طبق ماده ۳۳ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی همان‌طور که اشاره شد، در صورت کاهش قیمت بورس نسبت به قیمت تضمینی اعلام‌شده از سوی دولت، مابه‌التفاوت آن از سوی دولت به کشاورزان پرداخت شود.

این در حالی است که از زمان تصویب قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی در سال ۱۳۸۹، تولیدکنندگان محصولات کشاورزی می‌توانند محصولات خود را در بازار بورس تخصصی کالای کشاورزی یا همان بورس کالای ایران عرضه کنند.

چه تفاوتی میان طرح قیمت

تضمینی با خرید تضمینی وجود دارد؟

همان‌طور که در بخش قبلی در خصوص مشکلات و کاستی‌های خرید تضمینی اشاره شد، خوشبختانه با اجرای طرح قیمت تضمینی این مشکلات تا حدود زیادی بر طرف می‌شوند؛ به عنوان مثال، در طرح قیمت تضمینی دولت محصول را نمی‌خرد بلکه متعهد می‌شود که کشاورز، محصول خود را در بورس کالا عرضه کند و به هر قیمتی که در بورس به فروش رفت، بخش از این مبلغ را نقدی دریافت و بقیه مبلغ در قالب مابه‌التفاوت توسط دولت تأمین و پرداخت شود؛ بنابراین در طرح قیمت تضمینی بار مالی و بودجه‌ای که طرح خرید تضمینی به دولت تحمیل می‌کرد، به آن صورت مشاهده نمی‌شود. به همین دلیل می‌توان از سیاست قیمت تضمینی به عنوان جایگزینی مناسب برای سیاست خرید تضمینی یاد کرد؛ به عبارت دیگر، می‌توان گفت دولت برای دسترسی به منابع مالی جهت تسویه مطالبات کشاورزان به زمان نیاز دارد، در حالی که با اصلاح سیاست خرید تضمینی به قیمت تضمینی، مشکلات دولت در تأمین منابع مالی مرتبط با این حوزه مرتفع خواهد شد.

از سوی دیگر، مشکلات مربوط به خریداران محصولات کشاورزی در قیمت تضمینی دیده

تولیدکنندگان محصولات کشاورزی می‌توانند محصولات خود را در بازار بورس تخصصی کالای کشاورزی (بورس کالای ایران) عرضه کنند.

نواقصی که اشاره شد چه موضوعاتی

را در بر می‌گیرد؟

خرید تضمینی محصولات کشاورزی با هدف حمایت از کشاورزان اجرایی شده است؛ به این مفهوم که پیش از آغاز سال زراعی دولت باید قیمت خرید محصولات را برای آن سال اعلام کند تا کشاورزان پس از محاسبه و بررسی‌های لازم، تصمیم‌گیری کرده و اقدام به کاشت محصول در زمان مقرر کنند؛ اما خرید تضمینی محصولات کشاورزی در مرحله اجرا با کمبودها و کاستی‌هایی همراه است؛ به طور مثال، قیمت اعلامی برای خرید تضمینی همواره باید تابعی از تورم باشد، اما در عمل کمتر از این ارقام است و به عنوان نمونه برای سال ۹۷ این رقم ثابت ماند. این در حالی است که قیمت تعیین‌شده در خرید تضمینی کمتر از قیمت واردات گندم است و با این حال دولت اصرار دارد تا علاوه بر خرید گندم از کشاورزان، به قیمتی بالاتر واردات گندم را نیز انجام دهد که این موضوع به مفهوم حمایت نکردن دولت از کشاورزان است که این یعنی وجود خلأ در طرح خرید تضمینی گندم. با این شرایط کشاورزان تمایل و انگیزه کافی برای کشت محصول گندم نخواهند داشت. از سوی دیگر، اعلام دیر هنگام نرخ قطعی خرید تضمینی گندم موجب می‌شود تا کشاورزان بر نامه‌ریزی مناسبی برای کشت محصول نداشته باشند که این موضوع نیز از دیگر کاستی‌های طرح خرید تضمینی گندم است.

کیفیت پایین محصول هم از جمله مواردی است که در طرح خرید تضمینی گندم قابل مشاهده و بیان است. در این طرح محصول با کیفیت و بی کیفیت، تفاوتی در قیمت خرید ندارند و این موضوع علاوه بر از بین بردن انگیزه کشاورزان برای تولید محصول با کیفیت موجب می‌شود تا محصولات نهایی هم که از این گندم‌ها تهیه می‌شود، از کیفیت مناسبی برخوردار نباشد و موجب نارضایتی مردم و از بین رفتن امنیت غذایی آن‌ها شود. یکی دیگر از ایراداتی که می‌توان به طرح خرید تضمینی گندم وارد کرد این است که دولت در پرداخت مبلغ مربوط به گندم خریداری شده با تأخیر اقدام می‌کند و در برخی موارد مشاهده شده است که با تأخیر ۸ ماهه، پول گندمکاران به آن‌ها پرداخت شده است. این در حالی است که برخی از کشاورزان برای کاشت محصولات خود اقدام به دریافت وام از بانک‌ها با نرخ سود ۲۰ درصد می‌کنند و پس از فروش گندم خود در قالب طرح خرید تضمینی، علاوه بر اینکه برای ماه‌های متعددی باید سود ۲۰ درصدی را بابت وام خود بپردازند، جریمه چند درصدی را نیز باید بابت تأخیر در تسویه وام خود بدهند. این در شرایطی است که دولت زمانی که با تأخیر پول کشاورزان را می‌دهد، سودی را در قبال تأخیر پرداخت پول به کشاورزان نمی‌دهد.

از سوی دیگر، طرح خرید تضمینی همواره بار مالی بالایی را برای دولت به همراه دارد؛ چرا که در بودجه سالانه کشور باید مبلغی برای این طرح در نظر گرفته شود که با توجه به شرایط کنونی اقتصاد کشور، این

که مزایای طرح قیمت تضمینی بسیار بیشتر و قابل توجه‌تر از خرید تضمینی است؛ نکته مهم اینجاست که باید کار فرهنگ‌سازی و اطلاع‌رسانی مناسبی توسط رسانه‌ها در این زمینه برای کشاورزان انجام شود. کشاورز باید از این موضوع اطلاع پیدا کند که معاملات قیمت تضمینی محصولات کشاورزی در قالب معاملات گواهی سپرده کالایی انجام می‌گیرد. کشاورز کالا را به انباردار تحویل داده و در ازای آن پس از اخذ کد معاملات بورسی اوراق بهادار، گواهی سپرده کالایی دریافت و از طریق سامانه معاملات اوراق بهادار اقدام به فروش محصول می‌کند. اگر کشاورز نداند که سازوکار فروش گندم و محصول کشاورزی در طرح قیمت تضمینی چگونه است و چنین تصور کند که باید خود در بورس کالا حضور داشته باشد، بی‌شک نمی‌توان انتظار داشت که به موفقیت ۱۰۰ درصدی در اجرای این طرح دست یابیم.

از سوی دیگر، این امکان نیز برای خرده‌فروشان گندم فراهم نیست که بخواهند اقدام به فروش گندم خود به صورت انفرادی در بورس کنند. به همین جهت دولت باید در کنار متولیان و مدیران بورس کالای ایران

شرایط تسهیل فروش گندم توسط کشاورزان را در قالب طرح قیمت تضمینی فراهم کند. علاوه بر این، تشکلهای صنفی نیز باید در کنار دولت و کشاورزان برای موفقیت این طرح به میدان بیایند؛ به عنوان مثال، در حال حاضر انبارهای مورد نیاز بورس کالا از سوی وزارت جهاد کشاورزی تأمین می‌شود و در این زمینه باید در راستای شناسایی انبارها، اقدامات مشترکی از سوی بورس کالا، سازمان امور انبارها، وزارت جهاد کشاورزی و تشکلهای صنفی و همچنین اتحادیه‌های تعاونی روستایی انجام شود. ضمن اینکه صنوف مربوط، اتحادیه‌ها و تعاونی‌ها نیز بیش از گذشته باید برای اجرای سیاست قیمت تضمینی از طریق بورس کالا وارد عمل شوند و با حضور جدی در این عرصه، عمده مشکلات کشاورزان و دولت را که در طرح خرید تضمینی دیده می‌شود با اجرای پر قدرت طرح قیمت تضمینی برطرف کنند.

❖ **در بخشی از صحبت‌های تان به تأثیر مثبت طرح قیمت تضمینی در بهبود کیفیت محصول نهایی گندم از جمله نان و شیرینی و در نهایت رضایت مردم اشاره کردید. به تازگی هیأت وزیران به پیشنهاد مشترک وزارت جهاد کشاورزی و سازمان برنامه و بودجه کشور مصوبه‌ای داشته است که**

بر اساس آن، گندم مورد نیاز صنف و صنعت و نانوائی‌های آزادپز توسط دولت در سال جاری از طریق بورس کالای ایران عرضه شود.

کاملاً درست است. در اردیبهشت امسال طبق تصویب‌نامه هیأت وزیران که از سوی معاون اول رئیس‌جمهوری خطاب به وزارت جهاد کشاورزی، وزارت امور اقتصادی و دارایی، سازمان برنامه و بودجه کشور و بانک مرکزی به امضا رسید، مقرر شد که عرضه گندم مورد نیاز صنف و صنعت و نانوائی‌های آزادپز توسط دولت در سال ۹۷ از طریق بورس کالای ایران با قیمت پایه ۹ هزار ریال به ازای هر کیلوگرم صورت گیرد. بر این اساس، شرکت مادر تخصصی بازرگانی دولتی ایران موظف است مطابق قانون تضمین خرید محصولات اساسی کشاورزی - مصوب ۱۳۶۸ - نسبت به خرید گندم مازاد بر نیاز کشاورزان با نرخ تضمینی از محل اعتبارات مصوب مربوط بر اساس زمان‌بندی پیش‌بینی شده اقدام کند. ضمن اینکه در این مصوبه وظایفی نیز برای وزارتخانه‌ها و نهادهای مختلف در نظر گرفته شده است؛ به عنوان مثال، وزارت جهاد کشاورزی موظف است نسبت به ثبت و درج مشخصات کشاورزان گندمکار به همراه حداکثر مقدار محصول قابل عرضه

که اشاره شد مزایایی همچون افزایش کیفیت گندم، استانداردسازی محصول و کاهش بار مالی دولت را به همراه دارد. بر این اساس به نظر می‌رسد مصوبه دولت در خصوص عرضه گندم مورد نیاز صنف و صنعت و نانوائی‌های آزادپز در طریق بورس کالا در راستای تسهیل در تأمین گندم با کیفیت مورد نیاز نانوائیان آزادپز به اجرا در آمده است. از سوی دیگر، با اعلام موافقت و حمایت مجلس از خرید و فروش گندم و تأمین نیاز نانوائیان از طریق بورس کالا شاهد کنار رفتن دلالتان و واسطه‌ها از بازار کشاورزی و کشف عادلانه قیمت‌ها در بورس هستیم؛ آن هم در شرایطی که اقتصاد کشور سال‌هاست که درگیر دلالتی و واسطه‌گری است و این موضوع همواره در همه حوزه‌ها از جمله بخش کشاورزی ضربه سنگینی بر اقتصاد وارد کرده است. بنابراین می‌توان گفت مصوبه هیات وزیران در خصوص تأمین گندم و آرد مورد نیاز نانوائیان از طریق بورس کالا راهکار خوبی است که بر اساس آن در راستای عرضه کل گندم تولیدی کشور، بخشی از نیازهای فعالان صنعت در این بورس تأمین شده و تقاضای گندم مورد نیاز فعالان اقتصادی از این طریق پاسخ داده شود.

❖ **بورس کالا تا چه اندازه می‌تواند بستر مناسبی برای عرضه کالاهای به‌ویژه محصولات کشاورزی نظیر گندم باشد؟**

ببینید هر محصولی که در بورس پذیرفته شود قابلیت عرضه پیدا کند باید از حداقل‌هایی از نظر استاندارد برخوردار باشد. بر این اساس، می‌توان این‌گونه گفت که کالاهای مورد معامله در بورس کالا از استاندارد کافی برخوردار هستند و تمامی افراد نسبت به قیمت و استاندارد محصولات مورد عرضه اطمینان کافی دارند. ضمن اینکه دادوستد کالاهای شفافیت معاملاتی نیز برخوردار است و نبود رانت و دلالتی در این بازار هم از دیگر مزایای آن به‌شمار می‌رود. بر همین اساس توسعه استانداردسازی کالاهای از طریق بورس کالای ایران در همه محصولات و کالاهای به‌ویژه محصولات کشاورزی و گندم نیز قابل تعمیم و امری پسندیده است.

❖ **و کلام پایانی؟**

جایگزینی طرح قیمت تضمینی با خرید تضمینی بدون شک دستاوردهای بیشتری را برای دولت و کشاورزان به همراه خواهد داشت و این موضوع در زمینه عرضه گندم در بورس کالا قابل لمس‌تر است، البته به شرط آنکه دولت به آنچه در این طرح برای کشاورزان تضمین کرده است، عمل کند و بادرک بیشتری به دنبال اجرای سیاست قیمت تضمینی به‌ویژه در خصوص گندم باشد؛ چرا که با عرضه گندم در بورس کالا اشکالات خرید تضمینی کمتر شده و دولت با همکاری همه جانبه همه دستگاه‌ها می‌تواند در پیاده‌سازی و اجرای کامل این طرح، از مزایای آن بهره‌مند شود.

از سوی دیگر، با عرضه گندم در بورس کالا شاهد ارتقای کیفیت محصولات کشاورزی نیز خواهیم بود، البته به این شرط که از کشاورزان حمایت کنیم تا در آینده شاهد رشد سطح زیر کشت گندم و برداشت این محصول با انگیزه بیشتری از سوی کشاورزان باشیم؛ این موضوع به خود کفایی گندم به عنوان یک محصول مهم و استراتژیک در کشور نیز منجر خواهد شد.

صنعت و قنادی‌ها از طریق بورس کالای ایران موجب عادلانه شدن قیمت‌ها شده و اقتصاد را به سمت فضای سالم‌تری می‌برد. این در حالی است که مصوبه هیات‌وزیران در خصوص عرضه گندم برای نانوائیان آزادپز در بورس کالا راهکار خوب و مناسبی است تا در راستای عرضه گندم تولیدی کشور در بورس کالا، بخشی از نیازهای فعالان این صنعت از طریق بورس تأمین و تقاضای گندم مورد نیاز فعالان اقتصادی از این طریق پاسخ داده شود.

البته باید بر این نکته نیز تأکید کرد که آزادسازی قیمت نان باید به طور تدریجی و مرحله به مرحله اتفاق بیفتد و دولت نیز در راستای حمایت از مردم باید بارانه کافی در اختیار نانواها و فعالان این صنف قرار دهد. ضمن اینکه دولت با همکاری تشکلهای مربوط باید علاوه بر فرهنگ‌سازی و اطلاع‌رسانی مناسبی که در این زمینه انجام می‌دهد، از صنوف مختلفی که آرد خود را از طریق بورس کالای ایران تهیه می‌کنند، حمایت‌های مالی و معنوی کامل داشته باشد.

❖ **با توجه به مطالبی که اشاره کردید، آیا عرضه گندم مورد نیاز صنف و صنعت و نانوائی‌های آزادپز توسط دولت در بورس کالای ایران یک ضرورت است؟**

لزوم ایجاد شفافیت قیمت‌ها در خصوص کالاهای مختلف باعث شده طبق مصوبه هیات وزیران، خرید گندم مورد نیاز صنف، صنعت و نانوائیان آزادپز از طریق بورس کالا انجام شود که خوشبختانه این مصوبه در حال اجراست.

این مصوبه در حالی از سوی هیات وزیران صادر شده است که سیاست قیمت تضمینی گندم در سال گذشته در چهار استان کشور به‌صورت آزمایشی اجرایی شده و همان‌گونه

توسط هر کشاورز در فصل برداشت که بر اساس سطح زیر کشت آنان و پیش‌بینی میزان تولید در هر منطقه استخراج شده، در سامانه خرید تضمینی اقدام کند. بانک مرکزی هم مکلف است از طریق بانک‌های عامل، معادل ۳۹ هزار میلیارد ریال تسهیلات برای خرید گندم داخلی خط اعتباری در اختیار شرکت مادر تخصصی بازرگانی دولتی ایران و خریداران بخش‌های خصوصی و تعاونی قرار دهد. علاوه بر این، سازمان برنامه و بودجه نیز باید بازپرداخت اصل و سود تسهیلات اعطایی به شرکت مادر تخصصی بازرگانی دولتی ایران جهت خرید تضمینی گندم را تضمین کند.

❖ **به نظر تان میزبانی بورس کالای ایران از گندم مورد نیاز صنف، صنعت و نانوائیان آزادپز چه دستاوردهایی می‌تواند به همراه داشته باشد؟**

بی‌شک خرید گندم مورد نیاز صنف، صنعت و قنادی‌ها از طریق بورس کالای ایران می‌تواند کشف عادلانه قیمت‌ها و در پی آن حرکت اقتصاد به سمت فضای سالم‌تر را به همراه داشته باشد. ضمن اینکه به طور کلی این مصوبه راهکار خوبی در راستای عرضه گندم در بورس کالا است؛ چرا که در حال حاضر بخشی از نیازهای فعالان سایر صنایع از طریق بورس تأمین می‌شود. علاوه بر این، دادوستد گندم مورد نیاز صنف،

در اصطلاح علم اقتصاد، به بازار تشکل یافته‌ای که در آن کالا یا کالاهای معینی مورد معامله قرار می‌گیرند، بورس کالا گفته می‌شود. این بورس‌ها، کالاهای استاندارد را پذیرش می‌کنند و اشخاص از طریق کارگزاران معاملاتی را انجام می‌دهند که می‌تواند به صورت نقدی یا مشتقات مبتنی بر کالا باشد. کالاهای هم در انبارهای تحت نظارت بورس‌ها نگهداری می‌شود و بورس‌های کالایی ناظر بر مبادلات، تسویه و تحویل این کالاها هستند.

عمده‌ترین کالاهای مورد مبادله در بورس‌های کالایی دنیا عبارتند از گندم، جو، قهوه، کاکائو، آهن، مس، زغال سنگ، نفت، پنبه، چرم و... البته مواد شیمیایی و مواد خام و کالاهای واسطه‌ای نیز در بورس‌های کالایی مورد معامله قرار می‌گیرند. از سوی دیگر، عمده خریداران بورس‌های کالایی که به طور منظم و دائم فعال هستند، تولیدکنندگان یا مصرف‌کنندگان تشکیل می‌دهند که کالاهای خام و مواد اولیه مورد نیاز خود را از این بازار تهیه می‌کنند.

بر این اساس شاید بتوان مهم‌ترین مزیت ناشی از بورس‌های کالایی را امکان پوشش ریسک نوسانات نرخ ارز عنوان کرد؛ چرا که بازرگانان به کمک بورس کالا می‌توانند ریسک خود را در واردات و صادرات کالاها و مواد اولیه به حداقل برسانند. همچنین بورس کالا موجب شفافیت در قیمت‌گذاری کالاهای پذیرش شده نیز می‌شود.

علاوه بر این از جمله مزیت‌های بورس‌های کالایی ضابطه‌مند کردن فرایند خرید و فروش کالاهاست؛ به نحوی که معامله‌کنندگان تا حد زیادی از ایفای تعهد از سوی طرف دیگر معامله اطمینان پیدا می‌کنند. ضمن اینکه از دیگر مزایای مهم بورس‌های کالایی آن است که به کارگیری

ابزارهای مالی کنترل نوسانات قیمت (مدیریت ریسک) را تسهیل می‌کند. بورس‌های کالایی که سابقه تشکیل آن در جهان به قرن ۱۹ میلادی باز می‌گردد، از فواید و اثرات فراوانی برخوردارند که در این زمینه از مهم‌ترین اهدافی که سبب تشکیل شرکت بورس کالای ایران شده و در زمره مزایای این بازار محسوب می‌شوند می‌توان به ایجاد بازاری قانون‌مند و سازمان‌یافته جهت تسهیل دادوستد کالاها، به حداقل رساندن تشریفات و سرعت در انجام معامله، سامان‌دهی بازار از طریق مکانیسم ناظر بر اجرای تعهدات و تقسیم منافع طرفین معامله و کشف شفاف قیمت کالاها بر اساس تقابل عرضه و تقاضا و نیاز بازار اشاره کرد.

بر این اساس نگاهی به تاریخچه راه‌اندازی بورس کالا در کشور نشان می‌دهد در راستای تحقق اهداف برنامه سوم و چهارم توسعه که مطابق با آن‌ها شورای عالی بورس موظف به راه‌اندازی و گسترش بورس‌های کالایی در ایران شناخته شده بود، بورس فلزات در شهریور ۱۳۸۲ (نخستین بورس کالایی در ایران) و بورس کالای کشاورزی در شهریورماه ۱۳۸۳ آغاز به فعالیت کردند. بر مبنای قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران (مصوب یکم آذر ۱۳۸۴ مجلس شورای اسلامی) و با تصویب شورای عالی بورس، شرکت بورس کالای ایران در آذرماه ۱۳۸۵ با درهم آمیختن سازمان کارگزاران بورس فلزات تهران و سازمان کارگزاران بورس کالای کشاورزی تشکیل شد و پس از پذیره‌نویسی و برگزاری مجمع عمومی، از مهر ۱۳۸۶ کار خود را زیر نظر سازمان بورس و اوراق بهادار آغاز کرد.

نگاهی به معاملات بورس کالای ایران نشان می‌دهد عرضه محصولات کشاورزی در این بورس یکی از نقاط قوت این بازار در سال‌های

گذشته است که موجب ایجاد تعادل در این بازار و به وجود آمدن انگیزه بیشتر در کشاورزان برای تولید محصولی با کیفیت‌تر و به دست آوردن سود افزون‌تر و نیز رسیدن به دسترنج خود با حذف واسطه‌ها شده است.

البته در ابتدای راه‌اندازی و با تشکیل بورس کالا، رینگ کشاورزی با معاملاتی پراکنده و بدون استمرار محصولات مواجه می‌شد تا اینکه کم‌کم نگاه به بورس کشاورزی تغییر کرد و از سال ۱۳۹۳ تحولات زیادی در این بازار رخ داد و رینگ که در حدود ۷۶۴ هزار تن محصول ناچیزی از ارزش کل معاملات بورس کالا را به خود اختصاص داده بود، با روند مثبت دادوستد کالاها روبه‌رو شد تا جایی که در سال ۱۳۹۴ بیش از ۷۶۴ هزار تن محصول کشاورزی به ارزش ۹۴۰۰ میلیارد ریال در بورس کالا معامله شد؛ این روند در سال ۱۳۹۵ نیز ادامه یافت، به طوری که با معامله ۲ میلیون و ۵۱۰ هزار تن محصول کشاورزی، ارزش معاملات این محصولات به ۲۸ هزار میلیارد ریال رسید که نسبت به سال ۱۹۴ از لحاظ حجم و ارزش، به ترتیب ۲۲۹ درصد و ۱۹۹ درصد رشد کرد.

همچنین در سال ۱۳۹۶ معامله ۲ میلیون و ۹۶۲ هزار تن محصول کشاورزی در بورس کالا به ارزش ۳۳ هزار میلیارد ریال به ثبت رسیده که نسبت به سال ۱۹۵ از نظر حجم و ارزش ۱۸ درصد رشد داشته است. این در حالی است که در نیمه نخست امسال هم معامله یک میلیون و ۲۵۶ هزار تن محصول کشاورزی به ارزش ۱۹ هزار میلیارد ریال رقم خورده است.

رونق معاملات محصولات و کالاها به ویژه محصولات کشاورزی در بورس کالای ایران در حالی هر روز بیش از دیروز می‌شود و مورد توجه قرار می‌گیرد که به باور کارشناسان از

عرضه محصولات کشاورزی

در مدار رشد

محصولات کشاورزی در بورس کالا تولیدکننده و مصرف‌کننده به یکدیگر وصل شده و عوامل واسطه به شدت کاهش پیدا می‌کنند و هزینه مبادلات نیز کم می‌شود؛ بر این اساس، نیز محصولات در یک فضای رقابتی و شفاف خرید و فروش شده و قیمت‌ها براساس مکانیسم عرضه و تقاضا و بدون تأثیر واسطه‌ها کشف می‌شوند.

علاوه بر این در سیاست قیمت تضمینی، کشاورز می‌تواند با فروش محصولش در بورس کالا، پول خود را به سرعت دریافت کند؛ به طوری که با معامله محصول در بورس کالا پول کشاورز بلافاصله و در مدت زمان کوتاهی پرداخت می‌شود و تفاوت قیمت کشف شده روی تابلوی بورس با نرخ خرید تضمینی اعلامی از سوی دولت نیز به محض تأمین منابع از سوی دولت پرداخت می‌شود. از این رو، برای گسترش این موضوع باید فرهنگ‌سازی لازم برای تولیدکنندگان و خریداران و همچنین رسانه‌ها صورت گیرد تا آن‌ها با نحوه خرید و فروش، مکانیسم و مقررات بورس کالا آشنا شوند.

در مجموع باید گفت در شرایط کنونی و رفته رفته با شناخت بیشتر مزایای پذیرش عرضه محصولات در بورس، کارشناسان معتقدند در حال حاضر بازارهای داخلی محصولات کشاورزی و بورس کالا ایران هر دو به یک بلوغ نسبی دست یافته‌اند تا جایی که تعداد عرضه‌کنندگان و شرایط معامله، پتانسیل تبدیل این بازار را به قطب معاملات محصولات کشاورزی بدل ساخته است.

از این رو، به نظر می‌رسد برای تقویت جایگاه و معاملات محصولات کشاورزی در بورس کالا باید ابتدا سازوکارهای معامله در این بازار را شناخت و با اطلاع‌رسانی و فرهنگ‌سازی مناسب تلاش کرد تا از این ابزار، با افزایش حجم عرضه‌ها برای مدیریت بازار داخلی بهره گرفت. ضمن اینکه مواردی چون تسهیل ورود و پذیرش خریداران به بورس کالا، کاهش حجم خرید، حمایت‌های اعتباری از خریداران و تلاش برای تأمین مالی فروشندگان می‌تواند به تقویت این نهاد مهم تبدیل شده و در پی آن بهبود حال و احوال اقتصاد کشور حاصل شود.

زمینه تولید و معامله محصولات کشاورزی اثرگذار و راهگشا باشد.

نکته حائز اهمیت در اینجا این است که توجه بیشتر به سازوکار عرضه محصولات کشاورزی در بورس و حمایت از آن می‌تواند بر بخش‌های دیگر اقتصاد کشور اثرگذار باشد؛ به عنوان مثال، با آتی‌محور شدن محصولات، کشاورزان برای تأمین سرمایه خود نیازی به تسهیلات گران و زمان‌بر بانکی ندارد و با وجه تضمین یک قرارداد می‌تواند سرمایه مورد نیاز خود را تأمین کند.

از سوی دیگر برخی معتقدند داشتن بازار آتی با تمام مزایای که دارد، به تنهایی نمی‌تواند راهگشای حل مشکلات حوزه‌های مختلف بویژه محصولات کشاورزی باشد؛ چرا که یک بازار آتی قدرتمند، نیازمند بازار فیزیکی پررونقی نیز هست. از این رو نگاهی به محصولاتی که در رینگ کشاورزی معامله می‌شوند نشان می‌دهد در حالی محصولاتی چون جو دامی، کنجاله سویا، کلزا، ذرت دانه‌ای، شکر سفید، گندم، برنج وارداتی، قند، تخم پنبه دانه، خرما و غیره بخش مهمی از محصولات مورد معامله در رینگ کشاورزی در بورس کالا ایران تشکیل می‌دهند که حجم عرضه کالاهای وارداتی از کالاهای تولید داخل بیشتر است که از این نظر نیز باید کشاورزان و فعالان این صنعت و همچنین حوزه کشاورزی مورد حمایت قرار گیرد.

البته با توجه به اقداماتی همچون راه‌اندازی ابزارهای جدید که در سال‌های اخیر در بورس کالا ایران صورت گرفته و نیز تصویب قوانین و مقرراتی همچون قیمت تضمینی تا حدودی مشکلات خارج از سازوکار بورس نیز در حال حل شدن است و به دلیل مزایایی که قیمت تضمینی به همراه داشته، کشاورزان به دنبال کیفی‌سازی محصولات خود هستند تا از این طریق سود بیشتری را نصیب خود کنند که این موضوع به بهبود شرایط صنعت کشاورزی کشور نیز کمک شایانی می‌کند.

از سوی دیگر حذف واسطه‌ها نیز از دیگر نقاط قابل اهمیت و توجه عرضه محصولات کشاورزی در بورس است؛ چرا که با عرضه

آنجایی که کشاورزی یکی از پایه‌های اصلی اقتصاد و تأمین‌کننده امنیت غذایی کشور به شمار می‌رود، وجود بازارهای سازمان‌یافته جهت دادوستد قانون‌مند و استاندارد کالاهای کشاورزی، می‌تواند نقش بسزایی در توسعه بخش کشاورزی به عنوان یکی از محوری‌ترین مؤلفه‌های توسعه اقتصادی کشور داشته باشد. این در شرایطی است که عرضه محصولات کشاورزی در بورس کالا ایران به سبب شفافیت، یکی از دلایل و عوامل کاهش نوسانات قیمت‌ها بوده که در این خصوص با توسعه ابزارهای نوین مالی در این بورس، به ویژه در بخش کشاورزی، امکان کاهش ریسک خرید کالاهای بیشتر شده و تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان می‌توانند بسته به نیاز، برنامه تولید و مصرف خود را با به کارگیری ابزارهای مختلف اجرایی کنند و از نوسانات قیمتی در آینده مصون بمانند.

البته هر چند عرضه محصولات کشاورزی در بورس کالا تا حدودی به بهبود سازوکار عرضه این محصولات کمک کرده است، اما تارسیدن به نقطه مطلوب هنوز فاصله است؛ چرا که موضوعاتی همچون ضعف تعداد و ارزش صنایع تولید محصولات کشاورزی حاضر در بورس اوراق بهادار، کاهش سودآوری نسبی به نسبت دیگر بخش‌های صنعتی، معدنی و پتروشیمی، پایین بودن امنیت سرمایه‌گذاری، مشکلات مرتبط با ابزارهای تولید، زمین و آب، استفاده از تکنولوژی‌های نوین و بسیاری دیگر از موانع را می‌توان به عنوان بخشی از دلایل پایین بودن جذابیت سرمایه‌گذاری و تولید در حوزه کشاورزی عنوان کرد.

علاوه بر این موضوعاتی مانند مشکلات فروش، تأمین سرمایه و بازاریابی محصولات کشاورزی هم از دیگر موانعی هستند که در کنار موضوعات اشاره شده، نیاز به وجود یک بازار مصرف واقعی، ثبات سرمایه‌گذاری و مبادله و تأمین سرمایه ارزان را بیش از پیش هویدا می‌سازد. به همین دلیل کارشناسان یکی از راهکارهای اصلی و مهم حل این مشکلات را عرضه محصولات در رینگ کشاورزی بورس کالا ایران می‌دانند که قابلیت آتی‌محور شدن را دارد و می‌تواند در

تا پایان شهر یور بیش از ۳ میلیون و ۶۵۳ هزار قرارداد آتی زعفران منعقد شد

بازار ۴۰ هزار میلیارد ریالی

طلای سرخ

زعفران تداعی کننده ارزش های فرهنگی، اجتماعی و تاریخی ایران زمین، گران ترین محصول کشاورزی و همچنین نمونه بسیار خوبی از سودآوری، دوام و تولید کاربر محور است. در حال حاضر ایران با تولید بیش از ۹۱ درصد از زعفران جهان، تولید کننده برتر این محصول است. با کاهش شدید قیمت جهانی زعفران در دهه ۱۳۱۰، تولید زعفران در کشورهای اروپایی با توجه به بالا بودن هزینه های نیروی کار در این کشورها و همچنین پایین بودن سطح عملکرد زعفران، توجیه اقتصادی خود را از دست داد و در نتیجه میزان تولید کشورهای اروپایی، از جمله اسپانیا به شدت کاهش یافت. در همین حال مناسب بودن شرایط کشت زعفران در ایران و پایین بودن دستمزد نیروی کار، به شکل گیری تقاضای جهانی برای تولید زعفران ایران کمک کرد و به مرور زمان ایران به تولید کننده اصلی این محصول تبدیل شد.

پذیرش در قراردادهای آتی انجام شده که یکی از این دارایی های هادر حوزه محصولات کشاورزی، زعفران است. معاملات زعفران در بورس کالای ایران هم به صورت گواهی سپرده کالایی و هم در بازار فیزیکی به صورت نقد، سلف و نسیه انجام می شود. علی رغم اینکه ایران با تولید بیش از ۹۱ درصد از زعفران جهان، تولید کننده اصلی این محصول است، در ساختار معاملات سنتی این دارایی امکان پوشش ریسک برای تولید کنندگان و فعالان بازار زعفران وجود نداشت. از این رو، نگرانی از نوسانات قیمت این کالا همواره دغدغه فعالان این بازار بوده است. در همین راستا بورس کالای ایران در صدد برآمد تا با راه اندازی معاملات قراردادهای آتی زعفران به توسعه و رونق این بازار و رفع دغدغه فعالان در راستای مدیریت ریسک نوسانات قیمتی بپردازد.

نگین، پایه قراردادهای آتی زعفران

قراردادهای آتی زعفران در بورس کالای ایران روی زعفران رشته ای بریده ممتاز نگین تعریف شده است. هر قرارداد آتی که روی یک دارایی راه اندازی شود، یک مشخصات قرارداد دارد که حاوی اطلاعات مهم در خصوص قراردادی است که افراد اقدام به معامله آن می کنند و ویژگی های اصلی قرارداد آتی مد نظر را ذکر می کند. در ادامه این مطلب به مهم ترین مزایای راه اندازی این قراردادها برای فعالان بازار زعفران و کشاورزان می پردازیم.

اهرم مالی: یکی از مهم ترین مزایای قرارداد آتی برای سرمایه گذاران در مقایسه با بازار نقدی وجود اهرم مالی است. معاملات قراردادهای آتی در برگیرنده ریسک بالایی بوده و به معامله گران فرصت به دست آوردن سود زیادی را می دهد؛ به این معنی که سرمایه گذار با اندکی سرمایه قادر است دارایی زیادی را تحت کنترل خود در آورد و با پرداخت مبلغ ناچیزی از کل ارزش یک کالا وارد یک قرارداد آتی می شود. پوشش ریسک: پوشش ریسک به معنای اتخاذ موقعیتی در بازار است که هدف

اساس آن متعهد می شود در سررسید معین، مقدار معینی از کالای مشخص را به قیمتی که الان تعیین می کنند، بفروشد و در مقابل طرف دیگر قرارداد متعهد می شود آن کالا را با آن مشخصات خریداری کند. همان طور که در تعریف فوق نیز اشاره شد قراردادهای قابل معامله در بورس باید از استانداردها و مشخصات معینی برخوردار باشند. از این رو، هر دارایی که به عنوان دارایی پایه قراردادهای آتی در بورس کالای ایران انتخاب می شود باید شرایط خاص و استانداردهای لازم را داشته باشد. پس برای راه اندازی قرارداد آتی روی هر کالا باید آن کالا در هیئت پذیرش کالا و اوراق بهادار مبتنی بر کالا مورد بررسی و پذیرش قرار گیرد.

خدمات بورس کالا در قراردادهای آتی

بورس معاملات آتی مکانی معین برای خریداران و فروشندگان است و از طریق سامانه الکترونیکی دارای استاندارد بورس، معاملات آتی صورت می گیرد و این معاملات برای همه شرکت کنندگان در بازار به یک مفهوم عادلانه عرضه می شود. مسئولیت بورس ها ایجاد بازاری عادلانه، بانظم و امنیت معاملاتی است. تمام بورس های دنیا توسط مقام ناظر کنترل و اداره می شوند. معاملات در بورس ها در اتاق پایاپای تسویه و تضمین می شوند؛ اتاق پایاپای در برابر خریدار نقش فروشنده و در برابر فروشنده نقش خریدار را ایفا می کند.

معاملات طلای سرخ در تالار نقره ای

نخستین قرارداد آتی به صورت سنتی روی محصولات کشاورزی صورت پذیرفت. در بورس کالای ایران نیز مطالعات گسترده ای روی دارایی های مختلف جهت

در ابتدای سال جاری بود که بورس کالای ایران در راستای اهداف سازمانی و کمک به اقتصاد ملی تصمیم گرفت با استفاده از پتانسیل های خود گامی عملی در جهت کمک به حل برخی از مشکلات موجود و گسترش بازار این محصول استراتژیک بردارد؛ این اقدام، راه اندازی بازار قراردادهای آتی بر پایه دارایی زعفران نگین بود که به عنوان یکی از اقدامات مثبت و مؤثر برای بهبود بازار زعفران و کمک به جهانی سازی این محصول مطرح است. در این گزارش به معرفی ساختار این بازار پرداخته و در پایان آماری کلی از معاملات طلای سرخ در قالب قراردادهای آتی زعفران ارائه شده است.

قرارداد آتی، هدیه ای برای بازار

قراردادهای آتی یکی از مهم ترین ابزارهایی است که بورس های کالایی جهت کمک به مدیریت ریسک نوسانات قیمتی در اختیار فعالان بازارهای کالایی قرار می دهند. قرارداد آتی قراردادی است که فروشنده بر

بورس کالا

کشاورزان و سرمایه‌گذاران فراهم شده که معاملات آتی زعفران نگیین از تاریخ دوم خرداد امسال آغاز شد که معاملات این نوع قراردادها تا پایان شهریور با راه‌اندازی سه سررسید شهریور، آبان و دی ماه ۹۷ پیگیری شد. بررسی آمار معاملات این قراردادها برای سه دوره تحویلی حاکی از آن است که طی چهار ماه از زمان راه‌اندازی این قراردادها تا پایان شهریور ماه سال جاری در مجموع بیش از ۳ میلیون و ۶۵۳ هزار قرارداد آتی زعفران در قالب سه سررسید معاملاتی منعقد شد که انعقاد این تعداد قرارداد ارزش معاملاتی در حدود ۴۰ هزار و ۷۶۸ میلیارد ریال را در بازار مشتقه بورس کالا رقم زده است. به این ترتیب در سررسید معاملاتی زعفران آتی تحویل شهریور ماه قرار گرفت.

پشتوانه قابل اطمینان برای طرفین معامله است. **قیمت تسویه روزانه:** قیمتی است که روزانه جهت به‌روزرسانی حساب‌ها توسط بورس محاسبه و اعلام می‌شود و بر اساس این قیمت تسویه سود و زیان معاملات مشتری محاسبه و به حساب وی واریز می‌شود. هزینه اندک معاملات: معاملات قراردادهای آتی نسبت به معاملات نقدی از هزینه کمتری برخوردار است و مطالعات نشان می‌دهد که معاملات آتی هزینه‌ای معادل ۰/۱ درصد معاملات نقدی را دارد.

نگاهی به آمار

با توجه به مزایای معامله در بورس کالای ایران، امکان استفاده از این ابزار معاملاتی در حالی برای زعفرانکاران،

از آن به حداقل رساندن یا از بین بردن ریسک ناشی از نوسانات و تغییرات قیمت است. در واقع سرمایه‌گذار می‌تواند با ورود به قرارداد آتی، دارایی خود را به قیمتی مشخص در آینده به فروش رساند. در این صورت نوسانات بازار، تأثیری بر قیمت دارایی خریداری شده نخواهد داشت و سرمایه‌گذار این دارایی را در زمان آینده، با قیمتی مشخص، به فروش خواهد رساند. با این شرایط کشاورز می‌تواند با ورود به قرارداد آتی زعفران، محصول خود را به قیمتی که مدنظر دارد، در آینده به فروش برساند و با این کار ریسک کاهش قیمت در زمان برداشت محصول را از بین ببرد. تضمین معاملات: اتاق پایاپای هر بورس نقش مهمی را جهت تضمین عملکرد مالی قراردادهای آتی معامله‌شده ایفا می‌کند و به عنوان

قرارداد آتی زعفران نگیین تحویل شهریور ماه ۱۳۹۷

بازه زمانی	ارزش معاملات انجام شده (هزار ریال)	حجم قراردادهای معامله شده
خرداد	۹۰۷,۶۰۴,۶۶۰	۱۱۹,۶۹۵
تیر	۱,۵۹۷,۶۲۳,۷۲۰	۱۸۸,۰۲۷
مرداد	۳,۳۵۰,۲۷۱,۷۵۰	۳۷۵,۵۴۱
شهریور	۱,۳۲۴,۰۴۳,۰۷۰	۱۵۳,۰۷۳
جمع کل	۷,۱۷۹,۵۴۳,۲۰۰	۸۳۶,۳۳۶

در سررسید آبان نیز معامله‌گران بیش از ۲ میلیون و ۱۳۴ هزار قرارداد آتی منعقد کردند و ارزشی بیش از ۲۳ هزار و ۴۱ میلیارد و ۲۱۸ میلیون ریال را به ثبت رساندند.

قرارداد آتی زعفران نگیین تحویل آبان ماه ۱۳۹۷

بازه زمانی	ارزش معاملات انجام شده (هزار ریال)	حجم قراردادهای معامله شده
تیر	۶۸۱,۲۱۷,۲۵۰	۷۳,۰۳۲
مرداد	۱۰,۹۲۸,۴۱۶,۵۲۰	۱,۰۷۴,۱۱۰
شهریور	۱۱,۴۳۱,۵۸۵,۰۰۰	۹۸۷,۵۷۳
جمع کل	۲۳,۰۴۱,۲۱۸,۷۷۰	۲,۱۳۴,۷۱۵

ارزش معاملاتی زعفران نگیین برای تحویل در دی امسال نیز به رقمی بیش از ۱۰ هزار و ۵۴۷ میلیارد ریال رسید و طی اولین ماه راه‌اندازی این سررسید در شهریور امسال تعداد بیش از ۶۸۲ هزار قرارداد از سوی معامله‌گران منعقد شد.

قرارداد آتی زعفران نگیین تحویل دی ماه ۱۳۹۷

بازه زمانی	ارزش معاملات انجام شده (هزار ریال)	حجم قراردادهای معامله شده
شهریور	۱۰,۵۴۷,۰۰۰,۳۶۰	۶۸۲,۵۶۲

طالو بازار مشتقه

حمایت از کشاورزان با ابزارهای مالی

تضمین آتیه زعفران در بازار آتی

«بازار آتی بورس کالای ایران تغییر جهت داد» این عنوان یکی از مهم‌ترین اتفاقات سال ۱۳۹۷ بازار مشتقه بورس کالای ایران در حوزه معاملات آتی بود؛ اتفاقی که به موجب صدور اطلاعیه‌ای از سوی بورس کالا با تسویه تمامی موقعیت‌های باز در بازار آتی سکه رقم خورد تا معاملات در این بازار از اوایل شهریور ماه سال جاری بر پایه زعفران متمرکز شود.

براساس این تصمیم، آتی نگین زعفران هم‌اکنون مهم‌ترین دارایی پایه فعال در بازار مشتقه بورس کالا است که می‌تواند روی دیگر سکه در معاملات آتی را به سرمایه‌گذاران این بازار، کشاورزان و فعالان بازار زعفران و نیز خریداران خارجی این محصول ارزآور نشان دهد. ضمن اینکه آمارهای به ثبت رسیده از معاملات قراردادهای آتی زعفران می‌تواند حاکی از تلاش‌ها برای تداوم و رونق بازار مشتقه باشد و دارایی پایه در این بازار دسترنج کشاورزانی است که آتی زعفران می‌تواند منافع آینده آنها را تامین کند.

نکته مهم و حائز اهمیت در خصوص ویژگی مهم معاملات زعفران در بازار آتی، واقعی شدن قیمت‌ها و کمک به کشاورزان جهت اطلاع از قیمت‌های منصفانه است. قیمت‌هایی که طی سال‌های گذشته همواره تحت تاثیر حضور دلالتان و تجار صادرکننده زعفران با نرخ‌های جهانی زعفران ایرانی تفاوتی قابل ملاحظه داشته و سود اصلی را به جای کشاورزان و فعالان اصلی بازار زعفران به جیب تاجران و صادرکننده‌ها سرازیر می‌کند. افزون بر این، بازار آتی زعفران

می‌گذرد، روز به روز بر تعداد فعالان و معامله‌گران این نوع قراردادها افزوده شده است. افزایشی که به اعتقاد کارشناسان انتظار می‌رود رشد حجم معاملات بر پایه این دارایی بخش کشاورزی را رقم بزند تا بازار نگین زعفران ایرانی به سمت شفافیت بیشتر سوق یابد. بازاری که آمارهای آن به طور شفاف در سامانه‌های معاملاتی بورس کالا به صورت روزانه ثبت می‌شود و بهتر از هر بازار دیگری امکان رصد معاملات آن را برای معامله‌گران و ناظران و همچنین مسئولین امر فراهم می‌سازد تا زیر ذره بین ناظران بازار جذابیت‌های واسطه‌گری و سفته‌بازی در بازار طلای سرخ برای دلالتان کاهش یابد.

در نهایت اینکه، افزون بر مزایای راه‌اندازی بازار آتی زعفران برای فروش داخلی این محصول، می‌توان ادعا کرد تغییر نگاه بورس کالای ایران به سمت قراردادهای آتی با اولویت و تمرکز بر محصولات کشاورزی، می‌تواند به حمایت از توسعه این بازار در حوزه کشاورزی و به ویژه محصول استراتژیک زعفران انجامیده و به کمک بستر معاملاتی بورس کالا علاوه بر کمک به برندسازی محصولات مذکور هزینه‌های مبادله این محصولات را برای مشتریان خارجی کاهش دهد و بورس کالا را به مرجع قیمتی نگین سرخ گل‌های بنفش کویر ایران تبدیل نماید.

در کنار کاهش فعالیت‌های واسطه‌گری غیر ضروری، منافع و سودهای جذابی را نیز برای معامله‌گران فعال در بازار سرمایه در برداشته و می‌تواند بخشی از سرمایه‌های سرگردان و نقدینگی موجود در اقتصاد کشور را نیز به سمت این محصول ارزآور هدایت کند. جذابیت بالای معاملات قراردادهای آتی زعفران از آن جهت است که بخش اعظم تولیدات این محصول، به دیگر کشورها صادر می‌شود و همین امر موجب شده تا زعفران را یکی از محصولات کشاورزی ارزآور به شمار آوریم. به این ترتیب، جذابیت بالا و بازار نوظهور آتی زعفران در همین مدت کوتاه از زمان راه‌اندازی این بازار در بورس کالای ایران، موجب شده میل به سرمایه‌گذاری در معاملات آتی این محصول رو به افزایش باشد تا بخشی از سرمایه در گردش بازار آتی سکه، این بار در بازار آتی زعفران در حال معامله باشد که این موضوع سیگنال مهمی برای حمایت تمام‌قد از این بازار خواهد بود.

ضمن اینکه آمارها نشان از آن دارد که در طول پنج ماهی که از راه‌اندازی قراردادهای آتی بر پایه دارایی زعفران

کارشناس مسائل اقتصادی:

بازارهای مالی ضربه گیر آسیب به بخش واقعی اقتصاد

سحر نمایی

مقدمه

معاملات آتی یکی از مهم ترین ابزارهایی است که بورس های کالایی در سراسر دنیا جهت کمک به مدیریت ریسک نوسانات قیمتی در اختیار فعالان بازارهای کالایی قرار می دهند. وجود قراردادهای آتی هم به نفع اقتصاد کشور است و هم می توان با گذشت زمان این قراردادها را در بازارهای کالایی مختلف گسترش داد. توسعه ابزارهای مالی، ریسک سرمایه گذاری را کاهش می دهد و مانع از ورود تقاضاهای سفته بازی به بخش واقعی بازارها می شود، لذا کارشناسان معتقدند گسترش و متنوع کردن ابزارهای مالی می تواند نیاز همه سرمایه گذاران در بازارهای مالی را برآورده سازد، به نحوی که به بخش فیزیکی و واقعی اقتصاد نیز لطمه ای وارد نشود.

سابقه ۱۰ ساله بازار آتی سکه در بورس کالا و استقبال بسیاری از سرمایه گذاران و کشاورزان از آغاز معاملات زعفران آتی از این معاملات در خرداد امسال، باعث شده تا نگاه منتقدان هم به این طرح تغییر کند و در تأیید آن سخن بگویند. این اتفاق سبب شد تا عده ای برای تأمین نیازهای خود وعده ای دیگر نیز با انگیزه های سرمایه گذاری وارد بازار آتی شوند و علاوه بر پوشش ریسک، سودهای منطقی نیز کسب کنند. در حقیقت قرارداد آتی به نوعی مهر تأییدی است بر خرید کالایی که میان تولیدکننده و خریدار به امضا می رسد تا مقدار معینی کالا را با کیفیت مناسب، قیمت واقعی و در زمان مشخص معامله کنند. در این قرارداد فروشنده نسبت به تحویل کالا در تاریخ تعیین شده در زمان عقد قرارداد متعهد می شود و خریدار نیز متعهد به پرداخت وجه در تاریخ مذکور خواهد بود. در همین ارتباط، سیناقاسم خانی کارشناس مسائل اقتصادی در ارتباط با مزیت های بازار قراردادهای آتی به دو ماهنامه پیام اقتصادی بورس کالا گفت: با توسعه ابزارهای مالی در بازار سرمایه به خصوص بورس کالا، شفافیت معاملاتی و اطلاعاتی حاصل و تنظیم بازارها نیز راحت تر می شود. البته باید

زعفران گران ترین محصول کشاورزی است که قابلیت ارزش آوری بالایی دارد و ایران با تولید بیش از ۹۰ درصد از زعفران جهان، تولیدکننده برترین محصول به حساب می آید. عمده تولید این محصول ارزش آوری بخش کشاورزی در اختیار ایران است و خوشبختانه از سال جاری نیز شاهد راه اندازی معاملات آتی زعفران در بورس کالای ایران بودیم؛ معاملاتی که می تواند به کشف قیمت شفاف تر و البته افزایش قابلیت پیش بینی پذیری قیمت طلای سرخ کمک و ایران را به سمت تبدیل شدن به مرجع قیمتی زعفران در دنیا هدایت کند.

به گفته این کارشناس اقتصادی، قیمت زعفران در سال های اخیر با نوسانات زیادی همراه بوده که این نوسانات به سود کشاورز تمام نمی شد، اما در حال حاضر، معاملات آتی می تواند به بازار زعفران رونق بیشتری دهد. بر همین اساس انتظار می رود با افزایش حجم معاملات آتی زعفران در بورس کالا و مشارکت فعالان این صنعت، شرایط تولید این محصول بهتر از قبل شود.

قاسم خانی در پایان اظهار کرد: کاهش ارزش ریال موجب شده تا سرمایه گذاران به هر کالای ارزشمندی که می تواند برای آن ها سود داشته باشند، تمایل پیدا کنند. لذا با راه اندازی بازار آتی زعفران توجهات به این بازار جلب شده و از آنجا که زعفران محصولی است که تابع عرضه و تقاضا بوده و قدرت تحلیل پذیری دارد، با استقبال زیادی مواجه شده است.

وی افزود: بازار آتی زعفران در کنار داشتن آپشن های جدید از بازار نقدشوندهای نیز برخوردار است و عرضه کنندگان به دلیل گردش و رونق بیشتر معاملاتشان تمایل بیشتری به عرضه محصول خود در بورس کالای ایران نشان می دهند.

محصولات مختلف کشاورزی، ریسک نوسانات قیمت را در این بازار به حداقل می رساند. قاسم خانی با ابراز امیدواری از افزایش عرضه شماری از محصولات کشاورزی در بورس کالا گفت: امیدواریم طی سال های آینده نیز حجم و تنوع کالاهای کشاورزی در بورس کالا افزایش یابد تا افزون بر پیش بینی دقیق تری از آینده بازار محصولات کشاورزی، آمارهای این بازار نیز شفاف شود. وی ادامه داد: در بورس مصرف واقعی محصولات مشخص می شود؛ چرا که روند معاملات بورس کالا به مراتب شفاف تر و نظام مندتر از بازار آزاد است و این اتفاق در نهایت به سلامت و شفافیت معاملات می انجامد.

این کارشناس مسائل اقتصادی کوتاه شدن دست دلان از بازارهای مختلف را مزیت دیگر توسعه بازارهای آتی خواند و افزود: عرضه محصولات در بورس کالا سبب می شود که محصول مورد نظر با قیمتی شفاف و منطقی به دست مصرف کننده واقعی برسد و دست دلان و واسطه ها کوتاه می شود. در مقابل عرضه خارج از مکانیسم بورس کالا باعث می شود محصولات به جای رسیدن به دست مصرف کننده واقعی به کسانی فروخته شود که پول بیشتری پرداخت می کنند و عمده تا واسطه هستند.

بازار آتی رونق دهنده معاملات زعفران

قاسم خانی با تأکید بر اینکه قرار دادهای آتی یکی از ابزارهای بر کاربرد دنیا برای پوشش ریسک نوسانات قیمت ها و جذب سرمایه گذاران است، افزود: بر این اساس باید مزایای این ابزار را به اطلاع فعالان بازارهای کالایی برسانیم؛ چرا که معاملات آتی مزایای به مراتب بیشتری نسبت به معاملات سنتی در اختیار کشاورزان قرار می دهد.

وی خاطر نشان کرد: معاملات سلف از گذشته به شیوه ای سنتی انجام

می شد اما معاملات

آتی کتونی، نوین

و ساختار یافته

است. اتفاقی

که در سلف

می افتد تبادل

وجه در ابتدا و

تحويل کالا در موعد

مقرر است و معاملات با

انتقال فیزیکی محصول

انجام می شود، اما

در معاملات آتی

علاوه بر تسویه

فیزیکی،

امکان تسویه

نقدی نیز وجود

دارد.

وی ادامه داد:

در مسیر نوآوری های مالی با سرعت بیشتری حرکت کرد و با توجه به تنوع بالای محصولات کشاورزی می توان علاوه بر زعفران کالاهای بیشتری را وارد بازار آتی کرد.

او بیان اینکه تصمیم گیران و متولیان اقتصادی کشور نیز می توانند از ابزارهای جدید مالی در تمامی حوزه ها بهره مند شوند، عنوان کرد: متأسفانه در حال حاضر همچنان از روش های سنتی و قدیمی در بازار کالایی استفاده می شود و این در حالی است که در تمام کشورهای پیشرفته دنیا بازارهای مشتقه بسیار گسترده شده اند و سرمایه گذاران محصولات مورد نظر خود را به صورت آتی خریداری می کنند، به طوری که اگر فردی بخواهد در بازار یک محصول کشاورزی سرمایه گذاری کند، قرارداد آتی آن را می خرد. قاسم خانی در ادامه بازار سکه آتی را نظم دهنده بازار نقدی دانست و خاطر نشان کرد: معاملات آتی طلا به عنوان یک ابزار مالی سال هاست در بورس کالای ایران جریان دارد به طوری که با رونق و افزایش عمق معاملات این بازار، شاهد جذب نقدینگی های سرگردان به این معاملات و مصون ماندن بازار نقدی از ورود حجم بالای نقدینگی بودیم.

وی به توقف مقطعی معاملات آتی سکه به دلیل نوسانات شدید بازار نقدی اشاره کرد و گفت: قرارداد آتی سکه به زودی و پس از تعادل قیمت ها، بازگشایی خواهد شد اما به هر حال توقف مقطعی این بازار نیز باعث سرازیر شدن نقدینگی فعالان بازار آتی به معاملات نقدی و سایر بازارها می شود؛ بنابراین توسعه بازارهای مالی همچون قرارداد آتی که در کل دنیا نیازهای سرمایه گذاری را تأمین می کنند باید در کشور ما نیز به صورت پایدار وجود داشته باشد. به گفته وی، دیر یا زود باید به منظور همسویی با اقتصادهای دنیا در مسیر توسعه بازارهای مالی قدم برداریم چرا که نبود این گونه ابزارها در اقتصاد، ریسک های سرمایه گذاری را افزایش داده و تقاضاهای سفته بازی راهی بخش واقعی بازارها می کند؛ پس باید ابزارهای مالی را آن قدر گسترش دهیم و متنوع کنیم تا نیاز همه سرمایه گذاران در بازارهای مالی برآورده شود و به بخش فیزیکی واقعی اقتصاد لطمه ای وارد نشود.

ضرورت بازار آتی برای محصولات کشاورزی

این کارشناس مسائل اقتصادی توسعه معاملات بازار آتی بورس کالا به حوزه کشاورزی را امری مهم و ضروری عنوان کرد و گفت: استفاده از ظرفیت های بورس کالا برای مدیریت و تنظیم بازار محصولات کشاورزی یک ضرورت است؛ چرا که نوسانات قیمت در بازار محصولات کشاورزی بسیار بالاست. عرضه این محصولات در قالب معاملات سلف، امنیت معاملات را افزایش می دهد و راه اندازی معاملات آتی برای

ICE

یک استارت آپ میلیارد دلاری

جف اسپریچر، رئیس بورس بین قاره‌ای به مناسبت سالگرد تاسیس این بورس از تاریخچه و اوضاع امروز آن می‌گوید

محمد رضا طهماسبی بورس بین قاره‌ای (ICE) بعد از بورس شیکاگو دومین بورس آمریکا از لحاظ حجم و ارزش قرارداد های آتی کالایی به شمار می‌رود. راه اندازی این بورس داستان جالبی دارد؛ کار از خرید یک استارت آپ فناوری برای معاملات برق و پوشش ریسک نوسانات قیمت در بازار گاز طبیعی آغاز شده اما اکنون به بازاری تبدیل شده است که فعالان بازار از ۷۰ کشور جهان در آن به انجام معامله مشغولند. همچنین بورس بین قاره‌ای ۶ اتاق پایا پای منطقه‌ای را در سراسر جهان اداره و مدیریت می‌کند، روزانه هزاران قرارداد در اتاق پایا پای اروپایی این بورس تسویه می‌شود و نوآوری‌های خلاقانه‌ای در زمینه مدیریت ریسک و کارآیی سرمایه برای فعالان بازار از طریق ارزش گذاری لحظه‌ای سبد سرمایه گذاری ایجاد کرده است. چندی پیش سالگرد تاسیس این بورس بوده که به همین مناسبت سایت بورس بین قاره‌ای (ICE)، مصاحبه‌ای با جف اسپریچر، رئیس بورس ICE آمریکا منتشر کرده که متن ترجمه شده آن را در ادامه می‌خوانید.

شرکت فعال در حوزه نفت، گاز و برق دیدار و مذاکره کردیم. در آن مقطع، بازار به دلیل مقررات زدایی و افزایش رقابت در بازارهای گاز طبیعی و برق در حال دگرگونی و تغییرات بنیادی بود. در نتیجه، فعالان بازار نیازمند میدان بازی هموار و جدید برای رقابت با رقبای و الگوهای نوین معاملاتی بودند.

از آنجایی که معاملات الکترونیکی در آن مقطع زمانی چندان مرسوم و متعارف نبودند، این شرکت‌ها به دنبال مدل و الگویی به سبک بورس بودند که بتواند شفافیت و بی‌طرفی در معاملات را تضمین کند. ما با درک این نیاز، و به منظور کمک به شرکت‌ها برای ورود به عرصه معاملات الکترونیکی، به طراحی و تولید فناوری بر اساس چرخه کسب و کار آنها اقدام کردیم که منجر به ایجاد امکانات نوآورانه‌ای در سکوی معاملاتی مذکور شامل تعریف درگاه‌های کنترل و نظارت بر محدودیت‌های اعتباری، تایید معاملات الکترونیکی در فاز پیش از معاملات شد. ویژگی‌هایی که الان جزء امکانات معمولی فناوری‌های معاملاتی محسوب می‌شوند در روزگار خودشان ایده‌های نوآورانه و خلاقانه نوینی بودند.

به نظر من، ادامه رشد و توسعه شرکت در این حوزه تا حدودی به این نکته برمی‌گشت که ما برای شناخت کسب و کار و نیازهای مشتریان، تفکر و خواست مشتری رو جایگزین تفکر خودمان کنیم و در واقع خودمان را جای مشتری گذاشتیم و از منظر مشتری و نیازهای بالقوه‌ای که در این حوزه داشت به بازار نگاه کردیم. لذا، شرکت را راه‌اندازی کردم چون می‌خواستیم در این بازار یک مشتری باشیم؛ و به عنوان کسی که سال‌ها وقت و توان خود را صرف توسعه و راه‌اندازی نیروگاه‌های تولید برق کرده در یافتن نیاز به بستری هموار و آماده برای انجام فعالیت‌های معاملاتی در این حوزه کاملاً محسوس هست لذا از روز نخست، از زاویه دید مشتری به بازارهایمان نگر بستیم.

◀ طی این سه سال ۱۹۹۷ تا ۲۰۰۰، چه اقدامات زیرساختی را برای توسعه و نهایتاً راه‌اندازی بورس ICE در می‌۲۰۰۰ انجام دادید؟

در سه سال ابتدایی کار، شرکت ما - من و هشت همکار دیگر - بر روی نسخه اولیه سکوی معاملاتی ICE کار می‌کرد و من و چاک هم وارد مذاکره با مشتریان بالقوه‌مان شدیم. مادر سال‌های اولیه با بیش از یکصد

◀ شما فعالیت بورس ICE را در سال ۱۹۹۷ با خرید یک استارت‌آپ فناوری که هدف آن کشف نرخ شفاف برای شرکت‌های تولید برق بود به مبلغ یک میلیون دلار آغاز کردید؛ هدفان از این اقدام چه بود؟

خوب، هدف من ایجاد بازار شفاف برای دسترسی آزاد تمامی فعالان بازار مالی در هر نقطه از جهان به قیمت‌های بازار و طراحی یک فناوری برای انتشار قیمت‌های مذکور بود.

در سه سال ابتدایی راه‌اندازی، من با همکاری چاک و ایس - که در حال حاضر معاون عملیات بورس هست - و تیم کوچکی از متخصصان فناوری موفق شدم فناوری مبتنی بر شبکه ایجاد کنم که ما را تبدیل به شرکتی بدون مرز می‌کرد که می‌توانست به تمامی خریداران و فروشندگان محصولات انرژی در سطح بین‌المللی خدمات ارائه کند؛ و به موازات آن، نسبت به بررسی و شناسایی نیازهای معاملاتی در بازار برق و الکترونیسته - به‌ویژه خرید و فروش برق به عنوان روشی برای ایجاد توازن در شبکه توزیع برق - و پوشش ریسک نوسانات قیمت در بازار گاز طبیعی به عنوان داده‌های اولیه اقدام کردیم.

با تکمیل زیرساخت سکوی معاملاتی و تاسیس شرکت در می ۲۰۰۰، تصمیم گرفتیم به منظور نشان دادن توانمندی خود در ارائه خدمات معاملاتی فرامرزی به بازارهای جهانی با استفاده از این زیرساخت که مبتنی بر شبکه و محصول فناوری خلاقانه شرکت بود، نام بورس بین قاره ای (Intercontinental Exchange) را برای آن انتخاب کنیم. میوه و حاصل آن تصمیم، این شد که در حال حاضر، فعالان بازار از ۷۰ کشور جهان در بازارهای بورس ICE سرگرم دادوستد هستند و حوزه زیرساخت معاملات و تسویه و پایایی بورس را به نحو موثری به انگلستان، هلند، سنگاپور، کانادا و ایالات متحده گسترش داده ایم.

پس از شروع فعالیت به عنوان یک سکوی معاملاتی خارج از بورس (OTC)، بورس ICE چگونه وارد قلمرو بورس های آتی و عرصه خدمات پایایی شد؟ وقتی بورس بین المللی نفت (IPE) در سال ۲۰۰۱ قصدگذار از معاملات حضوری تالار به معاملات الکترونیکی غیر حضوری داشت، به وجود فرصت های ارزشمندی برای استفاده حداکثری از دانش فنی خود برای ورود به عرصه تسویه و پایایی پی بردیم. در آن زمان، بورس IPE یک بورس منطقه ای بود که قرار دادهای آتی نفت خام را معامله می کرد و ۲۵ درصد از سهم معاملات جهانی آتی نفت را به خود

اختصاص داده بود. در عمل، کل حجم معاملات آتی بورس نفت از طریق تالار معاملاتی آن که در خیابان سنت کاترین در نزدیکی برج لندن قرارداد داشت معامله می شد. همزمان، مالکان بورس نفت که عمدتاً شرکت های فعال در حوزه صنعت نفت و انرژی بودند، نیم نگاهی نیز به تحولات بورس قراردادهای مالی آتی لندن (LIFFE) داشتند و می دیدند که فناوری با چه سرعتی بازارهای آن را متحول می کند. این امر، فوریت و اضطرار و فهم پیش نیازهای فناوری معاملاتی برای تبدیل به بازاری جهانی در عصر اینترنت را به خوبی آشکار ساخت.

با تکمیل فرایند تملک و تصاحب بورس نفت که اکنون دیگر با نام بورس آتی اروپایی (ICE) شناخته می شد، ما باید به سرعت بر روی دو جریان کاری به رهبری بسیار از اعضای تیم توسعه بورس که برخی از آنها مانند دیوید پنیکت که هنوز در بورس حضور دارد و در آن زمان رئیس بخش فنانانس و تامین مالی IPE بود و اکنون در سمت ریاست و معاون عملیات بازار ICE شعبه اروپایی فعالیت دارد متمرکز می شدیم.

پروژه اول، توسعه محصولات سوآپ قابل تسویه در پایایی (Cleared Swap Products) بود که در سال ۲۰۰۲ و خیلی پیش از آشکار شدن نقش کلیدی پایایی در سطح بازارها، عملیاتی شد. پروژه دوم راه اندازی

بازار معاملات الکترونیکی آتی و اختیار بر روی سکوی معاملاتی بورس ICE بود که حجم قراردادهای بازار بورس نفت IPE را افزایش داد و آن را از یک بورس منطقه ای به بورسی جهانی ارتقا بخشید.

در فوریه ۲۰۰۵، برخلاف هشدارهایی که درباره احتمال شکست به ما داده می شد، ما توانستیم با موفقیت بازار نفت خام و فرآورده های پایایی بورس IPE را که شامل قراردادهای آتی نفت برنت و گازوئیل بود، به سکوی معاملات الکترونیکی برده و معاملات تالار را خاتمه دهیم. دیوید و تیمش برای تبدیل قرارداد آتی نفت خام برنت در پای شمال به یک قرارداد آتی جهانی پیشرو و مرجعی برای صنعت نفت تلاش مجدانه ای کردند. فکر نکنم کسی فکرش را می کرد بورس تا این اندازه به موفقیت دست یابد؛ بورس اروپایی ICE طی این ۱۸ سال، رکوردهای جدیدی در فعالیت های معاملاتی اش گزارش کرده است. با اهمیتی یکسان، بورس به عنوان بازاری قابل اعتنا در توسعه محصولات خلاقانه و نوین در سطح جهان شناخته شد و توانست زمینه را برای راه اندازی و تاسیس اولین اتاق پایایی نوین یکصد سال اخیر در لندن فراهم کند.

تأثیر رویدادهای بورس ICE در حوزه آتی بر خط مشی کلی شرکت چگونه بود؟

تملك بورس نفت IPE برای ما خیلی مهم بود زیرا این بورس دارای قراردادهای مرجع و شناخته شده ای در حوزه انرژی بود که با توجه به افزایش تقاضای بازار برای قراردادهای انرژی قابل تسویه در بورس ها کمک بزرگی به پیشبرد اهداف ما در این بازار می کرد. ما به سرعت به این نیاز روزافزون بازار به قراردادهای شفاف، استاندارد و قابل پایایی در بورس ها پاسخ دادیم و در نتیجه، نقش لندن به عنوان یک مرکز مالی و بازار جهانی دادوستد انرژی ارتقا یافت.

ما محصولات بورس را از تعدادی محدود در سال ۲۰۰۱ به تعداد قابل توجهی از محصولات نفتی، گاز طبیعی، برق، ذغال سنگ و بازار انتشار آلاینده های افزایش دادیم. در OTC، بورس انرژی قابل تسویه (Cleared Energy Products)، تعداد محصولات پذیرش شده را از ۲ قرارداد در سال ۲۰۰۲ به یکصد قرارداد رساندیم. اما نهایتاً به

در بحبوحه بحران اقتصادی سال ۲۰۰۸ و در شرایطی که نیاز مبرمی به وجود یک اتاق پایاپای مرکزی برای تسویه معاملات حس می شد، به سرانجام رساندیم.

اتاق پایاپای اروپایی با مدیریت پل سوان هزاران قرارداد را در روز تسویه می کند و نوآوری های خلاقانه ای در زمینه مدیریت ریسک و کار آبی سرمایه برای فعالان بازار از طریق ارزش گذاری لحظه ای سبد سرمایه گذاری ایجاد کرده است. ما به نوآوری در حوزه پایاپای ادامه دادیم؛ اندک زمانی پس از راه اندازی اتاق اروپایی بورس بین قاره ای، ما به سرعت نسبت به طراحی الگوی تسویه و پایاپای برای معاملات سوآپ نکول اعتبار در اروپا که دارای یک چارچوب مدیریت ریسک، تضمین و حاکمیت مجزاست، اقدام کردیم. در حال حاضر، بورس بین قاره ای اتاق پایاپای منطقه ای را در سراسر جهان اداره و مدیریت می کند.

◀ چه مقدار در این حوزه سرمایه گذاری کردید و نتایج حاصله چه بوده است؟

طی پانزده سال گذشته بیش از چهار میلیارد پوند تنها در بریتانیا سرمایه گذاری کرده ایم. تعداد پرسنل ما از ۱۰۰ به ۱۰۰۰ نفر رسیده است و این حجم سرمایه گذاری، افزایش درآمدها در حوزه عملیات بورس در بریتانیا را در پی داشت و بارشد سالانه ۳۰ درصد ۱/۴ میلیارد پوند برای بورس در آمد داشته است.

بر شبکه ای را در اختیار ما قرار داده است. در ژانویه ۲۰۰۷ کار معامله و تملک هیات تجاری نیویورک به اتمام رسید و حال وقت آن بود تا فرایند انتقال معاملات از تالار به سامانه الکترونیکی را که از دیرباز قصد آن را داشتیم، آغاز کنیم. سپس در بهار همان سال، ما برنامه های خود را برای تأسیس و راه اندازی نخستین اتاق پایاپای نوین لندن در قرن حاضر اعلام کردیم. لندن با توجه به استقرار بازارهای جهانی نفت معلوم بود بهترین گزینه برای این منظور بود. این انتخاب نقطه عطفی در فعالیت های شرکت بود. پس از راه اندازی سرویس اطلاعات و داده ها در سال های ابتدایی، به حوزه های تخصصی تر داده ورود کردیم. گذار به معاملات الکترونیکی در حال انجام بود و هم زمان، به دنبال تملک ها و تصاحب های بیشتر بودیم. اما اغلب، نیازهای ما بازمی گشت به اینکه یک سامانه منعطف تسویه و پایاپای داشته باشیم و کاملاً آشکار بود برای تحقق این مهم نیازمند تأسیس و راه اندازی یک اتاق پایاپای متعلق به بورس بودیم.

در خصوص راه اندازی اتاق پایاپای ابتدا تردیدهایی وجود داشت اما سال بعد با کار بیشتر بر روی این طرح زمینه را برای ساخت آنچه امروز اتاق پایاپای لندن پیشرو در تسویه قراردادهای مشتقه و اولین اتاق پایاپای نوین در این شهر شناخته می شود فراهم کردیم. ما این کار را

دلیل رقابت منافع در مدل عمودی پایاپای، با محدودیت فرصت ها در توسعه محصول مواجه شدیم؛ پس به این نتیجه رسیدیم که دیگر زمان آن فرارسیده دست به کار شویم و اتاق پایاپای مختص خودمان را در لندن راه اندازی کنیم.

◀ اتاق پایاپای را چگونه ساختید؟

چرا لندن را برای شروع کار انتخاب کردید؟ سال ۲۰۰۶ بود و یک سال از پذیرش بورس می گذشت، فرصتی پیش آمد تا با استفاده از فناوری نوین خود بازار حضوری هیات تجاری نیویورک (NYBOT) را درست مانند بورس نفت به سکوی الکترونیک منتقل کنیم. ما NYBOT را به مبلغ یک میلیارد دلار خریداری کردیم که بخشی از ثمن معامله نقدی و بخش دیگر در قالب واگذاری سهام بود. در مقام مقایسه، بورس نیویورک کوچک تر از IPE بود و در آن سال تنها ۴۴ میلیون قرارداد در آن معامله شده بود - که البته در سال ۲۰۱۵ به ۳۷۵ میلیون قرارداد رسید - اما نکته حائز اهمیت این بود که قراردادهایی مانند شکر، پنبه، قهوه و شاخص دلار آمریکا در این بورس معامله می شدند که از اهمیت جهانی برخوردار بودند و بیرون از تالار نیز پتانسیل قوی برای معاملات داشتند.

به علاوه، NYBOT اتاق پایاپای مختص خود را داشت که در حال حاضر همان ICE Clear US با اتاق پایاپای شعبه امریکا است. این اتاق پایاپای، فناوری تسویه و پایاپای کامل، نوین و مبتنی

بورس کالای ایران در گذر زمان

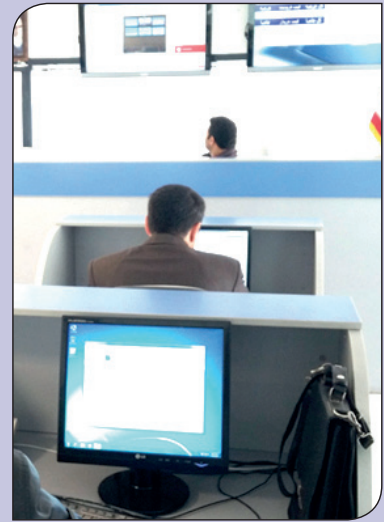
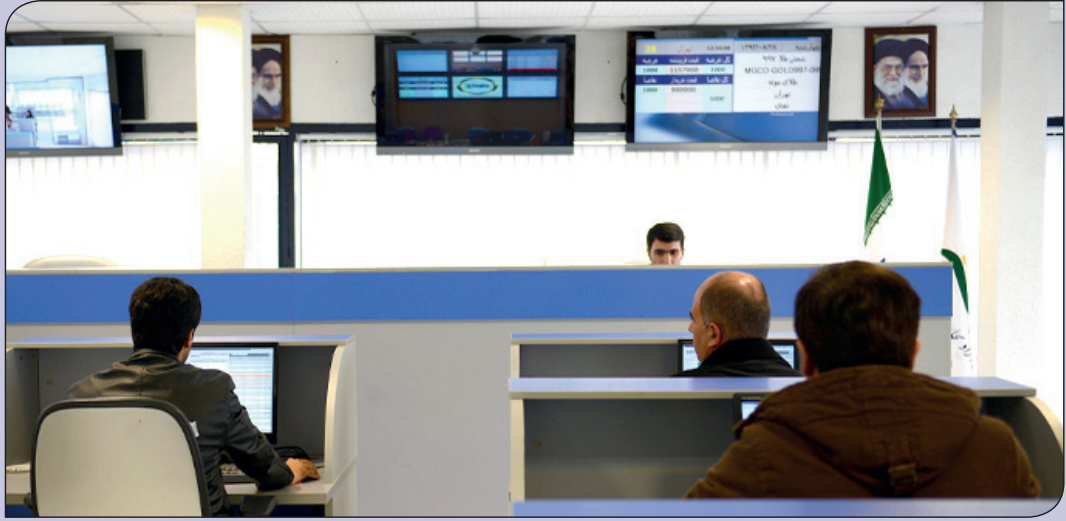

آیین افتتاحیه بورس فلزات تهران

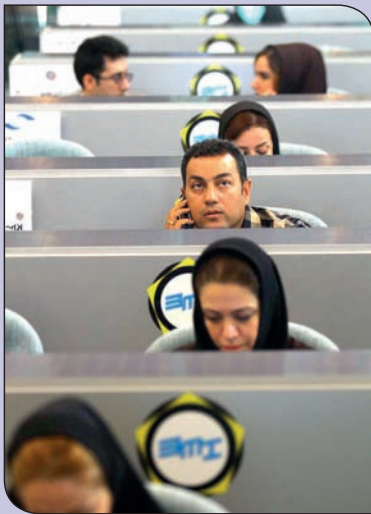

تالار نمابندی کارگزاران در منطقه آزاد ارس

تالار نمایندگی کارگزاران در منطقه آزاد ازنوی

تالار صادراتی کیش

بورس کالای ایران

عرصه‌ای ممتاز برای فعالان اقتصادی

مشتقه

پتروشیمی

صنعتی

کشاورزی

نفتی

معدنی

بورس کالای ایران

شرکت بورس کالای ایران

Iran Mercantile Exchange

www.ime.co.ir

[imereport](https://www.instagram.com/imereport)

[@kalakhobar](https://www.t.me/kalakhobar)

imereport.ir

تهران، میابان آیت الله طالقانی، نبش بندر انزلی، شماره ۳۵۱
تلفن: ۲-۸۵۶۴۰۰۰۰ شماره: ۸۸۳۸۳۰۰۰